

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2014

Utgiftskapitler: 1000–1070 2415 og 2540

Inntektskapitler: 4000–4070, 5575 og 5610

Innhold

Del I	Innledning til programområde 16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning	9	<i>Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon</i>	50
1	Havlandet Norge	11	Kap. 1020 Havforskningsinstituttet	61
2	Hovedtrekkene i budsjettforslaget	16	Kap. 4020 Havforskningsinstituttet	67
2.1	Programkategori 16.10 Administrasjon	16	Kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene	67
2.2	Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon	16	Kap. 4021 Drift av forskningsfartøyene	69
2.3	Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning ...	17	Kap. 1022 NIFES	70
2.4	Programkategori 16.60 Kystforvaltning	17	Kap. 4022 NIFES	73
3	Oversiktstabeller	18	Kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	74
3.1	Aksjekapital og fond	21	Kap. 4023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	90
4	Status	22	Kap. 5610 Renter av lån til Nofima AS	90
4.1	Verdiskaping	22	Kap. 2415 Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	91
4.1.1	Eksport og import av sjømat	22	<i>Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning</i>	94
4.1.2	Hjemmemarkedet	22	Kap. 1030 Fiskeridirektoratet	108
4.1.3	Fiske og fangst	23	Kap. 4030 Fiskeridirektoratet	114
4.1.4	Havbruk	25	Kap. 1050 Diverse fiskeriformål	115
4.1.5	Sjømatindustri	26	<i>Programkategori 16.60 Kystforvaltning</i>	119
4.2	Miljø	27	Kap. 1062 Kystverket	128
4.2.1	Havmiljø	27	Kap. 4062 Kystverket	141
4.2.2	Ressurssituasjonen	29	Kap. 1070 Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	142
4.2.3	Havbruksnæringen	31	Kap. 4070 Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	144
4.2.4	Trygg og sunn sjømat	33	Kap. 5575 Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet	144
4.3	Kystforvaltning	34	<i>Programkategori 33.40 Arbeidsliv</i>	146
4.3.1	Sjøtransport og havner	34	Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	147
4.3.2	Forebyggende sjøsikkerhet	35	Del III Andre saker	149
4.3.3	Beredskap mot akutt forurensning	36	7 Sektorovergripande miljøpolitikk	151
5	Oppfølging av nordområde-satsingen	37	7.1 Innleiing	151
Del II	Budsjettforslag for 2014	41	7.2 Bevare mangfaldet i naturen	151
6	Nærmere omtale av bevilgningsforslaget	43	7.3 Eit stabilt klima og rein luft	155
<i>Programkategori 16.10 Administrasjon</i>	43	7.4 Reint hav og vatn og eit giftfritt samfunn	156	
Kap. 1000 Fiskeri- og kystdepartementet	45	7.5 Bevaring og bruk av kulturminne, friluftsliv	158	
Kap. 4000 Fiskeri- og kystdepartementet	47	7.6 Oversikt over den samla miljøpolitiske satsinga under Fiskeri- og kystdepartementet	159	
Kap. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner	47	8 Likestilling	160	
		8.1 Likestilling i marin sektor	160	

8.2	Likestilling og mangfold i Fiskeri- og kystdepartementet	160
-----	--	-----

9	Tryggleik og beredskap	163
	Forslag	165

Tabelloversikt

Tabell 3.1	Oversikt over Fiskeri- og kystdepartementets eierinteresser ..	21	Tabell 6.7	Fordeling av bevilgningen på kap. 1023 post 50 Tilskudd til Norges forskningsråd	77
Tabell 4.1	Driftsmargin for utvalgte fartøygrupper 2004–2011	23	Tabell 6.8	Resultater for 2012 fra programmer med stor finansiering fra Fiskeri- og kystdepartementet	77
Tabell 4.2	Oversikt over utviklingen i antall tillatelser (aktive/passive), utvalgte grupper	25	Tabell 6.9	Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter	83
Tabell 4.3	Antall bedrifter i sjømatindustrien 2002–2011	27	Tabell 6.10	Basisbevilgning til instituttsektoren i 2012	83
Tabell 4.4	Geografisk fordeling av bedrifter i sjømatindustrien 2002–2011	27	Tabell 6.11	Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2012	84
Tabell 4.5	Status for bestander	31	Tabell 6.12	Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2012	85
Tabell 4.6	Antall rapporterte rømmingshendelser	32	Tabell 6.13	Oversikt over Nofimas bruk av tilskuddet fra Fiskeri- og kystdepartementet i 2012	87
Tabell 4.7	Andeler av innenlands godstransportarbeid (tonnkilometer) 2005–2011	34	Tabell 6.14	Oversikt over bestander med behov for forvaltningsmessig prioritering i 2014.	98
Tabell 4.8	Sjøtransportens andel av eksport (tonnkilometer) og import 2005–2011	35	Tabell 6.15	Status for oppfølging og iverksatte tiltak for bestander med særskilt forvaltningsbehov i 2012 og 2013	99
Tabell 4.9	Lospliktig trafikk – andel ulykker med lospliktig fartøy	35	Tabell 6.16	Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring	101
Tabell 4.10	Antall inngrep for å avklare trafikksituasjonen fra trafikksentralene	36	Tabell 6.17	Sammenligning av planrammen i Nasjonal transportplan 2014–2023 og forslag til budsjett 2014	121
Tabell 6.1	Antall tilsatte og årsverk per 1. mars 2013	44	Tabell 6.18	Bevilgninger på Kystverkets poster fordelt på ulike oppgaver	129
Tabell 6.2	Oversikt over kontingenter til internasjonale organisasjoner i 2014	49	Tabell 6.19	Tilgjengelighet for Kystverkets navigasjonsinnretninger	133
Tabell 6.3	Totale FoU-utgifter og totale utgifter til marin FoU etter sektor for utførelse og hovedfinansieringskilde i 2011	56	Tabell 6.20	Utdrag fra Redningsselskapets aktivitetsstatistikk 2006–2010 ...	140
Tabell 6.4	Sammendrag av nøkkeltall for primærnæringsinstituttene 2012	57	Tabell 7.1	Utgifter til miljøforbetringar	159
Tabell 6.5	Oversikt over Havforskningsinstituttets virksomhetsregnskap	63	Tabell 8.1	Oversikt over kjønnsfordeling og løn i Fiskeri- og kystdepartementet	161
Tabell 6.6	Regnskap 2012 og budsjett 2013 fordelt på forskningsprogram	71			

Figuroversikt

Figur 4.1	Norsk eksport av sjømat, 1988–2012	22	Figur 4.11	Langtidsutviklingen i temperatur for våre tre viktigste marine økosystemer, Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet.	28
Figur 4.2	Norges viktigste eksportmarkeder i 2012	22	Figur 4.12	Gytebestand nordøstarktisk torsk	30
Figur 4.3	Utvikling i driftsmargin og totale driftsinntekter for fiskeflåten, 1980–2011	23	Figur 4.13	Gytebestand nordøstarktisk hyse.	30
Figur 4.4	Samlet landet kvantum og første-håndsverdi norske fartøy 1990–2012 ¹ (ekskl. tang og tare). ..	24	Figur 4.14	Gytebestand nordøstarktisk sei.	30
Figur 4.5	Utvikling i fangst, antall fiskere og fangst per fisker, 1945–2012 ¹	24	Figur 4.15	Gytebestand for makrell	30
Figur 4.6	Totalt solgt mengde og første-håndsverdi av fisk i havbruksnæringen 1992–2012	25	Figur 4.16	Gytebestand for norsk vårgytende sild	30
Figur 4.7	Antall matfisktillatelser i drift med produksjon av laks, regnbueørret og ørret i 2012, fordelt på fylke/region.	25	Figur 4.17	Gytebestand nordsjøsilde	30
Figur 4.8	Gjennomsnittlig driftsmargin og gjennomsnittlig produksjonskostnad per kilo. Laks og regnbueørret. 1986–2011.	26	Figur 4.18	Innrapportert rømming av torsk, laks og regnbueørret 2002–2013 .	32
Figur 4.9	Ordinært resultat før skatt i prosent av driftsinntekt (veid gjennomsnitt) i utvalgte sektorer av hvitfiskindustrien 2007–2011	26	Figur 4.19	Innslag av oppdrettslaks i elver i prøver samlet inn om høsten 1989–2012.	32
Figur 4.10	Kortperiodiske og langperiodiske temperatursvingninger i kystvannet ved Havforskningsinstituttets målestasjon utenfor Lista i Nordsjøen.	27	Figur 4.20	Utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunnlus per fisk i oppdrett 2010–2013.	33
			Figur 4.21	Antall hendelser og utslippsmengde 2003–2012	36
			Figur 6.1	Forskningsområder under Fiskeri- og kystdepartementet	51
			Figur 6.2	Oversikt over Havforskningsinstituttets inntekter 2012	63
			Figur 6.3	Oversikt over inntektene til NIFES i 2012	72

Oversikt over bokser

Boks 4.1	Grafisk framstilling av bestands-situasjonen for de viktigste fiskeslagene	30	Boks 6.3	Sentrale forskningsprogrammer i Norges forskningsråd	76
Boks 6.1	Regjeringens handlingsplan Marint kunnskapsløft	52	Boks 6.4	Tiltakspakke for torskenæringen .	105
Boks 6.2	Biomarin næring	59	Boks 6.5	Nærskipsfartsstrategien	121
			Boks 6.6	Offentlig utvalg for gjennomgang av lostjenesten og tilhørende regelverk	126

DET KONGELIGE
FISKERI- OG KYSTDEPARTEMENT

Prop. 1 S

(2013–2014)

Proposisjon til Stortinget (forslag til stortingsvedtak)

FOR BUDSJETTÅRET 2014

Utgiftskapitler: 1000–1070, 2415 og 2540

Inntektskapitler: 4000–4070, 5575 og 5610

*Tilråding fra Fiskeri- og kystdepartementet 27. september 2013,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

Del I

*Innledning til programområde 16
Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning*

1 Havlandet Norge

Norge er en havnasjon. Havområdene våre er om lag sju ganger større enn fastlandet vårt og kystlinjen med vikene og fjorder er lengre enn jordens omkrets rundt ekvator. Fiskeri- og kystdepartementet skal sikre en forsvarlig forvaltning av de levende marine ressursene og havmiljøet og sørge for gode rammevilkår for en internasjonalt konkurranseutsatt norsk sjømatnæring. Departementet skal tilrettelegge for økt sjøtransport, og har ansvaret for å sikre framkommelighet og sikkerhet på sjøen og for den statlige beredskapen mot akutt forurensning.

Det er behov for å gjennomgå arbeidsdeling og organisering av Fiskeri- og kystdepartementets underliggende etater. Målet må være å bidra til en enda mer helhetlig hav- og kystforvaltning, et bedre og mer samordnet tilsyn og bedre utnyttelse og samordning av fartøyer og annen kostbar infrastruktur.

Verdens fremste sjømatnasjon

Regjeringen har som visjon at Norge skal bli verdens fremste sjømatnasjon.

Veksten i verdens befolkning fører med seg et økende globalt behov for mat og energi. I dag kommer bare to pst. av verdens matproduksjon fra havet. Skal vi produsere nok mat til den voksende verdensbefolkningen, må denne andelen økes betraktelig.

Norge råder over rike fiskebestander og andre marine ressurser og har i tillegg gode naturgitte forhold for havbruk. Dette gir rom for en framtidig politikk der målet er å øke sjømatproduksjonen og produksjonen av andre varer og tjenester basert på utnyttelse av levende marine ressurser.

Verdiskaping basert på utnyttelse av restråstoff fra fiskeri- og havbruksnæringen og høsting og kultivering av nye marine råvarer øker. Denne biomarine næringen er i ferd med å bli en tredje pilar i næringen, i tillegg til fiskeri og havbruk.

Bærekraft

Sjømatpolitikken er forankret i målet om bærekraftig bruk. Brundtland-kommisjonen definerte

bærekraftig utvikling som ”en utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov”.

Et rent, rikt og produktivt hav og en bærekraftig forvaltning er ufravikelige forutsetninger for sjømatnæringen. Målet er å forvalte fiskebestandene våre slik at de fortsatt kan gi en høy og stabil fangst, og å legge til rette for en fortsatt kontrollert vekst i havbruksproduksjonen. Samtidig påvirker fiskeri og havbruk naturen, som all matproduksjon. Påvirkningen vurderes løpende, og tiltak for å begrense negative konsekvenser settes inn der det er nødvendig.

Føre-var-prinsippet, økosystemtilnærmingen og maksimalt langtidsutbytte er viktige forutsetninger for en bærekraftig forvaltning og står sentralt i havressursloven, akvakulturloven og naturmangfoldsloven.

Arbeidet med sjøsikkerhet og beredskap er også av stor betydning for en bærekraftig forvaltning av våre kyst- og havområder.

Havressursforvaltning

Nitti prosent av de bestandene vi høster av er bestander som vi deler med andre land. Fiskeri- og kystdepartementet har derfor en aktiv internasjonal rolle. Departementet skal ivareta nasjonale interesser og styrke rollen som en ansvarlig og tydelig havnasjon og kyststat. De viktigste utfordringene er å sikre at føre-var-prinsippet, prinsippet om bærekraftig bruk og økosystembasert forvaltning blir fulgt opp, også internasjonalt. Uavhengige internasjonale studier har flere ganger utpekt den norske fiskeriforvaltningen som den fremste i verden.

Fiskerikriminalitet og uregulert fiske er en alvorlig trussel mot fiskebestander og marine økosystemer. Det dreier seg ofte både om økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet. En effektiv innsats mot fiskerikriminalitet og uregulert fiske krever nært samarbeid mellom involverte etater og oppdatert kunnskap. Fiskeridirektoratet utfører betydelige kontrolloppgaver, basert på analysearbeid og risikovurderinger. Fiskeriforvaltningens

analysenettverk er etablert som et konkret tiltak mot kriminalitet innenfor fiskerisektoren, og inngår i regjeringens handlingsplan mot økonomisk kriminalitet. Kystvakten har også en sentral rolle som utøvende myndighet på sjøen.

FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) har etter norsk initiativ vedtatt en global avtale om havnestatskontroll. Dette er viktig i kampen mot ulovlig og uregulert fiske og organisert, internasjonal fiskerikriminalitet. Norge arbeider også for å redusere utkast av fisk, både nasjonalt og internasjonalt.

Bærekraftig havbruk

Havbruksnæringens viktigste miljøutfordringer på kort sikt er knyttet til rømming av oppdrettslaks og spredning av lakselus fra oppdrettsanleggene, og den påvirkningen dette har på viltlevende bestander av anadrome laksefisk.

I arbeidet med å bekjempe lakselus prioriteres samordning av oppdretternes produksjonssyklus, optimalisering av driftsrutiner og biologisk og mekanisk lusekontroll framfor medisinbruk. Det er likevel behov for å ha et bredt spekter av medikamenter tilgjengelig når det er nødvendig.

Det skal etableres en prøveordning med førstegenerasjons indikatorer og grenseverdier for rømming og lakselus. Forskning på disse fagfeltene vil bli prioritert slik at indikatorer og grenseverdier kan evalueres og eventuelt justeres etter hvert som ny kunnskap er tilgjengelig.

I 2013 er det lyst ut inntil 45 nye laksekonsesjoner. Tildelingene skal bidra til å løfte mer miljøvennlig oppdrettsteknologi og driftsformer opp på et kommersielt nivå. Det stilles kriterier som innebærer at løsningene må være bedre, og til dels vesentlig bedre, enn det som er i alminnelig kommersiell bruk i dag når det gjelder lakselus og rømming.

Arealbruk er et viktig virkemiddel for å bidra til å håndtere havbruksnæringens sykdoms- og miljøutfordringer. Synkronisert utsett av fisk med brakkleggingstid mellom hver produksjonssyklus vil kunne redusere risiko for utbrudd og spredning av sykdom og parasitter. Det legges derfor til grunn et prinsipp om etablering av produksjonsområder og økt områdeforvaltning. Det skal legges til rette for en framtidig arealstruktur som bidrar til lavt konfliktnivå og sameksistens med ulike interesser, og som både ivaretar hensynet til små og mellomstore aktører og tar opp i seg de erfaringene som er gjort med lokalt og frivillig samarbeid.

Regjeringen vil vurdere hvordan myndighetenes tilsynsressurser på havbruksområdet kan samordnes bedre. Målet er bedre ressursutnyttelse og et mer samordnet, konsistent og enhetlig statlig tilsyn.

Havmiljø og arealforvaltning

En bærekraftig ressursforvaltning som bidrar til sunne velfungerende økosystem er en forutsetning for sjømatnæringen. Det er behov for mer kunnskap om økosystemene i kyst- og havområdene våre, slik at vi kan forutse endringer i økosystemene som følge av blant annet klimaforandringer og havforsuring.

Rent hav er en forutsetning for å kunne produsere trygg sjømat. Fiskeri- og kystforvaltningen skal bidra til at kyst- og havområdene våre er rene. Her står implementeringen av EUs vanddirektiv og ansvaret for sjøsikkerhet og statens beredskap mot akutt forurensning sentralt.

Interessen for aktivitet i kyst- og havområdene er økende. Fiskeri- og kystdepartementet er opptatt av gode arealprosesser, der målet er at forskjellige interesser skal kunne eksistere sammen med lavest mulig konfliktnivå.

Kunnskap

For Norge som sjømatnasjon er det viktig å være kunnskapsledende på områder av strategisk betydning for videre utvikling og vekst av norske sjømatelskaper og sjømatproduksjon lokalisert i Norge. Vi trenger ny kunnskap for å utvikle ny og bedre teknologi, nye produkter, nye markeder og for å berede grunnen for nye marine næringer. Vi trenger å vite mer om livet i havet og kystsonen og om miljøvirkninger av havbruk, for å sikre bærekraftig høsting og produksjon.

Som et lite land må Norge prioritere å utvikle kunnskap innenfor områder hvor vi selv har kunnskapsbehov og der vi har forutsetninger for å lykkes i den internasjonale konkurransen. Regjeringen vil derfor legge til rette for et marint kunnskapsløft.

Fiskeri- og kystdepartementet legger stor vekt på å sikre et forskningsbasert grunnlag for utforming av politikk og forvaltning. Enten det gjelder kvotefastsetting, helse og velferd hos fisk, bærekraftig havbruk, sjømattrygghet eller miljøet i havet og langs kysten, er vår forvaltning avhengig av forskningsbasert kunnskap. Også internasjonalt er Norges klare posisjon at alle beslutninger skal være basert på det beste av tilgjengelig vitenskap.

Rådene for bærekraftig høsting av de levende marine ressursene utvikles gjennom samarbeid i Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Det arbeides for å videreutvikle en økosystembasert og internasjonalt forankret rådgiving også innenfor havbruk.

Den offentlig finansierte marine forskningen skal styrkes, og det er et mål å øke næringslivets finansiering av forskning. Det må også sikres at forskningen foregår på de riktige områdene, at forskningsresultatene blir tatt i bruk, og at næringen har tilgang til arbeidskraft med riktig kompetanse.

Regjeringens handlingsplan *Marint kunnskapsløft* ble lagt fram 5. september 2013. Handlingsplanen konkretiserer hovedprioriteringene i satsingen på marin utdanning, kompetanseutvikling og forskning de neste årene. På forskningsområdet vil regjeringen styrke innsatsen innenfor spesielt tre kunnskapsområder: Havet og kysten, sjømat og nye marine muligheter og markeder.

Det er nødvendig å arbeide mer systematisk med å utvikle kompetansen til de ansatte i sjømatnæringen. Regjeringen vil åpne for at en større andel av FoU-avgiften kan benyttes til å styrke arbeidet med rekruttering til utdanning og kompetanse, for eksempel gjennom Sett Sjøbein, dersom næringen selv ønsker det.

Sunn og trygg sjømat

Som en stor sjømatnasjon er det viktig å sikre at sjømaten som omsettes er trygg. For å kunne dokumentere at sjømaten er trygg gjennomføres det stikkprøvebasert overvåking av fremmedstoffer og smittestoffer i hvitfisk, oppdrettsfisk og fôr. De siste årene har det også blitt gjennomført mer grunnleggende kartlegging, såkalte basisundersøkelser, av fremmedstoffer i seks viktige kommersielle fiskeslag. Overvåkingen så langt har gitt indikasjoner på at sjømattryggheten generelt er god, men at det for enkelte arter er utfordringer. Ut i fra den kunnskapen vi har i dag, er de mest problematiske miljøgiftene dioksiner og dioksinlignende PCB og kvikksølv, samt kadmiem i krabbe og skjell. Kontinuerlig kunnskapsutvikling og dokumentasjon er viktig for å kunne ivareta mattryggheten og imøtekomme kravene om dokumentasjon fra importlandene.

For å utføre balanserte risikovurderinger og gi riktige kostholdsråd er det viktig å ha kunnskap om innholdet av fremmedstoffer, men også om virkningene av disse og de ernæringsmessige helsevirkningene av å spise sjømat. Nasjonalt råd for ernæring har kommet med kostholdsråd, hvor

de blant annet anbefaler befolkningen å spise fisk til middag to til tre ganger i uken og bruke fisk som pålegg.

Fiskesprell er et nasjonalt kostholdsprogram som skal få barn og unge til å spise mer sjømat, og fremmer bruk av sjømat blant barn og unge gjennom tiltak som retter seg mot ansatte i barnehage og skole samt foreldre.

Lønnsomhet

Norge skal ha høyest mulig verdiskaping basert på våre marine ressurser.

Den norske sjømatindustrien har et godt utgangspunkt med enestående råvaretilgang og kort vei til markedene i EU og Russland. Samtidig har deler av sjømatindustrien hatt svak lønnsomhet over tid. Regjeringen har derfor satt ned et offentlig utvalg med mandat til å gjennomgå sjømatindustriens rammebetingelser; muligheter, utfordringer, flaskehals, regelverk og virkemidler – og komme med forslag til økt lønnsomhet og verdiskaping.

Industrivirksomhet i et høykostland stiller særlige krav til markedsorientering, teknologiutvikling og utnyttelse av naturlige fortrinn. Marint verdiskapingsprogram vil bli videreutviklet for å styrke teknologisatsingen i hvitfiskindustrien.

Med bakgrunn i den krevende situasjonen i torskenæringen, har regjeringen lagt fram en tiltakspakke for å styrke lønnsomheten på både kort og lang sikt. Tiltakspakken innebærer tilleggsbevilgning på 30 mill. kroner i 2013 og økte bevilgninger på 55 mill. kroner i 2014. De foreslåtte tiltakene vil blant annet bidra å øke kvaliteten på fiskeråstoffet, styrke markedsadgangen og arbeidet i markedene, og legge til rette for langsiktig forskning og produktutvikling innen torskesektoren.

Markeder og markedsadgang

Det ble eksportert sjømat til en verdi av 52,1 mrd. kroner i 2012. Videre vekst i norsk sjømatnæring forutsetter at norske produkter har adgang til de internasjonale markedene. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider for bedre markedsadgang for norsk sjømatnæring gjennom det multilaterale regelverket i verdens handelsorganisasjon WTO, frihandelsavtaler gjennom EFTA og bilateralt, og gjennom å håndtere krav som stilles til norsk sjømateksport i aktuelle markeder.

Det ble kjøpt sjømat i Norge for 7,1 mrd. kroner i 2012. Dette gjør hjemmemarkedet til et av de største markedene for norsk sjømat. Norge skal

være et utstillingsvindu for norsk sjømat. Innsatsen mot hjemmemarkedet har som mål å øke sjømatkonsumet, synliggjøre næringens betydning og bidra til at næringen utvikler flere produkter rettet mot det norske markedet.

Sjømat av god kvalitet

Verdens fremste sjømatnasjon må kunne assosieres med et bredt spekter av sjømat av god kvalitet. God og stabil kvalitet er viktig for prisen og muligheten for å omsette produktene hjemme og ute. Fiskens reise fra sjø til bord er lang, og hvert foredlingsledd har ansvar for på best mulig måte å ivareta de faktorene som kan påvirke kvaliteten på det endelige produktet. Høy kvalitet sikres gjennom høsting, håndtering, temperatur og hygiene. Fisken må behandles skånsomt, raskt og iskaldt gjennom alle ledd. Tid og temperatur er kritiske faktorer for kvalitet. Distribusjon byr på utfordringer både med hensyn til logistikk og emballasje. Teknologit utvikling og standardisering er viktig for å opprettholde kvaliteten.

Transport, sjøsikkerhet og beredskap

Det overordnede målet med regjeringens transportpolitikk er å tilby et effektivt, tilgjengelig, sikkert og miljøvennlig transportsystem. Som en del av dette skal Norge ha en konkurransedyktig sjøtransport med effektive havner og transportkorridorer. Havnene skal utvikle seg til effektive knutepunkt i transportkorridorene og binde sammen ulike deler av landet, og koble det innenlandske og det internasjonale transportnettverket sammen. Kommunene og private aktører har her en sentral rolle som eiere og operatører av de største havnene. Fiskeri- og kystdepartementet ved Kystverket bygger, utbedrer og vedlikeholder farleder og statlige fiskerihavner og gir tilskudd til kommunale fiskerihavnetiltak.

Mål og prioriteringer i transportpolitikken er forankret i Nasjonal transportplan for 2014–2023, som ble behandlet i Stortinget våren 2013. Rammen for sjøtransport i NTP 2014–2023 er på totalt 19,4 mrd. kroner. Dette innebærer en økning i rammen for sjøtransportområdet på 689 mill. kroner, eller 55 pst., sammenlignet med budsjettet for 2013.

Det legges i tiårsperioden opp til å prioritere tiltak rettet mot havner og til å utforme nye virkemidler for å styrke nærskipfarten. Det legges videre opp til å prioritere drift, vedlikehold og fornying av navigasjonsinfrastrukturen. I tillegg prioriterer regjeringen farledstiltak og tiltak for å

styrke den maritime trafikkovervåkingen. Transportplanlegging og kystforvaltning for å bedre utredningskapasiteten og gjennomføringsevnen i Kystverket prioriteres også.

I forbindelse med rulleringen av NTP 2014–2023 er det utarbeidet en egen nærskipfartsstrategi for å realisere ambisjonen om å overføre gods fra vei til sjø. Innenfor rammen av nærskipfartsstrategien vil regjeringen utforme tiltak som stimulerer til økt bruk av nærskipfart, utforme en tilskuddsordning for statlig støtte til investeringer i havner, utforme en tilskuddsordning for havnesamarbeid og styrke forskning og utredning om godstransport på sjø og kombinerte transportløsninger. Strategien er et samarbeid mellom statlige myndigheter, regionale og lokale myndigheter, havner, rederier, transportbedrifter og vareeiere. En forutsetning for å lykkes med strategien er at alle aktører gjennomfører tiltak innenfor sine ansvarsområder.

I sjøsikkerhetsarbeidet er forebyggende tiltak prioritert, for å sikre trygg ferdsel i norske kyst- og havområder. Regjeringen har satt i gang en samlet vurdering av den nasjonale slepebåtberedskapen. Utvalget som har gjennomgått lostjenesten og tilhørende regelverk la fram sin rapport den 10. juni 2013.

Til tross for gode sjøsikkerhetstiltak vil det alltid være en risiko for ulykker. Det er derfor også nødvendig med god beredskap mot akutt forurensning. I tillegg til statlig beredskap, spiller kommunal beredskap, private aktører og organisasjoner en viktig rolle i den totale beredskapen langs kysten.

Kystverket la i juni 2011 fram en oppdatert miljørisiko- og beredskapsanalyse knyttet til akutt forurensning fra skipstrafikk langs kysten av fastlands-Norge, og arbeider nå med å gjennomføre en tilsvarende analyse for Svalbard og Jan Mayen. Den foreliggende analysen er et viktig grunnlag for regjeringens vurderinger av statens beredskap mot akutt forurensning. Analysen peker på at rask, lokal tilstedeværelse gir redusert responstid og er viktig for resultatet av statlige aksjoner. Et prioritert område i oljevernberedskapen framover er derfor å styrke kommunenes evne til å bistå under statlige aksjoner, ved blant annet å sørge for at kommunene har tilgang til utstyrsdepoter med nødvendig utstyr for å aksjonere raskt ved store hendelser. Kystverkets første nye multifunksjonsfartøy "OV Utvær" ble tatt i bruk i august 2012. Det andre nye multifunksjonsfartøy "OV Skomvær" ble døpt i august 2013. Disse fartøyene representerer en kraftig forbedret kapasitet i oljevernaksjoner.

For å følge opp Kystverkets miljø- og beredskapsanalyse og styrke senter for sjøsikkerhet, oljevern og havovervåking i nordområdene ved sjøtrafikksentralen i Vardø, foreslår regjeringen å øke bevilgningen til beredskap mot akutt forurensning med 20 mill. kroner.

Nordområdene

Fiskeri- og kystdepartementet har forvaltningsansvar for store havområder i nord. Å sikre at de marine ressursene i nord høstes bærekraftig og at norske interesser blir ivaretatt i de nordlige havområdene, står sentralt i regjeringens nordområdepolitikk. Fiskeri- og kystdepartementet vil bygge videre på det gode norsk-russiske fiskerisamarbeidet, som har sikret at våre felles fiskeribestander i nord nå er i en meget god forfatning.

Det ventes høyere aktivitet i de nordlige havområdene i årene som kommer. Klimaendringer og mindre is vil kunne øke betydningen av nordområdene, både for sjøtransport og olje- og gassvirksomhet. En eventuell framtidig økning i sjøtransport og petroleumsvirksomhet i området kan gi nye muligheter for næringsutvikling. Samtidig vil en slik utvikling kunne skape utfordringer både for fiskeriene og for arbeidet med forebyggende sjøsikkerhet og beredskapen mot akutt forurensning. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider for å styrke den forebyggende sjøsikkerheten

i nord og for å ivareta norske kyststatsinteresser internasjonalt når regelverk skal utvikles. Norge sammen med de sju andre medlemsstatene i Arktisk råd forhandlet fram en folkerettslig bindende avtale om å samarbeide om håndtering av akutt marin oljeforurensning i arktiske områder. Avtalen ble signert på Arktisk råds ministermøte i Kiruna 15. mai 2013.

Som et ledd i regjeringens nordområdearbeid leder Kystverket utviklingen av BarentsWatch, som er et helhetlig informasjonssystem om norske hav- og kystområder. Det er et mål at BarentsWatch skal være et verktøy for samlet oversikt over det som skjer i våre store havområder. Dessuten vil BarentsWatch bidra til bedre samhandling mellom etater gjennom informasjonsutveksling og utvikling av tjenester basert på denne informasjonen.

Anskaffelsesprosessen for bygging av nytt isgående forskningsfartøy er satt i gang, og det tas sikte på at kontrakt med verft skal skrives under i desember 2013. Det nye fartøyet vil kunne tas i bruk i 2016.

Regjeringen er også i gang med å hente inn kunnskap om verdiskapingen i fiskeri- og reiselivsrelatert virksomhet i Nord-Norge. Dette er en oppfølging av forvaltningsplanen for Barentshavet-Lofoten, og arbeidet vil bli avsluttet innen mars 2014.

2 Hovedtrekkene i budsjettforslaget

Fiskeri- og kystdepartementets budsjettforslag for 2014 har en utgiftsramme på 5 662,8 mill. kroner og en inntektsramme på 1 772,8 mill. kroner under programområde 16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning og programområde 33 Arbeidsliv. Dette innebærer en nominell økning i utgiftsrammen på 734,8 mill. kroner eller 14,9 pst. sammenlignet med saldert budsjett 2013. Av totalsummen gjelder 100 mill. kroner Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde under programkategori 33, kap. 2540, post 70 tilskudd, som omfatter a-trygd for fiskere og fangstmenn.

Inntektsrammen foreslås økt med 390,2 mill. kroner eller 28,2 pst. sammenlignet med saldert budsjett 2013.

I det følgende omtales de viktigste endringene i budsjettforslaget for 2014 sammenlignet med saldert budsjett 2013.

2.1 Programkategori 16.10 Administrasjon

Budsjettforslaget for 2014 innebærer en nominell reduksjon i utgiftsrammen under programkategori 16.10 på 17 mill. kroner eller 9,1 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2013. Det foreslås å flytte 20 mill. kroner av bevilgningen til forskning og utredning knyttet til sjøtransport fra Fiskeri- og kystdepartementets utrednings- og prosjektbevilgning til tilskuddet til Norges forskningsråd.

2.2 Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon

Budsjettforslaget for 2014 innebærer en nominell økning under programkategori 16.20 på 398,2 mill. kroner eller 23,6 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2013.

Anskaffelsesprosessen for nytt isgående forskningsfartøy er nå satt i gang, og det legges opp til at det skrives under kontrakt med verft i

desember 2013. Det foreslås en bevilgning på 300 mill. kroner til byggeprosjektet i 2014.

Systemet med forskningskvoter legges om fra 2014. Omleggingen innebærer at hovedtyngden av dagens forskningkvoter går tilbake til ordinært fiske og dermed øker den samlede kvoteverdien for næringen. Samtidig skal fiskerinæringen bidra til å finansiere fiskeriforskning og overvåking gjennom en generell avgift på førstehåndsomsetningen. På bakgrunn av dette foreslås det en bevilgning på 151 mill. kroner til fiskeriforskning og overvåking.

Det foreslås å øke bevilgningen til Havforskningsinstituttet med 4 mill. kroner for å styrke arbeidet med overvåking av lakselus og rømt oppdrettslaks, og bevilgningen til Veterinærinstituttet foreslås økt med 2 mill. kroner for å styrke arbeidet med bekjempelse av lakselus og spredning av lakselus mellom fisk i oppdrett og ville bestander.

Det foreslås å øke bevilgningen til NIFES med 5 mill. kroner for å styrke overvåkingen av fremmedstoffer. Det foreslås å øke bevilgningen til markedsforskning og forskning rettet mot teknologi- og produktutvikling gjennom Norges forskningsråd med 10 mill. kroner. Det foreslås videre å øke infrastrukturstøtten til Nofima med 5 mill. kroner.

Med bakgrunn i den krevende situasjonen i torskenæringen, har regjeringen lagt fram en tiltakspakke for å styrke lønnsomheten på både kort og lang sikt. Som en del av tiltakspakken foreslås det å øke bevilgningen til Nofima med 10 mill. kroner. Av dette skal 5 mill. kroner gå til lansiktig, strategisk markedsarbeid for hvitfisk i samarbeid med Norges sjømatråd og 5 mill. kroner til å forsere arbeidet med fangsthåndtering og levende-lagring. Det foreslås å øke bevilgningen til Marint verdiskapingsprogram med 14 mill. kroner. Av dette skal 6 mill. kroner gå til et opplæringsprogram for kvalitetsbehandling av fisk og 8 mill. kroner skal gå til en teknologisatsing rettet mot hvitfisknæringen. Det foreslås i tillegg å sette av 20 mill. kroner innenfor rammen av Nasjonal transportplan til sjøtransportforskning. Midlene kanaliseres gjennom Norges forskningsråd.

2.3 Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

Budsjettforslaget for 2014 innebærer en nominell økning under programkategori 16.30 på 24,6 mill. kroner eller 3,9 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2013.

Som en del av tiltakspakken for torskenæringen, foreslås det en bevilgning på 18 mill. kroner til lineegnetilskudd, for å stimulere til økt fangst i et fiske som gir høy kvalitet. Det foreslås i tillegg å øke tilskuddet til føring og mottaksstasjoner med 3 mill. kroner.

2.4 Programkategori 16.60 Kystforvaltning

Budsjettforslaget for 2014 innebærer en nominell økning under programkategori 16.60 på 114,1 mill. kroner eller 4,5 pst. sammenlignet med saldert budsjett for 2013.

Det foreslås å øke bevilgningen til navigasjonsinfrastruktur med til sammen 63 mill. kroner. Hoveddelen av midlene vil bli brukt til å ta igjen vedlikeholdsetterslepet for å opprettholde et høyt sjøsikkerhetsnivå. Den økte bevilgningen gir også rom for en AIS-satellitt og en egen nedlesingsstasjon for satellittdata.

Det foreslås å øke bevilgningen til transportplanlegging og kystforvaltning med 10 mill. kroner, og bevilgningen til sjøtrafikksentraler foreslås økt med 2 mill. kroner.

Enkelte havner har stor trafikkvekst, og stadig større fartøy øker kravene til manøvreringsrom i innseilingen til de største havnene. Det prioriteres derfor å øke bevilgningene til utbedring av farledene med 22 mill. kroner. I tråd med prioriteringene i Nasjonal transportplan 2014–2023 tilrås det at bevilgningen til fiskerihavner reduseres med 11

mill. kroner. Tilskuddet til kommunale fiskerihavneprosjekt videreføres på samme nivå som i 2013. Det foreslås en bevilgning på 5 mill. kroner til forundersøkelser knyttet til Stad skipstunnel.

Bevilgningen til utskifting av Kystverkets fartøyer foreslås redusert med 4 mill. kroner i tråd med investeringsplanen.

Det foreslås å øke bevilgningen til beredskap mot akutt forurensning med 20 mill. kroner, for å følge opp Kystverkets miljø- og beredskapsanalyse. Den økte bevilgningen vil gå til lenser og lektere for hurtig respons, strandrenseutstyr og kurs og øvelser for å styrke kompetansen i beredskapsapparatet. Det vil også bli satt av midler til styrking av senter for sjøsikkerhet, oljevern og havovervåking ved sjøtrafikksentralen i Vardø.

Slepebåtkapasiteten i Nord-Norge foreslås redusert fra tre til to fartøyer. Det er innført en rekke nye sjøsikkerhetstiltak i Nord-Norge siden slepebåtbereidskapen ble etablert. Seilingsleder utenfor territorialfarvannet langs hele kysten fra Vardø til Røst forbedrer mulighetene for at en slepebåt når fram til et fartøy med problemer før en eventuell grunnstøting. Det er innført AIS-overvåking langs hele kyststrekningen, og trafikksentralen i Vardø har ansvar for å koordinere slepebåtbereidskapen. I tillegg er det etablert et norsk-russisk skipsrapporteringssystem for området mellom Lofoten og Murmansk fra 1. juni 2013.

Tilskuddet til Redningsselskapet foreslås økt med 20 mill. kroner.

Som følge av omleggingen av forskningskvoteordningen foreslås det innført en ny fiskeriforskningsavgift på førstehåndsomsetningen av fisk. Inntektene fra denne avgiften skal finansiere fiskeriforskning og overvåking, jf. omtale under programkategori 16.20. Det foreslås en inntektsbevilgning knyttet til denne avgiften på 151 mill. kroner.

3 Oversiktstabeller

Utgifter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
Administrasjon					
1000	Fiskeri- og kystdepartementet	124 048	176 240	158 870	-9,9
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	11 283	10 580	10 950	3,5
	<i>Sum kategori 16.10</i>	135 331	186 820	169 820	-9,1
Forskning og innovasjon					
1020	Havforskningsinstituttet	725 267	715 410	661 810	-7,5
1021	Drift av forskningsfartøyene	211 517	279 500	509 230	82,2
1022	NIFES	127 052	150 630	154 500	2,6
1023	Fiskeri-, havbruks- og transporttrettet FoU	499 379	503 500	707 670	40,6
2415	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	52 079	40 000	54 000	35,0
	<i>Sum kategori 16.20</i>	1 615 294	1 689 040	2 087 210	23,6
Fiskeri- og havbruksforvaltning					
1030	Fiskeridirektoratet	361 175	375 800	383 260	2,0
1050	Diverse fiskeriformål	63 723	249 190	266 290	6,9
	<i>Sum kategori 16.30</i>	424 898	624 990	649 550	3,9
Kystforvaltning					
1062	Kystverket	2 612 023	2 497 990	2 611 854	4,6
1070	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	43 235	44 187	44 410	0,5
	<i>Sum kategori 16.60</i>	2 655 258	2 542 177	2 656 264	4,5
	Sum programområde 16	4 830 781	5 043 027	5 562 844	10,3

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
Arbeidsliv - Folketrygden					
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	68 800	65 000	100 000	53,8
	<i>Sum kategori 33.40</i>	68 800	65 000	100 000	53,8
	Sum programområde 33	68 800	65 000	100 000	53,8
	Sum utgifter	4 899 581	5 108 027	5 662 844	10,9

Utgifter fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01-20	Driftsutgifter	2 698 486	2 710 277	2 800 614	3,3
21-23	Andre driftsutgifter	646 546	632 620	699 320	10,5
30-49	Nybygg, anlegg	730 846	765 160	1 018 720	33,1
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	365 560	373 400	414 470	11,0
60-69	Overføringer til kommuner	63 892	240 000	241 980	0,8
70-89	Overføringer til private	394 251	386 570	487 740	26,2
	Sum under departementet	4 899 581	5 108 027	5 662 844	10,9

Inntekter fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
Administrasjon					
4000	Fiskeri- og kystdepartementet	2 197	10	10	0,0
	<i>Sum kategori 16.10</i>	2 197	10	10	0,0
Forskning og innovasjon					
4020	Havforskningsinstituttet	326 759	365 650	297 470	-18,6
4021	Drift av forskningsfartøyene	83 179	74 150	76 750	3,5
4022	NIFES	80 828	88 720	86 650	-2,3
4023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	4 284	4 284	4 284	0,0

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
5610	Renter av lån til Nofima AS	1 148	1 034	904	-12,6
	<i>Sum kategori 16.20</i>	496 198	533 838	466 058	-12,7
	Fiskeri- og havbruksforvaltning				
4030	Fiskeridirektoratet	31 302	474 530	326 105	-31,3
	<i>Sum kategori 16.30</i>	31 302	474 530	326 105	-31,3
	Kystforvaltning				
4062	Kystverket	27 241	10 384	10 747	3,5
4070	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	6 564	5 037	5 213	3,5
5575	Sektoravgifter under Fiskeri- og kyst- departementet	924 724	808 809	964 658	19,3
	<i>Sum kategori 16.60</i>	958 529	824 230	980 618	19,0
	Sum programområde 16	1 488 226	1 832 608	1 772 791	-3,3
	Sum inntekter	1 488 226	1 832 608	1 772 791	-3,3

Kan overføres

Under Fiskeri- og kystdepartementet blir stikkordet foreslått knyttet til disse postene utenom postgruppe 30–49

(i 1 000 kr)

Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2013	Forslag 2014
1000	21	Spesielle driftsutgifter	15 765	16 740
1000	71	Tilskudd til kystkultur		10 130
1001	70	Tilskudd	1 696	10 950
1020	21	Spesielle driftsutgifter		297 470
1021	21	Spesielle driftsutgifter		76 750
1022	21	Spesielle driftsutgifter	11 423	86 650
1023	21	Spesielle driftsutgifter		151 000
1023	70	Tilskudd til sjømat- og rekrutteringstiltak	17 251	10 350
1023	71	Tilskudd til utviklingstiltak	11 119	5 900
1023	72	Tilskudd Nofima		95 090
1023	74	Tilskudd marin bioteknologi mv.	3 875	27 000
1050	71	Sosiale tiltak		2 070
1050	74	Erstatninger	2 504	2 140

			(i 1 000 kr)	
Kap.	Post	Betegnelse	Overført til 2013	Forslag 2014
1050	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene	31 337	67 000
1050	79	Informasjon ressursforvaltning	1 226	930
1062	21	Spesielle driftsutgifter	141 495	62 930
1062	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	24 378	61 980
2415	75	Marint verdiskapingsprogram	75 360	54 000

3.1 Aksjekapital og fond

Tabell 3.1 Oversikt over Fiskeri- og kystdepartementets eierinteresser

Virksomhet	Selskapets samlede aksjekapital	Fiskeri- og kystdepartementets aksjepost (pari kurs)
Norges sjømatråd AS	50 000 000	50 000 000
Nofima AS	21 092 000	11 980 000
Framsenteret	122 000	7 000
Bergen teknologioverføring	100 000	20 000

Norges sjømatråd AS er sjømatnæringens felles markedsorganisasjon, og har som mål å øke verdiskapingen i næringen ved å bidra til økt etterspørsel og kunnskap om norsk sjømat i Norge og resten av verden. Aksjekapitalen er 50 mill. kroner, og selskapet eies 100 pst. av staten ved Fiskeri- og kystdepartementet. Sjømatrådets virksomhet finansieres fullt ut av sjømatnæringen gjennom en markedsavgift, hjemlet i fiskeeksportloven.

Fiskeri- og kystdepartementet forvalter statens eierandeler i forskningskonsernet Nofima AS (tidligere Fiskeriforskning AS, Norconserv AS, Matforsk AS og Akvaforsk AS) i samråd med Landbruks- og matdepartementet og Kunnskapsdepartementet. De øvrige eierne er Stiftelsen for landbrukets næringsmiddelforskning med 33,2 pst. og Akvainvest Møre og Romsdal med 10

pst. For nærmere omtale av Nofima AS vises det til egen omtale under programkategori 16.20, kap. 1023 post 72.

Framsenteret AS er et driftsselskap for Polar miljøsenderet i Tromsø som skal ivareta felles funksjoner. Selskapet ble etablert i 1994.

Bergen teknologioverføring AS eies 40 pst. av Universitetet i Bergen, 40 pst. av Helse Bergen og 20 pst. av Havforskningsinstituttet på vegne av Fiskeri- og kystdepartementet. Selskapet ble etablert i desember 2004 og formålet er å fremme kommersiell utnyttelse av forskningsresultater og teknologioverføring fra forskningsinstitusjonene i Bergen. Selskapet har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Bergen, Christian Michelsen Research AS (CMR), Nofima AS, NIFES, Innovest AS og Unifob AS.

4 Status

I dette kapitlet presenteres status og tidsserier for norsk sjømatnæring og kystforvaltningen, delt inn etter følgende tema:

Verdiskaping

- Eksport og import av sjømat
- Fiske og fangst
- Havbruk
- Sjømatindustrien

Miljø

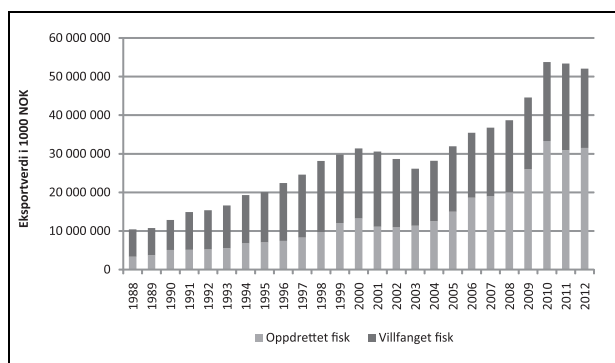
- Havmiljø
- Ressurssituasjonen
- Havbruksnæringen
- Trygg sjømat

Kyst

- Sjøtransport og havner
- Forebyggende sjøsikkerhet
- Beredskap mot akutt forurensning

4.1 Verdiskaping

4.1.1 Eksport og import av sjømat

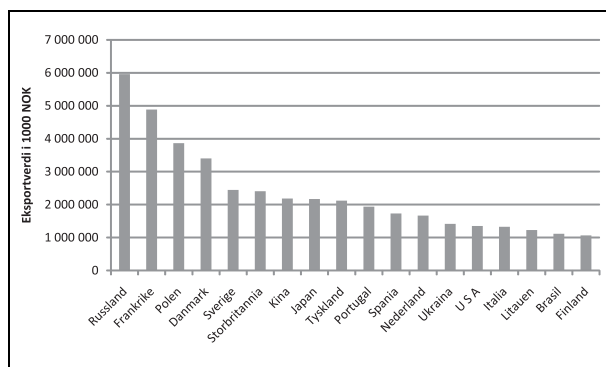

Figur 4.1 Norsk eksport av sjømat, 1988–2012

Kilde: Norges sjømatråd

I 2012 ble det eksportert sjømat til 133 land, til en samlet verdi på om lag 52 mrd. kroner, jf. figur 4.1. Det er en nedgang på 2,3 pst. fra 2011 og 3,1 pst. i forhold til rekordåret 2010. Eksporten av sjømat utgjorde om lag 6 pst. av den totale vareeksporten fra Norge i 2012.

Atlantisk laks utgjorde 57 pst. av eksporten målt i verdi og er det klart største sjømatproduktet. Deretter fulgte torsk (klippfisk, saltfisk, tørrfisk, fersk torsk m.m.), sild og makrell.

Figur 4.2 Norges viktigste eksportmarkeder i 2012

Kilde: Sjømatrådet

EU er Norges klart viktigste sjømatmarked. Målt i verdi utgjorde eksporten til EU 57,6 pst. av den totale sjømateksporten i 2012. Russland og Frankrike var Norges største enkeltmarkeder, med en eksportverdi på henholdsvis 5,9 og 4,8 mrd. kroner. Deretter fulgte Danmark og Polen, som i stor grad viderefedler produkter til EU-markedet, og Sverige på femteplass.

Eksporten av sjømat fra havbruk hadde i 2012 en eksportverdi på 31,5 mrd. kroner, en oppgang på 560 millioner kroner fra 2011. Den samlede eksportverdien fra de tradisjonelle fiskeriene var 20,6 mrd. kroner, en nedgang på 1,9 mrd. kroner fra rekordåret 2011.

Fiskemel og fiskeolje, som er innsatsfaktorer i fiskefôr, utgjør en stor del av importen. Andre viktige importprodukter er makrell, torsk og reker, som dels selges innenlands og dels reeksporteres.

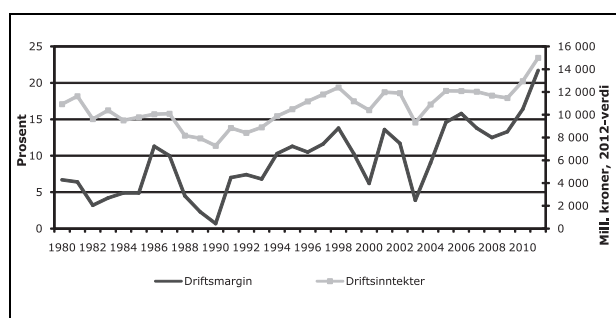
4.1.2 Hjemmemarkedet

Tall fra Norges sjømatråd viser at norske husholdninger kjøpte sjømat for 4,7 mrd. kroner i 2003. I 2012 var omsetningen på 7,1 mrd. kroner. Dette

gjør hjemmemarkedet til et av de største markedene for norsk sjømat.

Rundt 80 pst. av all sjømat omsettes i dagligvarehandelen, hvor sjømat er en av de raskest voksende varekategoriene. Antall lanseringer av forbrukertilpassede sjømatprodukter har økt de siste årene. Til tross for dette er utvalget av sjømatprodukter langt dårligere enn utvalget av kjøttprodukter.

4.1.3 Fiske og fangst

Figur 4.3 Utvikling i driftsmargin¹ og totale driftsinntekter for fiskeflåten, 1980–2011

¹ Driftsmargin = (driftsresultat/driftsinntekter) * 100

Kilde: Fiskeridirektoratet.

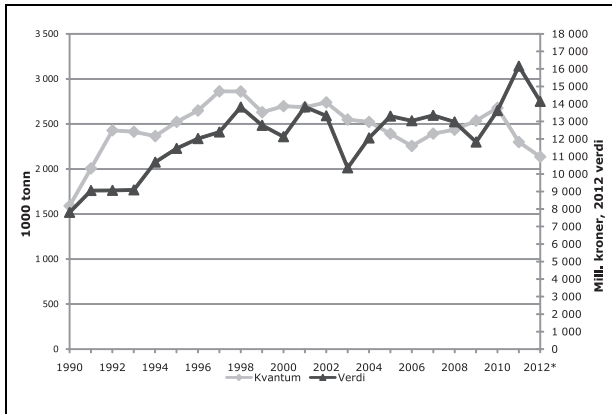
For fiskeflåten har utviklingen i lønnsomhet, målt ved driftsmarginen, vært positiv i perioden 1990 til 2011 sett under ett, selv om lønnsomheten har variert mye. Siden 2008 har utviklingen vært positiv, og i 2011 oppnådde fiskeflåten en driftsmargin på 22 pst. Dette er det foreløpige høyeste nivået som er målt i Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse. Det er flere underliggende årsaker til den positive utviklingen. Flere av våre viktigste fiskebestander er i langt bedre forfatning nå enn i 1990. Dessuten har tallet på fiskefartøy blitt redusert, noe som har bidratt til lavere kostnader og økt produktivitet.

For utvalgte fartøygrupper viser tallene for de siste årene at lønnsomheten varierer både over tid og mellom de ulike fartøygruppene, jf. tabell 4.1. Fra 2010 til 2011 har det vært en positiv utvikling i de fleste fartøygruppene.

Tabell 4.1 Driftsmargin for utvalgte fartøygrupper 2004–2011

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konv. kyst < 11 m hj.l.				4,9	4,9	-0,1	-0,7	6,2
Konv. kyst 11-14,9 m hj.l.				10,9	7,7	6,0	7,8	6,6
Konv. kyst 15-20,9 m hj.l.	-0,0	6,3	11,5	13,2	7,2	5,5	6,5	8,0
Konv. kyst 21-27,9 m hj.l.	3,2	5,4	9,2	9,7	8,5	15,4	3,5	10,1
Konv. havfiskefartøy	2,5	5,6	14,0	13,2	8,7	4,5	7,0	7,2
Torsketrålere/reketrålere	2,4	7,6	15,8	10,6	5,3	10,8	15,5	20,7
Ringnotsnurpere	20,7	25,9	22,5	21,4	22,7	20,9	27,8	35,0
Pelagiske trålere	-0,6	13,2	21,8	12,9	13,3	15,5	22,7	25,1

Kilde: Fiskeridirektoratets lønnsomhetsundersøkelse.

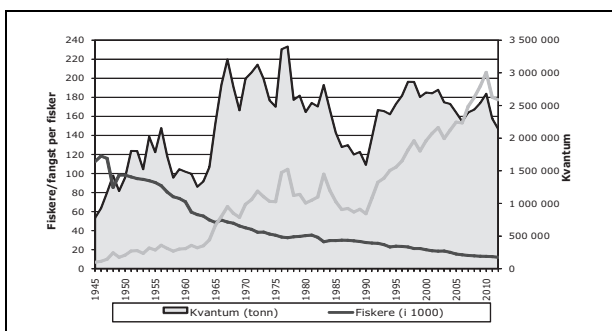
Figur 4.4 Samlet landet kvantum og førstehandsverdi norske fartøy 1990–2012¹ (ekskl. tang og tare).

¹ Tallene for 2012 er foreløpige.

Kilde: Fiskeridirektoratet.

Samlet fangst i norske fiskerier (ekskl. tang og tare) har i perioden 1992 til 2011 variert mellom 2,3 og 2,9 mill. tonn, jf. figur 4.4. Kvantomtet er redusert fra 2011 til 2012 og var 2,1 mill. tonn i 2012. Nedgangen skyldes reduserte kvantum av pelagisk fisk og skalldyr og skjell. Kvantomtet av torskefisk er tilnærmet uendret.

På 1990-tallet var det en solid vekst i realverdien av førstehandsomsetningen. Siden 1998 har førstehandsomsetningen i gjennomsnitt vært rundt 13 mrd. i 2012-kroner. I 2012 var førstehandsverdien 14,1 mrd. kroner; en nedgang fra 16,2 mrd. kroner i 2011. I 2011 var det høye priser på de fleste fiskeslag og samlet førstehandsverdi var rekordhøy. I 2012 har prisene på de fleste fiskeslag gått ned. Spesielt gjennomsnittsprisen for makrell er kraftig redusert og førte til en sterk nedgang i førstehandsverdien i pelagisk sektor. Prisene for andre viktige fiskeslag som torsk, hyse og sei sank også fra 2011 til 2012, mens prisen for sild økte.

Figur 4.5 Utvikling i fangst, antall fiskere og fangst per fisker, 1945–2012¹

¹ Tallene for 2012 er foreløpige.

Kilde: Fiskeridirektoratet

Siden 1990 er antallet personer som hadde fiske som hovedyrke mer enn halvert, fra 20 500 i 1990 til 9 800 i 2012. I samme periode gikk tallet på merkeregistrerte fiskefartøy ned med nesten 65 pst. til 6 200 fartøy i 2012. Det har vært sterkere reduksjon blant fartøy under 28 meter enn blant de over. Denne reduksjonen inngår i en langtidstrend. Utviklingen gjenspeiler en samfunnsutvikling hvor det har kommet til nye yrkesalternativer også i Kyst-Norge, og hvor fiskeriene har blitt stadig mer mekanisert og effektivisert.

Som annen næringsvirksomhet skaper fiskerieringen ringvirkninger i annet næringsliv. Sintef Fiskeri og havbruk har beregnet at den totale sysselsettingen i fiskerinæringen i 2010 var på 24 200 årsverk, av dette var 8 600 årsverk ringvirkninger.

I figur 4.5 sammenstilles opplysninger om utvikling i kvantum med utvikling i antall fiskere og fangst per fisker. Variasjoner i ressurstilgang vil påvirke fangst per fisker, men figuren sier likevel noe om effektivitetsutviklingen i norsk fiskerinæring. I 1990 var gjennomsnittlig fangst per fisker i underkant av 60 tonn. Tilsvarende for 2012 er i underkant av 180 tonn fangst per fisker.

Fornyingsstakten i fiskeflåten, definert som forholdet mellom antall fartøy i flåten og antall nybygde fartøy levert i året, har variert de siste ti årene. Før 2005 var en periode hvor det var relativt stor fornying innenfor ringnotflåten og større fartøy som kombinerer tråling etter bunnfisk og reketråling. Etter 2005 har nybyggingen skjedd innenfor den minste kystflåten (under 15 meter). De siste årene har det også kommet en del fornying innenfor den største kystflåten, og nå, i det aller siste, også innenfor havfiskeflåten. Likevel har den gjennomsnittlige alderen på fartøy fortsatt å øke fra 2011 til 2012.

Strukturkvoteordningene, som tillater å samle flere tillatelser på ett fartøy, er i dag tilgjengelig for fartøy med kvotelengder over 11 meter. Tabell 4.2 viser utvikling i tallet på tillatelser fra 2006–2012. Tabellen viser at antall tillatelser har gått ned i alle gruppene.

Tabell 4.2 Oversikt over utviklingen i antall tillatelser¹ (aktive/passive), utvalgte grupper

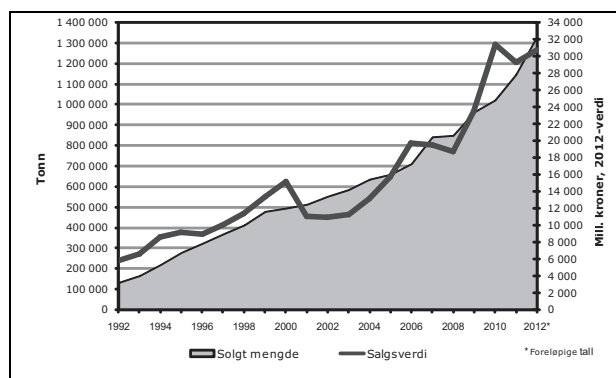
Type tillatelser	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ringnotgruppen	85	83	80	80	80	80	80
Pelagisk trålgruppen	40	40	36	34	33	33	32
Torsketralgruppen	61	55	44	42	41	40	38
Seitralgruppen	10	10	9	9	7	6	5
Konvensjonelle havfiskefartøy	47	45	38	36	36	35	34
Konvensjonelle kystfartøy	2 354	2 325	2 032	1 983	1 964	1 924	1 912

¹ Antall tillatelser ved årets slutt

Kilde: Fiskeridirektoratet

4.1.4 Havbruk

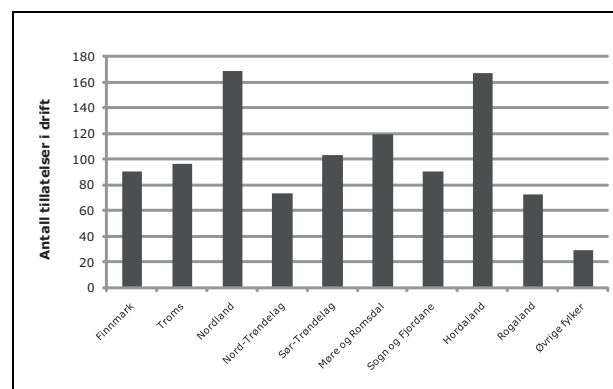
I 2012 var produksjonen av laks 1 241 000 tonn, en økning på 17 pst. fra 2011. I tillegg produserte den norske havbruksnæringen om lag 70 000 tonn regnbueørret, 10 000 tonn torsk, 2 000 tonn skjell og skalldyr, 1 700 tonn kveite, 300 tonn røye, samt mindre kvanta av andre arter. Førstehandsverdien av produksjonen i 2012 var 30,7 mrd. kroner, en økning på 6 pst. sammenlignet med 2011. Verdiøkningen skyldes i all hovedsak økt kvantum av laks.

Figur 4.6 Totalt solgt mengde og førstehandsverdi av fisk i havbruksnæringen 1992–2012¹¹ Tallene for 2012 er foreløpige

Kilde: Fiskeridirektoratet

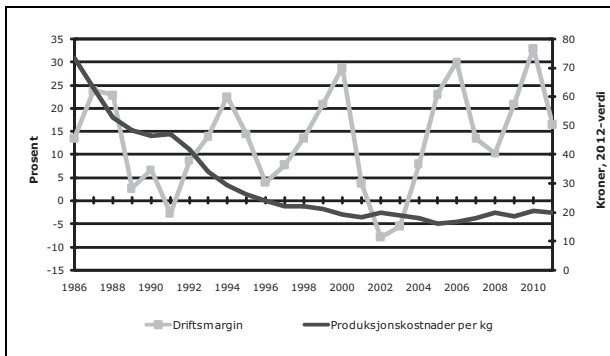
Den direkte sysselsettingen i havbruksnæringen var i 2012 på om lag 5 800 personer. Av disse var omkring 3 900 sysselsatt innenfor matfiskproduksjon av laks og ørret. I tillegg til direkte arbeidsplasser skaper havbruksnæringen ringvirkninger i annet næringsliv, bl.a. innen utvikling og produksjon av fôr og utstyr, videreføring, transport og salg. Sintef Fiskeri og havbruk har beregnet at

havbruksnæringen skapte i overkant av 21 000 årsverk i 2010, 12 400 av disse var ringvirkninger.

Figur 4.7 Antall matfisktillatelser i drift med produksjon av laks, regnbueørret og ørret i 2012¹, fordelt på fylke/region.¹ Tallene er foreløpige.

Kilde: Fiskeridirektoratet.

Det drives oppdrett i omkring 160 kommuner, fra Lillesand i sør til Sør-Varanger i nord. Hovedtyngden av oppdrettsaktiviteten er på Vestlandet, i Trøndelag og i Nordland. Figur 4.7 viser antall tillatelser i drift med produksjon av laks, regnbueørret og ørret i 2012 fordelt på fylke/region. I 2012 var det tildelt totalt 1 275 tillatelser til oppdrett av laks, regnbueørret og ørret. Av dette var 963 matfisktillatelser. Totalt var 1 206 av tillatelsene til oppdrett av laks, regnbueørret og ørret i drift i 2012, tilsvarende 95 pst. Av matfisktillatelser til oppdrett av andre marine fiskearter, inkludert torsk, var 126 aktive (32 pst.). 126 tillatelser til skalldyroppdrett var aktive i 2012, tilsvarende 44 pst.

Figur 4.8 Gjenomsnittlig driftsmargin¹ og gjennomsnittlig produksjonskostnad per kilo. Laks og regnbueørret. 1986–2011.

¹ Definisjon: $\text{Driftsmargin} = (\text{driftsresultat} / \text{driftsinntekter}) * 100$.
Kilde: Fiskeridirektoratet

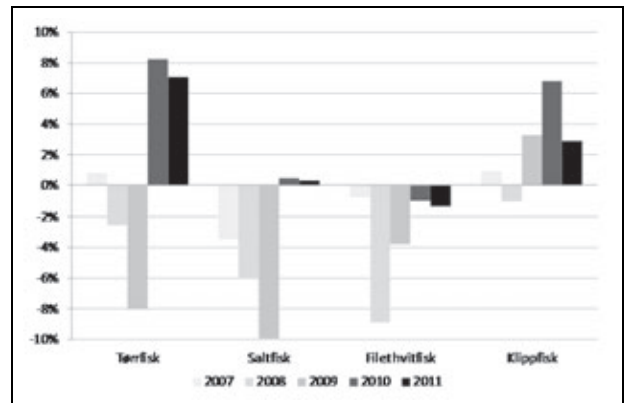
Gjenomsnittlig driftsmargin i oppdrett av laks og ørret varierer mye fra år til år og fra bedrift til bedrift. I 2011 ble gjennomsnittlig driftsmargin i næringen beregnet til 16,4 pst. Dette er en reduksjon fra 2010 da driftsmarginen ble målt til rekordhøye 32,9 pst. Nedgangen skyldes i all hovedsak reduserte priser på laks og regnbueørret.

4.1.5 Sjømatindustri

Lønnsomhet

Lønnsomheten i norsk sjømatindustri som helhet ble betydelig svekket fra 2011 til 2012, ifølge foreløpige tall fra Nofimas driftsundersøkelse for 2012. Særlig hvitfiskindustrien og pelagisk konsumindustri opplevde svekket inntjening. Imidlertid fikk rekeindustrien overskudd for første gang på 12 år.

Hvitfiskindustrien hadde et ordinært resultat før skatt på 1,6 pst. av driftsinntektene i 2011, mot 3,3 pst. i 2010. Det er store variasjoner på bedriftsnivå mellom de ulike produktkategoriene. Foreløpige tall for 2012 viser underskudd for saltfisk- og klippfiskbedriftene, svekket inntjening men overskudd for tørrfiskbedriftene og svakt overskudd i filetindustrien.

Figur 4.9 Ordinært resultat før skatt i prosent av driftsinntekt (veid gjennomsnitt) i utvalgte sektorer av hvitfiskindustrien 2007-2011

Kilde: Nofima.

Pelagisk konsumindustri er rammet av fallende kvoter og lave priser. Overskuddet for 2011 endte på 1,4 pst. av driftsinntektene, en svekkelse fra 3 pst. i 2010 og 4,5 pst. i 2008 og 2009. Foreløpige tall for 2012 viser ytterligere svekket inntjening.

Samlet ordinært resultat for lakseforedlingsbedriftene endte på 1,3 pst. av driftsinntektene, mot minus 1,2 pst. i 2010. Også lakseslakteriene økte sin inntjening i 2011 og oppnådde et ordinært resultat før skatt på 2,8 pst. av driftsinntektene, mot 2,1 pst. året før. Foreløpige tall for 2012 viser som helhet større overskudd, men med store variasjoner på bedriftsnivå.

Sysselsetting og antall bedrifter

Nofimas driftsundersøkelse for fiskeindustrien viser at det i 2011 var registrert 10 500 sysselsatte i industrien¹.

Nedbygging av filetindustrien, sammen med rasjonalisering i den øvrige hvitfiskindustrien, har ført til en kraftig reduksjon i antall sysselsatte siden årtusenskiftet. De siste årene har imidlertid sysselsettingen vært stabil.

Den pelagiske konsumindustrien opplevde en periode et oppsving som følge av økte kvoter og økt anvendelse av råstoff til konsumprodukter. Redusert tilgang på råstoff kombinert med fallende priser har imidlertid ført til at flere fabrikker er lagt ned eller tatt ut av drift i løpet av de to siste årene.

Andelen av produsert laks som foredles i Norge har over flere år ligget på om lag 15 pst. Volumet som bearbeides har dermed økt i takt

¹ Anslaget er usikkert da det ikke omfatter innleid arbeidskraft, i tillegg er det store sesongsvingninger i industrien.

med produksjonsøkningen i havbruksnæringen. Stor økning i bearbejdet volum har medført noe økning i sysselsettingen, selv om det samtidig har foregått en kraftig rasjonalisering.

Felles for alle sektorer i sjømatindustrien er at antall bedrifter er redusert over tid, og at utviklingen går mot større og færre enheter i alle ledd.

Tabell 4.3 Antall bedrifter¹ i sjømatindustrien 2002–2011

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Konsumindustri	566	554	522	512	497	482	458	448	431	422
Mel og olje	21	21	20	18	18	19	21	19	20	20
Tran og raffinerte oljer	11	11	11	12	12	11	12	12	11	14
Totalt	598	586	553	542	527	512	491	479	462	456

¹ Et selskap kan bestå av flere bedrifter. Enheten bedrift er knyttet til én fysisk lokalitet. Konsumindustri omfatter også bedrifter som ikke kjøper fisk fra flåten over egen kai, som fiskematfabrikker, røykerier etc. Konsumindustri inkluderer slakterier for oppdrettsfisk.

Kilde: Nofima

Tabell 4.4 Geografisk fordeling av bedrifter i sjømatindustrien 2002–2011

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Skagerrak	45	43	39	38	40	43	42	41	39	39
Vestlandet	241	233	222	218	208	199	191	184	178	177
Trøndelag	44	45	43	45	43	43	41	41	36	37
Nord-Norge	268	265	249	241	236	227	217	213	209	203
Totalt	598	586	553	542	527	512	491	479	462	456

Kilde: Nofima

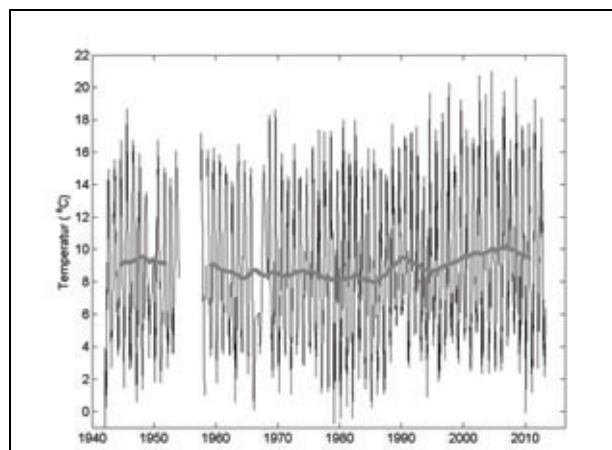
4.2 Miljø

4.2.1 Havmiljø

Velfungerende og produktive marine økosystemer er en forutsetning for verdiskapingen i sjømatnæringen. Både naturlige endringer og ikke minst menneskelige aktiviteter påvirker miljøet og klimaet i havet, langs kysten og i fjordene. Sammen har disse faktorene betydning for hvordan vi kan utnytte våre marine områder. Temperatur og salt-holdighet samt tilgjengelighet av næringssalter er viktige elementer for biologisk produksjon.

Utviklingen i havklima

Temperaturmålinger er en enkel og viktig måte å beskrive havklimaet på. I Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet utvikler temperaturen seg ulikt fra sesong til sesong og fra år til år. På kortere tidsskalaer som fra måned til måned og uke til uke kan temperatursvingningene være svært store.

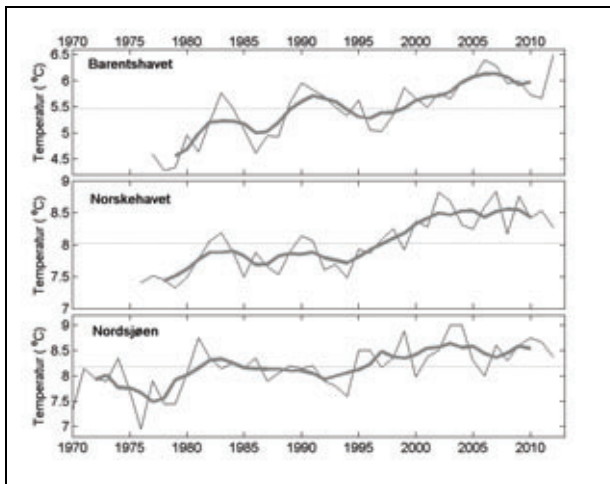
Figur 4.10 Kortperiodiske og langperiodiske temperatursvingninger i kystvannet ved Havforskningsinstituttets målestasjon utenfor Lista i Nordsjøen.

Kilde: Havforskningsinstituttet.

Figur 4.10 viser hvor store temperatursvingningene i kystvannet utenfor Lista er fra måned til

måned siden 1940-tallet. Ser vi imidlertid på den gjennomsnittlige utviklingen over lengre tid trer det fram 10-årssvingninger og lengre perioder med mer moderate temperaturutslag. Det betyr ikke at disse langtidssvingningene er mindre viktige. Tvert imot, hvor lenge klimasignalet varer er den viktigste innvirkningen på de marine økosystemene og utviklingen i produktiviteten i våre fiskebestander.

På lengre tidsskalaer er det i større grad likhet mellom de ulike havområdene. Figur 4.11 viser temperaturutviklingen i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. Målingene viser at havområdene våre er preget av klimaperioder på omkring 10 år, og at disse opptrer med ganske like faser i de tre områdene. På en enda lengre tidsskala ser vi parallelle endringer i alle tre områder fra det kaldere tidsrommet på 1970-tallet fram til den rekordvarme klimatilstanden etter årtusenskiftet. De aller siste årene er det igjen blitt noe kaldere, men temperaturen ligger fremdeles over langtidsmiddeltemperaturen. Det er også viktig å merke seg at før midten av det 20. århundret var det et tidsrom fra 1930- til 1950-tallet da det også var svært varmt i norske havområder, mens det igjen på begynnelsen av det 20. århundret var et kaldt klima. Disse lengste svingningene trer ikke bare fram i våre egne havområder, faktisk kan samme langperiodiske klimamønstre ses i hele Nordatlanten.

Figur 4.11 Langtidssvingningen i temperatur for våre tre viktigste marine økosystemer, Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet.

Kilde: Havforskningsinstituttet.

Utviklingen i havets surhetsgrad

Målinger i norske farvann, blant annet i Norskehavet og Barentshavet, viser at havet har fått

endret surhetsgrad (pH). Økning av CO₂ i atmosfæren fører til økt opptak av CO₂ i sjøvann. Enkelt forklart fører økte mengder oppløst CO₂ i havet til at sjøvannets gjennomsnittlige pH reduseres. Dette gjør havet mindre basisk og omtales som forsuring. Endringene skjer generelt raskere i våre kalde farvann fordi kaldt vann løser mer CO₂ enn varmt vann.

Økt CO₂-opptak i havet vil først og fremst kunne ha betydning for organismer som danner kalkskall; det vil si enkelte arter av planteplankton, enkelte dyreplanktonarter og bunnlevende organismer som skjell og koraller. Skalldyr som hummer, krabber, krill og hoppekreps har skall av polysakkarid herdet med kalk. Derfor kan også denne type organismer bli påvirket som følge av de økte CO₂-opptakene. Sammensetning i mattilbudet til fiskelarvene kan også bli endret, men vi vet foreløpig lite om hvilken påvirkning forsuringen vil ha på fiskebestandene.

Miljøforurensning

Menneskeskapte organiske miljøgifter er den viktigste gruppen miljøgifter vi finner i det marine miljøet. Det er etablert internasjonale avtaler om forbud mot framstilling og bruk av noen av de viktigste organiske miljøgiftene, som PCB og enkelte klorerte plantevernmidler. Dette gjenspeiles blant annet i en registrert nedgang av disse stoffene i våre havområder det siste tiåret. På verdensbasis produseres det imidlertid stadig store mengder nye organiske forbindelser. Noen av disse stoffene har egenskaper som gjør dem til miljøgifter. Bromerte flammehemmere er eksempler på slike nyere forbindelser, som fortsatt øker i marint miljø. Utfordringen er å være i forkant, slik at nye organiske forbindelser ikke tas i bruk før det er helt sikkert at de ikke skader miljøet.

Når det gjelder gruppen av uorganiske komponenter som klassifiseres som miljøgifter, kalt spormetaller eller tungmetaller, så er dette kjemiske elementer som også finnes naturlig i sjøvann, om enn i ørsmå mengder. I sammenheng med overvåking er det viktig å vite at for disse stoffene er det endringer eller økninger i forekomsten som tyder på forurensning. Generelt er nivåene av tungmetaller i sedimentene i våre kyst- og havområder lave, men sedimentene i havneområder og enkelte fjorder er betydelig forurenset som følge av tidligere utslipp. I enkelte havområder er det registrert svakt forhøyede verdier av bly og kvikksølv i overflatesediment, som trolig er et resultat av langtransport med hav- og luftstrømmer. Nivåene av kvikksølv har vært stabile i en årrekke.

Den tredje gruppen som klassifiseres som miljøgifter er radioaktive komponenter. Også i denne gruppen finnes det naturlig forekommende komponenter. Forurensningsproblematikken er imidlertid i hovedsak knyttet til tilførsler fra tidligere tiders atombombesprengninger, utslipp ved uhell som Tsjernobyl-ulykken og regulære utslipp fra kjernekraftindustrien. Resultater fra årlige undersøkelser viser at nivået av radioaktiv forurensning i det marine miljøet stadig blir lavere. Radioaktiv forurensning i norske kyst- og havområder er i dag nærmest ubetydelig.

De kontinuerlige utslippene av store mengder produsert vann fra petroleumsvirksomheten til havs er en belastning på det marine miljøet. Produsert vann inneholder oppløste komponenter fra reservoaret; forskjellige organiske forbindelser, tungmetaller og radioaktive komponenter. Det er fortsatt kunnskapsmangler og usikkerhet når det gjelder eventuelle langtidsvirkninger av disse utslippene.

En annen type forurensning det er forsket relativt lite på er forekomst og miljøvirkninger av nanopartikler. Framstilling og bruk av forskjellige typer nanopartikler øker. Det fører igjen til økte tilførsler til miljøet. Fordi nanopartiklene kan passere cellemembraner og dermed påvirke cellene i en organisme, har de mulighet til å gjøre skade. Kunnskapen om slike virkninger er imidlertid mangelfull.

Miljøforurensningens betydning for sjømattryggheten er omtalt under kap. 4.2.4 Trygg og sunn sjømat.

4.2.2 Ressurssituasjonen

Bestandssituasjonen

Et langsiktig forvaltningsregime har bidratt til god rekruttering og store gytebestander for mange av bestandene i norske farvann. Samtidig

er det noen bestander som det ikke står like bra til med, eller som vi ikke har tilstrekkelig informasjon om. Mulige forvaltningstiltak vurderes løpende i tråd med forvaltningsprinsippet i havressursloven. Boks 4.1 gir en framstilling av bestandssituasjonen for de viktigste fiskeslagene.

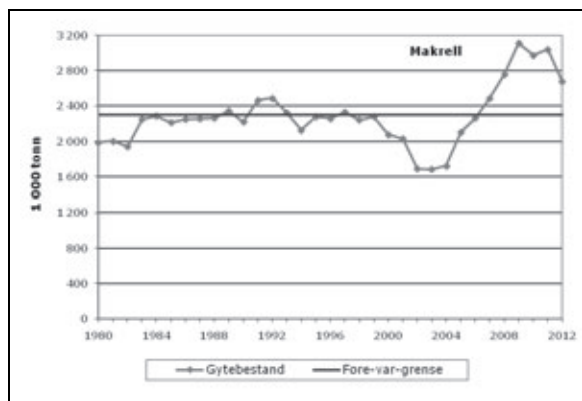
For alle de store og kommersielt viktigste bestandene er det etablert langsiktige forvaltningsstrategier, og målet er et høyt langtidsutbytte. Disse planene er i tråd med føre-var-prinsippet og er godkjent av Det internasjonale råd for havforskning (ICES). Tilstanden for de fleste bestandene som Norge fisker på er god. Dette gjelder spesielt for bestander i Barentshavet, som nordøstarktisk torsk og nordøstarktisk hyse. I Nordsjøen er rødspette- og hysebestandene i god forfatning, med gytebestander over føre-var-nivå. Situasjonen for torskebestanden i Nordsjøen er fremdeles ikke tilfredsstillende, men bestanden har vist bedring de siste årene. Gytebestanden er nå beregnet til å være over kritisk nivå for første gang siden slutten av 1990-tallet. Bestanden av nordsjøsild er i god forfatning. De viktigste pelagiske bestandene står det også bra til med. Norsk vårgytende sild (nvg-sild) er fortsatt verdens største sildebestand, men bestanden har gått ned som følge av svak rekruttering i flere år. Makrellbestanden har vokst betydelig de siste årene, på tross av at det siden 2010 ikke har vært på plass noen helhetlig forvaltningsavtale.

Når det gjelder sjøpattedyr vi høster av, er vågehvalbestanden fortsatt i meget god forfatning. Bestandene av grønlandssel i Østisen og Vestisen er også på et høyt nivå.

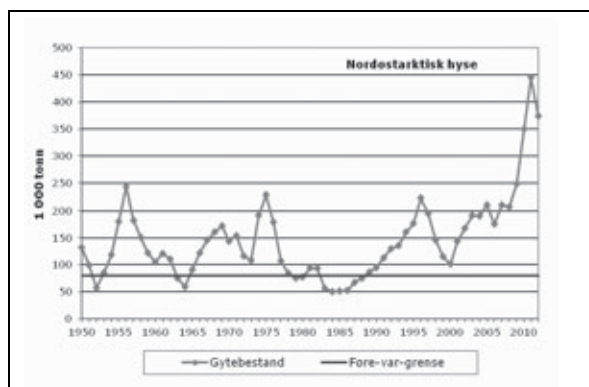
For nærmere informasjon om de ulike bestandene det høstes på og forvaltningen av disse, samt det vitenskapelige grunnlaget, vises det til Meld. St. 40 (2012–2013) *Fiskeriavtalane Noreg har inngått med andre land for 2013 og fisket etter avtalane i 2011 og 2012*.

Boks 4.1 Grafisk framstilling av bestandssituasjonen for de viktigste fiskeslagene

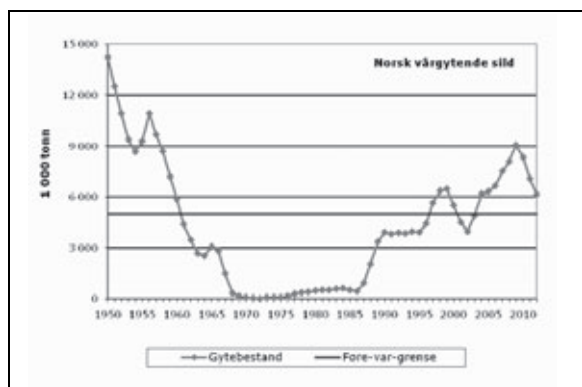
Figur 4.12 Gytebestand nordøstarktisk torsk

Figur 4.15 Gytebestand for makrell

Figur 4.13 Gytebestand nordøstarktisk huse.

Figur 4.16 Gytebestand for norsk vårgytende sild

Figur 4.14 Gytebestand nordøstarktisk sei.

Figur 4.17 Gytebestand nordsjøsil

Kilde: Fiskeridirektoratet

Tabell 4.5 gir en kvantitativ statusoppdatering på bestandsforvaltningen samlet sett, inkludert endring fra år til år. Rapporteringen er basert på en omfattende vurdering fra Fiskeridirektoratet og

Havforskningsinstituttet, og trekker inn parametre som blant annet kunnskapsgrunnlag, økologisk tilstand, fiskepress, kommersiell betydning og forvaltningsmål. Alle bestander som det høstes

av inngår i oversikten, men noen bestander er gruppert sammen. Bestandene er inndelt i tre kategorier:

A: Bestander som er i god forfatning og som ikke har behov for nye tiltak. I denne kategorien inngår bestander hvor det er etablert langsiktige og bærekraftige beskatningsstrategier eller høstingsregler, bestander som Det internasjonale råd for havforskning (ICES) vurderer til å bli høstet innenfor føre-var-nivåer eller bestander hvor høstingen har svært liten eller ingen betydning og bestandssituasjonen vurderes som trygg.

B: Bestander hvor det er innført tiltak, men hvor bestandssituasjonen eller beskatningsnivået tilsier at det kan være behov for å revidere tilta-

kene eller innføre nye tiltak. Dette omfatter også bestander hvor kunnskapsnivået er for tynt til at en kan si noe om bestandssituasjonen eller vurdere om det er behov for nye tiltak.

C: Bestander som ut i fra en vurdering av bestandssituasjonen, beskatningsnivået eller betydning for økosystemet har et særlig behov for nye forvaltningstiltak og/eller større kunnskap. Kategorien omfatter bestander med risiko for overbeskatning, men hvor det ikke er etablert effektive forvaltningstiltak som regulerer uttaket og reduserer risikoen. I denne kategorien inngår også bestander hvor det er behov for å reforhandle kyststatsavtaler.

Tabell 4.5 Status for bestander

Klassifisering	Antall	Nye bestander i hver enkelt kategori	Netto endring i antall fra forrige budsjettperiode
A	48		-5
B	20	Haiarter (oppgradert fra C)	+3
C	11	Makrell og nvg-sild (reforhandling kyststatsavtaler)	+1

Siden 2012 er noen av prioriteringene for 2013 gjennomført, slik at det for enkelte bestander ikke lenger vil være samme behov. Økningen av antall bestander i kategori C skyldes behovet for forhandling av ny kyststatsavtale om makrell og norsk vårgytende sild. Enkelte arter/bestander med særlig behov for oppfølging vil bli prioritert i kommende budsjettperiode. Foruten ovennevnte bestander gjelder dette brusksild (hai, skater og havmusarter) generelt, pigghå spesielt, kveite og kysttorsk i sør, leppefisker, raudåte, vanlig uer og snabeluer. Videre skal forvaltningsregimet for kongekrabbe og innførte reguleringstiltak for hummer evalueres. Fiskeri- og kystdepartementets bestandsforvaltning er ytterligere omtalt i programkategori 16.30.

4.2.3 Havbruksnæringen

Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring peker på fem hovedområder der havbruk påvirker det omkringliggende miljøet: genetikk/rømming, utslipp/forurensning, syk-

dom/parasitter, arealdisponering og høsting av førkilder. Innenfor disse områdene er de største uløste utfordringene knyttet til rømming/genetikk og sykdom/parasitter.

Rømming

Foreløpige tall for 2012 viser en samlet rømming av laks og regnbueørret på 171 000 individer. Dette er mer enn en halvering sammenlignet med 2011. For torsk var det en økning i antall rømte individer fra 7 000 individer i 2011 til 57 000 i 2012. For 2013 er det ved utgangen av juni mottatt tre rapporterte hendelser fra oppdrettere om rømming på til sammen om lag 100 laks. I tillegg er det fanget om lag 1 300 oppdrettslaks i Alta-området, uten at dette kan knyttes til noen rapporterte rømmingshendelser. Undersøkelsene av denne saken er ikke avsluttet.

Tabell 4.6 viser at antall rapporterte rømmingshendelser er betydelig redusert de siste årene.

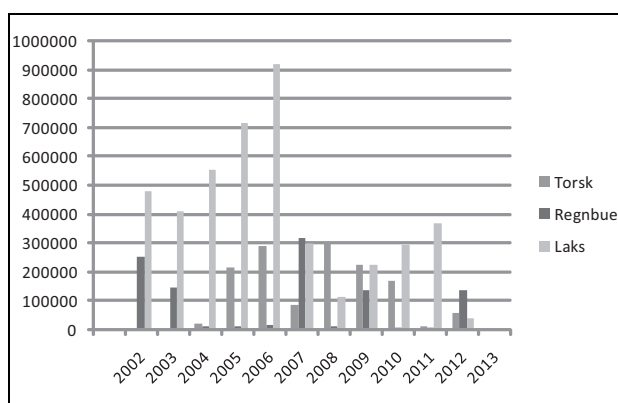
Tabell 4.6 Antall rapporterte rømmingshendelser

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013 ¹
Laks	32	23	20	34	38	17	9	3
Regnbueørret	6	3	2	1	4	4	2	0
Kveite	1	0	1	1	0	0	0	0
Torsk	11	9	17	23	11	3	2	0

¹ Per 19. juni 2013.

Kilde: Fiskeridirektoratet

Menneskelig svikt og rutinesvikt er de vanligste årsakene til rømming.

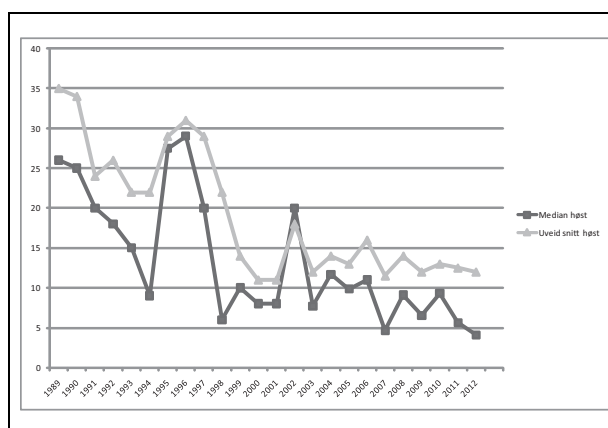

Figur 4.18 Innrapportert rømming av torsk, laks og regnbueørret 2002–2013¹.

¹ Tallene for 2012 er ikke endelige og tall for 2013 er oppdatert pr 31.mai 2013.

Kilde: Fiskeridirektoratet

Innslaget av rømt oppdrettsfisk i flere av elvene som overvåkes har vist en betydelig nedgang siden slutten av 1980-tallet, jf. figur 4.19 nedenfor. Det uveide gjennomsnittet av andelen rømt oppdrettslaks i vassdragene som er undersøkt om høsten, har de siste ti årene vært relativt stabilt mellom 11 og 16 pst. Enkelte vassdrag med høy innblanding drar opp gjennomsnittet. Medianverdien (dvs. den verdien der halvparten ligger over og den andre halvparten under) for de samme målingene har i tilsvarende periode variert mellom 4 og 11 pst.

Figur 4.19 Innslag av oppdrettslaks i elver i prøver samlet inn om høsten (uveid gjennomsnitt og medianverdi), 1989–2012.

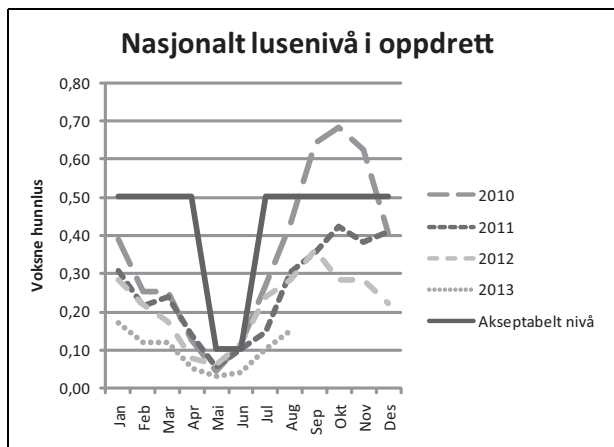
Kilde: Fiskeridirektoratet.

Lakselus

Grensene for lus per fisk i oppdrett er lave, og lakselus utgjør i dag ikke et helse- eller velferdsproblem for oppdrettsfisken. I enkelte områder kan imidlertid lakselus utgjøre en trussel for villfisken, særlig for sjørret og utvandrende laksemolt.

Lusetallene for 2013 har så langt ligget lavere enn foregående år. Mattilsynets statusrapport viser at problemene med resistens mot lusemidler fremdeles er størst i sørlige deler av Nordland, Nord-Trøndelag og Sunnhordland. Det er ikke meldt om resistensutvikling i Finnmark og Troms.

Figur 4.20 viser utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunnlus i oppdrett de siste årene. Den heltrukne streken markerer maksimalgrensen i henhold til luseregelverket. Det skal til enhver tid være færre enn 0,5 voksne hunnlus i gjennomsnitt per fisk i et akvakulturanlegg. Under den koordinerte våravlusingen er grensen 0,1.

Figur 4.20 Utvikling i gjennomsnittlig antall voksne hunnlus per fisk i oppdrett 2010-2013.

Kilde: Lusedata.no.

Sykdommer og dødelighet

Dødelighet fører fortsatt til store tap i norsk havbruksnæring. De første månedene etter sjøsetting av smolten er de mest kritiske. Det er stor variasjon i dødelighet mellom anlegg og lokaliteter. For 2012 var tapene 10,2 pst., en betydelig nedgang fra tidligere år. Mot slutten av 2011 satte Mattilsynet i gang et landsomfattende prosjekt for å kartlegge årsaker til dødelighet i hele landet etter modell av prosjektet som tidligere er gjennomført i Møre og Romsdal og Trøndelagsfylkene. Resultatet fra disse undersøkelsene viste at 23,5 pst. av dødeligheten skyldtes smittsomme sykdommer. Dette er i all hovedsak virusinfeksjoner. Den øvrige dødeligheten er om lag likt fordelt mellom dårlig smoltkvalitet og forhold knyttet til drift og miljø på lokaliteten.

På grunn av mange påvisninger av PD med en ny variant av PD-viruset (SAV 2) nord for Hustadvika ble strategien for tiltak ved påvisninger av sykdommen endret og en ny forskrift for begrensning og bekjempelse av SAV 2 trådte i kraft november 2012. I de sju første månedene i 2013 har det vært nesten en halvering av antall PD-påvisninger (SAV 3) sør for Hustadvika sammenliknet samme periode i 2012. Fra Hustadvika og til grensen mot Nordland var det 12 PD-påvisninger (SAV 2) i 2013 mot 14 i samme periode i 2012.

Det har vært en betydelig nedgang i tap på grunn av infeksiøs pancreasnekrose (IPN). Siden tidlig på 1990-tallet har det vært god kontroll med bakterieinfeksjoner, men i det siste er det igjen påvist utbrudd av kaldtvannsvibriose til tross for

vaksinering. Det har vært en økning i antibiotika-bruken i 2012 i forhold til tidligere, men nivået er fortsatt lavt.

Norge har igjen fått fristatus for viral hemoragisk septikemi (VHS) etter utbruddene på regnbueørret i 2007 og 2008 i Storfjorden. I 2012 var det to påvisninger av infeksiøs lakseanemi (ILA) i Møre og Romsdal, mens det i løpet av de sju første månedene har vært sju ILA-utbrudd, alle i Nordland og Troms.

4.2.4 Trygg og sunn sjømat

Forskning og dokumentasjon fra fagetater som Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) og Havforskningsinstituttet er viktig grunnlag for å sikre at sjømaten som ender opp i butikken er trygg og sunn å spise. Norge følger EUs regelverk for fremmedstoffer i mat og fôr, som er basert på risikovurderinger gjennomført av uavhengige vitenskapelige komiteer. Norge har mindre smittestoffer og fremmedstoffer i mat enn de fleste andre land. Dette gjelder også for sjømat.

Villfanget sjømat

Det er siden 1994 gjennomført stikkprøvebasert overvåking av fremmedstoffer i kommersielle fiskeslag i Nordsjøen, Norskehavet og Barentshavet. De siste årene har det vært utført større og mer grunnleggende basisundersøkelser for seks kommersielt viktige arter.

Resultatene fra undersøkelsene viser at det generelt er lave konsentrasjoner av miljøgifter i sjømat fra alle de tre havområdene. Med få unntak ligger funnene i norsk sjømat lavere enn grenseverdiene fastsatt i internasjonalt regelverk for handel med mat. Unntakene gjelder innholdet av dioksin og dioksinlignende PCB i blåkkeite fra to små områder utenfor Nordland og i torskelerver fra kystnære farvann og i Nordsjøen/Skagerrak, kadmium i taskekrabbe nord for Saldfjorden og kvikksølv i brosmefilet fra Hardangerfjorden.

Mattilsynet fraråder de som fisker til eget bruk å spise lever av fisk tatt i skjærgården. Torsk som er fanget på åpent hav er ikke omfattet av rådet. Mattilsynet fraråder også gravide, ammende, barn og kvinner i fruktbar alder å spise brunmat fra taskekrabbe. Råd og advarsler fra Mattilsynet om sjømatkonsum er tilgjengelig på Matportalen.no.

Oppdrettsfisk

På oppdrag fra Mattilsynet, blir det hvert år tatt ut prøver av fôrråvarer og fôr i fiskefôrindustrien, som blir analysert av NIFES. Ingen av de analyserte prøvene i 2010 og 2011 overskred grenseverdiene for organiske miljøgifter og tungmetaller. NIFES gjennomfører også årlig analyser av legemidler, tungmetaller og andre miljøgifter i oppdrettsfisk på oppdrag fra Mattilsynet. Av lovlig legemidler ble bare lakselusmidlene emamektin og cypermetrin funnet i målbare mengder (i henholdsvis to prøver og én prøve), men nivåene lå langt under grenseverdiene. Siden 1990 har det bare blitt funnet rester av ulovlig legemiddel (kloramfenikol) i én prøve fra oppdrettsfisk. Innholdet av miljøgifter som tungmetaller, PCB, dioksiner og sprøytemidler i prøvene fra 2012 er ikke ferdig analysert ennå, men i 2011 var alle målingene under internasjonalt fastsatte grenseverdier.

Helseeffekter av å spise sjømat

Helsedirektoratet peker på at vi spiser for lite fisk. Det gjelder særlig barn, unge og gravide. Fet fisk er en av hovedkildene til vitamin D og de lange omega-3-fettsyrene. Fisk er også en god kilde til

B12, jod og selen. For gravide er det spesielt gunstig. Inntak av fisk, fiskeolje og omega-3-fettsyrer kan redusere risikoen for hjertesykdom. Helsedirektoratet anbefaler å spise to til tre fiskemiddager i uken, hvorav halvparten bør være fet fisk som laks, ørret, makrell eller sild. Unge kvinner og gravide bør over tid ikke spise mer enn to måltider fet fisk i uken.

4.3 Kystforvaltning

4.3.1 Sjøtransport og havner

Sjøtransport har størst markedsandeler innenriks for frakt av tørr og våt bulk. Vegtransport er totalt dominerende på korte distanser, men har også betydelige markedsandeler på transporter over lengre distanser. Jernbanen har en stor markedsandel for frakt av stykkgoods mellom de store byene.

Tabell 4.7 viser de ulike transportformenes relative andeler av innenlands godstransportarbeid i årene 2005–2011. Mens sjø og veg var omtrent jevnstore med hensyn til tonnkilometer fram til 2009, økte veg sine markedsandeler i 2010. Andelene holdt seg tilnærmet uendret i 2011.

Tabell 4.7 Andeler av innenlands godstransportarbeid (tonnkilometer) 2005–2011 (pst.)¹

	Sjø	Bane	Veg	Luft	I alt
2005	45,8	6,6	47,5	0,1	100
2006	46,8	6,9	46,2	0,1	100
2007	46,5	7,0	46,5	0,1	100
2008	44,7	7,1	48,1	0,1	100
2009	45,9	7,4	46,6	0,1	100
2010	42,4	6,9	50,6	0,1	100
2011	42,4	7,2	50,3	0,0	100

¹ Innenlands transport med skip registrert i utlandet er ikke inkludert i tallene.

Kilde: Transportøkonomisk institutt, TØI-rapport 1227/2012

Tabell 4.8 viser sjøtransportens andel av eksport og import i årene 2005–2011. Skipenes andel av eksporten ligger stabilt på om lag 88 pst. i femår-

sperioden. Sjøtransportens andel av import gikk gradvis ned fra 79 pst. i 2005 til 75 pst. i 2009, for så å øke i 2010. I 2011 faller andelen noe.

Tabell 4.8 Sjøtransportens andel av eksport (tonnkilometer) og import 2005–2011¹ (pst.)

	Import	Eksport
2005	79,1	88,8
2006	76,9	88,7
2007	76,7	89,1
2008	75,9	89,8
2009	74,9	88,2
2010	76,9	88,4
2011	76,3	89,4

¹ Sjøtransport som losses utenfor Norges grenser er ikke inkludert i tallene.

Kilde: Transportøkonomisk institutt, TØI-rapport 1227/2012

4.3.2 Forebyggende sjøsikkerhet

Navigasjonsinfrastruktur

Navigasjonsinstallasjonene og de elektroniske navigasjonshjelpemidlene skal gjøre navigasjon i norske farvann enklere og tryggere. Det er derfor et mål at tilgjengeligheten (oppetid) er så høy som mulig. Målet for oppetid for navigasjonsinnretningene med lys er 99,8 pst. I 2012 var det samlede resultatet for Norge 99,69 pst. Kystverkets arbeid med navigasjonsinfrastruktur er nærmere beskrevet under programkategori 16.60.

DGPS-installasjonene, som sender korreksjoner til GPS-signaler og gir høyere posisjonsnøyaktighet, har hatt svært redusert tilgjengelighet over flere år. Installasjonene ble imidlertid fornyet i løpet av 2012 og Kystverket tar sikte på å nå målet på 99,8 pst. tilgjengelighet i 2013.

Hendelser i norske farvann

Det ble i 2012 registrert 15 ulykker med lospliktig fartøy. Det er 5 færre enn i 2011. Antall lospliktige seilaser økte samtidig fra omtrent 98 400 i 2011 til rundt 100 000 i 2012, og ulykkesandelen er dermed betydelig redusert. Ulykker betegner her hendelser som grunnstøtinger og kollisjoner. De fleste av disse fører ikke til akutt forurensning.

Lospliktig trafikk omfatter både fartøy med los om bord og fartøy hvor føreren har farledsbevis. Tre av ulykkene i 2012 skjedde med los om bord og tolv ulykker skjedde med fartøy hvor føreren hadde farledsbevis. Det skjedde ingen ulykker med fartøy som ble gitt dispensasjon fra losplikten.

Tabell 4.9 Lospliktig trafikk – andel ulykker med lospliktig fartøy (pst. av antall lospliktige seilaser)

År	2008	2009	2010	2011	2012
Antall ulykker	39	31	33	20	15
Antall seilas	75 696	84 732	94 014	98 358	100 213
Andel ulykker (pst.)	0,051	0,037	0,035	0,020	0,015

Kilde: Kystverket.

Trafikksentraltjenester

Sjøtrafikksentralene er et sentralt verktøy for overvåking og kontroll av skipstrafikk i norske

farvann. Trafikksentralene har dialog med fartøy og responderer på trafikksituasjoner som kan utvikle seg til uønskede hendelser.

Tabell 4.10 Antall inngrep for å avklare trafikksituasjonen fra trafikksentralene

År	2008	2009	2010	2011	2012
Antall inngrep	4 885	5 862	5 210	6 050	6 561
Antall seilas	251 138	254 665	257 846	281 668	290 789

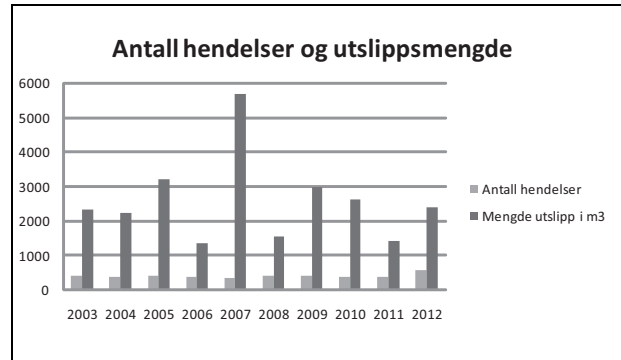
Kilde: Kystverket.

4.3.3 Beredskap mot akutt forurensning

Samlet antall registrerte hendelser med utslipp har vært forholdsvis stabilt siden 2003. Statlige aksjoner mot akutt forurensning har bare vært iverksatt etter kystnære skipsulykker. Øvrige utslipp er håndtert gjennom tiltak fra den som er ansvarlig for forurensningen eller kommunale aksjoner hvor Kystverkets beredskapsvaktlag har ført tilsyn.

De siste årene har tallet på hendelser meldt inn til Kystverkets beredskapsvakt vært i overkant av 1 300 per år. Totalt antall varsler i 2012 var 1 172. Av disse var 599 varsler som involverte utslipp. De fem største landbaserte utslippene i 2012 utgjorde 1 170 m³ dvs. nærmere 80 pst. av den totale utslippsmengden. Det ble til sammen sluppet ut om lag 2400 m³ forurensende stoffer. Dette er en betydelig økning i utslippsmengde sammenlignet med 2011. Økningen er blant annet knyttet til at det i 2012 var flere relativt store landbaserte utslipp av gjødsel, diesel, fiskeolje og slam. Utslippstallene for 2011 og 2012 er imidlertid ikke direkte sammenlignbare fordi informasjon fra satellittovervåking er blitt inkludert i statistikken for 2012.

I 2012 var det ingen statlige aksjoner.

Figur 4.21 Antall hendelser og utslippsmengde 2003–2012¹.

¹ Toppen i 2007 skyldes et utslipp på Statfjord-feltet på 4000 m³ olje.

Kilde: Kystverket, 2013.

Det er ingen entydig utvikling i utslippsmengden fra 2003 til 2012. Årlig utslippsmengde påvirkes sterkt av enkelthendelser med store utslipp. Ulykkene med skipene "MS Server" i 2007 og "MV Full City" i 2009, utslippet fra Statfjord A-plattformen i 2007 og kloakkutslippet i Mjøsa i 2009 er typiske eksempler på store hendelser

5 Oppfølging av nordområdesatsingen

Regjeringen la i november 2011 fram Meld. St. 7 (2011–2012) *Nordområdene – visjon og virkemidler*. Meldingen gir en helhetlig gjennomgang av regjeringens nordområdepolitikk. Den redegjør for visjoner, mål og virkemidler og strategiske prioriteringer for nordområdesatsingen framover. Mens meldingen angir retning og ambisjoner på noen utvalgte områder, blir den konkrete oppfølgingen på de ulike politikkområder presentert i de ansvarlige departementers egen kommunikasjon med Stortinget. Fiskeri- og kystdepartementet følger opp de strategiske prioriteringene i nordområdemeldingen på en rekke områder.

Utvikling av kunnskap om klima og miljø i nordområdene

Klimaendringer vil få betydning for våre nordområder, og for livsbetingelsene i våre nordlige havområder. Fiskeri- og kystdepartementet foreslår derfor å videreføre satsingen på klimavirkninger på fiskebestander, økosystemer og havbruk, medregnet forsuring av havet.

Fram-senteret (High-North Research Centre on Climate and the Environment) ble etablert i 2010. I senteret inngår alle relevante fagmiljø i Tromsø, og Havforskningsinstituttet har en sentral rolle. Den faglige hovedsatsingen foregår innenfor de fem tematiske flaggskipene:

- Havisen i Polhavet, teknologi og avtaleverk.
- Effekter av klimaendringer på fjord- og kystøkologi i nord.
- Effekter av klimaendringer på økosystemer på land, landskap, samfunn og urfolk, herunder også klimatilpasning.
- Havforsuring og økosystemeffekter i nordlige farvann.
- Miljøgifter – effekter på økosystemer og helse.

Nytt isgående forskningsfartøy

Isgående forskningsfartøy er viktig for at Norge kan være ledende i kunnskap og forskning om klima og miljø i polare strøk. I tillegg til miljø- og polarforskningen vil fartøyet også være et viktig redskap i ressurskartleggingen i nordområdene.

Anskaffelsesprosessen for bygging av det nye fartøyet er satt i gang, og det legges opp til at kontrakt med verft skrives under i desember 2013. Fartøyet vil kunne tas i bruk i 2016.

Fartøyet vil ha hjemmehavn i Tromsø, og det er etablert samarbeidsavtaler mellom Havforskningsinstituttet, Norsk Polarinstitut og Universitetet i Tromsø som regulerer drift og forvaltning av fartøyet.

Kartlegge havbunnens mangfold

I 2005 startet en systematisk kartlegging av havbunnen gjennom MAREANO-programmet. Så langt har MAREANO kartlagt 95 950 km² med hensyn til geologi, biologi og miljøkjemi, mens det er dybdemålt 104 000 km² ved hjelp av multistråle ekkolodd. I 2011 startet kartleggingen av det tidligere omstridte området i Barentshavet vest for avgrensninglinjen mot Russland. I 2012 har MAREANO gått videre i dette området, samt konsentrert innsatsen om kystnære områder av Norskehavet. Så langt er 23 300 km² av det tidligere omstridte området dybdekartlagt.

MAREANO får fram viktig kunnskap for forvaltningen ved å kartlegge topografi og bunntyper, artstyper og naturtyper, miljøgiftinnhold i sedimenter og virkninger på havbunnen av menneskelige aktiviteter som fiskeri. Dette er grunnleggende data som er nyttig for forvaltningens vurdering av arealbruk, miljøverdier og tilrettelegging for ulike næringsaktiviteter i området.

Bevilgningen til MAREANO foreslås videreført i 2014, noe som innebærer en samlet ramme på 91,9 mill. kroner fordelt på budsjettene til Fiskeri- og kystdepartementet, Miljøverndepartementet og Nærings- og handelsdepartementet.

BarentsWatch

I 2010 fikk Kystverket i oppdrag å forberede etablering av BarentsWatch, som er et helhetlig informasjonssystem om norske hav- og kystområder. Målet er at BarentsWatch skal være et verktøy for samlet oversikt over det som til enhver tid

skjer i våre store havområder. I dag deltar rundt 30 forskningsinstitusjoner og etater i arbeidet.

BarentsWatch består av en åpen informasjonsportal om havområdene og et adgangsbegrenset samhandlingssystem. Informasjonsportalen ble etablert i 2012, og skal forenkle tilgang til og sikre utveksling av offentlig informasjon. Ved å samordne informasjon og utvikle nye tjenester basert på kombinasjoner av data, skal BarentsWatch formidle et bedre faktagrunnlag og et mer helhetlig bilde av aktivitet og tilstand i våre hav- og kystområder.

Det arbeides også med å utvikle et samhandlingssystem som skal kunne kombinere informasjon ved å koble sammen ulike etaters fagsystemer. Målet er å bidra til at etater med operativt ansvar til sjøs kan få tilgang til felles etablerte situasjonsbilder, som vil gjøre det lettere å håndtere spesielle situasjoner som forurensning, ulykker med mer. Et nytt kartverktøy for formidling av forvaltningsplanene for norske havområder skal også utvikles under BarentsWatch-portalen.

Styrke forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning

Fiskeri- og kystdepartementet har fastsatt forskrift om lostjeneste på Svalbard. Forskriften trådte i kraft 1. juli 2012, og gjør losloven med tilhørende forskrifter gjeldende på øygruppen. Det er gjort enkelte tilpasninger i forskriften ut fra de stedlige forhold. Det vil være overgangsordninger med trinnsvis innfasing av losplikt. Innfasingen begynte i seilingssesongen 2012, og innen 2015 vil det være full losplikt for alle fartøyer.

Det er etablert et norsk-russisk skipsrapporteringssystem i Barentsområdet – Barents SRS. Rapporteringssystemet, som er godkjent av FNs sjøsikkerhetsorganisasjon IMO, pålegger rapporteringsplikt for større skip og skip forbundet med en viss risiko ved seilas fra norsk til russisk farvann og fra russisk til norsk farvann. Barents SRS trådte i kraft 1. juni 2013, og innebærer at sjøsikkerheten i Barentsområdet er ytterligere styrket.

Det foreslås en bevilgning på 15 mill. kroner til en AIS-satellitt i 2014.

Det er etablert helårig statlig slepebåtberedskap i Nord-Norge. Det foreslås å redusere slepebåtkapasiteten i Nord-Norge fra tre til to fartøyer. Det er innført en rekke nye sjøsikkerhetstiltak i Nord-Norge siden slepebåtberedskapen ble opprettet. Seilingsleder utenfor territorialfarvannet langs hele kysten fra Vardø til Røst forbedrer mulighetene for at en slepebåt når fram til et fartøy med problemer før en eventuell grunnstøting.

Det er innført AIS-overvåking langs hele kyststrekningen, og trafikksentralen i Vardø har ansvar for å koordinere slepebåtberedskapen. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider med en ny og samlet vurdering av den nasjonale slepebåtberedskapen. En folkerettslig bindende avtale om å samarbeide om håndtering av akutt marin oljeforurensning i arktiske områder ble undertegnet på ministermøtet i Arktisk råd 15. mai 2013. Fiskeri- og kystdepartementet har ledet arbeidet på norsk side.

Kystverket la i juni 2011 fram en oppdatert, helhetlig miljørisiko- og beredskapsanalyse knyttet til akutt forurensning fra skipstrafikk. Beredskapsanalysen gir en anbefaling om nivået på beredskapen, og vil utgjøre et viktig grunnlag for beslutninger om dimensjonering av statens beredskap de kommende årene. Analysen peker på at rask, lokal tilstedeværelse gir redusert responstid og har stor betydning for resultatet av statlige aksjoner. Et prioritert område er derfor å styrke kommunenes evne til å bistå under statlige aksjoner, ved å sørge for at kommunene har tilgang til utstyrsdepoter med nødvendig utstyr for å aksjonere raskt ved større hendelser. Det foreslås å øke bevilgningen til beredskap mot akutt forurensning med 20 mill. kroner for å følge opp Kystverkets miljø- og beredskapsanalyse og styrke senter for sjøsikkerhet, oljevern og havovervåking i nordområdene ved sjøtrafikksentralen i Vardø.

I 2013 startet Kystverket arbeidet med å utarbeide en miljø- og beredskapsanalyse for Svalbard og Jan Mayen.

Utvikling av ny marin næringsvirksomhet

Havområdene i nord er ressursrike med et stort potensial for å utvikle ny marin næringsvirksomhet.

Regjeringen lanserte i 2011 en nasjonal strategi for bioteknologi, hvor marin sektor er ett av fire tematiske satsingsområder. I 2009 lanserte regjeringen en nasjonal strategi for marin bioprospektering. Marin bioprospektering er systematisk leting etter verdifulle, biologisk aktive komponenter fra organismer i havet. Den samlede bevilgningen til oppfølging av disse områdene over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett i 2013 er i om lag 25 mill. kroner, blant annet gjennom programmet Biotek2021 i Norges forskningsråd og den nasjonale marine biobanken i Tromsø.

Fiskeri- og kystdepartementet har også støttet etablering av Nasjonalt anlegg for marin biopro-

sessering (NAMAB) i Kaldfjorden i Troms, som ble åpnet i august 2013. Dette anlegget skal tilby bedrifter, universitet og høyskoler kompetanse og produksjonsutstyr som skal hjelpe med å overføre forskningsresultater til kommersiell produksjon.

Fiskeri- og kystdepartementet finansierte i 2009 en utredning for dyrking og bruk av tare, med spesiell vekt på bioenergi. Fiskeri- og kystdepartementet har innenfor tilskuddet til Norges forskningsråd satt av midler til forskning på bioenergiproduksjon fra marine kilder.

Torskeoppdrettere har slitt med svak økonomi, og det er nå knapt noen bedrifter som har satt ut yngel de siste årene. Det ventes derfor at produksjonen vil gå ned i årene som kommer. Det arbeides med å få ned produksjonskostnadene, blant annet gjennom et avlsprogram ved Nofima i Tromsø. Tilskuddet til torskeavlsprogrammet ved Nofima i Tromsø har ligget på om lag 30 mill. kr i året. Denne satsingen har medvirket til at det er opparbeidet betydelig kompetanse, og utviklet et svært verdifullt avlsmateriale. Omfanget av kommersielt torskeoppdrett er imidlertid begrenset. Fiskeri- og kystdepartementet har et langsiktig perspektiv på utviklingen av kommersielt torskeoppdrett, men vil vurdere omfanget på torskeavlsprogrammet. Behovene innen oppdrettsvirksomhet og langsiktig forvaltning av avlsmaterialet vil inngå som sentrale elementer i en slik vurdering. Torskeoppdrett må utvikles innenfor miljømessige bærekraftige rammer.

Kunnskapsinnhenting om verdiskaping i Nord-Norge

Fiskeri- og kystdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet har satt i gang arbeid med å hente inn kunnskap om virkninger og ringvirkninger av økt satsing på verdiskaping som reiseliv og fiskerirelaterte virksomheter. Kunnskapsinnhenting er en oppfølging av Meld. St. 10 (2011-2012) Oppdatering av forvaltningsplanen for det marine miljø i Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

Kunnskapen som hentes inn, skal kunne brukes som grunnlag for neste oppdatering av forvaltningsplanen. Temaene for kunnskapsinnhenting er fastsatt i samspill med regionale og lokale myndigheter, og omfatter blant annet ringvirkninger for samfunn og næringsliv. Geografisk avgrensning av området for kunnskapsinnhenting

er de tre nordligste fylkene med tilhørende kyst- og havområder.

Kunnskapsinnhenting omfatter:

- Sektorutredninger: Marine næringer, reiseliv, fornybar energi, mineraler, øvrig næringsliv.
- Tverrgående utredninger: Kompetanse, infrastruktur, attraktive lokalsamfunn, økosystemtjenester, kulturminner.
- Scenarieprosess – framtidbilder for Nord-Norge.
- Økonomisk modell – virkninger og ringvirkninger av satsinger i Nord-Norge.

Delutredningene danner grunnlag for en sluttrapport som blir sendt på høring. Prosjektet er planlagt avsluttet i mars 2014.

Tiltak mot ulovlig fiske og fiskerikriminalitet

Bevilgningen til innsats mot ulovlig fiske og fiskerikriminalitet er økt betydelig. Kontrollinnsatsen er økt, og arbeidet med fiskerikriminalitet er gitt høy prioritet i politiet og hos påtalemyndigheten. Det er lagt stor vekt på internasjonalt arbeid. Det gjelder bilateralt gjennom et tett samarbeid med russiske fiskerimyndigheter, men også multilateralt gjennom internasjonale organisasjoner som FNs kontor mot narkotika og kriminalitet (UNODC) og INTERPOL. Det er ikke registrert ulovlig overfiske av torsk og hyse i Barentshavet de tre siste årene. Dette viser at forvaltningens arbeid og prioriteringer så langt har fungert godt. Det har vært et godt samarbeid med russiske myndigheter. Innsatsen mot ulovlig fiske og fiskerikriminalitet foreslås videreført.

Tiltak for å implementere og videreutvikle systemer for å sikre og dokumentere lovlig fangst prioriteres høyt. EU innførte fra 1. januar 2010 regler som innebærer at all villfanget fisk og produkter fra villfanget fisk som skal eksporteres fra Norge til EU må ha fangstsertifikat. Det gjelder fisk som er fanget av både norske og utenlandske fartøyer.

Styrke transportnett

Fiskeri- og kystdepartementet har gitt Kystverket i oppgave å koordinere et samarbeid mellom havnene i nord. Transportetatene vil videreføre samarbeidet med nabolandene i nord for å analysere behovet for samordnede utbedringer av transportinfrastrukturen.

Del II
Budsjettforslag for 2014

6 Nærmere omtale av bevilgningsforslaget

Programområde 16 Fiskeri-, havbruks- og kystforvaltning

Programkategori 16.10 Administrasjon

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
1000	Fiskeri- og kystdepartementet	124 048	176 240	158 870	-9,9
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner	11 283	10 580	10 950	3,5
	Sum kategori 16.10	135 331	186 820	169 820	-9,1

Utgifter under programkategori 16.10 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01-20	Driftsutgifter	109 207	128 540	132 000	2,7
21-23	Andre driftsutgifter	4 594	38 200	16 740	-56,2
70-89	Overføringer til private	21 530	20 080	21 080	5,0
	Sum kategori 16.10	135 331	186 820	169 820	-9,1

Programkategorien omfatter drift av Fiskeri- og kystdepartementet, inkludert kontingenter til internasjonale organisasjoner og tilskudd til kystkultur.

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvar for fiskeri-, havbruks- og kystforvaltningen. Departementet har etatsansvar for Kystverket, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES). I tillegg har departementet ansvar for statlig eierstyring av Nofima AS og Norges sjømatråd AS. Departementet har et faglig styringsansvar knyttet til Mattilsynet, Veterinærinstituttet,

Norges forskningsråd og Innovasjon Norge, men for disse er det andre departement som har etatsansvaret. Departementet ivaretar myndighetenes dialog med Redningsselskapet og gir tilskudd til organisasjonen. Videre har departementet ansvar for driften av Loran-C og infrastrukturen på Jan Mayen, som administreres av Forsvarets informasjonsinfrastruktur på oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet. Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond er underlagt Fiskeri- og kystdepartementet, men fondet forvaltes av et eget styre med representanter fra næringen, jf. omtale under programkategori 16.20.

Tabell 6.1 Antall tilsatte og årsverk per 1. mars 2013

Virksomhet	Menn	Kvinner	Totalt	Årsverk
Fiskeri- og kystdepartementet	45	68	113	111
Fiskeridirektoratet, hovedkontoret	112	106	218	210
Fiskeridirektoratet, regionkontor	144	106	250	231
Havforskningsinstituttet	347	219	566	550
Havforskningsinstituttet Rederi	134	19	153	148
Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES)	48	81	129	122
Kystverkets hovedkontor	94	68	162	150
Kystverkets regionkontor	729	174	903	870
Kystverket rederi	203	13	190	198
Sum programområde 16	1749	786	2 535	2440

Kilde: Statens sentrale tjenestemannsregister og Havforskningsinstituttet.

Mål og prioriteringer

Fiskeri- og kystdepartementets hovedmål er nedfelt i strategien *Verdier fra havet – Norges framtid*.

1. Norge skal ha en internasjonal rolle som ivaretar våre interesser og vårt ansvar som havnasjon og kyststat på en helhetlig måte.
2. Norge skal ha bærekraftige marine næringer med høyest mulig samlet verdiskaping, god lønnsomhet og internasjonal konkurransekraft i hele verdikjeden.
3. Norsk sjømat skal være trygg og kjent for kvalitet. Fangst, produksjon og produkter skal holde en høy standard med hensyn til miljø, folkehelse, fiskehelse og fiskevelferd.
4. Norge skal ha en internasjonalt ledende posisjon innen marin forskning og innovasjon.
5. Norge skal ha en konkurransedyktig sjøtransport med effektive havner og transportkorridorer, et høyt sjøsikkerhetsnivå og en god oljevernberedskap.

6. Norge skal ha en velrenommert, effektiv og faglig sterk fiskeri- og kystforvaltning.

Hovedmålene er ment å være retningsgivende for alle virksomhetsområdene i fiskeri-, havbruks- og kystforvaltningen. Oppfølging av mål 1 om vår internasjonale rolle er omtalt i innledningen til kategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning og kategori 16.60 Kystforvaltning. Arbeidet med mål 2 og 3 er redegjort for i innledningen til kategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning. Det fjerde målet omtales nærmere i kategori 16.20 Forskning og innovasjon, men her er også mål 2 og 3 viktige premisser. Det femte målet omtales i kategori 16.60 Kystforvaltning. Det sjette målet omtales under kap. 1000 Fiskeri- og kystdepartementet.

Fiskeri- og kystdepartementets hovedmål vil bli gjennomgått i løpet av våren 2014.

Kap. 1000 Fiskeri- og kystdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	109 207	128 540	132 000
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	4 594	38 200	16 740
70	Tilskudd diverse formål, <i>kan overføres</i>	917		
71	Tilskudd til kystkultur, <i>kan overføres</i>	9 330	9 500	10 130
	Sum kap. 1000	124 048	176 240	158 870

Fiskeri- og kystdepartementet har 113 tilsatte per 1. mars 2013. Departementet har to fiskeriråder ved Norges delegasjon til EU i Brussel og én fiskeriråd ved ambassadene i Moskva og Washington og ved Norges delegasjon til WTO i Genève. Fiskerirådstillingen i Genève i sin nåværende form avvikles fra 1. januar 2014, men vil bli ivare tatt av Fiskeri- og kystdepartementet gjennom annen utplassering i Genève.

Departementet er sekretariat for den til en hver tid sittende statsråd og øvrige politiske ledelse, og skal gi faglige råd om politikktutvikling på departementets ansvarsområde. Departementets hovedoppgaver er

- forvaltning av havet og kystsonen
- tilrettelegging for næringsvirksomhet
- styring av underliggende etater

Departementet ivaretar også sektoransvaret for fiskeri- og kystpolitikken i prosesser som går på tvers av departementsgrensene og mot det regionale nivået.

Effektiv og faglig sterk forvaltning

Det er et mål at fiskeri- og kystforvaltningen skal være velrenommert, effektiv og faglig sterk. Dette er viktig for forvaltningens troverdighet i inn- og utland. For å sikre best mulig måloppnåelse må forvaltningen ha gode styringssystemer som vedlikeholdes kontinuerlig.

Sentrale elementer her er:

- God etatsstyring.
- God mål-, resultat- og risikostyring i hele forvaltningen.
- Systematiske vurderinger av forvaltningens kompetanse og evne til å løse sine oppgaver og roller.

Forvaltningen arbeider med organisasjonsutvikling, regelverksutvikling og -forenkling, delegasjon av myndighet og utvikling av gode IKT-løsninger. Departementet legger vekt på å utforme regelverk så det blir så enkelt og oversiktlig som mulig.

Henvendelser til fiskeri- og kystforvaltningen skal bli besvart raskt, og saksbehandlingstiden skal være så kort og forutsigbar som mulig. For å bidra til dette har både Kystverket og Fiskeridirektoratet utformet serviceerklæringer. Departementet fører jevnlig kontroll med restanser og saksbehandlingstid både internt og i ytre etater.

Departementet legger stor vekt på å videreutvikle styringssystemene for å sikre god måloppnåelse og rolleforståelse.

Evalueringsene av Havforskningsinstituttet, Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning og Marint verdiskapingsprogram, som alle ble lagt fram i 2012, er fulgt opp jf. omtale under programkategori 16.20. På bakgrunn av en gjennomgang av departementets organisasjon og utviklingsbehov, ble det høsten 2012 gjennomført en omorganisering av Fiskeri- og kystdepartementets egen organisasjon. I 2013 og 2014 vil det bli gjort en vurdering av organisering og finansiering av forskningsstasjonene under departementets ansvarsområde. Det skal gjennomføres en evaluering av Nofima, som vil inngå i en samlet vurdering av innretning, organisering og finansiering av instituttet.

I arbeidet med å forbedre systemene for mål- og resultatstyring for de underliggende etatene, vil det i 2014 bli spesielt lagt vekt på å finne gode styringsparametre og en hensiktsmessig rapportering knyttet til måloppnåelse.

Norsk fiskeri- og kystforvaltning er velrenommert og blir brukt som utgangspunkt for å utvikle forvaltningen i flere andre land. Noe av bakgrun-

nen for dette er det gode faglige fundamentet forvaltningen bygger på. For å sikre at vi også i framtiden har en sterk faglig forvaltning, må det arbeides kontinuerlig med å forbedre den systematiske vurderingen av kompetanse og evne til å løse våre oppgaver.

Fyrtårnprisen

Med Fyrtårnprisen ønsker Fiskeri- og kystdepartementet å framheve og synliggjøre personer, institusjoner eller organisasjoner som gjør en særlig innsats for å fremme Norge som kyst- og fiskerinasjon. I 2013 gikk prisen til Jo van der Eynden. Han har i mange år arbeidet for og med kystkultur og maritim kulturhistorie, og er i dag direktør på Lindesnes fyrmuseum.

Tilskudd til diverse formål, jf. post 70

Samlet disponibelt beløp i 2012 var 965 000 kroner. Dette omfatter bevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett for 2012 på 500 000 kroner og overførte udisponerte og tilbaketrunkne midler fra tidligere års avsetninger på kroner 465 000. Det ble i 2012 til sammen gitt tilskudd på 680 000 kroner over posten.

Det ble gitt tilskudd på 500 000 kroner til TV-programmet "Barnas restaurant", og til sammen 180 000 kroner til ulike konferanser innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde.

Fra 2013 er posten slått sammen med kap. 1023, post 70 Tilskudd til rekrutterings- og sjømatiltak mv.

Tilskudd til kystkultur, jf. post 71

I arbeidet med kystkultur ønsker Fiskeri- og kystdepartementet å vise kystkulturens plass i et levende og aktivt miljø langs kysten. For at kystkulturen skal kunne være en positiv ressurs er det nødvendig med et samspill mellom statlig aktivitet og lokal forankring.

Etatsmuseet for Kystverket er etablert som et nettverksmuseum, med en finansieringsmodell som innebærer 60 pst. statlig og 40 pst. lokal/regional finansiering. Ved tildeling av midler til øvrige kystkulturformål legges det også vekt på samspillet mellom statlig aktivitet og lokal forankring.

I 2012 fikk Etatsmuseet for Kystverket et tilskudd på 6,25 mill. kroner, mens Kontaktrådet for fiskeri- og kystmuseer fikk 600 000 kroner, Norsk fyrhistorisk forening 350 000 kroner, prosjektet Fortellinger om Kyst-Norge har fått 200 000, Bredalsholmen Dokk og Fartøyvern fikk 125 000 kro-

ner til vedlikehold av M/S Gamle Oksøy og Ishavsmuseet Aarvak i Brandal fikk 200 000 kroner til arbeidet med å digitalisere innsamlet arkivmateriale. Det ble også gitt 1 mill. kroner til arbeidet med Norges fiskerihistorie. I tillegg er det gitt mindre tilskudd til andre tiltak.

Det er etablert et sektorovergripende samarbeid om kystkultur mellom Kystverket, Fiskeridirektoratet, Riksantikvaren og Norsk kulturråd (Direktoratsgruppa for kystkultur). Fiskeri- og kystdepartementet bidro også med 750 000 kroner til gjennomføring av Kystens Dag 2012.

Budsjettforslag for 2014

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen under post 01 skal dekke lønnsutgifter, utredninger, reiser, kontortjenester, kompetanseheving, inventar, utstyr og informasjonsvirksomhet i Fiskeri- og kystdepartementet.

Det fremmes forslag om å bevilge 132 mill. kroner på posten i 2014. Som følge av at fiskerirådstillingen i Genève avvikles i sin nåværende form fra 1. januar 2014, foreslås det overført 2,8 mill. kroner fra Utenriksdepartementets budsjett til denne posten.

Post 21 Spesielle driftutgifter

Bevilgningen på posten går i hovedsak til utredninger, evalueringer og prosjekter initiert av Fiskeri- og kystdepartementet, inkludert internasjonale samarbeidstiltak og tiltak mot UUU-fiske.

Det fremmes forslag om å bevilge 16,74 mill. kroner på posten i 2014.

For å dekke Nofimas kostnader knyttet til sekretariatsfunksjonen for den offentlige utredningen om sjømatindustrien foreslås det å redusere bevilgningen på kap. 1000, post 21 med 1,5 mill. kroner mot en tilsvarende økning av tilskuddet til Nofima i 2014.

I statsbudsjettet for 2013 er det satt av 25 mill. kroner til forskning og utredninger knyttet til sjøtransport. Det foreslås å overføre 20 mill. kroner til kap. 1023, post 50 til forskning på sjøtransport.

Post 71 Tilskudd til kystkultur, kan overføres

Formålet med tilskuddet er å gi støtte til tiltak relatert til kystkultur, medregnet museumstiltak innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde. Kostnadene til Kystens dag dekkes også over denne posten.

Det fremmes forslag om å bevilge 10,13 mill. kroner på posten i 2014. Av dette foreslås 6,8 mill.

kroner satt av til Kystverkets etatsmuseum og 750 000 kroner til Kystens dag.

Kap. 4000 Fiskeri- og kystdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Refusjoner	189	10	10
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	1 202		
18	Refusjon sjukepenger	806		
	Sum kap. 4000	2 197	10	10

Budsjettforslag for 2014

Post 01 Refusjoner

Det fremmes forslag om å bevilge 10 000 kroner på posten i 2014.

Kap. 1001 Deltakelse i internasjonale organisasjoner

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Tilskudd, <i>kan overføres</i>	11 283	10 580	10 950
	Sum kap. 1001	11 283	10 580	10 950

Norge er medlem av en rekke internasjonale organisasjoner og kommisjoner som er viktige premissleverandører for utformingen av norsk fiskeri- og kystforvaltning. Fiskeri- og kystdepartementet dekker over dette kapitlet kontingenten til medlemskap i tolv slike organisasjoner. Departementet deltar også i andre internasjonale organisasjoner, der kontingenten er dekket over andre departementers budsjetter. Arbeidet i de ulike organisasjonene er nærmere omtalt under programkategoriene 16.30 og 16.60.

Nærmere om organisasjonene

Fiskeriforvaltning, rådgiving og forskning

Det internasjonale råd for havforskning (ICES) gir fiskerimyndighetene vitenskapelige råd om det marine miljøet og om forvaltningen av fiskebestandene i Nord-Atlanteren.

Norge er medlem i flere regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner. Disse samarbeider om forvaltningen av fisket i internasjonalt farvann, og er forankret i havretten. Regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner har de siste årene fått økt betydning, blant annet gjennom regelverksutvikling og utvidet samarbeid mot ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske).

Den nordøstatlantiske fiskerikommisjon (NEAFC) spiller en aktiv rolle i å regulere bestandene utenfor nasjonal fiskerijurisdiksjon i Det nordøstlige Atlanterhavet, og arbeidet omfatter blant annet oppfølging av prinsipper for kvotetildeling, bærekraftig forvaltning og ressurskontroll. NEAFC har de seinere år fått stadig større betydning for utvikling av nye rammeverk for effektiv bekjempelse av UUU-fiske og for nytenking omkring økosystembasert forvaltning, inkludert beskyttelse av sårbare marine økosystemer.

Den nordvestatlantiske fiskerierorganisasjon (NAFO) fastsetter kvoter i internasjonalt farvann i området mellom Grønland, Canada og USA. NAFO-konvensjonen omfatter i prinsippet alle bestander i området unntatt laks, tunfisk, sverdfisk og hval. NAFO er et viktig forum, ikke minst fordi sentrale aktører som USA, Canada, EU og Japan, foruten Norge, er medlemmer. NAFO har mye til felles med NEAFC, og organisasjonene samarbeider godt på ulike områder.

Den sørøstatlantiske fiskerierorganisasjon (SEAFO) har ansvar for forvaltning av fiskeriresursene i internasjonalt farvann i Det sørøstlige Atlanterhav og omfatter både vandrende og stasjonære bestander. SEAFO er den første regionale fiskerierorganisasjon som ble etablert etter inngåelsen av FN-avtalen om fiske på det åpne hav. Norge har ingen pågående fiskeriaktivitet i området, men har interesse av regelverksutviklingen og utviklingsdimensjonen.

Den internasjonale hvalfangstkommissjonen (IWC) skal etter Den internasjonale konvensjonen for regulering av hvalfangst (ICRW) legge til rette for forvaltning og vern av hvalbestandene og sørge for en vitenskapelig basert utvikling av hvalfangstnæringen.

Den nordatlantiske sjøpattedyrkommissjonen (NAMMCO) har som formål å fremme samarbeid om forskning, bevaring og forvaltning av sjøpattedyr. Det konkrete samarbeidet omfatter sel, små tannhvaler og hvalross og oppdatering av oversikter over bestandssituasjonen for diverse arter av sjøpattedyr i Nord-Atlanteren, medregnet de store bardehvalene. NAMMCO har også gjort en betydelig innsats i arbeidet med å forbedre avlivningsmetodene for hval og sel.

Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT). Formålet med Norges deltakelse i ICCAT er å bidra til en forvaltning som sikrer gjenoppbygging av makrellstørjebestanden i Det østlige Atlanterhav. Videre er ICCAT på grunn av det store antall medlemsstater

en viktig organisasjon for utvikling av regelverk og forvaltningsprinsipper. Norge bidrar i arbeidet for modernisering av konvensjonsteksten i ICCAT.

Organisasjonen EUROFISH skal gi bistand til oppbygging og utvikling av egen fiskerisektor i sentral- og østeuropeiske land. Oppgavene omfatter blant annet innsamling av markedsinformasjon og statistikk, teknisk bistand, utredninger og publikasjoner.

Havner, farleder, navigasjon og beredskap

De internasjonale navigasjonskongressene (PIANC) arbeider med utredninger og formidling av kunnskap om planlegging, utbygging og drift av havner, farleder og offshoreinstallasjoner.

Virksomheten til *Den internasjonale organisasjonen av myndigheter for maritim navigasjonsinfrastruktur (IALA)* er i hovedsak rettet mot utvikling og koordinering av standarder og systemer for navigasjonsveiledning og anbefalinger om presisjonsnivå for navigasjonsinnretninger og navigasjonshjelpemidler.

Bonn-avtalen er en internasjonal avtale mellom kyststatene rundt Nordsjøen og EU. Avtalen innebærer en forpliktelse om gjensidig assistanse og samarbeid mot akutt forurensning og bruk av miljøovervåking for å oppdage og bekjempe forurensning og hindre miljølovbrudd.

Budsjettforslag 2014

Post 70 Tilskudd, kan overføres

Posten dekker medlemsavgiften til ulike internasjonale organisasjoner og kommisjoner som Norge deltar i og kostnader knyttet til norsk formannskap i NEAFC og FAOs fiskerikomité.

Det fremmes forslag om å bevilge 10,95 mill. kroner på posten i 2014. Tabell 6.2 viser anslått fordeling av forslag til bevilgning på den enkelte organisasjon.

Tabell 6.2 Oversikt over kontingenter til internasjonale organisasjoner i 2014 (i 1 000 kroner)

Organisasjon	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
Det internasjonale råd for havforskning (ICES)	1 638	1 800	2 150
Den nordøstatlantiske fiskerikommisjonen (NEAFC)	3 446	3 950	3 950
Den nordvestatlantiske fiskerierorganisasjon (NAFO)	259	270	270
Den internasjonale hvalfangstkommisjonen (IWC) ¹	507	600	600
Den nordvestatlantiske sjøpattedyrkommisjonen (NAMMCO)	4 2351	2 110	2 130
Den internasjonale kommisjonen for bevaring av atlantisk tunfisk (ICCAT)	476	600	600
Den sørøstatlantiske fiskerierorganisasjon (SEAFO)	322	480	480
EUROFISH	0	520	520
De faste internasjonale navigasjonskongresser (PIANC)	42	60	60
Den internasjonale havnevesenorganisasjonen (IAHP)	10	10	10
Den internasjonale organisasjonen av myndigheter for maritim navigasjonsinfrastruktur (IALA)	102	120	120
Bonn-avtalen	53	60	60
Sum kap. 1001 post 70 ²	11 283	10 580	10 950

¹ I 2012 er det innbetalt norsk kontingent til NAMMCO for to år.

² I tillegg til kontingenter til internasjonale organisasjoner, er kostnader knyttet til norsk formannskap i NEAFC og FAOs fiskerikomité ført på posten.

Programkategori 16.20 Forskning og innovasjon

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
1020	Havforskningsinstituttet	735 267	715 410	661 810	-7,5
1021	Drift av forskningsfartøyene	211 517	279 500	509 230	82,2
1022	NIFES	127 052	150 630	154 500	2,6
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU	499 379	503 500	707 670	40,6
2415	Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak	52 079	40 000	54 000	35,0
Sum kategori 16.20		1 625 294	1 689 040	2 087 210	23,6

Utgifter under programkategori 16.20 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01-20	Driftsutgifter	560 003	536 020	558 670	4,2
21-23	Andre driftsutgifter	497 933	528 520	611 870	15,8
30-49	Nybygg, anlegg	6 000	75 000	300 000	300,0
50-59	Overføringer til andre statsregnskap	365 560	373 400	414 470	11,0
70-89	Overføringer til private	195 798	176 100	202 200	14,8
Sum kategori 16.20		1 625 294	1 689 040	2 087 210	23,6

Bevilgningene til forskning og innovasjon utgjør om lag 37 pst. av Fiskeri- og kystdepartementets budsjettramme på utgiftssiden. Programkategorien omfatter følgende:

- Havforskningsinstituttet
- Drift av forskningsfartøyene ved Havforskningsinstituttet
- Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES)
- Tilskudd til Norges forskningsråd
- Tilskudd til Veterinærinstituttet
- Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter
- Tilskudd til rekrutterings- og sjømatiltak mv.
- Tilskudd til utviklingstiltak
- Tilskudd til Nofima
- Tilskudd til marin bioteknologi mv.
- Innovasjon Norge

Fiskeri- og kystdepartementet finansierer både forvaltningsrettet og næringsrettet forskning. Den forvaltningsrettede forskningen skal danne grunnlag for vitenskapelig baserte råd til forvaltningen. Forvaltningsrettet forskning foregår i hovedsak ved Havforskningsinstituttet, NIFES og Veterinærinstituttet. Den næringsrettede forskningen skal legge grunnlaget for framtidig næringsaktivitet og verdiskaping. Nofima og Sintef Fiskeri og havbruk er næringsrettede forskningsinstitutter. Bevilgningen gjennom Forskningsrådet finansierer både forvaltningsrettet og næringsrettet forskning.

Midler til næringsutvikling gis i hovedsak gjennom Innovasjon Norge.

Forskning

Mål og prioriteringer

Marin forskning er prioritert i den nasjonale forskningspolitikken, sist presentert i Meld. St. 18 (2012–2013) *Lange linjer – kunnskap gir muligheter* (forskningsmeldingen). Fiskeri- og kystdepartementet har som mål at Norge skal ha en internasjonalt ledende posisjon innen marin forskning og innovasjon. Figur 6.1 gir en skjematisk oversikt over Fiskeri- og kystdepartementets forskningsområder, slik de kommer fram i departementets forskningsstrategi.

HAV OG KYST	MAT	SIKKERHET TIL SJØS
Forskning for miljø og bærekraftig forvaltning	Forskning for næringsutvikling og trygg og sunn sjømat i human ernæring	Forskning for sjøtransport, sjøsikkerhet og oljevernberedskap
Tverrgående forskningsprioriteringer:		
Klimautfordringen		
Teknologi og samfunnsforskning		
Ny næringsvirksomhet		
Relevant forskning av høy kvalitet		
Internasjonalt samarbeid om forskning		

Figur 6.1 Forskningsområder under Fiskeri- og kystdepartementet

Boks 6.1 Regjeringens handlingsplan Marint kunnskapsløft

Med kunnskap og kompetanse skal Norge realisere visjonen om å bli verdens fremste sjømatnasjon. I handlingsplanen *Marint kunnskapsløft* konkretiserer regjeringen satsingen på marin utdanning, kompetanse og forskning de neste årene. Planen som ble lagt fram 5. september 2013 er en oppfølging av Meld. St. 22 (2012–2013) *Verdens fremste sjømatnasjon* og strategigruppen Hav21 sitt forslag til en nasjonal marin forsknings- og utviklingsstrategi.

Handlingsplanen viser hvilken vei regjeringen vil gå for å utløse potensialet for verdiskaping fra marine ressurser og samtidig sikre at ressursene blir forvaltet på en bærekraftig måte. På forskningsområdet varsler regjeringen at den vil spisse innsatsen innenfor tre kunnskapsområder: Havet og kysten, sjømaten og nye marine muligheter og markeder.

I budsjettet for 2014 fremmer regjeringen forslag om å styrke innsatsen på prioriterte områder i handlingsplanen med 50 mill. kroner. I tillegg kommer investeringen i et nytt isgående forskningsfartøy med en bevilgning på 300 mill. kroner i 2014. Andre satsinger i regjeringens budsjettforslag for 2014 vil også støtte opp under det marine kunnskapsløftet. Ikke minst er forslaget om full deltakelse i EUs forsknings- og innovasjonsprogram Horisont 2020 viktig for marin forskning. Videre vil handlingsplanen bli fulgt opp gjennom prioriteringer innenfor eksisterende rammer til virksomhetene under Fiskeri- og kystdepartementet.

Kunnskap og kompetanse

Tilgang på riktig kompetanse er en nøkkel til å realisere nye muligheter i sjømatnæringen. Gjennom handlingsplanen satser regjeringen på rekruttering, utdanning og kompetanseheving.

Sjømatnæringen har selv hovedansvaret for å gjøre næringen kjent og vise det mangfoldet av attraktive arbeidsplasser som finnes der. Fiskeri- og kystdepartementet vil støtte næringens arbeid med rekruttering gjennom å videreføre prosjektet Sett Sjøbein, som et verktøy for næring, forvaltning og opplæringsmyndigheter.

Fylkeskommunene som skoleeier er, sammen med næringen, sentrale for å sikre gode og relevante utdanningstilbud. Regjeringen vil derfor opprette en arena for dialog med fylkeskommunene. Hensikten er å sikre gode utdanningstilbud til ungdom og voksne og oppdaterte læreplaner til en videregående opplæring som gir den kompetansen næringen trenger.

Fiskeri- og kystdepartementet vil videre etablere to nye såkalte "Newton-moduler" i 2014 og legge til rette for mer samarbeid mellom skole og næringsliv. Dette er viktige tiltak for å fremme barn og unges interesse for sjømatnæringen og marine fag og bidra til at skolens tilbud blir relevante for næringslivet.

Gjennom tiltakspakken for torskenæringen fremmes forslag om 6 mill. kroner i 2014 til et opplæringsprogram for kvalitetsbehandling av fisk i regi av Innovasjon Norge.

Forskning og utvikling

Havet og kysten

Den grunnleggende forståelsen av de marine økosystemene er avgjørende for å drive god forvaltning av våre hav- og kystområder. Norge vil fortsette den omfattende forskningsinnsatsen på dette området. Byggingen av et nytt isgående forskningsfartøy vil være den største investeringen for framtidig havforskning i budsjettene for 2014-2016, med et budsjett på 1,35 mrd. kroner. Utenriksdepartementets avsetning på til sammen 30 mill. kroner innenfor sin tilskuddsordning Barents 2020 for årene 2013-2015 er også viktig for å vinne ny kunnskap om de marine økosystemene i nord.

Det fremmes videre forslag om å øke bevilgningene til kunnskapsutviklingen for en bærekraftig havbruksforvaltning med 6 mill. kroner. Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til Havforskningsinstituttet foreslås økt med 4 mill. kroner for å styrke arbeidet med overvåking av lakselus og rømt oppdrettslaks. Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til Veterinærinstituttet foreslås økt med 2 mill. kroner for å styrke arbeidet med bekjempelse av lakselus og spredning av lakselus mellom fisk i oppdrett og ville bestander.

Sjømat

Det viktig for Norge som en stor sjømatnasjon å sikre at sjømaten som omsettes er trygg. Jevn og bred stikkprøvebasert overvåking av fremmedstoffer i villfisk betyr mye i denne sammenhengen. I budsjettet for 2014 fremmes det forslag om å styrke bevilgningen til overvåking av fremmedstoffer i villfisk i regi av NIFES med 5 mill. kroner.

Nye marine muligheter og markeder

Regjeringen foreslår å øke Norges forskningsråds tilskuddsmidler til teknologiutvikling, produktutvikling og markedsforskning innenfor de marine næringene med 10 mill. kroner i 2014. I tillegg foreslår regjeringen i tiltakspakken for torskenæringen i 2014 en teknologisatsing gjennom Innovasjon Norge på 8 mill. kroner, en satsing på arbeidet med fangst-håndtering og levendelagring på 5 mill. kroner og en satsing på langsiktig, strategisk markedsarbeid for hvitfisk på 5 mill. kroner.

Hav og kyst – Forskning for miljø og bærekraftig forvaltning

Fiskeri- og kystdepartementet har forvaltningsansvaret for alle de levende marine ressursene. Prinsippet om økosystembasert forvaltning ligger til grunn for havressursloven. Dette innebærer blant annet jevnlig vurderinger av alle bestander det høstes av og hvilken virkning høstingen har på andre bestander og på det marine miljø. Det er et mål å fastslå tilstanden til de ulike bestandene med størst mulig sikkerhet, slik at bestandsberegningene som ligger til grunn for nasjonal og internasjonal rådgiving om høsting av fiskebestandene blir best mulig. Årlige vitenskapelige råd om bestandssituasjonen til de ulike bestandene er et viktig grunnlag for kvotefastsettelsen.

Forvaltningen trenger overvåking og forskning som kan dokumentere tilstanden og utviklingen i det marine miljøet. Det er nødvendig med kunnskap om økosystemenes virkemåte, hvordan komponentene i økosystemet gjensidig påvirker hverandre og hvordan ulike miljøfaktorer påvirker de enkelte delene av økosystemene.

Gjennom MAREANO (Marin arealdatabase for norske hav- og kystområder) skal kunnskapsgrunnlaget om geologi og biologi på havbunnen bygges opp og bidra til en helhetlig økosystembasert forvaltning av norske kyst- og havområder. Bevilgningen til MAREANO-programmet foreslås videreført. Det gir en samlet ramme for programmet i 2014 på 91,9 mill. kroner. Av dette bevilges 37,1 mill. kroner over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Resultater av MAREANO-kartleggingen er omtalt under kap. 1020 Havforskningsinstituttet.

Det er et prioritert område å bygge opp kunnskap for å sikre at havbruksnæringen utvikles på en miljømessig bærekraftig måte. I tillegg til økt kunnskap om miljømessig bærekraft er frisk fisk og framtidens fôr prioriterte forskningsområder.

Rømming og lakselus er de største miljøutfordringene havbruksnæringen står overfor i dag. Det er et sentralt mål å øke kunnskapen om genetisk interaksjon mellom oppdrettet og vill laks. I dette inngår å få kunnskap om forekomsten av innkryssning, og å fastsette de biologiske virkningene av slik innkryssning. Det legges også vekt på kunnskap om spredning av lakselus og innvirkningen den har på villaks og sjøørret, og kunnskap om forebygging og behandling av lakselusinfeksjoner, inkludert resistensproblematikk.

Det er et mål å øke kunnskapen om forhold som er av betydning for å forebygge, begrense og bekjempe sykdom i havbruk og å redusere pro-

duksjonstapet. En vesentlig del av forskningen innen fiskehelse rettes inn mot laks og laksesykdommer.

Tilgang til fôrråvarer kan på sikt bli en begrensende faktor for videre økt produksjon av oppdrettsfisk innenfor bærekraftige rammer. Det er behov for mer kunnskap om nye kilder til marine fôringredienser og fôringredienser basert på planteråstoff, og hvilken betydning slike råstoff har for fiskens helse og velferd, miljøet og helsen til mennesker.

Forskning er viktig som en del av grunnlaget for å utarbeide regelverk for fiskevelferd både nasjonalt og internasjonalt. Dette gjelder også kunnskap om fisk som forsøksdyr.

Regjeringens *strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring* identifiserer de viktigste utfordringene og forskningsbehovene knyttet til miljøvirkninger av havbruk. Det vises til nærmere omtale av strategien under programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning.

For å sikre at fiskeri- og havbruksforvaltningen baserer seg på et best og bredest mulig kunnskapsgrunnlag, benyttes kunnskap og råd ikke bare fra institusjoner tilknyttet Fiskeri- og kystdepartementet, som Havforskningsinstituttet, NIFES og Veterinærinstituttet, men også fra andre institusjoner som Det internasjonale råd for havforskning (ICES), Det europeiske mattrygghetsbyrået (EFSA), Norsk institutt for naturforskning (NINA) og Norsk institutt for vannforskning (NIVA).

Mat – forskning for næringsutvikling og trygg og sunn sjømat i human ernæring

Sjømatens kvalitet og helseeffekten av å spise ulike typer sjømat er viktige forskningsområder. Det er dessuten viktig at myndighetene har kunnskap om miljøgifter og fremmedstoffer gjennom en systematisk overvåking av marint miljø og ressurser. Det produseres stadig nye kjemiske forbindelser, og havforsuring kan endre de kjemiske forholdene i sjøvannet slik at virkningene av miljøgiftene endres. Forskningen og overvåkingen på dette området brukes som dokumentasjon på sjømattrygghet, og er grunnlag for forvaltning, rådgiving til forbrukere og utforming av nasjonalt og internasjonalt regelverk. Ikke minst er kunnskap avgjørende for å utforme risikovurderinger som gjelder for eksempel fremmedstoffer, smittestoffer og parasitter. Det er behov for kunnskap og utvikling av metodikk for å bevare og vurdere sjømatens kvalitet.

Den næringsrettete fiskeri- og havbruksforskningen skal skaffe kunnskapsgrunnlag for å bidra til økt verdiskaping. Forskningen omfatter områder som produksjonsbiologi, fôr og ernæring og fiskehelse. Forskningen skal blant annet utvikle fangstteknologi som sikrer fiskekvaliteten og fiskevelferden ved levendelagring, og utvikle kunnskap for dokumentasjon og sporingssystemer. Den næringsrettete havbruksforskningen skal medvirke til å optimalisere produksjonen og utvikle nye arter i oppdrett.

Sikkerhet til sjøs – forskning for sjøtransport, sjøsikkerhet og oljevernberedskap

Forskningen på dette området er i første rekke knyttet til tilrettelegging for sikker sjøtransport i norske farvann, og skal medvirke til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i sektoren. Trafikkovervåking, navigasjonssikkerhet og økt transport av gods i transportsystemet på sjøen er av særlig betydning. For å heve kvaliteten på beslutningsgrunnlaget for den nasjonale transportplanleggingen, er det behov for mer forskning, kunnskapsoppbygging og utviklingsprosjekter innenfor maritim transport og kombinerte transportløsninger. Forskning på, og utvikling av, oljevernteknologi og kunnskap om virkninger av ulike bekjempingsstrategier bidrar til å redusere skadeomfanget ved oljeutslipp. I denne sammenheng er det viktig å utvikle bedre utstyr for oppsamling av olje på sjø og strand og utstyr for fjernmåling av oljeutslipp.

Klimaendringer

Klimaendringene skaper behov for ny kunnskap, både om hvordan hav og kyst vil bli påvirket, hvordan vi best kan tilpasse oss disse endringene og hvordan vi kan bidra til å få ned utslippene av klimagasser fra vår sektor. Klimaaspektet er derfor med i flere forskningssatsinger, og gode overvåkingsserier er viktig for å fange opp endringer. Det er forventet at klimaendringene særlig vil få konsekvenser for nordområdene.

Havet dekker over 70 pst. av jordens overflate og har en fundamental betydning for jordens klimautvikling. Det er derfor et mål å øke forståelsen av havets rolle i klimasystemet. Dette vil legge grunnlaget for bedre modellering av marine økosystem og gi et bedre grunnlag for fiskeri- og havbruksnæringen og forvaltningen til å møte utfordringene klimaendringene vil føre med seg.

Senter for klima og miljø i Tromsø – Framsenteret – ble etablert i 2010. Senteret samler ulike

forskningsmiljøer i Tromsø og skal bidra til å gjøre Norge til den beste forvalter av miljøet og naturressursene i nordområdene. Havforskningsinstituttet er en sentral aktør i samarbeidet knyttet til Framsenteret.

Teknologi og samfunnsforskning

Fiskeri- og kystdepartementet legger vekt på å bygge opp forvaltningsrelevant markedsfaglig og samfunnsøkonomisk kapasitet og kompetanse. Nofima er en sentral leverandør av slik kunnskap til Fiskeri- og kystdepartementet.

Ny næringsvirksomhet – bioteknologi og marin bioprospektering

Bruk av mikroorganismer for å konservere og lage ønskede produkter har lange tradisjoner i Norge, også innen sjømatproduksjon. Ved hjelp av moderne bioteknologi åpnes nye muligheter for industriell utnyttelse.

Bioteknologi er ventet å få stor økonomisk og samfunnsmessig betydning framover. Norge har muligheter til å øke verdiskapingen basert på marin bioteknologi, og norske marine bioteknologimiljøer er på flere områder internasjonalt ledende. Det må legges større vekt på samarbeid mellom forskningsmiljøene og næringslivet for å fremme en bærekraftig næringsutvikling med utgangspunkt i marin bioteknologi.

Nasjonal strategi for bioteknologi, som ble lagt fram i 2011, framhever marin bioteknologi som et av fire tematiske satsingsområder. Målet med satsingen er å utløse økt næringsvirksomhet og øke lønnsomheten innenfor eksisterende næringer. Strategien er fulgt opp av økt offentlig innsats gjennom BIOTEK 2021-programmet i Norges forskningsråd.

Nasjonal strategi for marin bioprospektering, som ble lagt fram i 2009, har som mål å utvikle lønnsom utnyttelse av marint materiale. Den marine biobanken Marbank i Tromsø er en viktig del av regjeringens satsing på marin bioprospektering.

Når det gjelder utnyttning av genetisk materiale slår naturmangfoldloven og havressursloven fast at genetisk materiale tilhører fellesskapet i Norge. Lovverket gir hjemler for å regulere uttak og utnyttning av norsk genetisk materiale. Forslag til forskrift om uttak og utnyttning av genetisk materiale (bioprospekteringsforskriften) har vært på alminnelig høring. Med forskriften vil regjeringen sikre oversikt over uttaket og at deler av eventuelle fordeler fra utnyttningen skal tilfalle fellesska-

pet i Norge. Beslutning i saken er foreløpig ikke tatt.

Regjeringen la i 2012 fram en nasjonal forskningsstrategi for nanoteknologi. Hav og mat er ett satsingsområde i strategien. Strategien følges i hovedsak opp gjennom Norges forskningsråds program Nano2021. Nærings- og handelsdepartementet økte bevilgningen til Nano2021 med 4,5 mill. kroner i 2012 og ytterligere 20 mill. kroner i 2013 for å styrke næringsrelevante prosjekter innen strategiens prioriterte områder, inkludert hav og mat.

Relevant forskning av høy kvalitet

Høy forskningsfaglig kvalitet er avgjørende for at forskningen skal ha verdi for næring og forvaltning. En forskningsbasert forvaltning må i størst mulig grad bygge på solid, vitenskapelig kunnskap og fagfelleverderte forskningsresultater.

De ulike marine forskningsmiljøenes samlede kompetanse er viktig. Gode grunnforskningsmiljøer ved universitetene og gode forskningsinstitutt som utfyller og utfordrer hverandre er sentralt for den videre utviklingen av næringen.

Det legges vekt på kvalitet i forskning i departementets etatsstyring av forskningsinstituttene. Det er blant annet opprettet faglige råd for Havforskningsinstituttet og NIFES som skal bidra til faglig kvalitet og utvikling innenfor instituttens virksomhet. Det er også nylig gjennomført evalueringer av både Havforskningsinstituttet og NIFES. Evalueringene er nærmere beskrevet under omtalen av instituttene. Det resultatbaserte finansieringssystemet for forskningsinstitutter, som blant annet omfatter Nofima, SINTEF Fiskeri- og havbruk og Veterinærinstituttet, premierer kvalitet og relevans.

Fiskeri- og kystdepartementet etablerte i 2011 strategigruppen Hav21 sammen med sju andre departement. Målet med Hav21 var å utarbeide en samlet strategi for all marin forskning de kommende årene, til støtte for forvaltning, forskningsmiljøer og næringsliv. Strategigruppen for Hav21 leverte sin rapport i november 2012. Hav21s forslag til en nasjonal marin forsknings- og utviklingsstrategi er en del av grunnlaget for handlingsplanen Marint kunnskapsløft, som konkretiserer regjeringens hovedprioriteringer i satsingen på marin utdanning, kompetanseutvikling og forskning de neste årene. Handlingsplanen omtales i boks 6.1 i innledningen til programkategorien.

Forskningsinfrastruktur

Forskningsinfrastruktur som fartøy, forskningsstasjoner og tyngre instrument får stadig større betydning når det gjelder mulighetene for å gjennomføre avansert forskning av høy kvalitet og relevans. Tilgang til moderne infrastruktur bidrar også til å gjøre forskningsfelt attraktivt for ledende forskere i inn- og utland. Den teknologiske utviklingen går svært fort, og det er derfor stadig behov for nyinvestering, utbedring og fornyelse av slik forskningsinfrastruktur. Fartøy og forskningsstasjoner er svært kostbare å etablere og drifte, og det er derfor viktig at disse forvaltes på en kostnadseffektiv måte og i et langsiktig og helhetlig perspektiv.

Fiskeri- og kystdepartementet har fått utført to kartlegginger og vurderinger av behovet for havbruksstasjoner. Et hovedfunn i disse rapportene er at det ikke synes å være overkapasitet i Norge når det gjelder slik infrastruktur, men at eierskapet er fragmentert og driftsfinansieringen varierer. En av effektene av dette er at en får en uheldig konkurranse mellom stasjonene om nyinvesteringer og forskningsoppdrag. Det er derfor behov for en bedre koordinert forvaltning for å oppnå en mer kostnadseffektiv og framtidsrettet drift.

Fiskeri- og kystdepartementet vil følge opp anbefalingene i disse rapportene, i første omgang når det gjelder de havbruksstasjonene som faller inn under departementets ansvarsområde. Departementet vil ta en gjennomgang av eierskap, drift, organisering og langsiktige investeringsbehov knyttet til havbruksstasjonene. Målet er et forslag til revidert forvaltningsmodell som vil bli presentert i budsjettet for 2015.

Internasjonalt samarbeid om forskning.

For å ligge i front når det gjelder kunnskap må våre kompetansemiljøer være attraktive partnere i internasjonalt samarbeid. Forvaltningen av fiskebestandene og andre levende marine ressurser forutsetter et tett internasjonalt samarbeid om forskning og overvåking av havområder. Det er derfor et mål å øke den internasjonale finansieringen av norsk marin forskning, og å utvikle samspillet mellom nasjonale FoU-satsinger og internasjonalt forskningssamarbeid.

Samarbeidet i Det internasjonale råd for havforskning (ICES) og EU-samarbeidet

Den største delen av internasjonalt marint FoU-samarbeid skjer i Det internasjonale råd for hav-

forskning (ICES), som er den viktigste plattformen for samarbeid om marin forskning i Nord-Atlanteren, og gjennom deltakelse i EUs ramme-program for forskning.

En viktig prioritering i EU-samarbeidet i 2014 vil være arbeidet i det felleseuropeiske program-samarbeidet JPI – Healthy and Productive Seas and Oceans (JPI Oceans).

JPI-samarbeidene er etablert på områder der det er identifisert store samfunnsmessige utfordringer og der samarbeid mellom land kan bidra til å løse disse.

Norge deltar også i aktivt i JPI-samarbeidet A Healthy Diet for a Healthy Life.

Øvrig internasjonalt forskningssamarbeid

Innen forvaltningsrettet marin forskning har Norge gjennom Havforskningsinstituttet hatt et formalisert forskersamarbeid med Russland i mer enn 50 år. Marin forskning er også en del av det nordiske samarbeidet. I tillegg er forskningssamarbeidet med Nord-Amerika og Asia viktig. Innenfor rammen av Strategi for norsk forsknings- og teknologisamarbeid med Nord-Amerika har det siden 2005 vært et trilateralt forskningssamarbeid mellom USA, Canada og Norge innenfor havbruk. Fiskeri- og kystdepartementet har også etablert

egne avtaler, Memorandum of understanding (MoU), med både USA og Canada der det legges vekt på kunnskapsgrunnlaget for havforvaltning.

Norge har inngått bilaterale forsknings- og teknologisamarbeidsavtaler med marin forskning som tema med Japan og India.

I tillegg eksisterer det MoU-er med en rekke andre land der kunnskapsutveksling er en integrert del. Fiskeri- og kystdepartementet har slike avtaler med Brasil, Chile, Skottland, Kina og Sør-Korea.

På institusjonsnivå er det direkte samarbeid med flere forskningsinstitusjoner i andre land.

Resultater 2012–2013

Finansiering av marin forskning og utvikling

I den siste tiårsperioden har utgifter til marin FoU og havbruksforskning gjennomgående økt mer enn de samlede utgifter til FoU i Norge. I perioden 2001-2011 har det vært en gjennomsnittlig årlig realvekst i ressursene til marin FoU og havbruksforskning på henholdsvis nær fem og seks prosent. Noe av veksten kan imidlertid tilskrives at kartleggingen i næringslivet fikk en bredere dekning fra 2009.

Tabell 6.3 Totale FoU-utgifter og totale utgifter til marin FoU etter sektor for utførelse og hovedfinansieringskilde i 2011. Mill. kroner og andel i pst.

Finansiering	UoH sektoren	Institutt sektoren	Næringslivet	Totalt	%
Total FoU i Norge	14 354	11 115	20 066	45 535	100
Offentlig finansiert	12 861	7 408	772	21 041	46
Privat finansiert	1 493	3 707	19 294	24 494	54
Marin FoU	595	1 856	738	3 189	100
Offentlig finansiert	543	1 431	53	2 027	64
Privat finansiert	52	425	685	1 162	36
Andel marin FoU av total FoU (%)	4,1	16,7	3,7	7,7	

Kilde: NIFU

Offentlig finansiering er viktig innenfor marin FoU. Av samlet marin forskning ble 64 pst. (ca. 2 mrd. kroner) finansiert gjennom offentlige kilder. Den offentlige finansieringsandelen er høyere innen marin forskning enn for gjennomsnittet av

norsk forskning totalt. Bakgrunnen for dette er at forvaltningsrettet forskning og overvåking er en stor og integrert del av fiskeri- og havbruksforvaltningen. Instituttsektoren står for hovedtyngden av marin forskning.

Relevant forskning av høy kvalitet

Publisering bidrar til å sikre kvalitet i forskningen fordi all publisert forskning må gjennom en faglig kvalitetssikring. Det bidrar også til at kunnskap deles mellom forskere og dermed til at kunnskapsfronten utvikles.

Artikkelproduksjonen innen marin forskning viser en økning i tiårsperioden 2002–2011. Norge er den syvende største forskningsnasjonen innen fiskeri- og havbruksforskning, med en andel på 4,2 pst. av den globale artikkelproduksjonen i

2009–2011. Til sammenlikning har Norge en andel på 0,63 pst. av verdens samlede vitenskapelige artikkelproduksjon.

På fagfeltet fiskeri- og havbruksforskning har Norge høyest siteringsindeks av alle landene som er med i NIFUs sammenlikning². De norske artiklene ble sitert 49 pst. over verdensgjennomsnittet for fagfeltet.

² NIFU Rapport 12/2013 Marin FoU og havbruksforskning 2011.

Publisering og internasjonal finansiering

Tabell 6.4 Sammendrag av nøkkeltall for primærnæringsinstituttene 2012

		Havforskningsinstituttet	NIFES	Nofima	SINTEF Fiskeri og havbruk	Veterinærinstituttet
Personalressurser	Forskerårsverk ¹	242	44	213	98	154
	Forskerårsverk i pst. av totalt antall årsverk	35	37	56	86	46
	Ansatte med doktorgrad per forskerårsverk	0,82	1,05	0,72	0,51	0,83
Vitenskapelig publisering	Publikasjonspoeng (antall)	158	43	141	27	102
	Publikasjonspoeng per forskerårsverk	0,65	0,99	0,66	0,27	0,67
Internasjonal finansiering	Inntekter fra utlandet (mill. kroner)	53,5	2,6	30,3	11,7	15,8
	Herav EU-inntekter (mill. kroner)	15,1	0	19,6	4,3	11,2
	Inntekter fra utlandet i pst. av totale driftsinntekter ²	6	2	6	6	4

¹ Årsverk utført av forskere og annet faglig personale.

Kilde: Norges forskningsråd. Årsrapport 2012. Forskningsinstituttene. Delrapport for primærnæringsinstituttene.

Evalueringer

Evalueringen av NIFES ble lagt fram i september 2012. Evalueringen konkluderte med at NIFES leverer forskning på høyt nivå og at instituttet har meget god leveringsevne og kvalitet på rådgivningen til myndighetene.

Evalueringen anbefalte at det ble skilt tydeligere mellom mål for forvaltningsstøtte og forskning. Dette er fulgt opp gjennom ny målstruktur for instituttet og omlegging av tildelingsbrevet. Videre ble det tilrådd å legge om finansierings-

modellen blant annet ved å legge NIFES inn i ordningen for basisfinansiering til primærnæringsinstituttene. Fiskeri- og kystdepartementet har vurdert dette. Etter en helhetsvurdering er konklusjonen at dagens finansieringsmodell med driftsbevilgning direkte fra departementet blir videreført.

Havforskningsinstituttet ble evaluert i 2011–2012. Rapporten slo fast at Havforskningsinstituttet er ledende i internasjonal sammenheng, og at instituttet leverer rådgiving av gjennomgående høy kvalitet med stor gjennomslagskraft i norsk forvaltning. Samtidig ble det pekt på noen organi-

satoriske utfordringer og at instituttets rolle og faglige bidrag til forvaltningsrådgeving på områder som akvakultur, miljø- og petroleumsrelaterte spørsmål var mer omdiskutert. Som en oppfølging av evalueringen har instituttet blant annet endret sin organisasjonsstruktur og fornyet sin forskningsstrategi.

Forskning for bærekraftig havbruk

En vesentlig del av havbruksforskningen går ut på å bygge opp ny kunnskap for å sikre at utviklingen i havbruksnæringen er bærekraftig og miljøtilpasset.

Det er de siste årene bygd opp større flerårige strategiske kunnskapsplattformer. De favner tverrfaglig og bredt og trekker inn ulike forskningsmiljøer for å innhente og utvikle den beste kunnskapen. En kunnskapsplattform for lakselus ble startet i 2010 og en kunnskapsplattform for genetiske interaksjoner startet i 2011.

I 2012 ble en internasjonal forskergruppe ferdig med å kartlegge lakselusens arvemateriale. Resultater fra dette arbeidet kan få stor betydning i den mer langsiktige satsingen på tiltak mot lakselus. Det er under utvikling modeller for å få bedre kunnskap om utbredelsen av lakseluspopulasjoner. Utvikling av vaksiner og nye farmasøytiske hjelpemidler er også en viktig del av arbeidet for å kunne forebygge og behandle mot lus. Kunnskapsplattformen for lakselus samarbeider i utstrakt grad med Sea Lice Research Centre (SLRC), et senter for forskningsdrevet innovasjon (SFI) for bekjempelse av lakselus ved Universitetet i Bergen. I kunnskapsplattformen for genetiske interaksjoner er arbeidet med å fastsette de genetiske virkningene av rømt oppdrettslaks på ville bestander sentralt.

Kunnskapsplattformer for teknologi og rømming (miljøvennlig havbruksteknologi) og for virusykdommer har også frambrakt mye ny kunnskap som allerede er tatt i bruk.

I tillegg arbeides det med å utnytte utslipp fra havbruk som ressurs, det arbeides med fôrressurser og med fiskevelferd. Når det gjelder framtidens fôr bygges det opp ny kunnskap om bærekraftig bruk av marint fôrstoff og alternative kilder til flerumettede fettsyrer.

Det trilaterale samarbeidet mellom Canada, Chile og Norge om sekvensering (kartlegging) av laksens genom, som avsluttes i 2013, kan få stor betydning for videre forskning på området. Dette er nærmere omtalt under kap. 1023 post 50 Tilskudd til Norges forskningsråd.

Internasjonalt samarbeid om forskning

Samarbeidet i Det internasjonale råd for havforskning (ICES) og EU-samarbeidet

Norge har vært medlem av Det internasjonale råd for havforskning (ICES) siden det ble etablert i 1902. ICES har som hovedformål å øke den vitenskapelige kunnskapen om det marine miljøet og de levende ressursene og bruke denne kunnskapen til å gi råd til kompetente myndigheter. Havforskningsinstituttet er representert i om lag 60 arbeids- og ekspertgrupper i ICES og leder flere av dem.

Til sammen 18 land deltar i Joint Programming Initiative Healthy and Productive Seas and Oceans (JPI Oceans). I 2008 valgte EU-Kommisjonen JPI-er som nye samarbeidsarenaer for medlemsland innenfor det europeiske forskningsområdet (ERA). Målet er å møte felles samfunnsutfordringer mer effektivt. JPI Oceans ble valgt som ett av ti områder for slikt samarbeid. Norge har gjennom Forskningsrådet bidratt til å etablere og finansiere sekretariatet for JPI Oceans, som ligger i Brussel. I tillegg mottar JPI Oceans finansiering fra EU og fra deltakerland til arbeidet med å videreutvikle blant annet en strategisk forskningsagenda. Det er opprettet et styre der alle medlemslandene er representert, og et strategisk fagråd med representanter fra vitenskap, industri og samfunn. JPI Oceans dekker forskningsområder som ligger under flere departementer i Norge. Fiskeri- og kystdepartementet koordinerer den norske deltakelsen.

I tillegg til JPI Oceans deltar Norge i flere andre JPI-er som er relevante for marin forskning, som JPI-en A Healthy Diet for a Healthy Life.

JPI-samarbeidet er også omtalt under kap. 1023, post 50 Norges forskningsråd.

Marine temaer har en vesentlig plass i mange av satsingsområdene innenfor det 7. rammeprogrammet i EU. Norge har høy uttelling fra rammeprogrammet innenfor områdene marin, maritim og energi. Den norske innsatsen knyttet til marin forskning i det 7. rammeprogrammet er på 447 mill. kroner. Det meste av dette har norske aktører innhentet via miljø- og klimaprogrammet og fra programmet for mat, landbruk, fiskeri og bioteknologi. I miljøprogrammet er den marine innsatsen i størst grad knyttet til forskning på økosystemet, mens det for program for mat, landbruk, fiskeri og bioteknologi er mest knyttet til havbruk. Det er også flere andre programmer som bidrar med summer innenfor det marine, slik som romforskningsprogrammet Space, programmet for

små og mellomstore bedrifter, infrastrukturprogrammet og transportprogrammet.

EUs nye rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020, skal iverksettes fra 2014. Norge har varslet at vi vil delta for fullt i programmet, og vil utarbeide en strategi for forskningssamarbeidet i Europa for å sikre tydelige mål og prioriteringer.

Øvrig internasjonalt forskningssamarbeid

Det er marint forskningssamarbeid med miljøer i Russland, Ukraina, Skottland, USA, Canada, Chile, Brasil, India, Kina og Japan. I de fleste tilfeller er samarbeidet forankret gjennom bilaterale avtaler (Memorandum of Understanding – MoU) eller frihandelsavtaler mellom enkelte land og EFTA.

En vesentlig del av innsatsen innen fiskehelseforskning internasjonalt har de senere årene vært knyttet til prosjekter som inngår i forskningssamarbeid med India.

Samarbeidet med Brasil er videreført i 2012. Regjeringen lanserte våren 2011 en strategi for samarbeidet mellom Norge og Brasil. Målet er å utvikle strategisk partnerskap på områder der vi mener å ha særskilt styrke og kompetanse å tilby hverandre. Fiskeri og akvakultur er et slikt område, og fiskeridepartementene i Norge og Brasil har inngått en avtale (MoU) om samarbeid. Samarbeidet legger vekt på bærekraftig forvaltning av fiskeri og akvakultur, i tillegg til å utvikle akvakultur i Amazonas-regionen. Samarbeidet vil være kunnskapsbasert, og i stor grad involvere norske forskningsinstitusjoner.

Resultater fra det internasjonale samarbeidet er nærmere presentert under omtalen av Norges forskningsråd og i kapittelomtalene til Havforskningsinstituttet og NIFES.

Innovasjon, kompetanse og rekruttering

Mål og prioriteringer

Innovasjon og regional utvikling

Sjømatnæringen har vært en av de store vekstnæringene i den norske økonomien de siste ti årene målt i verdiskaping. Framveksten av biomarin næring, som blant annet utnytter restråstoff fra sjømatnæringen, forventes å bli viktig for verdiskapingen.

Boks 6.2 Biomarin næring

Det siste tiåret har det vært en betydelig utvikling av mer anvendte industrielle miljø basert på utnyttelse av restråstoff, blant annet på basis av stabile tilførsler og store volum fra norsk oppdrettsnæring. Denne næringen betegnes som biomarin næring, og omfatter også raffinering av fiskeolje, krill og raudåte. Marine biokjemikalier/enzymer og utnyttelse av tang og tare (bl.a. til alginat) i tillegg til tradisjonelt restråstoff fra fiskeriene. Det produseres blant annet ingredienser til næringsmidler, helsekost, fôr og kosmetikk og produkter til farmasøytisk industri. Marin bioteknologi er et viktig verktøy for å utvikle den biomarine næringen, og marin bioprospektering legger grunnlag for å avdekke nye interessante forbindelser for kommersiell anvendelse.

De marine næringene leverer sine produkter i et globalt marked, og møter utfordringer som gjelder handelsbetingelser, kostnadsnivå og rekruttering av kompetent arbeidskraft. Flere studier peker på behovet for flere kvalitets- og markedsrettede innovasjoner. En utvikling i retning av produkter som er bedre tilpasset kundene krever økt kunnskap om markedene og prioritering av nytenkning og innovasjon i alle ledd. Marint verdiskapingsprogram ble opprettet for å møte disse utfordringene. Programmet finansieres over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett og forvaltes av Innovasjon Norge. Målet er å øke verdiskapingen basert på de marine ressursene gjennom styrket markedsorientering og økt kompetanse. Programmet omtales nærmere under kap. 2415, post 75.

Et styrket samarbeid mellom marin næring, maritim næring og offshorenæringen kan utløse nye innovasjoner og muligheter. Nærings- og handelsdepartementet har på vegne av de tre aktuelle departementene bedt Norges forskningsråd og Innovasjon Norge om se på mulighetene for en bedre koordinering av virkemidlene rettet mot sektorene.

En god koordinering mellom regional og nasjonal næringsutvikling er viktig for bedrifter som skal hevde seg i den internasjonale konkurransen. Fylkeskommunene har en viktig rolle i å bidra til å utvikle regionale fortrinn. De regionale partnerskapene er en viktig møteplass.

Kompetanse og rekruttering

Den norske sjømatnæringen er globalt ledende innen flere områder som gjelder kunnskap og teknologi. Likevel er det en utfordring for næringen å tiltrekke seg nødvendige kunnskapsmedarbeidere.

Det er et mål at næringen i større grad rekrutterer medarbeidere med høyere utdanning og utnytter den velutviklede felles kompetansebasen ved norske universiteter, høyskoler og forskningsinstitutter.

Kompetansetilbudene i Marint verdiskapingsprogram tar spesielt sikte på å styrke markedskompetanse i marin sektor. Disse er nærmere omtalt under kap. 2415.

Sjømatnæringen har et hovedansvar for å sikre god rekruttering til næringen gjennom å arbeide med omdømme, gjøre næringen kjent og vise det mangfoldet av attraktive arbeidsplasser som finnes i næringen. Fiskeri- og kystdepartementet gir tilskudd til sjømatnæringens arbeid med rekruttering og kompetanseheving i bedriftene gjennom prosjektet Sett Sjøbein. Prosjektet er et verktøy for næring, forvaltning og opplæringsmyndigheter i kompetanse- og rekrutteringsarbeidet.

Kvinneandelen er lav i sjømatnæringen. Næringsorganisasjonene og forvaltningen har derfor utarbeidet en handlingsplan for økt kvinneandel i marin sektor. Fiskeri- og kystdepartementets oppfølging av handlingsplanen er nærmere omtalt i kapittel 8.

Resultater 2012–2013

Innovasjon og regional utvikling

Innovasjon Norges tilsagn til marin sektor i 2012 var 1 651 mill. kroner. Hoveddelen av dette (1 490 mill. kroner) var lån og garantier. Tilsagnene i Marint verdiskapingsprogram for 2012 var 64,1 mill. kroner. Evalueringen av Marint verdiskapingsprogram viste at programmet bidrar til økt samarbeid i verdikjeden og økt kunnskap om markeder og konkurransefortrinn.

Innovasjon Norge har støttet etableringen av et industrielt nettverk innen bioteknologi. Målet er å styrke veksten i og verdiskapingen av industriell raffinering av fornybare ressurser, medregnet marine råvarer og restråstoff. Det vises til kap. 1023, post 74 for omtale av resultater.

Kompetanse og rekruttering

Evalueringen av Marint verdiskapingsprogram i 2012 påpekte at kompetansetilbudet vurderes som relevant for næringen og at effekten på markedsorientering i bedriftene antas å være betydelig på lengre sikt.

Sett sjøbein bidrar med produksjon av brosjyrer og reklamemateriell som skoler, universitet, næring og andre kan bruke i sine rekrutteringsfremmende tiltak. Videre finansierer prosjektet årlig leie av en stor fellesstand på messen "Ta utdanning". Sjømatnæringen og utdanningsinstitusjonene deltar sammen på standen og bidrar til å gi rekrutteringsarbeidet en felles profil. Prosjektet har også samlet inn og formidlet informasjon blant annet om tiltak som har vært eller er under gjennomføring

Siden 2009 har det blitt tildelt 41 rekrutteringskvoter for fiske. I 2012 var det 69 søkere til ordningen med rekrutteringskvoter. 47 av søkerne oppfylte vilkårene for tildeling. Det ble utdelt 10 kvoter. Tildelingskriteriene ble noe endret i 2012 for å understreke fiskerifaglig utdanning som kriterium for tildeling.

Andre finansieringskilder for marin forskning og innovasjon

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond

Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF) har som sin primære oppgave å finansiere forsknings- og utviklingsoppgaver som næringen ønsker å få løst. Fondet er organisert som et forvaltningsorgan under Fiskeri- og kystdepartementet, og ledes av et styre med representanter fra næringen. Inntektene kommer fra en FoU-avgift på 0,3 pst. på eksporten av fisk og fiskevarer, og dette ga en inntekt på 163 mill. kroner i 2012. Næringsorganisasjonene, Norges forskningsråd og Innovasjon Norge er viktige samarbeidspartnere. FHF har en samarbeidsavtale med Nofima, og det er et mål at FHF skal kjøpe FoU-tjenester fra Nofima for om lag 50 mill. kroner per år.

FHF hadde et budsjett på 204 mill. kroner i 2012. Av dette var 163 mill. kroner inntekter fra FoU-avgiften og resten overførte midler fra tidligere år. FHF har fellessatsinger rettet mot utfordringer i hele sjømatnæringen (fiskeri, industri og havbruk). Viktige innsatsområder er bærekraft, helse og sjømat og lønnsom utnyttelse av restråstoff og teknologi.

FHF finansierer også rekrutteringsprosjektet Sett Sjøbein sammen med Fiskeri- og kystdepartementet.

Skattefunn

Etter at skattefradragssystemet SkatteFUNN ble aktiv fra andre halvdel av 2002 har marine prosjekter utgjort en viktig del av prosjektporteføljen. Marin sektor er nest største sektor i SkatteFUNN, etter IKT. I Skattefunn-porteføljen for 2012 var det 415 aktive prosjekter innenfor marin sektor. Disse prosjektene hadde et samlet totalbudsjett på 994 mill. kroner i 2012, og utgjorde vel 10,6 pst. av alle aktive Skattefunn-prosjekter og 8,2 pst. av det totale kostnadsbudsjettet. Av de 415 aktive prosjektene ble det godkjent 170 nye prosjekter innenfor marin sektor i 2012. Mer enn tre firedele av de nye marine prosjektene er registrert under havbruk.

Investinor

Investeringselskapet Investinor AS foretar investeringer på kommersielt grunnlag, men skal prioritere næringsområder der Norge har særskilte fortrinn, som marin sektor. Investinor viser i sin årsrapport for 2012 til en økt interesse for marin sektor fra utenlandske investorer. Investinor påpeker videre at selskapet har en forventning om at det vil komme interessante investeringsmuligheter i leverandørindustrien i de nærmeste årene, ut fra betydningen av ny teknologi og framtidsrettet utstyr for å sikre en bærekraftig og konkurransedyktig vekst. Investeringselskapet Investinor AS hadde fire marine prosjekter i sin portefølje i 2012. I tillegg har de foretatt investeringer i bedrifter relatert til marin sektor.

Kap. 1020 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	367 672	343 760	358 340
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	351 595	365 650	297 470
45	Større utstørsanskaffelser og vedlikehold	6 000		
70	Erstatningsutbetaling	10 000	6 000	6 000
	Sum kap. 1020	735 267	715 410	661 810

Innledning

Havforskningsinstituttet er et rådgivende forskningsinstitutt knyttet til Fiskeri- og kystdepartementet. Instituttets samfunnsoppdrag er å utvikle det vitenskapelige grunnlaget for bærekraftig forvaltning av levende marine ressurser, akvakultur og miljø i de marine økosystemene. Havforskningsinstituttet har en beredskapsrolle ved akutte hendelser, for eksempel ved oljeutslipp og algeoppblomstring, og skal bistå i genetisk sporing av urapportert rømt fisk fra havbruksanlegg. Instituttet er også engasjert i internasjonalt utviklingssamarbeid.

Havforskningsinstituttet har hovedkontor i Bergen og avdelinger i Tromsø og Arendal (Flødevigen). I tillegg har instituttet forskningsstasjoner i Austevoll og Matre og feltstasjoner i Rosendal, ved Parisvatnet og i Porsangerfjorden og kontor i Longyearbyen. Havforskningsinstituttet eier

og driver forskningsfartøy, jf. omtale under kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene. Instituttet hadde 719 tilsatte per 1. mars 2013.

Havforskningsinstituttet har et faglig råd som skal bidra til faglig kvalitet og utvikling ved instituttet.

Mål og prioriteringer

Havforskningsinstituttets hovedmål er å være en ledende leverandør av kunnskap og råd for bærekraftig forvaltning av ressursene og miljøet i de marine økosystemene.

Dette stiller høye krav til instituttets datainnsamling og datahåndtering, forskning og rådgiving. Instituttets delmål er å

- levere internasjonalt ledende forskning
- levere forskningsbaserte råd og tjenester
- forvalte og gjøre tilgjengelig data om marine økosystemer

Forskning

En hovedprioritering er å sikre et sterkere faglig grunnlag for havbruksforvaltningens beslutninger. Særlig oppmerksomhet skal rettes mot virkninger av rømming og lakselus på villfisk. Havforskningsinstituttet skal videre styrke kunnskapsgrunnlaget for optimal lokalisering og drift av oppdrettsanlegg. Arbeidet med en nasjonal strøm-katalog har høy prioritet i 2014.

Instituttet skal videre prioritere forskning for å styrke det vitenskapelige grunnlaget for råd om bærekraftig høsting av de marine, levende ressursene. Modeller for bestandsberegning må videreutvikles på grunn av ny kunnskap om blant annet rekrutteringsmekanismer, konsekvenser av endringer i klima og miljø, grunnlaget for biologisk produksjon og økologiske sammenhenger. Det skal legges mer vekt på prosessstudier som kan forklare variasjoner i fiskebestanders utvikling og som kan bidra til bedre prognoser. Både énbestands- og flerbestandsrådgiving krever at metodene for mengdemåling og bestandsberegning utvikles og forbedres.

Havforskningsinstituttet skal også utvikle ny relevant kunnskap om de marine økosystemene, inkludert kyst- og fjordområder, slik at kunnskapsgrunnlaget for bærekraftig forvaltning økes. Det er viktig å studere og måle effekter av alle miljøpåvirkninger, så langt det er mulig. Dette omfatter observasjoner av klimavariasjoner og forurensning og virkninger på de marine økosystemene. Instituttet skal legge vekt på vitenskapelig publisering av forskningsresultater og datasett og formidle sin kunnskap til forvaltning, næring og samfunn.

Rådgiving

Havforskningsinstituttet skal levere råd til fiskeri- og havbruksforvaltningen og til marin miljøforvaltning. Et viktig grunnlag for rådgivingen er å kartlegge og overvåke marine økosystemer og være oppdatert på gjeldende kunnskap nasjonalt og internasjonalt. En hovedprioritering er å bidra til å videreutvikle økosystembasert rådgiving gjennom Det internasjonale råd for havforskning (ICES) og delta i øvrige nasjonale og internasjonale fora som omhandler forvaltning av fiskeri, havbruk og marint miljø.

Innenfor havbruksområdet skal Havforskningsinstituttet levere råd til forvaltningen om miljøvirkninger av havbruk, fiskevelferd og enkelte områder innenfor fiskehelse.

Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til Havforskningsinstituttet foreslås økt med 4 mill. kroner for å styrke arbeidet med overvåkning av lakselus på villfisk og rømt oppdrettslaks i vassdrag, og for å videreutvikle varslingsindikatorer for lakselus i samarbeid med Veterinærinstituttet.

Rådgivingen om høsting av marine ressurser skal være basert på etablerte forvaltningsmål og forvaltningsstrategier. Det legges vekt på økosystemenes tilstand, føre-var-prinsippet, maksimalt langtidsutbytte, risikovurderinger og opprettholdelse av biologisk mangfold.

Instituttet skal videre gi råd om konsekvenser av eventuelle endringer i dokumentert miljøtilstand i fjordsystemene, på kysten og i havområdene. Instituttet skal kunne vurdere konsekvenser for det marine miljøet av olje- og gassutvinning, alternative energikilder, deponering fra gruvedrift og håndtering av miljøfarlige vrak og installasjoner med mer.

En viktig del av rådgivingsoppdraget til Havforskningsinstituttet er å bidra i arbeidet med forvaltningsplaner for norske havområder og i arbeidet med å implementere vannforskriften. Instituttet skal også bidra i arbeidet med å utvikle en helhetlig, økosystembasert kystsoneforvaltning.

Data

Havforskningsinstituttet skal forvalte og gjøre tilgjengelig nasjonale marine data gjennom Norsk marint datasenter. Videre skal instituttet samle, artsbestemme, katalogisere og lagre marine organismer som er relevante for marin bioprospektering i Marbank og koordinere det nasjonale nettverket av marine biobanker.

Lengre tidsserier av data er viktig for å beskrive og forstå langsiktig utvikling og endringer i marine økosystemer. Det er en forutsetning for rådgiving og forskning både innenfor fiskeri, havbruk og miljø. Utviklingen av Norsk marint datasenter vil fortsatt være en prioritert oppgave i 2014.

Resultater 2012–2013

Havforskningsinstituttet har fulgt opp evalueringen av instituttet fra 2012, og blant annet endret sin organisasjonsstruktur og vedtatt en ny forskningsstrategi for perioden 2013–2017. Den nye organisasjonsstrukturen er bygd opp rundt hovedleveransene rådgiving, forskning og data. Antall programmer er redusert til seks, der to direktører med ansvar for henholdsvis kystøko-

logi og havøkologi har et overordnet strategisk ansvar for tre program hver.

Resultatrapporten gir en oversikt over Havforskningsinstituttets virksomhetsregnskap,

publisering og måloppnåelse på de prioriterte områdene innenfor ressursrådgiving, marint miljø og havbruk og teknologiutvikling, jf. Prop. 1 S (2011–2012) for Fiskeri- og kystdepartementet.

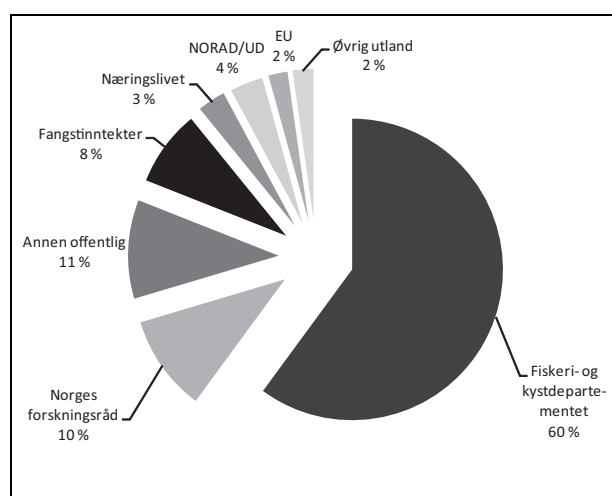
Tabell 6.5 Oversikt over Havforskningsinstituttets virksomhetsregnskap

Kostnadsbærer (program)	(Mill. kroner)		
	Regnskap 2010	Regnskap 2011	Regnskap 2012
Forsknings- og rådgivingsprogram Barentshavet	76	82	83
Forsknings- og rådgivingsprogram Norskehavet	122	100	92
Forsknings- og rådgivingsprogram Nordsjøen	41	38	38
Forsknings- og rådgivingsprogram Kystsone	76	73	70
Forsknings- og rådgivingsprogram Akvakultur	94	112	114
Forskningsprogram Klima – fisk	42	65	69
Forskningsprogram Olje – fisk	29	35	29
Forskningsprogram Økosystem og bestandsdynamikk	105	104	98
Forskningsprogram Biologiske mekanismer i marine økosystem og akvakultur	53	53	57
Forskningsprogram MAREANO	33	40	52
Fagsenter for utviklingssamarbeid	76	82	88
Annen FoU-/nasjonale og internasjonale møter	17	20	21
CRISP (Senter for forskningsdrevet innovasjon – redskapsutvikling)		9	14
Totalt	764	813	826

Tallene inkluderer virksomhet finansiert over kap. 1020 Havforskningsinstituttet og kap. 1021 Drift av forskningsfartøyene. Universitetet i Bergens andel av lønn og drift for forskningsfartøy er ikke med.

En stor del av kostnadene ved Havforskningsinstituttet er knyttet til drift og vedlikehold av infrastruktur. Kostnadene til drift og vedlikehold av den landbaserte infrastrukturen (utenom fartøyene) utgjorde ca 136 mill. kroner i 2012.

Samlede inntekter for instituttet var på 918 mill. kroner i 2012, inkludert rederivirksomheten. Om lag 60 pst. av instituttets finansiering kommer som statlig driftsbevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Øvrig finansiering er fangstinntekter, prosjekter gjennom Norges forskningsråd og EU og oppdrag fra NORAD/ UD og andre kilder. En stor del av kategorien "annen offentlig" gjelder oppdrag fra miljøforvaltningen.

Figur 6.2 Oversikt over Havforskningsinstituttets inntekter 2012

Kilde: Havforskningsinstituttet.

Publisering og formidling

Norske forskningsinstitusjoners produksjon måles gjennom publikasjonspoeng, som er en indikator for publiserte vitenskapelige arbeider i fagfelleverderte tidsskrifter, i antologier og i monografier. Havforskningsinstituttet oppnådde i 2012 i alt 158 publikasjonspoeng, tilsvarende 0,65 publikasjonspoeng per forskerårsverk. Det er en betydelig økning sammenlignet med 2011. Det siste tiåret har det vært en markant økning i den vitenskapelige publiseringen fra Havforskningsinstituttet, og en enda sterkere vekst i siteringshyppigheten. I følge en analyse gjort av NIFU, ble Havforskningsinstituttets publikasjoner fra 2009–2011 sitert 40 pst. mer enn gjennomsnittet for marin- og havbruksforskning på verdensbasis.

Havforskningsinstituttets resultater formidles også gjennom en rekke andre publikasjoner rettet mot det vitenskapelige fellesskapet, forvaltningen og allmennheten. Ikke minst gjelder dette for rapporter som utarbeides som del av arbeidet i ICES. Dette er vitenskapelige bidrag som ikke registreres gjennom indikatoren publikasjonspoeng.

Ressursrådgiving

Vurderinger og prognoser for de enkelte fiskebestander og sjøpattedyr er kjerneleveransen i forskningsprogrammene for økosystemene Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen/Skagerrak. Selve rådgivingen utarbeides i stor grad i Det internasjonale råd for havforskning (ICES) på bakgrunn av nasjonalt innsamlede data og arbeidsdokumenter. Havforskningsinstituttet har deltatt i vel 60 arbeids- og ekspertgrupper i ICES i 2012.

Havforskningsinstituttet har i 2012 også levert faglige råd til bilaterale kvoteforhandlinger med EU og Russland, til forhandlinger i regionale fiskeriforvaltningsorganisasjoner og til kyststatsforhandlinger om norsk vårgytende sild, makrell og kolmule. Videre er det levert forvaltningsråd og utredninger til internasjonale organisasjoner som Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i Det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR), Arktisk råd, FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO) og til prosesser under FNs generalforsamling.

Tilstanden til fiskeressursene i havområdene våre presenteres kort i kapittel 4.2.2 om status for ressursituasjonen. En utførlig redegjørelse om bestandsutregning, rådgiving, tilstandsrapporter og langsiktige forvaltningsplaner for de viktigste

bestandene som Norge deler med andre land finnes i Meld. St. 40 (2012–2013) *Fiskeriaftalane Noreg har inngått med andre land for 2013 og fisket etter avtalane i 2011 og 2012*.

Økosysteminformasjon innarbeides løpende i den årlige rådgivingen. Forvaltningsprinsippet i havressursloven innebærer en forpliktelse for forvaltningen til jevnlig å vurdere om høstingen av alle arter som beskattes er bærekraftig og om kunnskapsgrunnlaget er tilstrekkelig. Dette er nærmere omtalt i kapittel 4. Havforskningsinstituttet har i 2012 videreført arbeidet med økosystembasert beregning og rådgiving med vekt på å beregne fødegrunnlaget for de viktigste kommersielle bestandene.

Metodeutvikling og grunnleggende forskning om økosystemene

Gjennom forskningsprogrammene *Økosystem og bestandsdynamikk* og *Biologiske mekanismer i marine økosystem* driver Havforskningsinstituttet grunnleggende forskning som utvikler forskningsmetodikk og utvider forståelsen av økosystemene og samspillet med miljøfaktorer. Forskingen skjer i nært samarbeid med universitetssektoren. Det legges særlig vekt på å studere hvordan datatilfang påvirker usikkerheten i bestandsvurderingene og rådgivingsprosessen. Dette vil bidra til å gi bedre rådgiving for bestander der vi har lite data.

I 2012 har instituttet blant annet arbeidet med problemstillinger knyttet til økosystembasert forvaltning av Norskehavet under klimaendringer. Det er utviklet en flerbestandsmodell for de pelagiske bestandene i Norskehavet, og langtidsvirkninger på mengden av dyreplankton av forskjellige høstingsstrategier for pelagisk fisk er studert gjennom bruk av modellsimulering. De siste årenes innsats har resultert i at nye, mer effektive metoder for mengdemåling nå tas i bruk. Det gjelder blant annet bredbåndsakustikk og mer treffsikker bruk av sonar.

I Barentshavet koordineres økosystemtoktene med det russiske havforskningsinstituttet PINRO i Murmansk. Samarbeidet er i stadig utvikling, og det arbeides nå blant annet med å utvikle felles matematiske modeller. Dette kan gi en lengre tidshorisonnt på prognoser for langsiktig utbytte av de biologiske ressursene i Barentshavet.

Marint miljø

Havforskningsinstituttet er en viktig rådgiver nasjonalt og internasjonalt i spørsmål om miljø i

hav og kystsoner. Instituttet har ansvar for å forske på, overvåke og dokumentere tilstanden i det marine miljøet og gi myndighetene råd om dette. Internasjonalt bidrar instituttet i ulike miljøfora, som Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Konvensjonen om handel med truede arter (CITES), Arktisk råd og Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i Det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR).

Nasjonalt har Havforskningsinstituttet også i 2012 levert betydelige bidrag til utarbeiding og oppfølging av forvaltningsplanene for norske havområder. Instituttet har bidratt i arbeidet med forvaltningsplanen for Nordsjøen og Skagerrak og leder overvåkingsgruppen for forvaltningsplanene for Norskehavet og Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

Klima

Havforskningsinstituttet har gjennomført omfattende studier for å få mer kunnskap om klimendringer og hvordan disse kan endre marine økosystemer i 2012. Klimaforskningen skjer i et omfattende internasjonalt og nasjonalt samarbeid, blant annet gjennom deltakelsen i Bjerknessenteret for klimaforskning i Bergen og i Fram-senteret i Tromsø. Det er dokumentert at en betydelig oppvarming har funnet sted i norske havområder det siste tiåret. Dette har ført til en forskyvning nordover av marine arter og endringer i artssammensetningen i økosystemene. Instituttet studerer også eksperimentelt hvordan økt tilførsel av klimagassen CO₂ til havet påvirker ulike marine organismer, som planteplankton, dyreplankton (Calanus og krill), fiskelarver, fisk og skalldyr.

Kystsonen

Om lag 95 pst. av levende marine organismer har en tilknytning til kysten, fordi den er et viktig gyteområde for de største fiskebestandene. Havforskningsinstituttet utvikler økologisk kunnskap om kystsonen i nært samarbeid med universiteter, andre forskningsinstitutter og miljøforvaltningen. Havforskningsinstituttet har flere prosjekter der formålet er å bedre kunnskapen om kyst- og fjordsystemene og å utvikle modeller for disse systemene.

Havforskningsinstituttet har bidratt i arbeidet med å kartlegge naturtyper i noen kommuners kystsoner under det nasjonale programmet for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold. Instituttet studerer også effekten av ulike forvaltningsinstrumenter knyttet til bevaring av biolo-

gisk mangfold, så som bevaringsområder for hummer, forvaltning av tobis og regulering av fisket på kysttorsk.

Instituttet bidrar også i arbeidet med å implementere vannforskriften, både gjennom overvåking og utvikling av forvaltningsverktøy.

Ytre påvirkning

Havforskningsinstituttet utvikler det faglige grunnlaget for råd om virkninger på det marine miljøet og de levende marine ressursene av ytre påvirkning som fra petroleumsvirksomhet, inkludert lyd/støy og annen forurensning. Dette innebærer overvåking av miljøgifter i vann, fisk og sedimenter og studier av forurensningseffekter. Instituttet samarbeider blant annet med Statens strålevern, Norges geologiske undersøkelse (NGU) og NIFES om prøvetaking og analyser. Foruten å publisere egne data, lagres dataene også i Norsk marint datasenter og i Miljødatabasen.

Havforskningsinstituttet har i 2012 lagt ned betydelig innsats i å dokumentere kunnskap om gytefelt på områder som er aktuelle som petroleumsfelt. I rapporten fra "KILO-prosjektet" (kunnskapsinnhenting Barentshavet-Lofoten-Vesterålen) sammenfattes viktig kunnskap til bruk i scenarier for drift av egg, larver og yngel i utslippsfelt fra tenkte oljeutslipp.

Instituttet har i 2012 gitt råd i en rekke saker der fjorder benyttes eller er foreslått benyttet som deponi for større mengder gruveavfall. Det er også satt i gang forskning på virkninger av utslipp fra gruveindustrien.

Overvåkingen av radioaktivitet i norske farvann fortsetter i samarbeid med Statens strålevern. I 2012 deltok instituttet på et felles norsk-russisk tokt til Karahavet for å undersøke tidligere dumpet radioaktivt materiale. Dette var en oppfølging av instituttets engasjement i de felles norsk-russiske toktene til Karahavet og fjorder på Novaja Semlja i 1992–94.

MAREANO

MAREANO-programmet har siden 2005 kartlagt og studert havbunnens fysiske, biologiske og kjemiske miljø. MAREANO har i 2012 samlet inn dybdeedata i det tidligere omstridte området i Barentshavet og midtnorsk sokkel i Norskehavet, og det er samlet inn data for geologi, biologi og kjemi fra midtnorsk sokkel. Mareano har også i 2012 levert data til forvaltningsplanarbeidene. Rapportering av resultater er formidlet på MARE-

ANOs hjemmeside og i vitenskapelige artikler og andre utgivelser.

I 2013 samler MAREANO-programmet inn mer data fra sårbare og verdifulle områder i Norskehavet. MAREANO-programmet ble evaluert i 2012. Programmet får i hovedsak godt skussmål, men det påpekes at et mer samstemt program kan gi økt effektivitet i styringen og utøvelsen av programmet og at de ulike gruppenes mandater, roller, arbeidsformer og ansvarsområder kan bli tydeligere.

Havbruk

Havforskningsinstituttet gir forskningsbaserte råd om miljøvirkninger av havbruk. Viktige kunnskapsområder er genetiske interaksjoner mellom rømt oppdrettsfisk og villfisk, virkninger av lakselus på villfisk, overvåking av nasjonale laksefjorder og lokaliserings- og utslippsproblematikk. Instituttet har i 2012 levert forslag til førstegenerasjons målemetode for miljøeffekter av havbruk (rømming og lakselus), basert på et utviklingsarbeid i samarbeid med Veterinærinstituttet og NINA.

Bæreevne

Havforskningsinstituttet har i 2012 økt kunnskapen om hvordan ulike lokaliteter blir påvirket av utslipp av næringssalter og organisk materiale fra store oppdrettsanlegg. Instituttet har særlig studert miljøvirkningene av havbruksanlegg på hard og dyp bunn.

Kystsonens bæreevne må kunne beregnes og overvåkes for å unngå irreversible skader på miljøet. I MOLO-prosjektet (matfiskanlegg-overvåking-lokalisering) utvikles et hjelpemiddel for forvaltningen ved lokalisering av oppdrettsanlegg. I 2012 er både smittespredning og fare for rømming fra store og mer eksponerte lokaliteter tatt inn i modellen.

Rømt fisk – genetiske og økologiske interaksjoner

Havforskningsinstituttet bistår Fiskeridirektoratet med å finne kilden til urapportert rømt oppdrettsfisk ved hjelp av DNA-sporing. Kunnskapsstatus for rømt fisk ble i 2012 oppsummert i Havforskningsinstituttets forslag til førstegenerasjons målemetode for miljøeffekter fra havbruk på villfisk. Havforskningsinstituttet har også gjennom flere år undersøkt genetisk effekt av gyting i merd hos torsk. Resultatene så langt tyder på at det kan

oppstå kryssninger, som kan vokse opp til kjønnsmoden torsk.

Fiskevelferd

Havforskningsinstituttet er myndighetenes hovedrådgiver når det gjelder fiskevelferd. Et standardisert system for overvåking av fiskevelferd i oppdrettsanlegg ble testet i en rekke kommersielle anlegg i 2012. Havforskningsinstituttet har flere prosjekter som rettes inn mot levende lagring av villfisk. Et viktig mål er å etablere fangst- og håndteringsrutiner som i minst mulig grad går utover fiskevelferden.

Sykdom og smittespredning

Havforskningsinstituttet arbeider med å belyse sammenhengen mellom sykdom hos vill og oppdrettet fisk, krepsdyr og skjell, og vurdere dette i en økologisk sammenheng. Instituttet samarbeider nært med Veterinærinstituttet og Universitetet i Bergen på disse områdene.

Havforskningsinstituttet koordinerer overvåkingen av lakselus på ville fiskebestander. I 2012 har det blitt utarbeidet en rapport med omforente forslag til indikatorer og grenseverdier, samt et forslag til videreutvikling av overvåkingsprogrammet. I dialog med Mattilsynet har det også blitt startet et overvåkingsprogram med sikte på å kunne si mer om smittesammenheng for virus-sykdommer i de undersøkte områdene.

Teknologiutvikling

Havforskningsinstituttet har prosjekter for å utvikle skånsomme metoder innen alle de viktigste fiskeriteknologiene. Instituttet er vertskap for SFI-senteret CRISP (senter for forskningsdrevet innovasjon), som arbeider for en bedre bærekraft i fiskeriene gjennom en rekke teknologiprojekter. Senteret er et langsiktig samarbeid mellom Havforskningsinstituttet, Nofima, universitetene i Tromsø og Bergen og flere næringsaktører og næringsorganisasjoner.

Budsjettforslag 2014

Post 01 Driftsutgifter

Posten omfatter Havforskningsinstituttets bevilgning til lønn og kjøp av varer og tjenester. Det fremmes forslag om å bevilge 358,34 mill. kroner på posten i 2014. Bevilgningen foreslås økt med 4 mill. kroner til å styrke arbeidet med overvåking av lakselus på villfisk og rømt oppdrettslaks i vass-

drag. Det foreslås også å flytte 5,5 mill. kroner til drift av Marbank fra kap. 1023 post 74 til denne posten.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Posten omfatter bruttoførte utgifter i tilknytning til instituttets eksterne oppdragsprosjekter, og motsvares av tilsvarende oppdragsinntekter under kap. 4020 post 03 Oppdragsinntekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 297,47 mill. kroner på posten i 2014. Som følge av omlegging

av forskningskvoteordningen foreslås bevilgningen på posten redusert med 78 mill. kroner.

Post 70 Erstatningsutbetaling

Det ble i 2012 inngått et forlik som innebærer at Staten v/Fiskeri- og kystdepartementet skal betale en erstatning til kreditorfellesskapet etter konkursen i Nærøysund AS. Avtalt utbetaling i 2014 er 6 mill. kroner. Det fremmes derfor forslag om å bevilge 6 mill. kroner på denne posten i 2014.

Kap. 4020 Havforskningsinstituttet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Saldert		
		Regnskap 2012	budsjett 2013	Forslag 2014
03	Oppdragsinntekter	317 063	365 650	297 470
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	165		
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	3 702		
17	Refusjon lærlinger	172		
18	Refusjon sjukepenger	5 657		
	Sum kap. 4020	326 759	365 650	297 470

Post 03 Oppdragsinntekter

Inntektene på denne posten gjelder de FoU-opp-gavene i den samlede virksomhetsplanen som ikke er finansiert gjennom bevilgning fra Fiskeri-

og kystdepartementet, og motsvares av kap. 1020 post 21 Spesielle driftsutgifter.

Det fremmes forslag om å bevilge 297,47 mill. kroner på posten i 2014. Som følge av omlegging av forskningskvoterordningen foreslås bevilgningen på posten redusert med 78 mill. kroner.

Kap. 1021 Drift av forskningsfartøylene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Saldert		
		Regnskap 2012	budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	132 376	130 350	132 480
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	79 141	74 150	76 750
45	Større utstørsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		75 000	300 000
	Sum kap. 1021	211 517	279 500	509 230

Innledning

Kapitlet omfatter drift og bemanning av forskningsfartøyene "G.O. Sars", "Johan Hjort", "Håkon Mosby", "G.M. Dannevig", "Hans Brattström" og "Dr. Fridtjof Nansen" med tilhørende vitenskapelige instrumenter og utstyr.

Fartøyene og det tilhørende vitenskapelige utstyret er generelt i god stand. Forskningen er styrende for driften av forskningsfartøyene, jf. nærmere omtale under kap. 1020. Bruk av fartøyene samordnes gjennom årlig toktplanlegging slik at personell fra andre institusjoner kan delta på planlagte tokt.

Mål og prioriteringer

Forskningsfartøyene skal være plattform for forskning og overvåking av hav- og kystmiljøet, de biologiske ressursene i havet og sammenhengen mellom disse og studier av geologiske og biologiske forhold på havbunnen. Virksomheten skal være med på å legge grunnlaget for en langsiktig ressursforvaltning og en bærekraftig næringsutvikling.

Delmål for driften av forskningsfartøyene:

- Kapasiteten og utstyret på forskningsfartøyene skal utnyttes optimalt og driften skal være best mulig koordinert og kostnadseffektiv.
- Fartøyene og vitenskapelig instrumentering skal vedlikeholdes og oppgraderes som nødvendig for å tilfredsstille myndighetskrav til sikkerhet for personell og materiell og beskyttelse av det ytre miljø.

Bruken av de havgående forskningsfartøyene planlegges gjennom en nasjonal toktkomité, og det er også etablert et samarbeid om bruk av kostbart vitenskapelig utstyr om bord på fartøyene. Det skal foretas en gjennomgang av dette samarbeidet for å vurdere om det er muligheter for ytterligere samordning og effektivisering. Fiskeri- og kystdepartementet vil også gå gjennom behovene for fartøyer av ulik størrelse og utrustning i Fiskeri- og kystdepartementets underliggende etater, sammenholdt med eksisterende kapasitet, eksisterende planer for nye fartøyer og eventuell innleie av private fartøyer. Det vises også til gjennomgangen av arbeidsdeling og organisering av Fiskeri- og kystdepartementets underliggende etater som er omtalt i programkategori 16.30.

En prioritert oppgave i 2014 er å følge opp byggingen av et nytt isgående forskningsfartøy. Fartøyet vil ha hjemmehavn i Tromsø, og vil være svært viktig for polar- og miljøforskningen og res-

surskartlegging i nordområdene. Det er ventet at fartøyet vil være ferdig i 2016. Havforskningsinstituttet har ansvaret for å gjennomføre anskaffelsesprosessen. Det er utarbeidet en styringsmodell for anskaffelsesprosjektet som avklarer organisering, fullmaktsforhold og rapporteringslinjer m.m.

Samlet kostnadsramme for fartøyprosjektet er 1423 mill. kroner. I tråd med oppdatert anslag om utbetalingsplan for bygging av fartøyet, er det i utlysingen av konkurransen om verftskontrakten forutsatt en utbetaling til byggeverft på maksimalt 275 mill. kroner i 2014. I tillegg kommer kostnader til prosjektering og drift av prosjektet. Det foreslås derfor å bevilge 300 mill. kroner til bygging av nytt isgående fartøy i 2014.

Resultater 2012–2013

Havforskningsfartøyene har normalt høy utnyttelsesgrad med mellom 250 og 300 operative tokt-døgn på hvert av de store fartøyene. Det var to vesentlige avvik i forhold til planlagt toktaktivitet i 2012, som skyldes problemer med framdriftssystemene til "G.O. Sars" og "Johan Hjort". Begge skipene fungerer bra etter reparasjonene, men det er risiko for ytterligere driftsproblemer for "Johan Hjort" på grunn av skipets slitasje og mangel på reservedeler. "G.O. Sars" hadde likevel 280 gjennomførte tokt-døgn, mens "Johan Hjort" hadde 208.

Det var ingen alvorlige personskader i forbindelse med toktaktivitet i 2012.

Samarbeidet i Nasjonal toktkomité og instrumentpool ble videreført i perioden. Havforskningsinstituttet har ansvaret for anskaffelsesprosessen for nytt isgående forskningsfartøy. Det legges opp til at verftskontrakten skrives under i desember 2013.

På oppdrag fra Utenriksdepartementet har Havforskningsinstituttet også ansvaret for anskaffelse av nytt fartøy til erstatning for "Dr. Fridtjof Nansen". Det er inngått kontrakt for prosjektering av fartøyet.

Havforskningsinstituttet har gjennom de siste ti årene bygd opp et betydelig internasjonalt nettverk innen prosjektering, bygging, drift og operasjon av forskningsfartøyer og vitenskapelig instrumentering. Dette har blant annet resultert i presidentskap for EurOcean, det europeiske informasjonssenteret for marin forskning og teknologi. Havforskningsinstituttet er også aktivitetskoordinator i EU-prosjektet Eurofleets, som arbeider med en bedre europeisk samordning av anskaffelse og bruk av forskningsfartøyer og utstyr.

Budsjettforslag 2014**Post 01 Driftsutgifter**

Posten omfatter lønn og utgifter til ansatte på Havforskningsinstituttets rederiavdeling og annet skipspersonell, og utgifter til drift og vedlikehold av Havforskningsinstituttets fartøyer. Vedlikeholdet som dekkes er ordinært vedlikehold for å holde fartøyene i tilnærmet samme stand som tidligere.

Det fremmes forslag om å bevilge 132,48 mill. kroner på posten i 2014.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen er bruttoføring av forskningsoppdrag, og blir motsvart av inntekter under kap.

4021 post 01 Oppdragsinntekter. Utgiftene omfatter lønn og drift av "Dr. Fridtjof Nansen" og Universitetet i Bergens andel av drift og lønn for "G. O. Sars", "Håkon Mosby", "Hans Brattström" og annet utstyr som omfattes av samarbeidsavtalen mellom Havforskningsinstituttet og Universitetet i Bergen.

Det fremmes forslag om å bevilge 76,75 mill. kroner på posten i 2014.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold

Posten omfatter kostnader knyttet til anskaffelse av et nytt isgående forskningsfartøy.

Det fremmes forslag om å bevilge 300 mill. kroner på posten i 2014.

Kap. 4021 Drift av forskningsfartøyene

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Oppdragsinntekter	79 140	74 150	76 750
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	99		
17	Refusjon lærlinger	103		
18	Refusjon sjukepengene	3 837		
	Sum kap. 4021	83 179	74 150	76 750

Post 01 Oppdragsinntekter

Posten motsvares av tilsvarende utgifter under kap. 1021 post 21 Spesielle driftsutgifter. Det frem-

mes forslag om å bevilge 76,75 mill. kroner på posten i 2014.

Kap. 1022 NIFES

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	59 955	61 910	67 850
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	67 097	88 720	86 650
	Sum kap. 1022	127 052	150 630	154 500

Innledning

Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES) er et rådgivende forskningsinstitutt med forvaltningsstøtteoppgaver. NIFES skal gi forskningsbasert kunnskapsstøtte til forvaltningen innen fiskeernæring og trygg og sunn sjømat. Instituttets virksomhet skal ha sin basis i forskning og utvikling og omfatter overvåking, analyser, beredskap, risikovurdering og referansefunksjoner knyttet til analysemetoder.

Forskning og overvåking knyttet til fiskeernæring og trygg og sunn sjømat er en forutsetning for å sikre framtidige rammebetingelser for sjømatnæringen. NIFES' virksomhet er et viktig grunnlag for utforming av regelverk nasjonalt og internasjonalt. Instituttet skal tilrettelegge for Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM).

NIFES er et forvaltningsorgan knyttet til Fiskeri- og kystdepartementet.

Instituttet er lokalisert i Bergen og har 129 tilsatte per 1. mars 2013.

Det er opprettet et faglig strategisk råd for NIFES fra 1. januar 2012. Rådet skal bidra til faglig kvalitet og utvikling innenfor instituttets formål og øvrige rammer for instituttets virksomhet.

Forskningsaktiviteten ved NIFES er delt inn i to programområder: *Fiskeernæring* og *Trygg og sunn sjømat*. De to programmene er delt inn i tre forskningsseksjoner. Fra 18. februar 2013 ble instituttets fire laboratorier, som inntil da var fordelt på de to programmene, samlet i et eget program ledet av en forskningsdirektør.

På oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet gjennomførte Pöry og Damvad en evaluering av NIFES, som ble lagt fram i september 2012. Evalueringen konkluderte med at NIFES leverer forskning på høyt nivå og at instituttet har meget god leveringsevne og kvalitet på rådgiving til myndighetene.

Evalueringen anbefalte at det ble skilt tydeligere mellom mål for forvaltningsstøtte og

forskning. Dette er fulgt opp gjennom ny målstruktur for instituttet og omlegging av tildelingsbrevet. Videre ble det tilrådd å legge om finansieringsmodellen, blant annet ved å legge NIFES inn i ordningen for basisfinansiering av primærnæringsinstituttene. Fiskeri- og kystdepartementet har vurdert dette. Etter en helhetsvurdering er konklusjonen at dagens finansieringsmodell med driftsbevilgning direkte fra departementet blir videreført.

Mål

Hovedmål

NIFES skal være en ledende kunnskapsleverandør innen fiskeernæring og trygg og sunn sjømat nasjonalt og internasjonalt.

Delmål

- Produsere internasjonalt ledende forskning.
- Leverer forskningsbaserte råd til rett tid og av god kvalitet.
- Gjennomføre risikobasert overvåking av sjømat på vegne av norske myndigheter.

Prioriteringer 2014

Trygg og sunn sjømat

Som en stor sjømatnasjon er det viktig for Norge å sikre at sjømaten som omsettes er trygg. For å dokumentere at sjømaten er trygg gjennomføres det stikkprøvebasert overvåking av fremmedstoffer og smittestoffer i villfisk, oppdrettsfisk og fôr. De siste årene har det, ved hjelp av en stor andel næringsfinansiering, blitt gjennomført mer grunnleggende kartlegging, såkalte basisundersøkelser, av fremmedstoffer i seks viktige kommersielle fiskeslag. Overvåkingen har så langt gitt indikasjon på at sjømattryggheten generelt er god, men at det for enkelte arter er utfordringer. Jevn og bred stikkprøvebasert overvåking er viktig for

å sikre et godt kunnskapsgrunnlag. I budsjettet for 2014 foreslås det derfor at bevilgningen til overvåking av fremmedstoffer i villfisk regi av NIFES styrkes med 5 mill. kroner.

NIFES skal øke kunnskapen om uønskete stoffer og næringsstoffer i norsk sjømat og om hvordan disse tas opp og omsettes. Befolkningens matvaretrygghet ivaretas blant annet gjennom øvre grenseverdier for uønskete stoffer i fiskefôr og mat. For at NIFES skal kunne gi vitenskapelig baserte innspill for fastsetting av slike grenseverdier, er det nødvendig med kunnskap om hvor mye av hvert enkelt stoff som lagres i fiskens organer, særlig i de delene av fisken som brukes til mat.

NIFES skal dokumentere og formidle helseeffekter av å spise sjømat og næringsstoffer fra marine organismer. For å kunne gjøre balanserte risikovurderinger og gi riktige kostanbefalinger, er det også viktig å studere hvordan næringsstoffer og uønskete stoffer i sjømat påvirker konsumentenes helse i et helhetlig perspektiv, og hvilke mekanismer som er involvert. I tillegg er kunnskap om innhold av næringsstoffer i sjømat sentralt for å kunne komme med vitenskapelig baserte innspill til oppfølgingen av EUs ernærings- og helsepåstandsforordning.

NIFES skal gjennomføre en planmessig overvåking av prioriterte arter av norsk villfanget sjømat, med særlig vekt på oppfølging av basisundersøkelsene som er gjennomført for enkelte arter. Denne overvåkingen vil bidra til å redusere risikoen for å eksportere sjømat over lovlig grenseverdi og den er viktig for å sikre at norsk, villfanget sjømat er trygg å spise for mennesker.

Instituttet skal bidra i arbeidet med forvaltningsplaner for norske havområder og i arbeidet med miljøkvalitetsstandarder i oppfølgingen av vannrammedirektivet.

Fiskeernæring

Havbruk spiller en sentral rolle for mat- og ernæringsikkerhet. For å kunne produsere nok sunn og trygg sjømat er fôr til oppdrettsfisk i kontinuerlig endring. Arbeidet med å erstatte fiskemel og fiskeolje med utradisjonelle råvarer som blant annet animalske biprodukter, planteråvarer og marine ingredienser fra lavere trofisk nivå (plassering i næringskjeden) fortsetter.

Fiskefôr skal være sunt og trygt for fisken og gi et sjømatprodukt som er sunt og trygt for mennesker. Det forutsetter at NIFES bidrar med kunnskap om fiskens ernæringsbehov og toleranse for fremmedstoffer, slik at vi sikrer god utvikling, fiskehelse og velferd, også ved endringer i temperatur og pH på grunn av globale klimaendringer. NIFES skal dokumentere riktig sammensetning av næringsstoffer i fôr til oppdrettsfisken i sårbare livsstadier og arvbare effekter av føret (epigenetikk). Den samlede virkningen av fremmedstoff og næringsstoff på fiskens utvikling, helse og velferd må også dokumenteres.

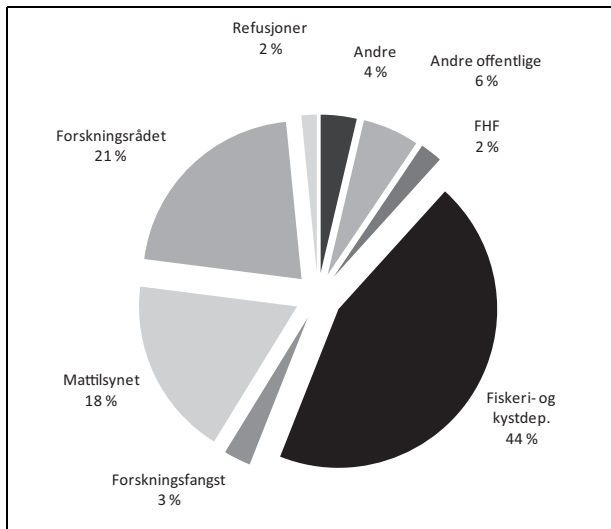
NIFES skal dokumentere i hvor stor grad næringsstoffer, tilsetningsstoffer, miljøgifter, sprøytemidler og andre fremmedstoffer fra råvarene i føret tas opp og lagres i den spiselige delen av fisken eller slippes ut i miljøet.

Resultater 2012-2013

Tabell 6.6 viser en oversikt over regnskapet til NIFES for 2012 og budsjett for 2013 fordelt på forskningsprogrammer. Figur 6.3 viser det relative forholdet mellom instituttets ulike inntektskilder for 2012.

Tabell 6.6 Regnskap 2012 og budsjett 2013 fordelt på forskningsprogram

Forskningsprogram	Regnskap 2012	Budsjett 2013
Trygg og sunn sjømat	68 243	81 340
Fiskeernæring	58 809	69 290
Sum	127 052	150 630

Figur 6.3 Oversikt over inntektene til NIFES i 2012

Publisering og formidling

I 2012 oppnådde NIFES 43 publikasjonspoeng. Dette tilsvarer om lag ett publikasjonspoeng per forskerårsverk, noe som er over gjennomsnittet for forskningsinstitutt i primærnæringssektoren.

NIFES har redaktøransvaret for det vitenskapelige tidsskriftet *Aquaculture Nutrition*. Instituttet formidler sine forskningsresultater på ulike nettsider, gjennom populærvitenskapelige artikler og foredrag. Messer og fagdager for skoleelever og studenter er også viktige formidlingskanaler der NIFES deltar.

Trygg og sunn sjømat

Trygg sjømat

NIFES har undersøkt hvordan fremmedstoffer i fisk tas opp og omsettes. Studier tyder på at hvilken type næringsstoff en spiser sammen med miljøgifter er avgjørende for hvor skadelig miljøgiften er for menneskers helse.

Bruk av nye fôringredienser til oppdrettsfôr har redusert innholdet av kjente miljøgifter, men har også introdusert nye fremmedstoffer. Studier viser at det knytter seg en rekke utfordringer til bruk av planteoljer som inneholder mye omega-6.

NIFES har etablert et fast system for å følge opp gjennomførte basisundersøkelser. I 2012 ble blåkveite og makrell undersøkt. Høye nivåer av dioksiner, dioksinliknende PCB og ikke-dioksinliknende PCB i prøver av blåkveite fra Eggakanten utenfor Lofoten førte til at Fiskeri- og kystdepartementet stengte to områder for fiske av blåkveite i 2012.

Når det gjelder oppfølging av makrell viste de foreløpige resultatene ingen overskridelser, noe som er i tråd med resultatene fra basisundersøkelsen.

Videre har NIFES ferdigstilt basisundersøkelser av filet og lever for sei og torsk (nord for 62° breddegrad) og av filet for Nordsjøsild.

Resultatene for filetprøvene ga svært lave verdier for miljøgifter. For kvikksølv var gjennomsnittsverdiene godt under grenseverdi for alle artene.

I torskelever ligger nivåene av dioksin og dioksinliknende PCB nær grenseverdien i Barentshavet, men gjennomsnittet er slik at risikoen for at et parti skal være over grenseverdien vurderes som liten. I lever fra torsk i Nordsjøen og fra kysttorsk er risikoen for overskridelser betydelig større. For seilever er situasjonen i nord bedre og risikoen for overskridelser generelt mindre.

NIFES deltar i flere fora knyttet til forvaltningsplanarbeidet.

NIFES gjennomfører i tillegg årlig en rekke overvåkings- og kartleggingsprogrammer for fremmedstoffer i importvarer, fisk, fiskeprodukter, skjell, skalldyr og fiskefôr for Mattilsynet.

Sunn sjømat

Dokumentasjon av de samlede helsevirkningene av å spise sjømat er viktig for framtidige kostanbefalinger.

Resultater fra forsøk viser at det er et komplekst samspill mellom næringsstoffer og miljøgifter, og at det er behov for mer forskning på sjømat som mat, både i modeller og i spiseforsøk med fisk til mennesker.

Resultatene fra undersøkelser av gravide viser at det er vanskelig å dekke jodbehov og vitamin D-behov utelukkende gjennom kostholdet. De endelige resultatene fra dette prosjektet vil bli viktige for Helsedirektoratet og lokale helsemyndigheter.

Fiskeernæring

NIFES har rettet oppmerksomhet mot flere alternative fôrressurser i tillegg til råvarer fra planter.

Forskningsresultatene viser at kortreiste marine biprodukter som tangmel og blåskjellmel kan tilsettes fôr og gi god vekst hos ørret, men tangmel inneholder mer arsen enn det regelverket tillater. Biprodukter fra husdyrhold er ernæringsmessig mer fullverdige proteinkilder enn plante- mel, men bruk av disse biproduktene medfører også utfordringer.

Tilgangen på fiskeolje er en stor utfordring i dagens oppdrett. NIFES har vist at laks tåler at det er svært lite tilsatt fiskeolje i fôret dersom den får riktig type planteoljer.

Deformiteter hos oppdrettsfisk er et velferdsproblem for fisken. Dårlig ernæring kan være en årsak til dette. Resultatene viste at det er usannsynlig at mangel på vitamin D og K i fôret er den direkte årsaken til deformiteter i marin oppdrettsfisk.

Klimaendringene kan føre til en økning i havtemperaturen i deler av Nordsjøen og ved norskekysten fra 1,5 og opp til 4°C i et 50-års perspektiv. Undersøkelser har vist at en økning av havtemperaturen med opp til 4°C vil kunne redusere reproduksjonsevnen til torsk.

Forståelsen av hvordan fremmedstoffene overføres fra fôr til filet utgjør en del av grunnlaget for vitenskaplig baserte risikovurderinger. I 2012 har NIFES studert hva som skjer dersom nivået av toksafen er høyt i fôrråvarer, identifisert hva som skjer ved oljeforurensing med torskens avgiftningssystem og hvordan utslipp fra oljeplattformer kan føre til redusert sykdomsmotstand.

NIFES har startet arbeidet med nye lakselusmiddel som gis via fôret, og hvordan disse påvirker fisken.

I et nytt EU-prosjekt som skal gå over fem år blir behovet for ulike næringsstoff hos fem europeiske oppdrettsarter undersøkt. Foreløpige resultater tyder på at laksens ernæringsbehov er høyere enn det som tidligere var antatt.

Budsjettforslag for 2014

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på denne posten dekker lønns- og driftsutgiftene ved Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES). Det fremmes forslag om å bevilge 67,85 mill. kroner på posten i 2014. Bevilgningen foreslås økt med 5 mill. kroner for å styrke arbeidet med overvåking av fremmedstoffer.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Midler over denne posten skal dekke driftsutgifter tilknyttet oppdragsvirksomheten til NIFES og motsvares av tilsvarende inntekter under kap. 4022 post 01 Oppdragsinntekter.

Det fremmes forslag om å bevilge 86,65 mill. kroner på posten i 2014. Som en følge av omlegging av forskningskvoteordningen foreslås bevilgningen på posten redusert med 5 mill. kroner.

Kap. 4022 NIFES

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Oppdragsinntekter	78 605	88 720	86 650
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	706		
17	Refusjon lærlinger	102		
18	Refusjon sjukepenges	1 415		
	Sum kap. 4022	80 828	88 720	86 650

Post 01 Oppdragsinntekter

Inntektene under denne posten dreier seg om oppdragsinntektene til NIFES, blant annet oppdrag som er finansiert av andre enn Fiskeri- og

kystdepartementet. Det fremmes forslag om å bevilge 86,65 mill. kroner på posten i 2014. Som en følge av omlegging av forskningskvoteordningen foreslås bevilgningen på posten redusert med 5 mill. kroner.

Kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
21	Spesielle driftsutgifter	100		151 000
50	Tilskudd Norges forskningsråd	205 070	207 200	240 450
51	Tilskudd Veterinærinstituttet	41 240	43 600	47 130
52	Basisbevilgning forskningsinstitutter	119 250	122 600	126 890
70	Tilskudd til sjømat- og rekrutteringstiltak, <i>kan overføres</i>	6 080	10 000	10 350
71	Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	12 931	5 700	5 900
72	Tilskudd Nofima, <i>kan overføres</i>	75 870	77 870	95 090
74	Tilskudd marin bioteknologi mv., <i>kan overføres</i>	35 228	32 800	27 000
75	Tilskudd Akvariet i Bergen	3 610	3 730	3 860
	Sum kap. 1023	499 379	503 500	707 670

Spesielle driftsutgifter (jf. post 21)

Sjømatmeldingen varslet en omlegging av systemet med forskningskvoter fra 2014. Omleggingen innebærer at forskningskvoter ikke lenger skal benyttes til å finansiere forskning og overvåking. Forskning, overvåking og redskapsforsøk som tidligere har blitt finansiert gjennom tildeling av forskningskvoter, skal fra 2014 finansieres gjennom inntekter fra en fiskeriforskningsavgift på førstehåndsomsetningen av fisk. Omleggingen innebærer at innleie av fartøy baseres på det enkelte fartøys kommersielle kvoter. Forskningskvoter vil fra 2014 bare bli tildelt til undervisningsformål, til nødvendig fangst på forskningsfartøy og i enkelte andre særtilfeller. Dette vil medføre at hovedtyngden av dagens forskningskvoter etter omleggingen vil gå tilbake til ordinært fiske, og dermed øke den samlede kvoteverdien for næringen. Samtidig skal fiskerinæringen bidra til å finansiere fiskeriforskning gjennom en generell avgift på førstehåndsomsetningen.

Avgiften til fiskeriforskning og overvåking skal først og fremst bidra til å dekke kostnader til å innhente kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig høsting av de villevende marine ressursene, men kan også etter en konkret vurdering nyttes til

annen kunnskapsinnhenting som bidrar til å realisere havressurslovens formål.

Omleggingen trenger en lov hjemmel for innkreving av en slik fiskeriforskningsavgift. Fiskeri- og kystdepartementet vil derfor høsten 2013 legge fram en lovproposisjon om endring av havressursloven § 55. Forslag til forskrift om innkreving av avgift til fiskeriforskning og overvåking ble sendt på høring i juli 2013.

Størrelsen på fiskeriforskningsavgiften skal samsvare med gjennomsnittlig førstehåndsverdi av forskningsfangsten for årene 2010-2012, fratrukket verdien av de kvotene som fortsatt vil måtte bli avsatt. Det tilsvarer 151 mill. kroner. Fiskeridirektoratet har anslått den samlede førstehåndsverdien fra norske fiskerier i 2014 til 11,2 mrd. kroner. På denne bakgrunn er avgiftssatsen beregnet til 1,35 pst. Avgiften foreslås innkrevd av fiskesalgslagene i forbindelse med avregning til fisker av oppgjør for levering.

Avgiften skal inntektsføres på kap. 5575 Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet, post 75 Fiskeriforskningsavgift. Inntektsposten motsvares av kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU, post 21 Spesielle driftsutgifter. Posten skal forvaltes av Fiskeri- og kystdepartementet.

Norges forskningsråd (jf. post 50)

Innledning

Norges forskningsråd er et nasjonalt forskningsstrategisk og forskningsfinansierende organ under Kunnskapsdepartementet. Forskningsrådet mottar tilskudd fra i alt 16 departementer. Forskningsrådet er evaluert. Evalueringen ble lagt fram 10. september 2012. Evalueringen av Forskningsrådet er nærmere omtalt i Prp. 1 S (2013–2014) for Kunnskapsdepartementet.

Fiskeri- og kystdepartementets tilskudd til Norges forskningsråd over kap. 1023, post 50 går i hovedsak til forskningsprogrammer. Basisbevilgninger til forskningsinstituttene kanaliseres gjennom Forskningsrådet over kap. 1023, post 52.

Mål og prioriteringer

Det er utviklet et felles mål- og resultatstyrings-system for departementenes tildelinger av midler til Norges forskningsråd. Systemet ble tatt i bruk fra og med budsjettåret 2010. Målstrukturen består av ett overordnet mål som er operasjonalisert i tre mål med tilhørende delmål. Mål- og resultatstyringssystemet for Forskningsrådet er nærmere omtalt i Prop. 1 S (2013–2014) for Kunnskapsdepartementet.

Basert på målene er det utviklet et felles sett med styringsparametre for alle departementene samlet.

Norges forskningsråd har følgende mål for departementenes tildelinger:

Overordnet mål:

Forskningsrådet skal bidra til at Norge utvikler seg som kunnskapssamfunn. Norge skal være blant de fremste samfunn når det gjelder å utvikle, dele og ta i bruk ny kunnskap. Forskningen skal framskaffe kunnskap som kan øke verdiskaping og velferd, svare på samfunnsutfordringene og utvide grensene for vår erkjennelse.

Mål:

- Mål 1: Økt kvalitet, kapasitet og relevans i norsk forskning i hele landet.
- Mål 2: God ressursutnyttning og formålstjenlig arbeidsdeling, samhandling og struktur i forskningssystemet.

- Mål 3: Forskningens resultater tas i bruk i næringsliv, samfunnsliv og forvaltning i hele landet.

Følgende delmål er særlig relevant for Fiskeri- og kystdepartementet:

- Delmål 1.5: Styrket forskning i tråd med sektorenes og forvaltningens kunnskapsbehov.

Fiskeri- og kystdepartementets tilskudd til Norges forskningsråd skal bidra til

- å utvikle kunnskapsgrunnet for økt matproduksjon fra de marine ressursene
- at den ressurs- og miljørettede forskningen gir et best mulig kunnskapsgrunnlag for bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser og kyst- og havområder
- kunnskap om havets rolle i klimautviklingen, om klimaendringene og hvordan endringene påvirker sjømatnæringen og sjømaten
- at havbruksnæringen utvikles på en miljømessig bærekraftig måte
- kunnskap om de helsemessige virkningene av å spise sjømat
- kunnskap for å sikre at sjømaten som omsettes er trygg og har god kvalitet
- at den nærings- og markedsrettede forskningen styrker lønnsomheten og konkurranseevnen gjennom næringsutvikling, nyskaping og markedsorientering
- at forskning og utvikling innenfor sjøtransport, kombinerte transportløsninger, havner og infrastruktur medvirker til et bedre beslutningsgrunnlag for tiltak i transportsektoren, og bidrar til å utvikle teknologi, organisering og rammebetingelser.

De prioriterte satsingsområdene og programmene i 2013 videreføres i 2014. Det internasjonale forskningssamarbeidet og forskningsinnsats knyttet til utfordringene i nordområdene skal prioriteres.

Utvikling av ny teknologi, nye produkter og markeds kunnskap er avgjørende for at sjømatnæringen og biomarin næring skal lykkes i fremtiden. Regjeringen foreslår å øke Norges forskningsråds bevilgning til teknologiutvikling, produktutvikling og markedsforskning innenfor de marine næringene med 10 mill. kroner i 2014.

Boks 6.3 Sentrale forskningsprogrammer i Norges forskningsråd

HAVBRUK – en næring i vekst (2006–2015)

Det store programmet HAVBRUK bidrar til å utvikle kunnskapsgrunnlaget for økt verdiskaping i alle ledd i havbruksnæringen og en bærekraftig sjømatproduksjon. Programmet skal sikre at forskningsmiljøer og norsk havbruksnæring utvikler kunnskap på ledende internasjonalt nivå innenfor viktige områder.

Havet og kysten (2006–2015)

Programmet skal framskaffe ny kunnskap om marine økosystemer og økosystempåvirkninger, inklusiv virkninger av CO₂, langtidsvirkninger av utslipp til sjø fra petroleumsvirksomheten og konfliktløsning og forvaltning av marine ressurser. Programmet skal også bidra til å utvikle teknologi, metodikk og modeller relatert til det marine miljøet. Programmet er sentralt for Forskningsrådets nordområdesatsing.

BIONÆR – bærekraftig verdiskaping i mat- og biobaserte næringer (2012–2022)

BIONÆR skal utløse forskning og innovasjon for verdiskaping i norske biobaserte næringer gjennom å styrke og utvikle kunnskap og kompetanse på utvalgte områder og gjennom forskningsbasert innovasjon i biobaserte bedrifter og forvaltning.

FORNY 2020 (2010–2019)

FORNY 2020 er Forskningsrådets program for forskningsbasert nyskaping ved universiteter, høyskoler, helseforetak og offentlig finansierede forskningsinstitutter.

BIOTEK2021 – Bioteknologi for verdiskaping (2012–2021)

BIOTEK2021 skal bidra til iverksetting av regjeringens nasjonale strategi for bioteknologi. Viktige områder er bioteknologi og samfunn, internasjonalt samarbeid, næringsutvikling og kompetanse og infrastruktur. Målet er bioteknologi som bidrar til verdiskaping og næringsutvikling for å løse store samfunnsutfordringer.

MAROFF – Maritim virksomhet og offshore-operasjoner (2010–2019)

MAROFF støtter kunnskapsutvikling som skal bidra til innovasjon og verdiskaping i de maritime næringene i Norge, blant annet forskning knyttet til havbruks- og fiskeriteknologi og innenfor navigasjon, sjøsikkerhet og oljevernberedskap.

KLIMAFORSK – Stort program for klima (2014–2023)

Klimautviklingen i framtiden, konsekvenser av klimaendringer for natur og samfunn og samfunnets omstilling vil være sentrale forskningsområder.

Andre programmer og satsinger innenfor marin og maritim sektor

Programmet ELSA - Etske, rettslige og samfunnsmessige aspekter ved bio-, nano- og nevroteknologi (2008–2014) legger vekt på tverrfaglig forskning knyttet til utvikling av nye teknologier i samspill med samfunnet. Anvendelser av bioteknologi innenfor havbruk inngår i programmet. Innenfor programmet Miljø 2015 (2007–2016) dekkes blant annet forskning på forurensningsproblematikk i grenseflaten mellom ferskvann og marint miljø. Programmet Næringslivets transport og ITS (SMARTRANS) (2007–2014) skal bidra til mer effektive og bærekraftige transportløsninger og effektive havner og havneinfrastruktur. SMARTRANS avsluttes i 2014, og det vurderes nå hvordan programmet skal følges opp. Forskningsrådet har utredet kunnskapsstatus på transportområdet og anbefalt organisering av og faglig innhold i et eventuelt nytt forskningsprogram. Et forslag til videre oppfølging vil bli fremmet i forbindelse med budsjettet for 2015. Programmet Transportsikkerhet (TRANSIKK) (2010–2015) finansierer forskning innenfor tre hovedtemaer: Regulering, styring og håndtering, sikkerhetskultur og teknologi og transportsikkerhet.

Resultater 2012–2013

Tabell 6.7 Fordeling av bevilgningen på kap. 1023 post 50 Tilskudd til Norges forskningsråd

	2011	2012	2013
<i>Programmer</i>			
HAVBRUK	99	99	101
Havet og kysten	47	43	43
Matprogrammet (til 2011)	25		
Natur og næring (til 2011)	12		
BIONÆR (fra 2012)		33	33
FORNY 2020	4	4	4
Andre programmer	9	12	12
Sum programmer	195	191	193
<i>Øvrige tiltak</i> ¹	10	14	14
Sum totalt	205	205	207

¹ Inkluderer blant annet formidling, evaluering, internasjonalt samarbeid (inkludert midler til EUs strålevernprogram) og regionale representanter.

Tabell 6.8 Resultater for 2012 fra programmer med stor finansiering fra Fiskeri- og kystdepartementet

	Nye metoder, modeller, prototyper	Vitenskapelige publikasjoner	Antall dr. grads- stipend	Herav kvinner
HAVBRUK	8	56	23	15
Havet og kysten	2	84	12	7
BIONÆR	20	321	43	30
Strategiske instituttprogram	1	33	5	4

Strategisk arbeid

Forskningsrådet har vært sekretariat for arbeidet med den strategiske forskningsplattformen Hav21 som Fiskeri- og kystdepartementet tok initiativ til. Strategigruppen for Hav21 la fram sitt forslag til en nasjonal marin forsknings- og utviklingsstrategi i november 2012.

Forskningsrådet hadde i 2012 en gjennomgang av marine forskningsstasjoner på oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet og Kunnskapsdepartementet.

Det er satt i gang flere nye prosjekter med relevans for nordområdene i 2012. HAVBRUK, Havet og kysten og BIOTEK2021 er sentrale programmer.

Prosjektet om kunnskapsgrunnlaget innenfor algebasert bioenergi i programmet RENERGI ble

avsluttet høsten 2012 og har lagt et grunnlag for videre satsing. Næringsaktører vil sammen med Sintef bygge et pilotanlegg ved Trøndelagskysten i 2014. Det vil bli en viktig milepæl for forskningen videre.

Forskningsrådet fikk ansvaret for brukerrettede innovasjonsprosjekter da Marint verdiskapingsprogram ble utvidet til også å omfatte slike prosjekter fra 2012. Dette er nærmere omtalt under kap. 2415.

*Internasjonalisering**EU-samarbeidet*

Norges forskningsråd står sentralt i driften av sekretariatet for det store felleseuropeiske programsamarbeidet om havforskning Healthy and Productive Seas and Oceans (JPI Oceans). Det

blir vurdert å starte aktuelle pilotprosjekter i 2013. Norge deltar også i JPI-samarbeidet A Healthy Diet for a Healthy Life.

Forskningsrådet har en sentral rolle i det marine ERA-nettverket Towards Integrated Marine Research Strategy and Programme (Seas-ERA) som startet i 2010.

I 2012 ble det etablert et nytt ERA-nettverk Cooperation in Fisheries, Aquaculture and Sea Food Processing hvor Forskningsrådet er partner.

Forskningsrådet deltar også i arbeidet med et ERA-nett på marin bioteknologi og i ERA-nettet Sustainable Food Production and Consumption.

Ordningen med norsk deltakelse på prosjekt til prosjektbasis er videreført for EURATOM i EUs 7. rammeprogram. Innsatsen er primært rettet mot strålevern og håndtering av radioaktivt avfall.

Øvrig internasjonalt forskningssamarbeid

Med basis i den norsk-indiske samarbeidsavtalen pågikk det også i 2012 forskningsprosjekter om fiskevaksiner på norsk og indisk side. Satsingen ser ut til å få stor betydning for forskning på vaksiner og vaksineutvikling. På norsk side har det kommet lovende resultat når det gjelder en mer effektive vaksine mot infeksjøs pankreas nekrose (IPN). I løpet av 2013 vil alle prosjektene bli avsluttet.

Forskingssamarbeidet mellom Norge, USA og Canada på det marine området er videreført i 2012. Det foregår samarbeid på prosjektnivå innenfor helse, fôr og ernæring, genomikk og rømming.

Det trilaterale samarbeidet mellom Canada, Chile og Norge om kartlegging av laksens genom vil bli avsluttet i løpet av 2013.

Forvaltningsrettet forskning – ressurs-, klima- og miljøforskning

Aktiviteten i 2012 har blant annet tatt sikte på å øke kunnskapen om marine økosystemers respons på varmere sjøvann i kombinasjon med annet stress som havforsuring og oljeutslipp.

Den marine miljøforskningen er videreført. Det er igangsatt forskning innen biologisk mangfold, rent hav, miljøgifter, marin eutrofi, giftige algeoppblomstringer og algetoksiner.

Det er bevilget midler til å starte et prosjekt for å undersøke hvordan mikro- og nanoplast påvirker det marine miljøet.

Det er gitt støtte til forskning som søker å forbedre miljøindikatorer for bærekraftig utvikling, blant annet relatert til høsting og kritisk bestand.

Kystsoneproblematikk er viktig i flere prosjekter.

Forurensningsproblematikk i grenseflaten mellom ferskvann og marint miljø og populasjonsstudier av villaks i marint miljø, har også blitt støttet.

Det er utviklet individbaserte modeller og flerbestandsmodeller som tyder på at det er viktig å ta hensyn til økosystemenes dynamiske bæreevne på forskjellige nivåer i næringskjeden når kvotene skal fastsettes.

Teknologiutvikling bidrar til å sette fiskeriene i stand til å bli mer skånsomme og selektive ved høsting av biologiske ressurser.

Forskningen har vist at både strøm- og dybdeforhold kan ha betydning for den romlige strukturen av ulike bestander, og at dette også er viktige faktorer som har betydning for beskatning og fordeling av ressursene mellom kystnasjonene.

Forvaltningsrettet havbruksforskning – bærekraft og fiskehelse

Kunnskap om miljøeffekter av havbruk og fiskehelse er prioriterte områder.

Havbruksprogrammet har i 2012 satt i gang en kunnskapsplattform for å kartlegge genetisk påvirkning fra rømt oppdrettslaks på villaks. Plattformen er et tverrfaglig samarbeid mellom miljøer fra forvaltningsrettet forskning, miljøforskning og næringsrettet forskning. Målet er å gi politiske myndigheter et felles kunnskapsgrunnlag for beslutninger.

Det er igangsatt forskning med sikte på å utnytte overflødige næringsstoffer fra oppdrett av laks til oppdrett av andre organismer.

Det arbeides også med samfunnsvitenskapelige tema knyttet til en bærekraftig havbruksnæring.

Kunnskapsplattformen for virusbekjempelse ble avsluttet i 2012. Prosjektet har bidratt til grunnleggende forståelse av laksens forsvarsmekanismer mot sykdommer, og har lagt grunnlag for utvikling av nye vaksineprinsipper mot sykdommer forårsaket av virus.

Det er stor innsats innen forskning om lakselus. Kunnskapsplattformen som koordinerer forskning om lakselus står sentralt. Kunnskapsplattformen samarbeider tett med Lakselussenteret ved Universitetet i Bergen.

En internasjonal forskergruppe ble ferdig med å kartlegge lakselusens arvemateriale i 2012. Dette kan få stor betydning i den mer langsiktige satsingen på tiltak mot lakselus.

Forskning knyttet til sjømattrygghet og sjømat og helse

Det er bevilget midler til forskning for å framskaffe grunnleggende kunnskap om faktorer som har betydning for ernæringsmessig og sensorisk kvalitet. Det dreier seg om fiskens genetikk og fysiologi, ulike produksjonsregimer og førets sammensetning.

Det har vært forsket på slakting, transport, håndtering, prosessering og marked.

Innen forebyggende helsearbeid har det vært aktivitet når det gjelder helsevirkninger av bestemte ressurser, for eksempel antarktisk krill, og når det gjelder analyser av mat i et sammensatt måltid.

Problemstillinger innen mat og helse med tanke på forbrukeren har også blitt analysert.

Det er forsket på trygt fôr og sunn og trygg mat. Forskningen belyser positive og negative virkninger av ulike forkomponenter.

Miljøgifter innen marin sektor er også blitt undersøkt.

Innenfor ERA-nettet SAFEFOODERA pågår et prosjekt med norsk deltakelse som undersøker effekter av klimaendringer på naturlige toksiner i plante- og sjømatproduksjon.

Forskning knyttet til havner og infrastruktur for sjøtransport

Det har vært flere prosjekter av forvaltningsrettet karakter innen sjøsikkerhet, farleder og havner i 2012.

For å forbedre overvåking og beredskap langs kysten er det utviklet nye risikomodeller som blant annet benytter data fra AIS-nettverket til Kystverket.

Rapportering fra ulike ulykkesdatabaser er sammenliknet. Kystverket og Sjøfartsdirektoratet har deltatt i arbeidet.

Det er igangsatt et arbeid for å framskaffe kunnskapsgrunnlag for helhetlig transportforskning i Forskningsrådet.

Næringsrettet forskning og utvikling

Næringsrettet havbruksforskning

Det er satt i gang forskning for å videreutvikle dagens merdteknologi og utvikle nye produksjonssystemer for mer miljøvennlig produksjon. Det er produsert ny kunnskap om årsaker til at laks og torsk rømmer fra anlegg, og samlet kunnskap for å utvikle bedre og sikrere løsninger.

Det foregår forskning for å øke kunnskapen om oppdrett under mer eksponerte forhold og forskning om flytende, lukkede, fleksible anlegg.

Bruk av alternative forressurser gir store utfordringer. Næringen gjennomfører en betydelig forskning, og Forskningsrådet prioriterer mer grunnleggende forskning innen temaet. Forskning har vist at atlantisk laks kan nyttiggjøre seg ulike planteoljer.

I 2012 ble det lyst ut midler for å framskaffe kunnskap som er viktig for forebyggende helsearbeid og som kan redusere risiko for sykdomsutbrudd. I et avsluttet prosjekt i 2012 ble det vist at trening av fisken kan være et effektivt forebyggende helsetiltak som kan bidra til å redusere tapene forårsaket av svinn i matfiskproduksjonen.

Øvrig næringsrettet forskning

Det er satset på å øke kunnskapen om markeder og forbrukere.

Det forskes på avanserte prosessstyringsverktøy som imøtekommer næringsmiddelindustriens behov for å optimalisere råstofforbruk, forbedre logistikk, øke lønnsomhet og redusere svinn.

Et stort prosjekt med et bioøkonomisk perspektiv som omhandler total utnyttelse av råstoff i matverdikjeden (CYCKLE) ble innvilget i 2012. Målet for prosjektet er automatisert teknologi som kan bidra til økt utnyttelse av restråstoff og redusert svinn.

Fiskeri- og kystdepartementets midler til FORNY2020 har inngått i FORNYs verifiseringsmidler.

Innenfor maritim virksomhet og offshore-operasjoner har satsingen innenfor fiskeri- og havbruksteknologi blitt videreført.

Innenfor risiko og sikkerhet i transportsektoren har det vært flere prosjekt som omhandler marin sektor.

Programmet BIOTEK2021 startet i 2012. Programmet bidrar til å følge opp regjeringens nasjonale strategi for bioteknologi som ble lansert i 2011. Det ble gitt bevilgninger til fem store, næringsrelevante forskerprosjekter der også bedrifter deltar. Fire av disse kan helt eller delvis klassifiseres som marin bioteknologi. Det ble i tillegg bevilget 80 mill. kroner til optimalisering av bioteknologiske forskningsresultater for kommersiell bruk.

Den nasjonale satsingen på marin bioteknologi og bioprospektering er overført fra FUGE til BIOTEK2021.

Veterinærinstituttet (jf. Post 51)

Innledning

Veterinærinstituttet er et nasjonalt biomedisinsk beredskaps- og forskningsinstitutt innen dyrehelse, fiskehelse, fôr- og mattrygghet. Veterinærinstituttet er kunnskapsleverandør til Mattilsynet og departementene ved forebygging, rådgiving, oppklaring og håndtering av zoonoser (infeksjonssykdommer som overføres fra dyr til mennesker) og alvorlige smittsomme sykdommer hos fisk og landdyr. Veterinærinstituttet skal tilrettelegge for Vitenskapskomiteen for mattrygghet.

Veterinærinstituttet er et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter under Landbruks- og matdepartementet, jf. Prop. 1 S (2013–2014) for Landbruks- og matdepartementet, kap. 1112 post 50. Bevilgningen over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett finansierer instituttets oppgaver innen fiskehelse og enkelte områder innen sjømattrygghet.

Veterinærinstituttet er nasjonalt referanselaboratorium for fiskesykdommer, og internasjonalt referanselaboratorium utpekt av Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) for fiskesykdommene infeksjøs lakseanemi (ILA) og Gyrodactylus salaris. Videre er Veterinærinstituttet OIEs samarbeidssenter for akvatisk epidemiologi og risikovurderinger.

Veterinærinstituttet yter også tjenester og formidler kunnskap til næringen.

Mål og prioriteringer

Innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområder skal Veterinærinstituttet gjennom forskning, diagnostikk og rådgiving bidra til god beredskap, fiskehelse, mattrygghet og en bærekraftig forvaltning av oppdrettsnæring og villfiskbestander.

Veterinærinstituttet skal være god og effektiv på diagnostikk og ha god oversikt over helsetilstanden hos akvatiske dyr.

Veterinærinstituttet skal styrke forskning og kunnskapsutvikling og fokusere på kjerneområdene som er relevante for forvaltning, næring og beredskap spesielt. Det innebærer at instituttet skal øke andelen forsknings- og kunnskapsutvikling i virksomheten og øke den internasjonale forskningsdeltakelsen.

Prioriteringer 2014

Innenfor bevilgningen over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett for 2014 skal Veterinærinstituttet prioritere:

- Beredskapsrettet diagnostikk på listeførte sykdommer.
- Risikovurderinger og forebyggende fiskehel-sesarbeid.
- Kunnskap om forekomst og diagnostikk av nye tapsbringende sykdommer i oppdrett.
- Kunnskap som er nødvendig for å følge opp sjømatmeldingen, særlig innenfor områder som bekjempelse av lakselus og sykdomsspredning mellom fisk i oppdrett og ville bestander og svinn/dødelighet med uavklarte årsakssammenhenger.
- Funksjonen som nasjonalt og internasjonalt referanselaboratorium og samarbeidssenter innenfor epidemiologi og risikoanalyser.
- Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til Veterinærinstituttet foreslås økt med 2 mill. kroner for å styrke arbeidet med bærekraftindikatorer. Det skal særlig legges vekt på å videreutvikle varslingsindikatorer for lakselus i samarbeid med Havforskningsinstituttet, og på bekjempelse av lakselus i oppdrett.

Resultater 2012–2013

Hovedtrekk

Det er registrert økt resistens mot flere av de aktive stoffene i kommersielt tilgjengelig behandlingsmidler mot lakselus i lakseoppdrett. Veterinærinstituttet har videreutviklet modeller for infeksjonsnivå og spredning av lakselus rundt oppdrettsanlegg. Det er et verktøy som kan gi økt kunnskap til støtte for beslutningstakere. Antall påviste nye tilfeller av pankreas disease (PD) var det høyeste på fem år, og skyldtes i stor grad spredning av sykdommen nord for Hustadvika. Antall nye tilfeller av infeksjøs lakseanemi (ILA) var også lavt i 2012.

Instituttet har på oppdrag fra Direktoratet for naturforvaltning hatt ansvar for omfattende behandlingsaksjoner mot lakseparasitten Gyrodactylus Salaris i Vefsna-vassdraget og i Lærdalsvassdraget i 2012. Nå må vassdragene overvåkes i fem år for å kunne bli friskmeldt.

Fiskehelse er et strategisk satsingsområde, og forskningsaktiviteten rettet mot fiskesykdommer har vært økende. For videre satsing ble det avsatt om lag 11 mill. kroner til å starte en fireårig strate-

gisk instituttsatsing (SIS) innen infeksjonssykdommer hos fisk i 2012.

Planleggingen av flyttingen til Ås har gått etter planen. På initiativ fra fellesstyret ble det i 2011 opprettet en arbeidsgruppe som skulle vurdere mulighetene for å styrke samarbeidet og de faglige synergiene mellom Universitetet for miljø- og biovitenskap og instituttene, med et mål om å gjøre campus Ås til et internasjonalt ledende forskningsmiljø på felles prioriterte områder. Forskningsledere fra Universitetet for miljø- og biovitenskap, Norges veterinærhøgskole, Bioforsk, Nofima Marin, Norsk Institutt for skog og landskap og Veterinærinstituttet har møttes periodisk sammen med sekretariatet fra Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet.

Veterinærinstituttet har lagt vekt på å internasjonalisere instituttets virksomhet. I 2011 undertegnet Veterinærinstituttet en samarbeidsavtale med Fiskerifaglig senter for utviklingssamarbeid (CDCF) ved Havforskningsinstituttet i Bergen. Strategien ved instituttet er å utvikle bilaterale forbindelser med institusjoner og organisasjoner i regioner med potensial innen akvakultur.

Beredskap og rådgiving

Beredskapsplanene til Veterinærinstituttet er oppdatert og videreutviklet i 2012, og det er lagt vekt på å styrke organiseringen av beredskapen og videreutvikle beredskapsplanene. Veterinærinstituttet har videreutviklet sine kartløsninger og modeller for spredning av fiske sykdommer, slik at Mattilsynet og andre kan utføre sine beredskapsfunksjoner på en god måte.

Veterinærinstituttet har i samarbeid med Havforskningsinstituttet bidratt i arbeidet med første generasjons indikatorer og grenseverdier for miljøpåvirkning fra lakselus og rømt fisk, som er benyttet i Meld. St. 22 (2012-2013) *Verdens fremste sjømatnasjon*.

Evalueringen av Mattilsynets soneforskrifter for bekjempelse av lakselus i Hordaland og i Nord-Trøndelag våren 2012 viser at soneforskriftene er et godt verktøy for å bedre kommunikasjon og informasjonsflyt mellom aktører, og etter brakklegging kan en oppnå lengre perioder med lite lus som kan håndteres med renseskik.

Norecopa avsluttet i 2012 prosjektet 3R-KART, som skulle kartlegge om alternativer til dyreforsøk brukes i dag innen fiskeforskningen. Konklusjonene vil bli brukt til ytterligere å fremme bruken av alternativer til dyreforsøk.

Diagnostikk

Innen havbruk øker omfanget av det diagnostiske arbeidet i takt med at næringen vokser og at forvaltningen og selskapene stiller større krav til dokumentasjon. Nye metoder blir stadig implementert. Utviklingen er størst innen molekylærbiologiske teknikker. De regionale laboratoriene i Bergen og Trondheim har i 2013 etablert PCR-diagnostikk av pankreassyke (PD). Veterinærinstituttet utgir hvert år en omfattende rapport om status for fiskehelse i Norge.

Det ble i 2012 påvist to tilfeller av fiske sykdommen infeksjøs lakseanemi (ILA) på en matfisklokaltet i sjø og en stamfisklokaltet i Møre og Romsdal. Infeksjøs lakseanemi (ILA) er eneste sykdom hos akvatiske dyr listeført i henhold til OIE, som er påvist i Norge i 2012.

Det er ikke påvist nye tilfeller av krepsepest eller infeksjon med *Gyrodactylus salaris*.

Det ble i 2012 påvist eller oppsto mistanke om pankreassyke (PD) på 137 lokaliteter med oppdrettslaks. Av disse var 40 nord for Hustadvika. Den nye virusvarianten SAV 2 forårsaket alle utbrudd fra Romsdal og nord for Hustadvika, med unntak av ett i Finnmark, mens det sør for Romsdal bare er påvist SAV 3.

Amøbegjellesykdom har i 2012 vært et problem i lakseoppdrett, blant annet i Skottland, og ble også påvist på tre lokaliteter i Hordaland og Rogaland mot slutten av 2012. De kliniske problemene i anleggene var moderate. Sykdommen ble første gang påvist i Norge i et lite antall anlegg i 2006, men er ikke diagnostisert igjen før nå.

Anisakis simplex (kveis) påvises hyppig i marine fiskearter og hos vill laks. Dette er en alvorlig zoonose, og parasitten kan også gi allergiske reaksjoner hos mennesker. Det arbeides med metoder som kan benyttes til å kartlegge forekomsten av kveis i oppdrettsfisk og produkter av disse. I 2012 ble det gjennomført en pilotundersøkelse i et oppdrettsanlegg for laks. Det ble ikke funnet kveis i fisk som gikk til menneskemat, men det ble funnet i 20 pst. av undersøkt taperfisk.

Forskning

EU-finansiering har fortsatt å øke i 2012 som et resultat av strategisk satsing. Det har også vært en betydelig økning av forskningsfinansiering fra andre kilder enn Norges forskningsråd og EU (for eksempel Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond).

Fiskehelseområdet har økt sin andel av vitenskapelige publikasjoner med 38 pst. fra 2010, noe

som er et resultat av strategisk satsing på fisk gjennom flere år. Samtidig er kvaliteten på den vitenskaplige publiseringen økt.

En fireårig strategisk instituttsatsing innen infeksjonssykdommer hos fisk, "MucoPath-Models of mucosal pathogenesis in fish", ble startet i 2012 for å utvikle ny viten om samspillet mellom vert og agens (stoff som framkaller en virkning) i og på slimhinneoverflater hos laks.

Det er et overordnet mål å framskaffe mer kunnskap om nye sykdommer som kan forekomme i oppdrett av laksefisk og marine arter og hos villfisk. Utvikling av diagnostikk basert på konvensjonelle og nyutviklede metoder er grunnleggende. Dessuten er epidemiologisk kunnskap knyttet til betydning, forekomst, spredningsmønstre og risikopopulasjoner av betydning for å utvikle kostnadseffektive risikobaserte overvåkningsprogrammer og for å kunne sette i verk forebyggende og kontrollerende tiltak i næringen som helhet. Veterinærinstituttet er også involvert i ulike prosjekter knyttet til nye metoder for å bekjempe lakselus, medregnet studier av smittsomme sykdommer hos rensefisk.

Internasjonalisering

Veterinærinstituttet deltar internasjonalt i nettverket av nasjonale referanselaboratorier for fiskehelse i EU. Status som referanselaboratorium og samarbeidssenter for Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) medfører at Veterinærinstituttet utveksler forskere med andre tilsvarende laboratorier i flere verdensdeler som et bidrag til sykdomsoppløsing der.

Veterinærinstituttet deltar der det er relevant i oppfølgingen av avtaler som er inngått av Fiskeri- og kystdepartementet med andre land. I 2012 har denne aktiviteten særlig vært rettet mot Brasil, Skottland og Chile.

En medarbeider ved Veterinærinstituttet ble i 2012 valgt inn som medlem av Aquatic Animals Commission i OIE.

Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter (jf. post 52)

Posten gjelder Fiskeri- og kystdepartementets bevilgning til forskningsinstitutter via Norges forskningsråd.

Bevilgningen fra Fiskeri- og kystdepartementet går til basisfinansiering av Nofima AS, Sintef Fiskeri og havbruk og Veterinærinstituttet, og til strategiske satsinger ved Havforskningsinstituttet og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning (NIFES).

Norges forskningsråd forvalter en ordning med delvis resultatbasert basisfinansiering for en rekke forskningsinstitutter. Forskningsinstituttene er fordelt på fire fordelingsarenaer: Miljøinstitutter, primærnæringsinstitutter, samfunnsvitenskapelige institutter og teknisk-industrielle institutter. Fiskeri- og kystdepartementet og Landbruks- og matdepartementet har ansvaret for basisfinansiering av primærnæringsinstituttene. Primærnæringsinstitutter som mottar basisfinansiering gjennom denne ordningen omfatter Nofima AS, Sintef Fiskeri og havbruk, Veterinærinstituttet, Bioforsk, Bygdeforskning, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Basisfinansieringens formål er å sikre en sterk instituttsektor som kan tilby næringsliv og offentlig sektor relevant kompetanse og forskningstjenester av høy internasjonal kvalitet. Den statlige basisfinansieringen skal disponeres til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging, og skal stimulere instituttens vitenskapelige kvalitet, internasjonalisering og samarbeid.

Den statlige basisfinansieringen av primærnæringsinstituttene består av grunnbevilgning og strategiske bevilgninger. Grunnbevilgningen består av en fast del og en resultatbasert del. I 2014 skal 2,5 pst. av eksisterende grunnbevilgning omfordles etter oppnådde resultat.

Retningslinjer for statlig basisfinansiering av forskningsinstitutter ble endret 1. juli 2013. Ordningen med strategiske instituttsatsinger videreføres for primærnæringsinstituttene med et tak på 30 pst.

Tabell 6.9 Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter¹.

	2011	2012	2013
Basisbevilgninger ²	93	95	98
Strategiske instituttsatsinger ³	24	24	25
Sum	117	119	123

¹ Til og med 2011 var basisbevilgningene en del av tilskuddet på kap. 1023, post 50.

² Gjelder basisbevilgninger til instituttene som inngår i fordelingsarenaen til primærnæringsinstituttene.

³ Gjelder strategiske instituttsatsinger ved Havforskningsinstituttet og NIFES, som ikke inngår i fordelingsarenaen for primærnæringsinstituttene.

Strategiske instituttbevilgninger

Fiskeri- og kystdepartementet legger til grunn at Norges forskningsråd fortsatt tildeler midler til strategiske satsinger i Havforskningsinstituttet og NIFES. De strategiske satsingene skal benyttes til kunnskaps- og kompetanseoppbygging på områder av strategisk betydning.

Resultater 2012-2013

Totalt ble det tildelt 263,6 mill. kroner i samlet basisbevilgning til primærnæringsinstituttene i 2012. Av dette kom 95,2 mill. kroner fra Fiskeri- og kystdepartementet.

Ordningen med strategiske satsinger i Havforskningsinstituttet og NIFES er videreført med

en ramme på 24,1 mill. kroner i 2012. Det var i 2012 fire strategiske satsinger ved Havforskningsinstituttet og tre ved NIFES.

En av de igangværende satsingene er ADMAR ved Havforskningsinstituttet, som gjennomføres i samarbeid med Universitetet i Oslo – Centre for Ecological and Evolutionary Synthesis (CEES) og Norsk Regnesentral. Satsingen er samfinansiert med Utenriksdepartementet, og har som formål å øke forståelsen av marine økosystemer i Barentshavet og utvikle et bedre metodisk rammeverk for bestandsovervåking og ressurskartlegging.

Tabell 6.10 summerer opp basisbevilgninger og bevilgninger til strategiske instituttsatsinger for institutt innenfor Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde.

Tabell 6.10 Basisbevilgning til instituttsektoren i 2012 (1000 kroner)

Institutt	Samlet basisbevilgning	Herav strategisk instituttprogram	
		kroner	antall
Nofima AS	78 011	8 100	2
Sintef Fiskeri – og havbruk AS	20 583	36	1
Havforskningsinstituttet ¹		15 295	4
Nifes		11 700	3
Veterinærinstituttet ²	21 625	1 900	1
Totalt	120 219	37 031	11

¹ Herav 3,85 mill. kroner fra Utenriksdepartementet til ADMAR.

² Totalt fra Landbruks- og matdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet.

Tilskudd til rekrutterings- og sjømattiltak mv. (jf. post 70)

Mål

Tiltakene som finansieres under kap. 1023 post 70 har som hovedmål å

- bidra til økt rekruttering og kompetanse i sjømatnæringen
- bidra til å øke sjømatkonsumet og profilere norsk sjømat på hjemmemarkedet
- bidra til å synliggjøre norsk sjømat og sjømatens plass i norsk matkultur

Målgruppen for tilskuddsordningen er institusjoner, organisasjoner, bedrifter og privatpersoner i Norge. Tiltaket må komme fellesskapet til gode og ha et regionalt eller nasjonalt nedslagsfelt.

Prioriteringer 2014

Innenfor rekruttering og kompetanse er tiltak hvor næringsliv og utdanningsinstitusjoner samarbeider prioritert. Tiltak som kan bidra til en jevnere kjønnsbalanse i sjømatnæringen er også prioritert.

Rekrutterings- og kompetanseprosjektet Sett Sjøbein har vært finansiert av Fiskeri- og kystdepartementet siden 2008. Gjennom kompetansekartlegging, tilrettelegging av kurs og annen etterutdanning gis ansatte i næringen muligheten til å formalisere den kompetansen de har tilegnet seg gjennom sitt arbeid. Det er også en viktig oppgave å synliggjøre karrieremulighetene i sjømatnæringen overfor ungdom som skal velge utdanning. Fiskeri- og kystdepartementet vil gi 3 mill. kroner i tilskudd til prosjektet i 2014.

Opplæringskontorene langs kysten får tilskudd til kompetanse- og rekrutteringsfremmende tiltak.

Fiskeri- og kystdepartementet ønsker å øke sjømatkonsumet og profilere norsk sjømat på hjemmemarkedet. Det er også viktig å bidra til å vise fram sjømatens plass i norsk matkultur. Tiltak rettet mot barn og unge og matfestivaler vil ha høy prioritet. For 2014 er det også aktuelt å bruke midler til et samarbeid med Landbruks- og matdepartementet for å utvikle tiltak for norsk mat og matkultur i Norge. Et slikt tiltak kan synliggjøre norsk mat og matkultur overfor turister og befolkningen i Norge. Landbruks- og matdepartementet har avsatt 2 mill. kroner til et slikt samarbeid i 2014.

Fiskeri- og kystdepartementet har siden 2007 finansiert prosjektet Fiskesprell i samarbeid med Helse- og omsorgsdepartementet og Norges sjømatråd. Målet med Fiskesprell er å øke konsumet av sjømat blant barn og unge. Prosjektet er innrettet mot barnehager, barneskoler og ungdomsskoler. Fiskeri- og kystdepartementet vil bidra med 4 mill. kroner til finansieringen av Fiskesprell også i 2014.

Resultater 2012–2013

Tabell 6.11 Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2012 (1000 kroner)

	2012
Senter for fangstbasert akvakultur	3 000
Fiskesprell	4 000
Sett Sjøbein	3 600
Geitmyra matkultursenter for barn	400
Formidlingsprosjektet Norske hav	400
Arbeidsgruppe for økt salg av sjømat i butikk	200
Sum	12 100

Mål og innretting av kap. 1023 post 70 ble endret i statsbudsjettet 2013. Disponeringen av midler i 2012 vil derfor avvike fra prioriteringene på posten i 2013 og 2014.

Samlet disponibelt beløp i 2012 var 18,5 mill. kroner. Dette omfatter bevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett for 2012 på 10 mill. kroner og overførte udisponerte og tilbaketrunkne midler fra tidligere års avsetninger på 8,3 mill. kroner.

Senter for fangstbasert akvakultur er lokalisert i Tromsø, og prosjektet ble videreført i 2012 med et tilskudd på 3 mill. kroner til Nofima. Sjømatrådet mottok 4 mill. kroner til å videreføre ernæringsprogrammet Fiskesprell i 2012. Geitmyra matkultursenter for barn har mottatt 400 000 kroner for å utvikle moduler som kan brukes nasjonalt.

Sett Sjøbeins oppgave er å bistå næringen med informasjon om arbeidsmetoder og prosjekter som næringen kan bruke i arbeidet med rekruttering. Fiskeri- og kystdepartementet ga et tilskudd på 3,6 mill. kroner til prosjektet i 2012. I tillegg mottok prosjektet 2 mill. kroner fra Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF).

I første halvår 2013 er det bl.a. gitt 500 000 kroner i tilskudd til Geitmyra matkultursenter og 400 000 kroner til Liantunet. NRK-satsingen Barnas Restaurant har fått et tilskudd på 500 000 kroner. Formidlingsprosjektet Norske Hav 2014 har fått et tilskudd på 400 000 kroner.

Tilskudd til utviklingstiltak (jf. post 71)

Målet med ordningen er å støtte utviklingstiltak som kommer sjømatnæringen eller fiskeri-, hav-

bruks- og kystforvaltningen til gode. Midlene på posten skal

- bidra til fornying og forenkling for aktører i næringen
- støtte standardiseringsarbeid og andre fellestiltak som bidrar til utviklingen av sjømatnæringen
- spre kunnskap om departementets ansvarsområde

Målgruppen for tilskuddsordningen er institusjoner, organisasjoner, bedrifter og privatpersoner. For å få støtte, må tiltaket komme fellesskapet til gode og ha et regionalt eller nasjonalt nedslagsfelt.

Prioriteringer 2014

Hovedprioriteringer for 2014 vil være prosjekter som bidrar til forenkling og fornying for aktører i sjømatnæringen. I tillegg vil konferanser og workshops som sprer kunnskap om departementets ansvarsområde være prioritert.

Nasjonalt senter for fangstbasert akvakultur er lokalisert til Nofima i Tromsø. Målet med senteret er å styrke norske hvitfiskbedrifters forutsetninger for å bli leverandører inn i markedsnisjer av høykvalitets fersk hvitfisk. Høy kvalitet og god leveringskontinuitet er en forutsetning for dette, noe levendelagring kan bidra til. Senteret arbeider særlig med lagring og oppføring av levende torsk og har et nært samarbeid med næringens aktører, både i flåte og landindustri. Aktivitetene har verdikjedeperspektiv og utvikler produkter og metoder som øker ressursenes verdi.

Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen (ISO) har vedtatt å etablere en komité for fiskeri og havbruk. Norge har ledelse og sekretariat for denne komiteen. Fiskeri- og kystdepartementet har finansiert dette arbeidet over flere år, og tilskuddet vil bli videreført i 2014.

Resultater 2012–2013

Mål og innretning av tilskuddsposten ble endret i statsbudsjettet for 2013, og disponeringen av posten i 2012 vil derfor avvike fra prioriteringene i 2013 og 2014.

Samlet disponibelt beløp var 11,346 mill. kroner i 2012. Dette omfatter bevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett for 2012 på 8,546 mill. kroner, og overførte ubrukte midler fra 2011 på ca 2,8 mill. kroner.

Tabell 6.12 Oversikt over hovedområdene dekket av tilskuddet i 2012

	2012
Kartlegging av marine naturtyper i kystsonen	3 100
Standardisering innen fiskeri- og havbruksnæringen	260
Oppfølging av MOU med Brasil, Kina og Ukraina	700
Sjømatprofilering (Bocuse d'Or, Matstreif m.m.)	2 030
Forskersamling akvakultur og sjømatproduksjon	100
ICES-konferansen	1 050
Komiteer, ekspertgrupper, ekspertmøter	1 500
Sum	8 740

De siste årene har det vært avsatt et årlig tilskudd til arbeidet med kartlegging av marine naturtyper i kystsonen under nasjonalt program for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold. Det ble avsatt midler til prosjektet i 2012. Midlene gikk til videreføring av arbeidet med å kartlegge kommunenes kystsoner.

Den internasjonale standardiseringsorganisasjonen ISO har etablert en komité for fiskeri og havbruk. Norge har ledelse og sekretariat for denne komiteen. Fiskeri- og kystdepartementet satte av midler til finansiering av dette arbeidet i 2012.

I første halvår 2013 har Standard Norge fått et tilskudd på 500 000 kroner, og Nofima har fått et tilskudd på 3 mill. kroner til Senter for fangstbasert akvakultur.

Tilskudd til Nofima AS (jf. post 72)

Nofima er et næringsrettet forskningsinstitutt med forskningskompetanse for hele verdikjeden innenfor blå og grønn sektor.

Nofima AS har om lag 400 ansatte og omsatte for 495 mill. kroner i 2012. Nofima har forskningsavdelinger i Tromsø, Bergen, Sunndalsøra, Averøy, Ås og Stavanger. Nofima AS har hovedkontor og forretningsadresse i Tromsø.

Nofima blir finansiert ved direkte bevilgning over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett, basisbevilgninger fra Fiskeri- og kystdepartementet via Forskningsrådet, strategiske instituttpro-

grammer fra Landbruks- og matdepartementet og langsiktige forsknings- og utviklingsprogram til delt fra Fondet for forskningsavgift på landbruksprodukter (FFL) og Fiskeri- og havbruksnærings forskningsfond (FHF). Nofima får også inntekter fra norsk næringsmiddel- og sjømatnæring, farmasøytisk industri, oppdrag fra forvaltningen og konkurranseutsatte prosjektbevilgninger fra blant annet Norges forskningsråd og EU.

Utfordringer knyttet til drift av forskningsanleggene på Sunndalsøra og Averøy medførte i 2012 nedskrivninger av de bokførte verdiene av havbruksstasjonene med 18,4 mill. kroner. Selskapet hadde i 2012 et negativt årsresultat med 20,3 mill. kroner. Egenkapitalandelen var ved årsskiftet på 9 pst.

Nofimas styre går i 2013 gjennom driften og organiseringen av selskapet for å sikre Nofima en driftsmodell som er økonomisk bærekraftig i et langsiktig perspektiv. I revidert budsjett 2013 ble tilskuddet til Nofima over kap. 1023 post 72 økt med 20 mill. kroner. Begrunnelsen for denne ekstraordinære driftsstøtten var å gi nødvendig handlingsrom til omstilling, og sikre viktige sider ved driften av forskningsinfrastrukturen mens prosessen pågår.

Tilskuddet over kap. 1023 post 72 ble i tillegg økt med 1 mill. kroner til arbeidet som sekretariat for gjennomgangen av sjømatindustriens rammevilkår.

På bakgrunn av de økonomiske utfordringene, har Nofimas styre vedtatt en tiltaksplan for å sikre selskapet en økonomisk bærekraftig driftsmodell. I tiltaksplanen inngår blant annet salg av stasjonen på Averøy. Styret har også varslet et behov for driftsstøtte til stasjonen på Sunndalsøra for å kunne videreføre driften.

Fiskeri- og kystdepartementet vil høsten 2013 og våren 2014 vurdere om anlegget på Sunndalsøra bør forvaltes og eies av Statsbygg, i tråd med organiseringen av de øvrige forskningsstasjonene Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for. I tillegg gjennomføres det en samlet vurdering av hvordan forskningsstasjonene under departementets ansvarsområde skal forvaltes og finansieres for å sikre en best mulig utnyttelse og drift.

Mål og prioriteringer

Nofimas visjon: *Sammen skaper vi verdier* henspieler på selskapets rolle som tverrfaglig, næringsrettet forskningsinstitutt.

Nofima skal i samarbeid med næringsaktørene levere internasjonalt anerkjent, anvendt forskning og løsninger som gir konkurransefor-

trinn langs hele verdikjeden i næringer som produserer mat. Selskapet skal utnytte kompetansen på tvers av sektorgrenser til det beste for sine oppdragsgivere.

Forskning i Nofima skal bidra til å fremme kundenes konkurransevne og stimulere til økt bearbeiding, råvaredifferensiering, produktutvikling og verdiskaping i Norge. Det er også viktig med forskning på metoder og tiltak for å sikre mattrygghet og kvalitet i alle ledd i verdikjeden. For å få til dette må forskning fra blå og grønn sektor integreres, og kompetanse og metodikk på tvers av sektorgrenser utnyttes. Nofima skal legge vekt på å utvikle et strategisk, faglig og organisatorisk samarbeid med aktuelle fagmiljøer ved universiteter, høyskoler og i instituttsektoren. Viktige siktemål er rasjonell utnyttelse av infrastruktur og grunnleggende kompetansebyggende forskning.

Fiskeri- og kystdepartementets tilskudd til Nofima skal fremme økt verdiskaping i sjømatnæringen gjennom markedsorientering, bedre utnyttelse av strategiske fortrinn og høyere grad av nyskaping. Dette innebærer blant annet havbruksforskning som fremmer økt verdiskaping og miljømessig bærekraft, produkt- og markedsforskning som fremmer økt produktmangfold og råvaredifferensiering, bearbeiding og utnyttelse av restråstoff fra sjømatnæringen. Det innebærer også kunnskap om merkevarebygging og forbrukeradferd knyttet til sjømat og optimal høsting og levendelagring av villfanget fisk med tanke på tilgjengelighet, kvalitet og markedsverdi.

Regjeringen foreslår at støtten til infrastruktur i Nofima økes med 5 mill. kroner i 2014. Nivået på infrastrukturstøtten for 2015 og senere vil kunne bli endret når det er gjennomført en samlet vurdering av drift og finansiering for alle stasjonene som Havforskningsinstituttet og Nofima disponerer. Evalueringen av Nofima, som er varslet i sjømatmeldingen, vil bli tilpasset de pågående prosessene. Fiskeri- og kystdepartementet legger derfor opp til at en evaluering vil inngå som en del av en samlet vurdering av framtidig innretning, organisering og finansiering av Nofima.

Som en del av tiltakspakken for torskenæringen foreslår regjeringen å øke tilskuddet til Nofima med til sammen 10 mill. kroner i 2014. Av dette er 5 mill. kroner knyttet til intensivering av arbeidet med fangsthåndtering og levendelagring og utvikling av et opplæringsprogram om håndtering av levendelagret fisk. Det foreslås videre en bevilgning på 5 mill. kroner til å styrke det strategiske markedsarbeidet for torsk i 2014. Nofima vil få en rolle i arbeidet, som for øvrig vil skje i nært

samarbeid med Norges sjømatråd, næringens organisasjoner og departementet. I Prop. 192 S (2012-2013) har regjeringen foreslått å øke bevilgningen til Nofima i 2013 med 5 mill. kroner til fangsthåndtering og levendelagring.

Kommersielt torskeoppdrett har opplevd en sterk nedgang de siste årene fra en topp på 20 000 tonn slaktet torsk i 2010 til ca 9 500 tonn i 2012. Sett i lys av utviklingen i kommersiell torskeoppdrett, vil departementet sammen med Nofima finne et nivå på programmet som ivaretar de gode resultatene som er oppnådd, samtidig som nivået tilpasses næringens behov for yngel.

Nofima har et ansvar for å videreføre tilretteleggingen av fangststatistikk og tilhørende data fra Fiskeridirektoratet til forskning og utredning, og bidra til analysen av utviklingstrekk i norsk fiskeindustri gjennom driftsundersøkelsen. Bevilgningen til industri- og markedsrettet forskning foreslås videreført.

Nofima skal også bistå Fiskeri- og kystdepartementet og Fiskeridirektoratet med næringsøkonomiske vurderinger av nye forvaltningstiltak.

Regjeringen har satt ned et offentlig utvalg som skal se på sjømatindustriens rammevilkår. Nofima AS er sekretariat for utvalgsarbeidet. Arbeidet skal være ferdig innen utgangen av 2014. For å dekke Nofimas kostnader knyttet til sekretariatsfunksjonen foreslås det å øke bevilgningen til Nofima med 1,5 mill. kroner.

Resultater 2012–2013

Tabell 6.13 Oversikt over Nofimas bruk av tilskuddet fra Fiskeri- og kystdepartementet i 2012

	2012
Leiekostnader for Havbruksstasjonen	14 027 000
Husleiekompensasjon	9 423 000
Kapitalkostnad for sjøanlegg	2 000 000
Leie av avlsstasjon og drift av avlsprogrammet	34 200 000
Husleiestøtte Måltidets Hus	3 000 000
Forskning og nyskaping	12 813 991
Markedsforskning	3 500 420
Senter for fangstbasert akvakultur	3 000 000
Nasjonalt senter for marin bioprosessering	3 500 000

Nofima har ansvaret for det nasjonale avlsprogrammet for torsk som foregår på Kraknes like utenfor Tromsø ved Nasjonal avlsstasjon for torsk. Framgangen innen torskeavl står i kontrast til den negative utviklingen i kommersielt torskeoppdrett. I forbindelse med at Torskeavlsprogrammet feiret 10-års jubileum i 2012 ble det gjort en oppsummering av hva som er oppnådd i avlen så langt. Den genetiske framgangen når det gjelder vekst er beregnet til litt under 10 pst. per generasjon, eller drøyt tre pst. per år. Det er på samme nivå som det som er oppnådd på andre arter, deriblant laks. En viktig milepæl for vekst er at fisken skal nå en rundvekt på 3,5 kilo høsten før den kjønnsmodner som treåring, fordi den da vil ha en slaktevekt på over 2 kg. Torsk over 2 kg oppnår en betydelig høyere pris enn torsk under 2 kg, og slakting før fisken blir kjønnsmoden som treåring vil også redusere problemet med gyting i merd.

Nofima forsker på mange forhold som har å gjøre med bærekraft i oppdrett. I 2012 har midler fra Fiskeri- og kystdepartementet støttet aktiviteter på hovedsakelig to tema: Samspill mellom oppdrettet og vill laksefisk og fiskehelse.

Nofimas forskning innen industri og marked har i 2012 blant annet etablert et verktøy for kvalitetsvurdering av råstoff, bidratt til teknologiutvikling av utstyr for avlving og bløgging og arbeidet med markedsstilpassning og videreutvikling av tradisjonelle sjømatprodukter som klippfisk og tørrfisk. Innen markedsforskningen har det særlig vært lagt vekt på studier av konkurransesituasjon og mulige fortrinn som Norge kan bygge på med vekt på det europeiske markedet og Brasil, samt det norske markedet for ferskfisk.

Nofima gjennomfører årlig driftsundersøkelser i fiskeindustrien. Resultatene av driftsundersøkelsen for 2012 er omtalt i del I, kapittel 4. En solid aktivitet over mange år for å opprettholde og utvikle en database for lønnsomhet i fiskeindustrien er sentralt i dette arbeidet, og Nofima arbeider også med å utvikle en annen strategisk viktig database knyttet til fangststatistikk.

Nasjonalt senter for fangstbasert akvakultur (FBA) ble opprettet i 2010 ved Nofima i Tromsø. Senteret arbeider særlig med muligheter knyttet til lagring av levende torsk.

Nofima har en egen avdeling for marin bioteknologi. Dette for å sette søkelys på og ta ut synergier fra arbeidet med næringsoppdrag og verdiskaping på grunnlag av marint restråstoff. Nofima har i nært samarbeid med det bioteknologiske næringsmiljøet i regionen lagt grunnlaget for å etablere et nasjonalt senter for marin bioprosesse-

ring (NAMAB) i Kaldfjord utenfor Tromsø. Senteret ble åpnet i august 2013.

Tilskudd til marin bioteknologi mv. (jf. post 74)

Mål og prioriteringer

Marin bioteknologi er et område hvor Norge antas å ha særlige fortrinn. Norske FoU-miljøer er internasjonalt ledende innen flere områder av marin bioteknologi.

Målet med tilskuddsposten er å bidra til å utløse potensialet for næringsvirksomhet med basis i marine biologiske og genetiske ressurser. Midlene på posten skal bidra til å følge opp de nasjonale strategiene for bioteknologi og marin bioprospektering. Utvikling av infrastruktur, som biobanker, forskning og kommersialisering er prioriterte oppgaver.

Hele bevilgningen på posten kanaliseres gjennom programmer og prosjekter som er omtalt under.

Marin bioteknologi er en av fire tematiske satsingsområder i den nasjonale strategien for bioteknologi, som ble lagt fram i 2011. Strategien følges opp i Forskningsrådet gjennom programmet Biotek2021. Departementets tilskudd til marin bioprospektering og oppfølging av genomforskningen er nå en del av Biotek2021-programmet. Genkartlegging (sekvensering) av laks er en viktig plattform for videre forskning på avl, vekst, sykdomsmekanismer og resistens, fôrbruk og mulig genetisk interaksjon med villfisk.

MABIT-programmet er et selvstendig næringsrettet FoU-program innen marin bioteknologi i Nord-Norge. MABIT skal bidra til å styrke næringsutvikling i nord. Betydningen av nasjonalt og internasjonalt samarbeid understrekes. Fiskeri- og kystdepartementet vil bidra til finansieringen av MABIT også i 2014.

Fiskeri- og havbruksnæringsens forskningsfond har etablert lønnsom utnyttelse av restråstoff som et satsingsområde. Departementet vil videreføre sin innsats for mer lønnsom utnyttelse av restråstoff, og vil avsette midler til denne type aktiviteter også i 2014.

Som et ledd i Innovasjon Norges satsing på bioøkonomi, er det opprettet et program for industriell bioraffinering. Satsingen på bioøkonomi har som mål at flere norske bedrifter skal ta markedsposisjoner innen prosessering av fornybare bioråvarer til ingredienser, materialer og kjemikalier. Kommunal- og regionaldepartementet er hovedfinansør av programmet. Fiskeri- og kystdepartementet har bidratt med 1 mill. kroner til finansiering av programmet i 2013. Det er lagt vekt på god

kopling mellom bioøkonomisatsingen og Marint verdiskapingsprogram. Programmet er et viktig bidrag til å øke verdiskapingen av marint råstoff i Norge, og Fiskeri- og kystdepartementet vil videreføre bevilgningen til programmet i 2014.

Fiskeri- og kystdepartementet ga i 2013 et tilskudd til Nofima for å dekke driftskostnader i forbindelse med etablering av et nasjonalt anlegg for marin bioprosessering i Kaldfjord i Troms. Anlegget, som er i liten industriell skala, gir næringsaktører mulighet for uttesting og regulær produksjon av ulike typer marint råstoff. Anlegget skal bidra til at grunnleggende prosjekter innen bioprospektering bringes gjennom oppskalering og prøveproduksjon og fram mot industrialisering. Anlegget skal også være et verktøy for utvikling av prosess- og industrikompetanse, forskning og undervisning. Fiskeri- og kystdepartementet tar sikte på å støtte anlegget under innkjøringsfasen i 2014. Departementet legger til grunn at tilskuddet til anlegget skal trappes ned gradvis.

Fra 2014 foreslås bevilgningen til Marbank flyttet til Havforskningsinstituttets driftsbudsjett, kap. 1020, post 01.

Resultater 2012–2013

Tilskuddsposten er i 2012 i hovedsak benyttet til å følge opp regjeringens strategi for bioteknologi og marin bioprospektering.

Det ble gitt et tilskudd på 14,3 mill. kroner til Forskningsrådet til oppfølging av marin bioteknologi og bioprospektering, hovedsakelig gjennom programmet Biotek2021. Programmet skal bidra til å utvikle nyskapende bioteknologi og fremme verdiskaping og næringsutvikling. Departementet har lagt vekt på betydningen av internasjonalisering. Eksempler på internasjonale samarbeidsprosjekter er forskning på fiskevaksiner i samarbeid med indiske forskningsmiljøer og kartlegging av laksens genom i samarbeid med kanadiske og chilenske forskningsmiljøer.

Det ble i 2012 gitt et tilskudd på 4,5 mill. kroner til Marbank i Tromsø. Marbank ble medio 2012 overført fra Universitetet i Tromsø til Havforskningsinstituttet. Marbank er gitt en koordinerende rolle som nasjonal marin biobank. Det er samlet inn et stort antall prøver av marine arter, og det arbeides med å etablere en database med oversikt over eksisterende materiale i Norge. Det er satt i gang arbeid med å etablere et nettverk av marine biobanker. Etableringen styres av Marbank som et eget prosjekt, med Sintef/NTNU og Uni Research/Universitetet i Bergen som samarbeidspartnere.

I 2012 ble det gitt et tilskudd på 6 mill. kroner til MABIT-programmet, kanalisert gjennom Norges forskningsråd. MABIT hadde en økt pågang fra forskningsmiljøer og bedrifter i 2012, og ga støtte til 19 nye prosjekter i 2012, hvorav vel halvparten er brukerstyrte. Hovedsatsingsområdene til MABIT er bioprospektering, produkter for akvakultur og fiskehelse og utnyttelse av marint restråstoff. Prosjekter finansiert av MABIT resulterte i ett patent og tre patentsøknader i 2012.

FHF fikk et tilskudd på 3,4 mill. kroner i 2012 til utvikling av biomarin næringsvirksomhet. Midlene kan benyttes til prosjekter i samarbeid med Forskningsrådet og Innovasjon Norge og til prosjekter i grenseland mot marin sektor. Det ble videre lagt vekt på at midlene skal rettes mot å øke verdiskapingen og utviklingen av mer kunnskapstunge produkter.

Det ble gitt et tilskudd til Nofima AS på 3,5 mill. kroner i 2013 til driftskostnader i startfasen i forbindelse med etablering av et nasjonalt anlegg for marin bioprosessering i Kaldfjord i Troms. Anlegget vil bli operativt i løpet av høsten 2013.

Budsjettforslag 2014

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten tilsvare inntektene fra fiskeriforskningsavgiften, jf. kap. 5575, post 75. Avgiften skal først og fremst bidra til å dekke kostnader til å innhente kunnskapsgrunnlag for en bærekraftig høsting av de villlevende marine ressursene, men kan også etter en konkret vurdering nyttes til annen kunnskapsinnhenting som bidrar til å realisere havressurslovens formål.

Det fremmes forslag om å bevilge 151 mill. kroner på posten i 2014.

Post 50 Tilskudd til Norges forskningsråd

Tilskuddet til Norges forskningsråd dekker i hovedsak finansiering av forskningsprogrammer.

Det fremmes forslag om å bevilge 240,45 mill. kroner på posten i 2014. Bevilgningen foreslås økt med 6 mill. kroner til å styrke markedsforskning og forskning rettet mot teknologi- og produktutvikling. I tillegg omdisponeres 4 mill. kroner innenfor bevilgningen slik at samlet satsing på området blir 10 mill. kroner.

Det foreslås å øke bevilgningen på posten med 20 mill. kroner til forskning på sjøtransport.

Post 51 Tilskudd til Veterinærinstituttet

Tilskuddet skal dekke oppgaver innen forvaltningsstøtte (forskning, beredskap, diagnostikk, rådgiving og kartlegging av risikofaktorer) vedrørende helse hos fisk og andre akvatiske organismer og enkelte områder innenfor sjømattrygghet.

Det fremmes forslag om å bevilge 47,13 mill. kroner på posten i 2014. Bevilgningen foreslås økt med 2 mill. kroner til å styrke arbeidet med bekjempelse av lakselus og spredning av lakselus mellom fisk i oppdrett og ville bestander.

Post 52 Basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter

Tilskuddet skal dekke basisbevilgninger og annen institusjonsstøtte til forskningsinstitutter gjennom Norges forskningsråd.

Det fremmes forslag om å bevilge 126,89 mill. kroner på posten i 2014.

Post 70 Tilskudd til rekrutterings- og sjømattiltak mv, kan overføres

Tilskuddet skal dekke rekrutterings- og kompetansetiltak, tiltak som har som formål å øke konsumet av sjømat og tiltak som synliggjør sjømatens plan i norsk matkultur.

Det fremmes forslag om å bevilge 10,35 mill. kroner på posten i 2014.

Post 71 Tilskudd til utviklingstiltak, kan overføres

Tilskudd fra denne posten skal støtte utviklings- og fornyingstiltak innen Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområder.

Det fremmes forslag om å bevilge 5,9 mill. kroner på posten i 2014.

Post 72 Tilskudd til Nofima AS, kan overføres

Tilskuddet skal dekke de nasjonale oppgavene som Nofima er gitt av Fiskeri- og kystdepartementet.

Det fremmes forslag om å bevilge 95,09 mill. kroner på posten i 2014. Som en del av tiltakspakken for torskenæringen foreslås det å øke bevilgningen med til sammen 10 mill. kroner. Av dette er 5 mill. kroner satt av til langsiktig, strategisk markedsarbeid for hvitfisk og 5 mill. kroner til forsering av arbeid med fangsthåndtering og levedelagring.

Det foreslås å øke bevilgningen med 3 mill. kroner til infrastrukturstøtte. Samtidig omdisponeres det 2 mill. kroner innenfor bevilgningen slik at samlet økning i infrastrukturstøtten er 5 mill. kroner.

Bevilgningen foreslås økt med 1,5 mill. kroner for å dekke kostnader knyttet til sekretariatsfunksjonen for offentlig utvalg om rammevilkårene for sjømatindustrien.

Post 74 Tilskudd til marin bioteknologi m.v., kan overføres

Bevilgningen på posten dekker tilskudd til marin bioteknologi og bioprospektering. Departementet vil videreføre tilskuddene til det næringsrettede MABIT-programmet i Tromsø, marin biopro-

spektering gjennom Norges forskningsråd og økt verdiskaping basert på utnyttelse av restråstoff, blant annet i Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond.

Det fremmes forslag om å bevilge 27 mill. kroner på posten i 2014. Bevilgningen foreslås redusert med 5,5 mill. kroner som følge av at finansieringen av Marbank overføres til Kap. 1020 Havforskningsinstituttet, post 01 Driftsutgifter.

Post 75 Tilskudd Akvariet i Bergen

Bevilgningen på posten skal dekke utgifter til husleie for bygg som Akvariet i Bergen disponerer. Det foreslås å bevilge 3,86 mill. kroner på posten i 2014.

Kap. 4023 Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
90	Tilbakebetaling lån fra Nofima	4 284	4 284	4 284
	Sum kap. 4023	4 284	4 284	4 284

Post 90 Tilbakebetaling av lån fra Nofima

Nofima fikk i 2007, som en del av etableringen av selskapet, et mellomfinansieringslån fra staten på 42,842 mill. kroner. I tråd med vedtak i revidert

budsjett 2010 ble tilbakebetalingstiden på lånet til Nofima i 2010 forlenget med inntil ti år, men slik at minimum 1/10 av lånestolen og påløpte renter tilbakebetales årlig. Det foreslås å bevilge 4,284 mill. kroner på posten i 2014.

Kap. 5610 Renter av lån til Nofima AS

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
80	Renter	1 148	1 034	904
	Sum kap. 5610	1 148	1 034	904

Post 80 Renter

Posten gjelder rente for Nofimas lån fra staten, jf. omtale under kap. 4023. Det er inngått en avtale

om fastrentelån til Nofima for hele låneperioden av mellomfinansieringslånet. Lånerenten er beregnet til 3,35 pst. Det foreslås å bevilge 904 000 kroner på posten i 2014.

Kap. 2415 Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
75	Marint verdiskapingsprogram, <i>kan overføres</i>	52 079	40 000	54 000
	Sum kap. 2415	52 079	40 000	54 000

Innledning

Innovasjon Norge er et særlovsselskap eid av Nærings- og handelsdepartementet og fylkeskommunene, med oppdrag og finansiering fra flere departementer. Formålet til Innovasjon Norge er å være statens og fylkeskommunenes virkemiddel for å realisere verdiskapende næringsutvikling i hele landet. Hovedmålet er å utløse bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling og utløse regionenes næringsmessige muligheter. Innovasjon Norges virkemiddelbruk på det marine området styres av fiskeripolitiske retningslinjer fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet.

I 2012 ga Innovasjon Norge 1 651 mill. kroner i tilsagn til marin sektor. Flåtefinansiering for nybygg og strukturering utgjør 1 318 mill. kroner av dette. Det ble videre gitt tilsagn på 40 mill. kroner til marin sektor over miljøteknologiordningen, med hovedvekt på bærekraftig havbruksteknologi.

Fiskeri- og kystdepartementet finansierer Marint verdiskapingsprogram i Innovasjon Norge over kap. 2415, post 75. Programmet er rettet mot særskilte utfordringer i marin sektor.

Fiskeri- og kystdepartementet har bevilget 1 million kroner til program for industriell bioraffinering av fornybare råvarer i Innovasjon Norge. Dette er nærmere omtalt under kap. 1023, post 74.

I Meld. St. 22 (2012–2013) *Verdens fremste sjømatnasjon* varsler regjeringen at den vil:

- Legge til rette for en internasjonalt konkurransekraftig og markedsorientert marin ingrediensindustri, blant annet gjennom programsatsingene Norge i bioøkonomien, Marint verdiskapingsprogram og Biotek2021.
- Be Forskningsrådet og Innovasjon Norge legge fram et forslag til en koordinert FoU-innsats rettet mot marin, maritim og offshorenæringen, der en blant annet ser på hvordan samspillet mellom dagens ordninger kan bli bedre.

- Videreføre og videreutvikle Marint verdiskapingsprogram for å bidra til økt markedsorientering i sjømatnæringen.

Garantiordning for førstehåndsomsetning av fisk jf. post 50

Som følge av finansuro og usikkerhet i viktige sjømatmarkeder vedtok Stortinget i 2009 tre ekstraordinære ordninger over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Ordningen med garantier for førstehåndsomsetning av fisk ble forlenget ut 2011. Som følge av en fortsatt betydelig usikkerhet i viktige sjømatmarkeder, vedtok Stortinget i mars 2012 å gi Fiskeri- og kystdepartementet fullmakt til å gjenopprette ordningen, jf. Innst. 188 S (2011–2012) og Prop. 60 S (2011–2012). Denne fullmakten ble også gitt i 2013, jf. Prop. 1 S (2012–2013). For å bidra til en mest mulig normal flyt i omsetningen av torsk ble det besluttet å ta i bruk garantifullmakten for 2013.

Ordningen bidrar til å opprettholde fisket gjennom hovedsesongen, ved å gi økt kredittid til kjøperne.

Det ble inngått en garantiavtale mellom Innovasjon Norge og Norges Råfisklag med en samlet ramme på 320 mill. kroner. Avtalen går fram til 31. desember 2013. Utsiktene for norsk eksportnæring er fortsatt usikre, og det kan ikke utelukkes at det er behov for å sette inn tiltak også i vinterseongen for fisket etter torsk i 2014. Videre har 2013-sesongen vært krevende, og likviditetssituasjonen til fiskekjøperne er fortsatt utfordrende. Tiltak må kunne settes inn raskt dersom det skulle bli nødvendig.

Regjeringen foreslår derfor at Fiskeri- og kystdepartementet får fullmakt til å inngå en garantiavtale med Norges Råfisklag også for 2014. Det vises til forslag til romertallsvedtak. Dersom ordningen blir gjenopprettet i 2014, vil tapsavsetning kunne dekkes innenfor tidligere bevilget tapsfondsavsetning på kap. 2415, post 50.

Resultater 2012–2013

Norges Råfisklag følger opp de enkelte bedriftene tett, og stiller ulike krav til garantier mv. avhengig av spesifikke risikovurderinger av selskapene.

Nytteverdien av den statlige garantien har vært stor og helt nødvendig for å gjennomføre fisket i 2012 og for vinterfisket i 2013. I 2012 var det 120 bedrifter av 185 som benyttet ordningen. Utnyttelsen av ordningen varierer etter produksjonsform. For de kjøperne som benytter ordningen, var utnyttelsen 60 pst. Når det gjelder kjøperne i Lofoten/Vesterålen der salting/henging er en betydelig produksjonsform, var opp mot 90 pst. av den statlige garantirammen utnyttet under vinterfisket i 2013.

Tapene knyttet til ordningen var lave i 2012. På grunn av den vanskelige situasjonen i torskenæringen har risikoen for tap økt vesentlig, og Innovasjon Norge anslår at tapene i 2013 vil bli om lag 10–12 mill kroner.

Marint verdiskapingsprogram, jf. post 75

Mål

Marint verdiskapingsprogram skal bidra til å øke verdien av sjømatressursene ved markedsrettede endringsprosesser og ved å heve kompetansen i sjømatbedrifter. Markedsorientering og økt lønnsomhet i sjømatsektoren er kjernen i programmet, som har følgende delmål:

- Flere markedsorienterte sjømatbedrifter
- Økt kompetanse i markedsrettet forretningsutvikling
- Flere integrerte verdikjeder

Målgruppene for programmet har ulike utfordringer fordi sjømatnæringen er sammensatt. På bakgrunn av evalueringen i 2011/2012 av Pöyry og Innovasjon Norges erfaringer, ble programmet endret i 2013. Målene er endret og målgruppene bedre definert slik at programmet kan imøtekomme ulike utfordringer og forankre næringens behov. En ny og oppdatert programbeskrivelse ble lansert i første kvartal i 2013. Et nytt mål- og resultatstyringssystem vil også bli ferdig i løpet av 2013.

Prioriteringer 2014

Det foreslås en ramme på 54 mill. kroner til Marint verdiskapingsprogram i 2014. Marint verdiskapingsprogram har nå definert tre hovedområder: Sjømat, restråvarer og leverandører. Målgruppen utvides fra og med 2013 og det er ventet

stor etterspørsel. Arbeidsområdene og tilbudene fra marint verdiskapingsprogram beskrives under.

Markedsrettet endringsprosess i bedrift utgjør fortsatt programmets kjernevirksomhet for å fremme markedsorientering. Dette omfatter bedrifter i nettverk og enkeltbedrifter. Tiltaket skal stimulere til bedre markedstilpasning gjennom verdikjedene.

Kystnæringer mot marked (KMM) er et kompetanse- og rådgivningstilbud rettet mot bedrifter i Finnmark, Troms og Nordland. Bedriftene får prosessstøtte og bistand til å gjennomføre strategiske analyser med sikte på å utvikle lokale produktfortrinn og en mer langsiktig markedsstrategi.

Kompetanseheving omfatter blant annet et ettårig kompetanseprogram på bachelornivå (30 studiepoeng) som fokuserer på strategi, merkevare, allianse og markedsføring. Videre har Marint verdiskapingsprogram en traineeordning som tar sikte på å heve bedriftenes kompetanse innen strategisk definerte markeder.

Generelle markedstiltak inkluderer markedstiltak nasjonalt og internasjonalt. Målet med disse tiltakene er å synliggjøre norsk sjømat, øke markedskompetansen i norske sjømatbedrifter og skape arenaer for nettverksbygging. Innovasjon Norge samarbeider tett med Norges sjømatråd om flere av disse aktivitetene. Støtte til kulinariske nettverk som gir sjømatbedriftene en effektiv arena for markedsrettet utvikling av produkter og leveransekonsept er ett eksempel på tiltak.

Utviklingsiltak omfatter i hovedsak leverandørnæringen, utnyttelse av restråstoff og nye marine ressurser.

For å oppnå verdiskaping og god utnyttelse av råstoffet i hvitfisknæringen, er det avgjørende at aktører i næringen blir mer markedsorienterte. Det legges særlig vekt på merkevarebygging og produkt differensiering i etablerte markeder. Målet er å legge grunnlaget for mer robuste priser for å sikre hvitfisknæringens konkurransevne i det internasjonale markedet.

Etterspørselen etter teknologi, tjenester og kunnskap for å finne bærekraftige løsninger for fiskeri og havbruk øker i takt med økt etterspørsel etter sjømat. Norsk leverandørnæring har stort internasjonalt potensial, men har også utfordringer. Det legges vekt på å fremme samhandling hos leverandørene og få overordnet kunnskap om muligheter i det globale markedet. Økt markeds-kunnskap er også viktig for at vi på beste måte kan utnytte de mulighetene som ligger i restråstoffet.

Som en del av regjeringens tiltakspakke for torskenæringen foreslås bevilgningen økt med 6

mill. kroner til et opplæringsprogram for kvalitetsbehandling av fisk. I Prop. 192 S (2012-2013) er det foreslått en bevilgning på 4 mill. kroner til tiltaket i 2013. Prosjektet skal drives av Innovasjon Norge, men vil involvere alle ledd i verdikjeden. Målgruppen til prosjektet er fiskere og ansatte ved fiskemottak. Målet er at teoretisk og praktisk opplæring i kvalitetsbehandling av fisk skal bidra til at mer råstoff kan bearbeides og selges videre med en bedre kvalitet.

Det foreslås også å øke bevilgningen med 8 mill. kroner til en teknologisatsing rettet mot hvitfisknæringen. Effektiv bruk av teknologi er avgjørende for lønnsomheten i den norske sjømatindustrien. Norske bedrifter må i stor grad automatisere arbeidskrevende operasjoner for å være konkurransedyktige. Bedrifter som lykkes innen næringsmiddelindustrien kjennetegnes av strategisk markedstenkning og kontinuerlig innovasjon på teknologiområdet.

Resultater 2012–2013

Programmet hadde en ramme på 40 mill. kroner i 2012. Programmet har hatt en større aktivitet enn rammen tilsier, fordi det har vært overførte midler fra tidligere år. Den største andelen av tilsagnene i 2012 gikk til markedsrettet endringsprosess i bedrifter, i nettverk eller i enkeltbedrifter.

I 2012 ble det gitt tilsagn til 30 forprosjekt på om lag 10 mill. kroner. De fleste av prosjektene dreide seg om å etablere seg i nye markeder eller nye segment.

I 2012 ble det gitt tilskudd til ti hovedprosjekter som gjelder merkevarebygging og nettverksamarbeid. De fleste av hovedprosjektene dreier seg om det internasjonale markedet, mens tre prosjekter dreier seg om å styrke hjemmemarke-

det. 17 bedriftsanalyser under rådgivingsstilbudet Kystnæringer mot marked (KMM) ble gjennomført i 2012. Dette resulterte i ni forprosjekter og fem hovedprosjekter. Totalt var det satt av 15 mill. kroner til KMM, som inkluderte prosjekter innen markedsrettet endringsprosess i bedrift.

Norges Handelshøyskole er tildelt kontrakt for å videreføre kompetanseprogrammet i Marint verdiskapingsprogram. Siden 2006 har seks kull og 172 personer gjennomført programmet. 28 personer gjennomførte programmet i 2012. Deltakerne representerer alle typer sjømatindustri og ulike regioner i Norge, og kvinneandelen var 50 pst. Om lag en tredjedel av deltakerne i kompetanseprogrammet gjennom årene har hatt ledende stillinger i sjømatbedrifter.

Traineeordningen er benyttet av langt færre bedrifter, men utgjør både et viktig tillegg og et desentralisert tilbud. I 2012 var det i samsvar med målsettingen utplassert fire traineer ved Innovasjon Norges kontorer i Madrid og Milano.

Norges forskningsråd har ansvaret for midlene til brukerrettede innovasjonsprosjekter i Marint verdiskapingsprogram. Målet er å fjerne flaskehalsen i verdikjeden fra råstoff til marked for marin sektor. Det er gitt støtte til 11 forskningsprosjekt. De fleste omhandler utnyttelse av restråstoff og optimalisering av foredlingsprosesser.

Budsjettforslag 2014

Post 75 Marint verdiskapingsprogram

Det fremmes forslag om å bevilge 54 mill. kroner på posten i 2014. Det foreslås å øke bevilgningen med 6 mill. kroner til et opplæringsprogram for kvalitetsbearbeiding av fisk, og med 8 mill. kroner til teknologisatsing rettet mot hvitfisknæringen.

Programkategori 16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)					
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
1030	Fiskeridirektoratet	361 175	375 800	383 260	2,0
1050	Diverse fiskeriformål	63 723	249 190	266 290	6,9
	Sum kategori 16.30	424 898	624 990	649 550	3,9

Utgifter under programkategori 16.30 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)					
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01-20	Driftsutgifter	354 467	369 000	373 740	1,3
21-23	Andre driftsutgifter	5 439	5 100	7 780	52,5
30-49	Nybygg, anlegg	1 269	1 700	1 740	2,4
60-69	Overføringer til kommuner		180 000	180 000	0,0
70-89	Overføringer til private	63 723	69 190	86 290	24,7
	Sum kategori 16.30	424 898	624 990	649 550	3,9

Innledning

Programkategori 16.30 utgjør om lag 11 pst. av det samlede budsjettet under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde. Programkategorien omfatter bevilgninger til Fiskeridirektoratet og til virkemidler overfor fiskeri- og fangstnæringen. Omtalen under programkategorien omhandler både Fiskeri- og kystdepartementets og Fiskeridirektoratets arbeid.

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for bærekraftig forvaltning av alle de levende marine ressursene i de norske hav- og kystområdene, og å legge til rette for verdiskaping med utgangspunkt i disse ressursene.

Rundt 90 pst. av Norges fangster kommer fra bestander som vi forvalter i felleskap med andre

stater. Internasjonale organisasjoner og konvensjoner definerer viktige rammebetingelser for norsk forvaltning av levende marine ressurser og miljø.

Havbruksforvaltningen skal sikre en bærekraftig og miljøtilpasset utvikling av havbruksnæringen, der hensynet til miljø er en grunnleggende premiss for videre utvikling og vekst i næringen. Samtidig er konkurransedyktige rammebetingelser en forutsetning for at norsk havbruksnæring skal kunne utvikles videre.

Norsk sjømat skal være trygg og kjent for kvalitet. Det skal arbeides nasjonalt og internasjonalt for å dokumentere og kommunisere på en balansert måte til forbrukerne de helsemessige virkningene av å spise sjømat.

Videre vekst i den norske sjømatnæringen forutsetter at norske produkter har adgang til de utenlandske markedene. I tillegg skal det arbeides for å skape interesse og begeistring for sjømat på det norske hjemmemarkedet. Det er også viktig å øke verdiskapingen gjennom differensiering av råvarene og utvikling av nye produkter.

De sentrale lovene for fiskeri- og havbruksforvaltningen er lov om rett til å delta i fiske og fangst (deltakerloven), lov om forvaltning av viltlevande marine ressursar (havressurslova), lov om omsetning av råfisk (råfiskloven) og lov om akvakultur (akvakulturloven). Råfiskloven vil fra 1. januar 2014 bli erstattet av lov om førstehandsomsetning av viltlevande marine ressursar (fiskesalagslova). I tillegg kommer en rekke forskrifter, som blant annet gjelder de årlige reguleringene.

Status for havmiljø, eksport, verdiskaping og bærekraft i de marine næringene er redegjort for i del I, kapittel 4. Omtalen under beskriver mål, prioriteringer og resultater innen fiskeri- og havbruksforvaltningen.

Gjennomgang av arbeidsdeling og organisering av underliggende etater

Norge skal bli verdens fremste sjømatnasjon, i alt fra forvaltning til verdiskaping. I Meld St. 22 (2012–2013) *Verdens fremste sjømatnasjon* (sjømatmeldingen) synliggjør regjeringen at vi allerede er godt på vei, men det gjenstår fortsatt mye for å kunne bidra til å møte de framtidige utfordringer og muligheter. På myndighetsnivå må det legges bedre til rette for en mer helhetlig hav- og kystforvaltning. I sjømatmeldingen omtales en prosess for se på bedre samordning av statens samlede tilsynsressurser på havbruksområdet m.v. I tillegg varsles det en gjennomgang av samarbeidet om havgående forskningsfartøy for å vurdere ytterligere samordning og effektivisering, hvor også mindre, kystnære fartøyer skal vurderes inkludert. Dette er viktige prosesser som vil bli fulgt opp.

Etter regjeringens vurdering er det imidlertid også behov for en bredere gjennomgang av oppgavefordeling og arbeidsdeling mellom Fiskeri- og kystdepartementets underliggende etater. Dette omfatter en vurdering av hvordan eventuelle endringer i arbeidsdeling og organisering kan bidra til:

- å legge til rette for en mer helhetlig og samordnet hav- og kystforvaltning, blant annet gjennom en bedre samordning av Fiskeridirektoratet og Kystverket

- et bedre og mer samordnet tilsyn, eventuelt gjennom utskilling av tilsyn fra direktoratsopp-gavene.
- en bedre og mer samordnet bruk av fartøyer og annen infrastruktur, og blant annet vurdere en bedre samordning av rederifunksjonene.

Fiskeriforvaltning

Havets og kystens ressurser og miljø er fundamentet for marin verdiskaping. Vitenskapelige råd og gode forvaltningsprinsipper er grunnlaget for at vi skal kunne realisere et høyt langtidsutbytte av bestandene. Det må også holdes god kontroll med høstingen av ressursene.

Det følger av havressursloven at forvaltningen skal være basert på økosystemtenking, en føre-var-tilnærming, og den skal være i tråd med internasjonale avtaler og retningslinjer. Forvaltningen skal også legge opp til et maksimalt langtidsutbytte. Ressursene skal fordeles på en måte som bidrar til å opprettholde en variert flåtestruktur og sysselsetting langs kysten og slik at det materielle grunnlaget for samisk kultur ivaretas. Høstingsmetodene skal være skånsomme, og ressursene skal utnyttes slik at det gir høyest mulig verdiskaping.

Internasjonalt samarbeid om ressurser og miljø

Mål og prioriteringer

Norge arbeider internasjonalt for at forvaltningen av marine ressurser skal skje i tråd med anerkjente prinsipper som blant annet bærekraftig bruk, føre-var-prinsippet og økosystembasert forvaltning. Dette gjelder i våre egne soner, på det åpne hav og i andre staters soner.

Norge skal være premissleverandør og bidragsyter til den internasjonale fiskeri- og havdebatten. Fiskeri- og kystdepartementet skal arbeide for at norske posisjoner knyttet til marin ressurs- og miljøforvaltning får gjennomslag. Det skal inngås avtaler om felles forvaltning av fiskebestander som sikrer bærekraftig høsting og kontroll av fisk.

Fiskeri- og kystdepartementet vil fortsette arbeidet med å fremme bærekraftig ressursutnyttelse, noe som er en forutsetning for global mat-sikkerhet. I tillegg vil arbeidet med marine verneområder og marine beskyttede områder dominere i flere av de internasjonale prosessene. Drøftingen av disse spørsmålene vil blant annet foregå innenfor rammen av FNs generalforsamling, FN-konvensjonen om biologisk mangfold, FNs organisa-

sjon for ernæring og landbruk (FAO) og i de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene. Departementet vil videreføre samarbeidet om fiskeri- og havforvaltning med strategisk viktige land som USA, Canada, Brasil m.fl., i tråd med inngåtte avtaler.

Resultater 2012–2013

Norge har inngått bilaterale avtaler om fiskerisamarbeid med Russland, EU og Grønland. Norge har også samarbeidet internasjonalt for å sikre avtaler om forvaltningen av kolmule og uer. Trepartsavtalen om lodde ved Island, Grønland og Jan Mayen og Smutthullavtalen mellom Island, Russland og Norge er videreført. Det har blitt ført forhandlinger om forvaltningen av makrell mellom Norge, EU, Færøyene og Island, men disse forhandlingene har så langt ikke ført til noen avtale. Norge og EU har derfor inngått en bilateral avtale basert på den etablerte forvaltningsstrategien. Det er ført forhandlinger om forvaltningen av norsk vårgytende sild mellom Norge, Russland, Island, EU og Færøyene. Færøyene trakk seg imidlertid fra forvaltningssamarbeidet, og det er inngått en avtale mellom de øvrige kyststatene for 2013.

De regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene er sentrale for forvaltningen av fiskeriene i internasjonalt farvann og for fisket på langtvandrende bestander. Flere av organisasjonene er i gang med på å revidere sine konvensjoner. Fra norsk side legges det vekt på at anerkjente og etablerte prinsipper for fiskeriforvaltning som blant annet føre-var-prinsippet, maksimalt langtidsutbytte og økosystembasert tilnærming, blir gjen speilet i de nye konvensjonene. Arbeidet i organisasjonene er nærmere omtalt under kap. 1001, post 70.

Fiskeriforvaltningen har også deltatt i internasjonale fora der marint miljø har blitt behandlet. Viktige fora er FNs generalforsamling, FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Konvensjonen om internasjonal handel med truede dyre- og plantearter (CITES), Konvensjonen om vern av trekkende arter av ville dyr (Bonnkonvensjonen) og Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhav (OSPAR). I alle fora er det et mål at Norge framstår med én stemme basert på omforente tverrsektorielle posisjoner. Fiskeriforvaltningen søker å bidra til realistiske og ambisiøse beslutninger der miljø- og fiskeriforvaltning baseres på allerede avklarte nasjonale og internasjonale ansvarsfor delinger.

Norge samarbeider om forvaltning av hval i Den internasjonale hvalfangstkommissjonen (IWC). I tillegg deltar Norge i arbeidet med forvaltningen av sjøpattedyr i Den nordatlantiske sjøpattedyrkommissjonen (NAMMCO).

Fiskeri- og kystdepartementet deltar i nordisk fiskerisamarbeid under Nordisk Ministerråd.

Departementet iverksatte i 2011 et omfattende samarbeidsprogram med Brasil som en av delene i regjeringens Brasilstrategi. Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, NIFES, Nofima, Mattilsynet og Veterinærinstituttet deltar også i dette arbeidet.

Norge har i tillegg arbeidet for å få etablert et internasjonalt rammeverk for havnestatskontroll. I 2009 vedtok FAO etter norsk initiativ en global avtale om havnestatskontroll. FAO vedtok i 2011 internasjonale retningslinjer for å redusere utkast og bifangst. Begge disse instrumentene ble utviklet på bakgrunn av norske initiativ.

Mer detaljert informasjon om Norges fiskeriavtaler med andre land og status for fisket etter avtalene finnes i Meld. St. 40 (2012–2013) *Dei årlege fiskeriavtalane Noreg har inngått med andre land for 2013 og fisket etter avtalane i 2011 og 2012*.

Ulovlig, urapportert og uregulert fiske

Mål og prioriteringer

Ulovlig, urapportert og uregulert fiske (UUU-fiske) er en stor trussel mot de marine ressursene, og er en betydelig utfordring for forvaltningen globalt. Begrepet UUU-fiske omfatter både kriminalitetsspørsmål og forvaltningsutfordringer. Urappertert og uregulert fiske utgjør betydelige problemer, men trenger ikke nødvendigvis å være ulovlig. Det er uansett avgjørende å få i stand omforente reguleringstiltak og robuste rapporteringsregimer. Ulovlig fiske og fiskerikriminalitet i bredere forstand krever målrettet ressurskontroll og samarbeid på tvers av faglige linjer og myndigheter både nasjonalt og internasjonalt.

Prioriterte tiltak i Norges innsats mot UUU-fiske er å følge opp havressursloven, gjennomføre inspeksjoner og være til stede på havet og på land, utvikle systemer for risikovurdering, analysearbeid, følge opp utkastforbudet, elektronisk rapportering og sporing, havnestatskontroll, utvikle kriterier for flaggstatsansvar, informasjonsdeling og markedsstatstiltak (fangstsertifikater).

I tillegg vurderer norske myndigheter fortløpende å utvikle bistandsarbeidet for å hjelpe land

med å etablere bedre systemer for forvaltning og ressurskontroll.

Resultater 2012–2013

Bekjempelse av UUU-fiske har vært en hovedprioritet for Fiskeri- og kystdepartementet i de siste årene, og en rekke tiltak har blitt gjennomført nasjonalt, regionalt og globalt. Et viktig virkemiddel nasjonalt er hjemlene mot UUU-fiske i havressursloven, som blant annet åpner for bruk av tvangsmulkt og lovbruddsgebyr mot de som deltar i slikt fiske i norske og utenlandske farvann.

Kontrollinnsatsen er økt, og det er gjort endringer i regelverket. Fiskekriminalitet har høy prioritet i politiet og hos påtalemyndigheten. Fiskeriforvaltningen har prioritert internasjonalt samarbeid om ressurskontroll.

Heller ikke i 2012 ble det registrert noe ulovlig overfiske av torsk og hyse i Barentshavet, og samarbeidet med russiske fiskerimyndigheter har gitt gode resultater. Det er likevel viktig å arbeide med videreutvikling av kontrollmetodikk og analyse, for å redusere risikoen for at de eksisterende tiltakene er eller blir utilstrekkelige.

Det er arbeidet med å utvikle en risikobasert kontroll, med elektronisk rapportering og vekt på etterfølgende kontroller. Det har ført til en mer målrettet ressurskontroll og forbedrede resultater. Fiskeriforvaltningens analysenettverk (FFA) ble etablert i 2009, og er et annet konkret tiltak mot ulovlig fiske og fiskerikriminalitet. FFA bidrar til et tettere samarbeid mellom ulike etater og lager oppdaterte, tverrsektorielle analyser innenfor saksområdet ulovlig fiske og fiskerikriminalitet.

Norge leder en nyetablert ad hoc-arbeidsgruppe om fiskerikriminalitet i Interpol. Denne gruppen retter særlig oppmerksomheten mot fiskerikriminalitet i Vest-Afrika og skal sørge for å utvikle og forbedre retningslinjer, bedre informasjonsdelingen mellom relevante etater og styrke kontroll- og forvaltningskapasiteten.

Et annet prioritert område har vært arbeidet med å forhindre utkast av fisk. Norge har jevnlig tatt opp problemene knyttet til utkastpåbudet med EU, og har avtalt en rekke tiltak for å bøte på pro-

blemet, blant annet et utkastforbud i Skagerrak. Europakommisjonen la i juli 2011 fram et forslag til reform av EUs felles fiskeripolitikk, og i mai 2013 ble det vedtatt å i prinsippet innføre et utkastforbud i EU, selv om forbudet ikke er absolutt.

Norge har også satt utkast av fisk på dagsorden i FNs generalforsamling og i FAOs fiskerikomiteé. Selv om en del land allerede har etablert lovgivning på dette området, er utkast av fisk fortsatt i stor grad uregulert og urapportert på globalt nivå.

Et annet tiltak som vil få stor betydning i arbeidet mot UUU-fiske er FN-avtalen om havnestatskontroll. Mange av kontrolltiltakene Norge har etablert de siste årene er gjennom FAO-avtalen blitt internasjonale minimumsstandarder.

Norge har også arbeidet internasjonalt for å utforme kriterier for flaggstatsansvar. Forhandlingene om dette tok til i mai 2011, og er nå i slutfasen. Formålet med prosessen er å identifisere hvilke flaggstater som oppfyller sine forpliktelser etter folkeretten og hvilke som ikke gjør det, samt å vurdere mulige tiltak mot flaggstater som ikke oppfyller sine forpliktelser.

Elektronisk fangstdagbok ble innført i 2011. Norge har også utviklet et system for fangstsertifikater for å imøtekomme EUs krav ved import av fisk.

Fiske og fangst

Mål og prioriteringer

Forvaltningsprinsippet i havressursloven innebærer blant annet at fiskerimyndighetene skal holde oppsyn med situasjonen til bestandene i økosystemet, og innføre tiltak dersom det er nødvendig.

På bakgrunn av dette har Fiskeri- og kystdepartementet fra 2011 klargjort hvilke bestander som trenger særlig forvaltningsmessig oppmerksomhet i det aktuelle budsjettåret. Disse bestandene er vurdert til å ha et spesielt behov for overvåking og eventuelt nye tiltak. Oversikten oppdateres årlig, og prioriteringen for 2014 framgår av tabell 6.14.

Tabell 6.14 Oversikt over bestander med behov for forvaltningsmessig prioritering i 2014.

Art/bestand	Merknad
Bruskfisk generelt (haiarter, havmusarter og skatearter)	Vurdere behov for tiltak for flere bruskfiskarter og videreføre arbeidet med utkast til en overordnet forvaltningsplan og felles forskrift. Kunnskapsoppbygging.
Pigghå spesielt	Etablere rapporteringskrav som gir økt kunnskap om bestandsutviklingen.
Hummer	Evaluere eksisterende tiltak og vurdere nye.
Kongekrabbe	Ferdigstille evaluering av forvaltningen.
Kveite i sør	Gjennomføre tiltak som sikrer bærekraftig høsting.
Leppefisker	Vurdere bærekraftig uttak og bruk av leppefisk.
Makrell og NVG-sild	Forhandle frem ny kyststatsavtale.
Raudåte	Utvikle og implementere forvaltningsplan.
Vanlig uer (<i>Sebastes marinus</i>)	Vurdere tiltak for å hindre ytterligere bestandsnedgang.
Snabeluer (<i>Sebastes mentella</i>)	Arbeide for å etablere et multilateralt (flerparts) forvaltningsregime.

Friere redskapsvalg

Fiskeflåten er i dag regulert ut fra hvilke redskaper som kan brukes til hvilke tider og i hvilke områder. Dessuten er fisketillatelsene i stor grad basert på redskapstype. Dette begrenser det enkelte fartøys tilpasningsmuligheter. Dagens regelverk kan være til hinder for å bruke energi- og kostnadseffektive fangstmetoder, og det er en prioritert oppgave å legge til rette for et friere og mer miljøtilpasset redskapsvalg i fiskeflåten. Departementet vil i dette arbeidet legge vekt på at et friere redskapsvalg ikke skal medføre uønsket beskatningsmønster, redusert råstoffkvalitet, eller uakseptabel negativ påvirkning på økosystemet eller miljøet.

Markedsorientert høsting

For å utnytte Norges fortrinn som sjømatnasjon er det et mål å utvikle reguleringsopplegg som kan bidra til jevnere landinger gjennom året, høy kvalitet på råstoffet og en tydeligere markedsorientering gjennom hele verdikjeden.

Tang og tare

Det høstes om lag 140-170 000 tonn tare i Norge per år. Stortaren har sannsynligvis den høyeste

foredlingsgraden av alle marine ressurser som eksporteres fra Norge. Om lag 200 personer er ansatt i videreforedlingsindustrien, og eksportverdien utgjør om lag 750 mill. kroner.

Det er satt i gang en gjennomgang av forvaltningen av tang og tare, som blant annet omfatter kunnskapsgrunnlaget, forvaltningsmodellen og behovet for kontrolltiltak. Forskriften om posisjonsrapportering og elektronisk rapportering for norske fiske- og fangstfartøy er nå utvidet til å omfatte fartøy som benyttes til høsting av tare. Videre skal det vurderes om taretrålere må innføres i merkeregisteret. Målet er å sikre at tang og tare blir forvaltet etter de samme prinsippene som øvrige marine ressurser.

Det skal vurderes om det er behov for å revidere den nasjonale / overordnede forvaltningsplanen for høsting av tang og tare.

Resultater 2012–2013

Fiske og fangst

Status for oppfølging og iverksatte tiltak for bestander med særskilt forvaltningsbehov i 2012 og 2013 inneholder en oversikt over arter og bestander som det har vært rettet særlig søkelys mot i 2012 og 2013, og der det har vært satt i verk nye og ekstraordinære tiltak for å bedre situasjonen.

Tabell 6.15 Status for oppfølging og iverksatte tiltak for bestander med særskilt forvaltningsbehov i 2012 og 2013

Art/bestand	Merknad
Bruskfisk generelt (haiarter, havmusarter og skatearter) og pigghå spesielt	Arbeid med en nasjonal handlingsplan og felles forskrift pågår, bl. a. er en høring under behandling. Det er innført en bifangstregulering for pigghå som opprettholder annet kystfiske og sikrer korrekt fangststatistikk. Det er behov for økt kunnskap og nye tiltak vurderes løpende.
Hummer	Arbeidet med å evaluere innførte tiltak er startet opp.
Kveite	Kunnskapsstatus er gjennomgått og det er gjennomført høring om reguleringstiltak. Det arbeides med å iverksette reguleringstiltak i sør, hvor bestandssituasjonen er dårlig. I nord er bestandssituasjonen bedre, men grunnet økende beskatningstrykk vurderes behovet for nye reguleringstiltak fortløpende.
Leppefisker	Siste års reguleringstiltak er videreført. Et videre arbeid med å vurdere bærekraftig høsting og bruk av leppefisk har prioritet.
Raudåte	Arbeidet med å etablere en forvaltningsplan er påbegynt, men vil ikke kunne ferdigstilles før i 2014. Et selskap er tildelt en ny 5-årig tillatelse til prøvehøsting, bl.a. for å opparbeide et bedre kunnskapsgrunnlag.
Stillehavsøsters	Det er gjennomført en informasjonskampanje for økt utnyttelse av ressursen.
Uer (<i>Sebastes marinus</i>)	Det er igangsatt et arbeid for å redusere bifangst av uer i andre fiskerier, og det legges opp til at en arbeidsgruppe skal vurdere mulige forvaltningstiltak.
Snabeluer (<i>Sebastes mentella</i>)	I følge ICES er bestanden ikke lenger truet. Arbeidet med å etablere et multilateralt forvaltningsregime pågår.

Tang og tare

En del av forvaltningsoppgavene i tilknytning til høsting av tang og tare ble overført til fylkeskommunene i 2011.

Overvåkingsprogrammet for tareskog er videreført. Det foregår kommersiell høsting av tare på kyststrekningen Rogaland – Nord-Trøndelag, og uttaket reguleres gjennom regionale forvaltningsplaner.

Arealtilgang, klimatilpasning og kartlegging

Mål og prioriteringer

Arbeidet med de helhetlige forvaltningsplanene for norske havområder legger overordnede politiske rammer for arealbruk i havet. Målet er at forskjellige interesser skal eksistere sammen med lavest mulig konfliktnivå og at planene legger til rette for en helhetlig økosystembasert forvaltning, med vekt på sameksistens og at aktiviteten totalt sett skal være innenfor en bærekraftig ramme. Arbeidet med areal- og verneplanprosesser i kystsonen legger rettslig bindende rammer for aktivitet på et mer detaljert nivå og er derfor viktig for departementets ansvarsområder.

Tilgang på areal og sameksistens med annen virksomhet

Det er mange brukerinteresser i kystsonen, og arbeidet for å sikre sameksistens mellom ulike interesser er derfor viktig. I kystsonen er arealplanlegging etter plan- og bygningsloven det viktigste verktøyet for å sikre sameksistens. Også verneplaner er premissgivere for tilgangen til marin verdiskaping og kan medføre interessekonflikter. Det er derfor en viktig oppgave for den regionale fiskeri- og kystforvaltningen å delta i prosesser som gir føringer for tilgangen på areal etter plan- og bygningsloven og naturmangfoldloven.

Det skal legges til rette for en framtidig arealstruktur for havbruksnæringen som optimaliserer produksjon og ivaretar miljø- og sykdomshensyn. Strukturen skal også bidra til lavt konfliktnivå og sameksistens med ulike interesser, og som både ivaretar hensynet til små og mellomstore aktører og tar opp i seg de erfaringene som er gjort med lokalt og frivillig samarbeid.

Petroleumsvirksomhet og anlegg for vindkraft blir ofte planlagt i områder som tradisjonelt har vært benyttet til fiskeriaktivitet. Dette kan føre til

interessekonflikter og krever derfor gode prosesser for å unngå konflikter. For petroleumsvirksomheten er det spesielt seismiske undersøkelser som arealmessig har følger for fiskeriaktivitetene. Bruken av fjorder som deponi for store mengder avfall fra gruvedrift fører til interessekonflikter med sjømatnæringen. Våren 2013 la regjeringen fram en strategi for mineralnæringen der også bruk av fjorder som deponiområder omtales. I følge strategien skal det utarbeides retningslinjer for hva som skal ligge til grunn for å vurdere bruk av en fjord som deponiområde. De nærmeste årene skal det utarbeides vannforvaltningsplaner etter vannforskriften som omfatter alt kystvann innenfor én nautisk mil utenfor grunnlinjen. Disse planene vil ha betydning for sjømatsektoren.

Klimaendringer

Virksomheter av endret vanntemperatur, høyere vannstand og kraftigere vær vil kreve tilpasninger innenfor hele Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde. Det er viktig å få tilstrekkelig kunnskap om virkningene av klimaendringer og havforsuring på de marine økosystemene, og tilpasse fiskeri- og kystforvaltningen til nye betingelser.

Fiskeri- og kystdepartementet har laget en klimastrategi for eget ansvarsområde. Strategien omfatter kunnskapsbehov, klimatilpasning og hva som kan gjøres for å legge til rette for å redusere utslippene fra fiskerisektoren.

Kartlegging

Kunnskap om økosystemer og næringsaktivitet gir grunnlag for avveininger mellom ulike interesser.

Den systematiske bunnkartleggingen i norske havområder i regi av MAREANO-programmet videreføres. Programmet innhenter viktig kunnskap til forvaltningen gjennom å kartlegge topografi og bunntyper, artsmangfold, naturtyper og miljøgiftinnhold i sedimenter. Dette er grunnleggende data som er nyttig i forvaltningens vurdering av arealbruk og tilrettelegging for ulike næringsaktiviteter i området. Fiskeri- og kystdepartementet vil arbeide for en tilsvarende kartlegging i kystsonen.

Gjennom det nasjonale programmet for kartlegging og overvåking av biologisk mangfold kartlegges kystsonene i kommunene. Dette gir et grunnlag for avveininger mellom bruk og vern i kystsonen.

BarentsWatch er et helhetlig informasjonssystem for norske hav- og kystområder. Det utvikles

forløpende nye tjenester både tilknyttet informasjonssystemet og i det adgangsbegrensede samhandlingssystemet. Det vises til nærmere omtale under programkategori 16.60.

Resultater 2012-2013

Fiskeri- og kystforvaltningen har deltatt i prosesser som påvirker arealtilgangen og forvaltningen av areal i sjø og kystsoner, og har bidratt med å utarbeide vannforvaltningsplaner etter vannforskriften. Videre har Fiskeri- og kystdepartementet og underliggende organer deltatt i arbeidet med en strategisk konsekvensutredning av arealer for mulig vindkraftutbygging i sjøen, som ble lagt fram i desember 2012.

Petroleumsloven med forskrifter regulerer den seismiske aktiviteten, men regelverket har ikke vært tydelig nok. Derfor har Fiskeri- og kystdepartementet og Olje- og energidepartementet i felleskap utarbeidet en veileder *Gjennomføring av seismiske undersøkelser på norsk sokkel*. Veilederen ble lagt fram i slutten av juni 2013.

Fiskeri- og kystforvaltningen deltar i utredningsarbeid og arbeidsgrupper knyttet til forvaltningsplanene for norske havområder. Forvaltningsplanen for Nordsjøen og Skagerrak ble lagt fram 26. april 2013, jf. Meld. St. 37 (2012-2013). I 2013 prioriteres utredningsarbeid i forbindelse med revisjon av forvaltningsplan for Norskehavet. Det legges opp til en forenkling av prosessene i forbindelse med oppdateringene av framtidige forvaltningsplaner.

Den første versjonen av informasjonssystemet i BarentsWatch ble lansert 30. mai 2012. Det er også startet en utvikling av adgangsbegrensede tjenester i det etatsinterne samhandlingssystemet.

Så langt har MAREANO kartlagt 95 950 km² med hensyn til geologi, biologi og miljøkjemi, mens det er dybdemålt 104 000 km² ved hjelp av multistråle ekkolodd. I 2011 startet kartleggingen av det tidligere omstridte området i Barentshavet vest for avrensingslinjen mot Russland. Kartleggingen har fortsatt i 2012 og 2013. Så langt er 23 300 km² av det tidligere omstridte området dybdekartlagt. De to siste årene har MAREANO ellers konsentrert innsatsen om sårbare og verdifulle områder i Norskehavet.

Havbruksforvaltning

Havbruksnæringen er viktig for den nasjonale økonomien, og for sysselsetting og bosetting i mange kystkommuner. I Soria Moria II slås det fast at det skal legges til rette for videre vekst i

norsk havbruksnæring innenfor bærekraftige rammer.

Bærekraftig havbruk

All matproduksjon påvirker miljøet. Spørsmålet er hvor stor miljøbelastning vi skal akseptere. En forutsetning for å utnytte potensialet for videre vekst i norsk havbruksnæring er at det kan dokumenteres at havbruksnæringen drives innenfor miljømessige akseptable rammer.

Riksrevisjonen leverte 6. mars 2012 en rapport om havbruksforvaltningen. Riksrevisjonen stiller spørsmål ved om det overordnede målet om en bærekraftig og miljøtilpasset havbruksnæring er nådd. Riksrevisjonens bemerkninger faller i stor grad sammen med de områdene regjeringen har

pekt ut som satsingsområder. Fiskeri- og kystdepartementet har satt i gang arbeidet med å følge opp Riksrevisjonens bemerkninger. Bevilgningen til havbrukstilsyn ble i statsbudsjettet for 2013 økt med 10 mill. kroner, jf. nærmere omtale under kap. 1030 Fiskeridirektoratet.

Mål og prioriteringer

De viktigste miljøutfordringene for havbruksnæringen ble skissert i Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring fra 2009. Innsatsområdene og målene i strategien er presentert i tabell 6.16. Til hvert av målene er det knyttet en rekke tiltak som skal sikre at miljøpåvirkningen er innenfor de rammer myndighetene aksepterer.

Tabell 6.16 Strategi for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring

Innsatsområde	Mål
Genetisk påvirkning og rømming	Havbruk bidrar ikke til varige endringer i de genetiske egenskapene til villfiskbestandene
Forurensning og utslipp	Alle oppdrettslokalteter som er i bruk holder seg innenfor en akseptabel miljøtilstand, og har ikke større utslipp av næringssalter og organisk materiale enn det resipienten tåler
Sykdom, medregnet parasitter	Sykdom i oppdrett har ikke bestandsregulerende effekt på villfisk, og mest mulig av oppdrettsfisken vokser opp til slaktning med minimal medisinbruk
Arealbruk	Havbruksnæringen har en lokalitetsstruktur og arealbruk som reduserer miljøpåvirkning og smitterisiko
Førrressurser	Havbruksnæringens behov for førråstoff dekkes uten overbeskatning av de villevende marine ressursene

I sjømatmeldingen som ble lagt fram for Stortinget mars 2013, ble arbeidet med bærekraftsindikatorer og grenseverdier for lakselus og genetisk interaksjon presentert. Det skal arbeides videre med å utforme effektive og målrettede forvaltningstiltak når aktuelle grenseverdier overskrides. Det vil bli arbeidet videre med å utvikle både målemetode og grenseverdier slik at bærekraftindikatorer og grenseverdier kan bli oppdatert i takt med at det kommer ny kunnskap.

Rømmingskommisjonen er endret til et mer rendyrket teknisk ekspertutvalg. Kommisjonen skal bistå Fiskeridirektoratet med egne uavhengige undersøkelser i feltet, og skal vurdere saker av mer teknisk karakter ved utstyr og drift. Arbeidet må ses i sammenheng med styrkingen av Fiskeridirektoratets havbrukstilsyn.

I den forvaltningsrettede havbruksforskningen vil det generelt bli lagt stor vekt på å få mer kunnskap om miljøpåvirkningene fra havbruksnæringen. Forskningen skal særlig konsentrere seg om genetisk interaksjon mellom oppdrettsfisk og villfisk, sykdom og smittespredning (inkludert lakselus) og lokaliteters plassering og bæreevne.

På flere av fagområdene som skal dekkes av forvaltningsrådgeving knyttet til havbruk er det ulike meninger og synspunkter, også blant fagfolk i ulike vitenskapelige miljøer. Det er viktig at avgjørelser om utviklingen i havbruksnæringen baseres på best mulig og beste tilgjengelige kunnskap. Det vil bidra til å sikre kvaliteten i beslutningsgrunnlaget og myndighetenes og næringens integritet og legitimitet.

Resultater 2012–2013

Samtlige av de 29 tiltakene i bærekraftstrategien som ligger under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde er igangsatt eller allerede fullført. Prioriterte områder er genetisk interaksjon og rømming, lakselus og utslipp.

Havforskningsinstituttet har sammen med Veterinærinstituttet og med bidrag fra Norsk institutt for naturforskning (NINA) utarbeidet forslag til førstegenerasjons målemetode for miljøeffekt (effektindikatorer) når det gjelder genetisk påvirkning fra oppdrettslaks til villaks, og påvirkning av lakselus fra oppdrett på villevende bestander av laksefisk. Forslaget beskriver to sett av indikatorer – varslingsindikatorer og verifiseringsindikatorer – for både lus og genetisk påvirkning. Fiskeridirektoratet og Mattilsynet har fulgt opp dette arbeidet for å gi råd til Fiskeri- og kystdepartementet, blant annet om når det bør iverksettes eventuelle tiltak og geografisk differensiering av slike tiltak. Rapporten og rådene fra Fiskeridirektoratet og Mattilsynet har dannet grunnlag for bærekraftindikatorerne slik de ble presentert i sjømatmeldingen.

En rekke rømmingsreducerende tiltak er gjennomført. En skjerping av teknisk standard for flytende oppdrettsanlegg (NYTEK-forskriften) trådte i kraft 1. januar 2012. Tekniske standarder for landbaserte akvakulturanlegg ble fastsatt som Norsk standard (NS 9416) i januar 2013. Slike standarder reduserer sannsynligheten for rømming. Det er satt en begrensning på antall fisk per merd på 200 000, for å redusere konsekvensen ved en eventuell rømming. En prøveordning som tillater produksjon av større settefisk på land skal bidra ytterligere til å redusere rømmingsrisikoen.

En ekspertgruppe konkluderte i desember 2011 med at utslippene fra oppdrettsanlegg av næringsstoffene nitrogen og fosfor ikke har noen vesentlig betydning i fjordområder. Målingene ble gjort i Hardangerfjorden og Boknafjorden.

Fiskeridirektoratets miljøovervåking under selve anleggene viser at miljøtilstanden generelt er god i hele landet. Miljøundersøkelsene (MOMB) viser den samme gode tendensen i 2012 som i 2011. I 2012 hadde 93 pst. av anleggene god eller veldig god miljøtilstand under anleggene. Totalt ble det oppdatert miljøundersøkelser på 753 lokaliteter. Noen lokaliteter er ikke med på grunn av store dyp eller sterkt skrånende sjøbunn.

Fiskehelse og fiskevelferd

Mål og prioriteringer

Arbeidet for å bedre fiskehelsen pågår kontinuerlig og er viktig for utviklingen av norsk havbruksnæring. Produksjonstapet den første perioden mens fisken står i sjøen viser stor spredning, fra svært små tap og til uakseptable forhold. Det skal arbeides for å systematisere årsakene til tapene og dermed kunne sette inn tiltak ved drift og lokalitetsstruktur.

Lakselussituasjonen, særlig for villfisk, vil kreve oppmerksomhet og oppfølging både på kort og lang sikt. Samordning av oppdrettsanleggenes produksjonssyklus, optimalisering av driftsrutiner og biologisk og mekanisk lusekontroll bør prioriteres framfor medisinbruk. Samtidig er det behov for å ha tilgjengelig et spekter av medikamenter i oppdrett når det er nødvendig.

Transport av fisk er en risikofaktor for spredning av smitte. Framtidens brønnbåter må konstrueres på en måte som reduserer denne risikoen. De mest moderne brønnbåtene har systemer for desinfeksjon av inntaks- og/eller utløpsvann, og det tas sikte på å innføre dette som krav til alle brønnbåter i framtiden.

Resultater 2012–2013

Nivået av lakselus var lavere på oppdrettsfisken fra januar til juli i 2013 enn i tilsvarende periode i 2012. Det har blitt gjennomført samordnet vårvasking langs mesteparten av kysten også i 2013. Foreløpige resultater fra overvåkingen av lakselus på vill laksefisk tyder på at 2013 er et år med svært lavt infeksjonspress fra lakselus langs deler av Vest- og Midt-Norge på våren og forsommeren. Det antas at både sjørretsmolt og laksesmolt har fått lave infeksjoner under smoltutvandringen. Dette kan skyldes både tiltak hos forvaltning og næring, men kan også skyldes lave temperaturer og mye ferskvann på våren og forsommeren. Utfordringene med nedsatt følsomhet og resistens for lusemidler er ikke løst.

Regelverket for lakselusbekjempelse er blitt betraktelig skjerpet de siste årene. Ny og strengere lakselusforskrift trådte i kraft 1. januar 2013. Blant de viktigste endringene er strengere krav til planer og koordinering, strengere krav til telling av lakselus, utvidet rapporteringsplikt for følsomhetsundersøkelser og etablering av en maksimalgrense for gjennomsnittlig antall voksne hunnlus per fisk. Mattilsynet innførte i 2010 soneforskrifter i områder med særskilte lakselusutfordringer i

Sunnhordland og i Nord-Trøndelag med samordnet utsett og brakklegging. Så langt ser sonene ut til å ha en positiv virkning.

Hardangerfjorden som oppdrettsområde har særskilte og sammensatte utfordringer. I 2008 ble det iverksatt tiltak for å hindre etableringer som ville øke biomassenivået i området, i påvente av et eget reguleringsregime. Våren 2013 ble det bestemt at det ikke skal innføres et særskilt reguleringsregime i fjorden. Tiltakene som ble innført i 2008 vil videreføres og om nødvendig tilpasses teknologiutviklingen. Området blir prioritert når det gjelder en ny modell for lakselusforvaltning og tiltak mot rømming. Det vil også bli etablert genbank for å bevare et utvalg viktige lakse- og sjøørretstammer. Dette er omtalt i Miljøverndepartementets budsjettproposisjon.

Virussykdommen pankreassykdom (PD) som ble påvist på flere lokaliteter i Midt-Norge fra høsten 2011, var en ny variant av PD-viruset (SAV 2) og ikke en spredning fra Vestlandet. Opphavet til denne varianten er ikke stadfestet, men en lignende variant er funnet på Shetland. På grunn av store økonomiske konsekvenser som følge av de mange SAV 2-påvisningene nord for Hustadvika, ble strategien med sanering eller utslakting av lokaliteter med PD-påvisning i Midt-Norge forlatt sommeren 2012. Det ble derfor utarbeidet en ny forskrift om sone for å begrense spredning og utbrudd av pankreassykdom forårsaket av SAV 2 hos akvakulturdyr i Møre og Romsdal og Trøndelagsfylkene. Forskriften innførte strenge restriksjoner på flytting av fisk og stilte spesielle krav til transporter for å kunne føre fisken i SAV 2-positive anlegg fram til slakt. Nord for dette området gjelder fortsatt strategien med utslakting ved påvisning av PD.

I 2012 var det to påvisninger av infeksjøs lakseanemi (ILA) i Møre og Romsdal, mens det i løpet av de første sju månedene i 2013 har vært sju utbrudd av ILA, alle i Nordland og Troms.

Næringsutvikling i norsk havbruk

Mål og prioriteringer

Den norske havbruksnæringen skal beholde sin stilling som internasjonalt ledende produsent og eksportør av oppdrettslaks, samtidig som hensynet til miljø og fiskehelse blir ivaretatt. Havbruksnæringen skal også utvikles til å omfatte andre arter enn laks og ørret.

Regjeringen vil legge til rette for videre vekst i havbruksnæringen innenfor bærekraftige rammer. Dette gjelder både vekst i form av økt pro-

duksjon, og i form av å øke verdien på det som allerede produseres gjennom blant annet bearbeiding og bedre utnyttelse av restråstoff.

I Meld. St. 22 (2012–2013) *Verdens fremste sjømatnasjon* legger regjeringen til grunn et prinsipp om etablering av produksjonsområder og økt områdeforvaltning. Ambisjonen er å ha en havbruksnæring med en effektiv og robust arealstruktur som optimaliserer produksjon og ivaretar miljø- og sykdomshensyn. Strukturen skal også bidra til lavt konfliktnivå, bedre sameksistens mellom ulike interesser og ivareta hensynet til små og mellomstore bedrifter. Å få på plass en funksjonsdyktig ny arealstruktur vil være en omfattende prosess som krever innhenting av kunnskap, utredningsarbeid, politiske avklaringer og god koordinering, blant annet ved at kommunene som planmyndighet involveres på et tidlig tidspunkt.

Det settes i gang arbeid med å utrede arealavgift, herunder evaluere ordningen med eiendoms-skatt.

Det skal utvikles et best mulig forvaltningsregime for å ivareta miljø- og markedshensyn i havbruksnæringen. Fiskeri- og kystdepartementet nedsatte høsten 2012 en arbeidsgruppe som fikk i oppdrag å utrede mulighetene for å videreutvikle MTB-systemet (maksimalt tillat biomasse) for å bidra til en mer markedsrettet og industrielt rettet produksjon i næringen. Arbeidsgruppen leverte sin rapport i desember 2012.

Arbeidsgruppen går inn for et gjennomsnittlig rullerende MTB-system som kan gi bedre rammevilkår for foredlingsindustrien, noe som er gunstig for sysselsetting og aktivitet på land. I tillegg er det positivt for markedsbygging og kan bidra til mer stabile laksepriser, ved at tilbudet av laks blir jevnere over året.

Det vil bli sendt på høring forslag om innføring av rullerende gjennomsnittlig MTB. Regjeringen legger til grunn at eventuelle justeringer i MTB-systemet i seg selv ikke skal medføre kapasitetsøkning.

Resultater 2012–2013

Kapasitetsvekst i 2013

Det ble 1. juli 2013 utlyst en ny tildelingsrunde med tillatelser til oppdrett med laks, ørret og regnbueørret. Formålet med tildelingsrunden er å stimulere til utvikling av nye teknologiske eller driftsmessige løsninger som legger til rette for å redusere miljøutfordringene i havbruksnæringen. Til sammen skal det tildeles inntil 45 nye tillatelser.

20 tillatelser er forbeholdt Troms og Finnmark, og tildeles mot et vederlag på 10 millioner

kroner til den som best oppfyller tildelingskriteriene. 10 av tillatelsene i disse fylkene er forbeholdt mindre aktører. 15 tillatelser skal tildeles etter en lukket budrunde, og kan tildeles i hele landet. Felles for disse 35 tillatelsene er at de krever at søker må ta i bruk en av sine eksisterende tillatelser på samme vilkår som den nye tillatelsen. Minimumskriteriene for disse tillatelsene er at søker forplikter seg til å ta i bruk løsninger som, sammenlignet med løsninger i vanlig kommersiell bruk, gir en redusert risiko for påvirkning på ville laksebestander som følge av rømming eller lakselus.

Ytterligere 10 tillatelser kan tildeles i hele landet mot et fast vederlag på 10 millioner kroner. Den som best oppfyller kriteriene vinner fram. Minimumskriteriene for disse tillatelsene er at søker forplikter seg til å ta i bruk løsninger som, sammenlignet med løsninger i vanlig kommersiell bruk, gir en vesentlig redusert risiko for påvirkning på ville laksebestander som følge av rømming eller lakselus.

Ny teknologi/nye driftsformer

Flere villaks- og miljøvernorganisasjoner har tatt til orde for større satsing på lukkede akvakulturanlegg i sjø eller på land. Lukkede anlegg vil etter deres syn langt på vei løse utfordringene med rømming og lakselus.

To uavhengige teknologiutredninger konkluderte i 2010 med at ingen teknologiske løsninger for såkalt lukket oppdrettsteknologi er kommet så langt at de kan tas i bruk i kommersiell skala. Dette understøttes av Teknologirådets rapport om ny oppdrettsteknologi fra april 2012. I følge Teknologirådet vil det å gjøre regjeringens kriterier for en miljømessig bærekraftig havbruksnæring operative, være det viktigste virkemiddelet for en målrettet og forutsigbar FoU-satsing.

Fiskeri- og kystdepartementet legger til grunn at regelverket skal være teknologinøytralt. Begrunnelsen for dette er at regelverket bør fremme utviklingen av ny, miljøvennlig oppdrettsteknologi, og at virksomheters og FoU-institusjoners spillerom til å løse gitte problemstillinger ikke skal innskrenkes. Flere nye konsepter for oppdrettsproduksjon er under uttesting.

Endringer i akvakulturloven

Fiskeri- og kystdepartementet har gjennomført en etterkontroll av akvakulturloven med sikte på å identifisere eventuelle behov for oppdateringer og presiseringer. Et forslag til lovendringer ble behandlet av Stortinget våren 2013, og endringene

trådte i kraft 1. juli 2013 med noen få unntak. Lovendringene omhandler blant annet hjemmel for å kreve obligatorisk merking av fisk og bruk av steril fisk. Videre blir det åpnet for en ordning der havbruksnæringen dekker kostnadene for utfisking av rømt oppdrettfisk i prioriterte vassdrag, og det kan kreves avgift for myndighetenes miljøovervåking, i første omgang overvåking av rømt oppdrettsfisk i elvene. Departementet legger til grunn at reaksjonene på brudd på bestemmelser i og i medhold av akvakulturloven bør være slik at det ikke lønner seg å bryte reglene. Samtidig bør bestemmelsene sikre forutsigbarhet og fremme likebehandling. Det er derfor innført klarere og til dels strengere reaksjons- og sanksjonsregler, samtidig som oppdretternes rettssikkerhet er styrket. Lovendringene omhandler også regler om utveksling av taushetsbelagt informasjon mellom tilsynsmyndigheter og elektronisk rapportering til myndighetene. I tillegg er en hjemmelsbestemmelse i loven endret 1. juli 2013 slik at reglene om hvor stor andel av konsesjonsbiomassen én aktør kan kontrollere, kan endres. Regjeringen har åpnet for kontroll med mer enn 25 pst. Det er samtidig stilt klarere krav for å sikre at de største selskapene fortsatt bidrar til å skape verdier og aktivitet i kystdistriktene.

Sjømatindustri og biomarine næringer

Mål og prioriteringer

Det er et mål å øke verdiskapingen i sjømatindustrien og legge til rette for at verdiene kommer kystsamfunnet til gode. Økt videreforedling av råvarene vil kunne bidra til dette.

Den norske sjømatindustrien har et godt utgangspunkt med nærhet til store fiskeressurser fra fiskeri og havbruk, kombinert med kort vei til godt betalende markeder i Europa og Russland. Samtidig opererer sjømatindustrien i markeder som preges av sterk konkurranse både i råvare- og ferdigmarkedene. Lave transportkostnader bidrar til at fryst fiskeråstoff har blitt en global handelsvare, og sjømatindustrien opplever økt konkurranse fra land med lavere lønns- og kostnadsnivå og fra oppdrett av nye hvitfiskarter.

Industrivirksomhet i et høykostland stiller særlige krav til markedsorientering, teknologiutvikling og utnyttelse av naturlige fortrinn. Produktene fra den norske sjømatindustrien ender i stor grad i hyllene til store, ofte, multinasjonale dagligvarekjeder, som stiller strenge krav til sine leverandører. For å tilfredsstille nye forbrukerkrav kreves det kontinuerlig innovasjon og koordine-

ring gjennom hele verdikjeden, fra fisker/oppdretter og helt fram til forbruker.

Sjømatindustrien bidrar med viktige arbeidsplasser i mange kystsamfunn. Utfordringen framover blir å utvikle en mer konkurransedyktig sjømatindustri.

Myndighetene vil legge til rette gjennom konkurransedyktige rammebetingelser, men det er bedriftenes ansvar å utnytte mulighetene for økt verdiskaping. Fiskeri- og havbruksforvaltningen er viktig for å sikre sjømatindustrien jevn tilgang på råstoff, næringspolitikken skal bidra til innovasjon og lønnsomhet, og handelspolitikken er avgjørende for å sikre god markedstilgang.

Boks 6.4 Tiltakspakke for torskeneringen

Den økonomiske krisen i viktige markedsländer som Portugal, Spania og Italia har gitt torskeneringen i Norge store utfordringer i 2013. Krisen i Europa, lav minstepris for torsk og historisk høye torskekvoter skaper utfordringer for en hel næring. Det har aldri blitt eksportert mer torsk enn første halvår av 2013, samtidig er eksportverdien tilnærmet uendret. Situasjonen har gitt presset likviditet og skaper usikkerhet i de mange lokalsamfunnene i Nord-Norge der både kystflåten og fiskebruk rammes.

Med bakgrunn i den krevende situasjonen har regjeringen lagt fram en samlet tiltakspakke for torskeneringen som skal bidra til å styrke lønnsomheten, både på kort og lengre sikt. Det vises til Prop. 192 S (2012-2013) med forslag til tilleggsbevilgning på til sammen 30 mill. kroner 2013. For 2014 foreslår regjeringen økte bevilgninger på til sammen 55 mill. kroner til tiltak som skal bidra til økt kvalitet på fiskeråstoffet, styrket arbeid i markedene og for å bedre markedsadgangen, samt legge til rette for langsiktig forskning og produktutvikling. Av dette foreslås 45 mill. kroner bevilget over Fiskeri- og kystdepartementets budsjett og 10 mill. kroner over Landbruks- og matdepartementets budsjett. Tiltakene som regjeringen har foreslått utgjør en helhet som i sum vil kunne bidra til økt lønnsomhet i hvitfiskesektoren, selv om bevilgningene er foreslått på flere kapitler og poster. Tiltakspakken vil bli fulgt opp i samarbeid med sjømatindustriens organisasjoner.

Marint verdiskapingsprogram bidrar til å stimulere til økt markedsorientering i norske sjømatbedrifter. Det er også åpnet for å gi støtte til profilering av sjømat og sjømatbedrifter på nasjonale markedsarenaer. Marint verdiskapingsprogram er nærmere omtalt under programkategori 16.20.

Det er et potensial både for å øke volumet av restråstoff som bearbeides og for å skape økte verdier gjennom å utvikle flere produkter som retter seg mot godt betalte markeder. Dette gjelder for eksempel kosttilskudd. Investeringer i denne type industri øker, og det vokser fram bedrifter som baserer seg på bioteknologisk raffinering av restråstoff.

Marin bioteknologi kan gi grunnlag for verdiskaping og næringsutvikling på områder som medisin, helse, næringsmidler, fôr og ingredienser, kosmetikk og ulike typer miljøvennlige industri- og energiprosesser. Et område av særlig interesse er marin bioprospektering. Marin bioprospektering omfatter systematisk leting etter unike bestanddeler, bioaktive forbindelser og gener i marine organismer med sikte på å utvikle produkter for kommersielle eller samfunnsmessige formål. Satsingen på marin bioprospektering er nærmere omtalt under programkategori 16.20.

Resultater 2012–2013

Regjeringen oppnevnte 22. mars 2013 et offentlig utvalg som skal gå gjennom sjømatindustriens rammevilkår. Utvalget skal særlig se på forhold som er til hinder for eller kan bidra til økt lønnsomhet og verdiskaping. Utvalgets arbeid skal legge bærekraftig produksjon til grunn og ta utgangspunkt i markedsmessige forhold. Utvalget skal munne ut i en offentlig utredning som skal være ferdig innen utgangen av 2014.

Fleksibel ferskfiskordning og levendelagring av villfanget fisk er begge tiltak med formål å bidra til jevnere leveranse av villfanget råstoff til fiskeindustrien. I tillegg kommer tilskudd til mottaksstasjoner og føring av fisk som er viktig for å sikre en desentralisert mottaksstruktur. Dette er nærmere omtalt under kap. 1050.

Den totale mengde restråstoff i Norge var i 2012 i overkant av 800 000 tonn. Av dette ble tre fjerdedeler utnyttet. I dag benyttes det meste av det marine restråstoffet som tas på land til produksjon av mel og olje som i hovedsak går til fiskefôr. Fiskeri- og kystdepartementet gir tilskudd til kunnskapsbygging for å utvikle næringsvirksomhet med basis i restråstoff fra sjømatnæringen, jf. omtale under kap. 1023 post 74.

Trygg og sunn kvalitetssjømat

Mål og prioriteringer

Sjømaten som omsettes skal være trygg og av god kvalitet. Arbeidet med dette vil være en prioritert oppgave også i 2014.

Det er viktig for Norge som en stor sjømatnasjon at internasjonalt regelverk både ivaretar mattryggheten og sikrer gode rammebetingelser for handelen. For å bidra til dette deltar norske myndigheter i arbeidet med å utvikle internasjonalt regelverk og standarder på matområdet.

Det er et mål at sjømataktørene skal legge vekt på kvaliteten gjennom alle ledd i verdikjeden. For å sikre at råstoffkvaliteten holder ønsket standard skal fiskesalgslagene, som i dag har en viktig rolle i ressurskontrollen, også få en rolle i å se til at næringen selv tar ansvar for å fremme kvaliteten på råstoff før og etter landing. Dette kommer i tillegg til Mattilsynets rolle som tilsynsmyndighet for regelverk som skal ivareta mattrygghet og øvrige hensyn etter matloven. Fiskesalgslagenes nye oppgave er hjemlet i den nye fiskesalgslagsloven, som ble vedtatt i Stortinget 10. juni 2013. Fiskeri- og kystdepartementet vil videreutvikle regelverket for fiskekvalitet og avklare oppgavene og arbeidsdelingen innenfor kvalitetskontroll mellom fiskesalgslagene og Mattilsynet. Dette vil bli utredet nærmere i samarbeid mellom berørte departementer, etater og næringen,

Fiskeri- og kystdepartementet følger utviklingen i bruk av kvalitets-, klima- og miljømerkeordninger både nasjonalt og internasjonalt. Departementet vil bistå næringen med nødvendig informasjon slik at de kan hente ut det verdiskapingspotensialet som ligger i bruken av slike merkeordninger både hjemme og ute. Særlig viktig er Norges sjømatråd sitt arbeid med kvalitetsmerker. Når det gjelder miljømerking er det lagt vekt på synlige kriterier og sporbarhet i kjeden slik at informasjonen blir troverdig og fungerer veiledende for forbrukerne.

Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) gjorde i 2006 en helhetlig vurdering av positive helseeffekter og innhold av potensielt helseskadelige stoffer i sjømat. Konklusjonen var at det er ønskelig å spise mer fisk både til middag og som pålegg. Det foreligger ny kunnskap om befolkningens kostvaner, og om innhold av næringsstoffer og miljøgifter i fisk og sjømat. For eksempel fører økt bruk av planteråstoffer i fiskefôret til endringer i fettstoffsammensetningen og innholdet av noen miljøgifter reduseres, samtidig som plantevernmidler kan gi nye utfordringer. Mattil-

synet har derfor bedt VKM om å gjøre en ny vurdering av noen data for sjømat i norsk kosthold.

Helsedirektoratet peker på at vi spiser for lite fisk, og det er et mål for norske myndigheter å øke sjømatkonsumet. Det gjelder særlig barn, unge og gravide. Fiskeri- og kystdepartementet prioriterer særlig tiltak rettet mot å få barn og unge til å spise mer sjømat. Samarbeidet med Helse- og omsorgsdepartementet, Norges sjømatråd og fiskesalgslagene om ernæringsprogrammet Fiskesprell vil derfor bli videreført i 2014. Det vises til nærmere omtale under kap. 1023 post 70.

Som en oppfølging av Meld. St. 18 (2012–2013) *Lange linjer – kunnskap gir muligheter*, vil regjeringen utarbeide en nasjonal strategi for forskning og innovasjon på området mat, ernæring og helse. Arbeidet vil bli ledet av Helse- og omsorgsdepartementet. Formålet med strategien er å skape en mer helhetlig og koordinert innsats på området. Økt kunnskap om sammenhengen mellom mat, ernæring og helse skal bidra til et sunnere kosthold i befolkningen og med det bedre helse. Økt kunnskap vil også grunnlaget for produksjon av sunne og trygge råvarer og produkt og mer innovasjon og verdiskaping. Fiskeri- og kystdepartementet mener at dette arbeidet er viktig for å følge opp målsettinger satt i sjømatmeldingen, og legger vekt på at økt kunnskap om helsevirkninger av sjømat er viktig for verdiskapingen og den videre utviklingen av både sjømatnæringen og biomarin næring.

Resultater 2012–2013

Forvaltningen og næringen har de siste årene samarbeidet om å gjennomføre basisundersøkelser for seks utvalgte kommersielle fiskeslag. Basisundersøkelsene er finansiert av Fiskeri- og kystdepartementet, NIFES, Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfond (FHF) og næringsaktørene med til sammen over 70 mill. kroner i perioden 2006–2012. Hoveddelen av midlene har kommet fra FHF. Overvåkingen har så langt gitt indikasjoner på at sjømattryggheten generelt er god, men at den for enkelte arter ikke er så god som en har trodd. Ut i fra den kunnskapen vi har i dag, er de mest problematiske miljøgiftene dioksiner og dioksinlignende PCB og kvikksølv, samt kadmium i krabbe og skjell. Det internasjonale regelverket for handel med mat setter grenseverdier for ulike miljøgifter i sjømat. Med få unntak ligger funnene i norsk sjømat lavere enn disse grenseverdiene.

Markeder og markedsadgang

Mål og prioriteringer

Sjømatnæringen er en av Norges største eksportnæringer, og er representert i omtrent 130 ulike markeder over hele verden. Norge er verdens nest største eksportør av sjømat, og blant de ti største produsentene av sjømat. Sjømatnæringen eksporterer over 95 pst. av all produksjon. God adgang til eksportmarkedene er dermed en forutsetning for verdiskaping og videre vekst i næringen.

EU er Norges viktigste marked for eksport av fisk og fiskeprodukter. Handel med fisk mellom Norge og EU reguleres i hovedsak av protokoll 9 til EØS-avtalen. Det er ikke funnet løsninger som sikrer at EU ikke vil kunne bruke antidumping- eller antisubsidietiltak mot norske fiskeprodukter.

Verdens handelsorganisasjon (WTO) er den viktigste arenaen for å skape et regelverksbasert, multilateralt regime for verdenshandelen, og departementet legger stor vekt på å følge opp arbeidet i WTO. Slutføring av WTO-forhandlingene om en ny multilateral handelsavtale (Doha-runden) vil fremdeles være prioritert når forhandlings-situasjonen legger til rette for det.

EFTAs frihandelsavtaler er et viktig supplement til det multilaterale arbeidet som foregår i WTO. EFTA-landene har et av verdens mest omfattende nettverk av handelsavtaler. Prioriterte land for nye avtaler er tollunionen mellom Russland, Hviterussland og Kasakhstan (RuBeKa), India, Indonesia og Vietnam.

Norsk sjømat møter stadig flere utfordringer når det gjelder markedsadgang på det ikke-tarifære området, for eksempel sanitære krav og ulike dokumentasjonskrav. Foruten arbeidet i WTOs komiteer for sanitære og plantesanitære forhold (SPS-komiteen) og tekniske handelshinder (TBT-komiteen), legger Fiskeri- og kystdepartementet stor vekt på arbeidet i internasjonale standardsettende organisasjoner. I tillegg til arbeidet i FAO og OECD, er Codex Alimentarius og Verdens dyrehelseorganisasjon (OIE) særlig viktige fordi de er førende for arbeidet i WTO for å sikre forutsigbare rammevilkår for handelen.

De siste årene har det blitt økte krav til dokumentasjon på at produktene som eksporteres er trygge. For sjømateksporten er det avgjørende at Norge kan dokumentere mattrygghet og kvalitet gjennom hele produksjonskjeden. Det er særlig viktig å kunne dokumentere mattrygghet, at reglene følges og at produktet ikke vil utfordre smittebildet i importlandet. Importlandene krever i økende grad egne sertifikater med informasjon

knyttet til både mattrygghet og fiskehelse. I tillegg ønsker mange land å innsisere de norske virksomhetene og Mattilsynets tilsynssystem. Mattilsynets rolle som tilsynsmyndighet og deres kommunikasjon med myndighetene i importlandene er derfor svært avgjørende for tilliten. For å løse dagens utfordringer knyttet til markedsadgang foreslår regjeringen å øke bevilgningen til Mattilsynet med 10 mill. kroner i 2014, jf. omtale under kap. 1115 post 01 i Prop. 1 S (2012–2013) for Landbruks- og matdepartementet. Midlene vil bli brukt til økt innsats for å bedre markedsadgangen for norsk sjømat, gjennom arbeid med dokumentasjonsgrunnlag, framforhandling og utstedelse av sertifikater, dialog med utenlandske matmyndigheter m.m.

Resultater 2012–2013

Ut over ordinær toll møter norsk laks og ørret i dag ingen hindringer i EU-markedet. EU opphevet minstepristiltak mot norsk laks og antidumpingtiltak mot norsk ørret etter at Norge i 2008 fikk medhold i en tvisteløsningssak i WTO.

Det arbeides kontinuerlig med ulike utfordringer for markedsadgang for norsk sjømat i EU, for eksempel ved innføringen av fangstsertifikater i forbindelse med EUs forordning mot ulovlig, urapportert og uregistrert fiske.

EU har vedtatt et forbud mot omsetning av sel-produkter som trådte i kraft 20. august 2010. Norge mener at forbudet strider mot EUs forpliktelser etter WTOs regelverk. Et felles tvisteløsningspanel for Norge og Canada ble opprettet i april 2011, og det forventes at en avgjørelse vil foreligge i 2013. Selfangstnæringen er ikke en stor næring, men det er et viktig prinsipp for Norge at produkter fra bærekraftig høstede marine ressurser skal kunne selges uten urimelige hindringer.

Fiskeri- og kystdepartementet deltar i forhandlingene om EFTAs frihandelsavtaler. Det pågår nå forhandlinger om handelsavtaler med blant annet tollunionen mellom Russland, Hviterussland og Kasakhstan (RuBeKA), India, Indonesia, Vietnam og Mellom-Amerika. Bilaterale forhandlinger om en handelsavtale mellom Norge og Kina er utsatt på ubestemt tid.

Russland er et av de viktigste markedene for norske sjømateksportører. Siden 2006 har importen av norske oppdrettsprodukter til Russland vært gjenstand for et utvidet kontrollregime. Dette innebærer at de virksomhetene som skal eksportere til Russland må godkjennes av russisk veterinærtjeneste. Det har siden 2006 vært gjennomført mange inspeksjoner av norske oppdretts-

virksomheter. I 2012 gjennomførte russiske veterinærtjeneste en inspeksjon som resulterte i at en rekke virksomheter ble utestengt fra markedet for fersk fisk på grunn av påståtte funn av fremmedstoffer og smittestoffer. Disse virksomhetene får fortsatt eksportert fryst fisk til Russland. Det er jevnlig kontakt mellom russisk veterinærtjeneste og Mattilsynet. Dialogen med Russland er i positiv utvikling

Det er lagt stor vekt på arbeidet med hjemmemarkedet i 2012. Blant tiltakene er tilskudd til nasjonale og regionale matfestivaler, profilering gjennom TV-programmet *Jakten på smaken av Norge* og tilskudd til en rekke aktiviteter rettet mot barn og unge som Geitmyra matkultursenter og TV-programmet Barnas restaurant.

Fiskeri- og kystdepartementet har etablert en arbeidsgruppe som skal vurdere hvordan tilbudet av og omsetningen av sjømat på hjemmemarkedet kan økes. Det har vært avholdt to møter i arbeidsgruppen, samt et seminar om bærekraft. Arbeidsgruppen består av representanter fra alle ledd i verdikjeden for sjømat.

Norges sjømatråd

Norges sjømatråd AS er organisert som et aksjeselskap og eies i sin helhet av Fiskeri- og kystdepartementet. Selskapet endret 1. januar 2012 navn fra Eksportutvalget for Fisk (EFF) til Norges sjømatråd. Navneendringen reflekterer en stadig større oppmerksomhet rettet mot hjemmemarke-

det og at begrepet sjømat er blitt tatt mer i bruk og er mer dekkende enn fisk.

Selskapets virksomhet finansieres med en lov-pålagt avgift på 0,75 pst. av eksportverdien for de fleste sjømatprodukter. I 2012 var inntektene fra avgiften på 377 mill. kroner. Hovedkontoret ligger i Tromsø, i tillegg er Sjømatrådet representert med egne ansatte i 12 markedsland. Norges sjømatråd skal fremme norsk sjømat gjennom felles markedsføring og arbeid med markedsinformasjon, inkludert statistikk, markedsadgang og beredskap. Sjømatrådet skal også søke å utvikle nye og etablerte markeder, og fremme og trygge omdømmet til norsk sjømat. Norges sjømatråd er rådgiver for Fiskeri- og kystdepartementet i spørsmål som gjelder eksport eller omsetning og produksjon i sammenheng med eksport.

Markedsarbeidet som gjøres av Norges sjømatråd har som mål å øke etterspørselen etter norsk sjømat. Sjømatrådets virksomhet planlegges og gjennomføres i nært samarbeid med sjømatnæringen. Markedsføringen fungerer som en støtte til eksportørens eget markedsarbeid. Ved å øke kjennskapen til sjømat fra Norge, er Sjømatrådets markedsføringsarbeid med på å legge et godt grunnlag når den enkelte eksportør vil nå ut med produktene sine til konsumenter over hele verden. Årlig gjennomfører Norges sjømatråd om lag 500 markedsføringsprosjekter i 25 ulike markeder.

Norges sjømatråds markedsarbeid skal evalueres i 2014.

Kap. 1030 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	354 467	369 000	373 740
21	Spesielle driftsutgifter	5 439	5 100	7 780
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 269	1 700	1 740
	Sum kap. 1030	361 175	375 800	383 260

Innledning

Fiskeridirektoratet er det sentrale rådgivende og utøvende forvaltningsorganet for fiskeri- og havbruksnæringen. Direktoratet har hovedkontor i Bergen og regionkontorer i Vadsø, Tromsø, Bodø,

Trondheim, Ålesund, Måløy og Egersund. Fiskeridirektoratet har 468 tilsatte per 1. mars 2013.

Fiskeridirektoratets hovedmål er å fremme lønnsom og verdiskapende næringsaktivitet gjennom bærekraftig og brukerrettet forvaltning av marine ressurser og marint miljø.

De faglige oppgavene i Fiskeridirektoratet er delt i tre virksomhetsområder; havressursforvaltning, havbruksforvaltning og marin arealforvaltning. Fiskeridirektoratet skal også bidra med dokumentasjon av fiskerienes rolle i det nasjonale arbeidet med kystkulturen.

Havressursforvaltning

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratet har følgende delmål innenfor havressursforvaltningen:

- En kunnskapsbasert havressursforvaltning.
- Regelverk og reguleringsmodeller som sikrer en bærekraftig forvaltning og lønnsomhet i fiskeriene.
- Høsting i overensstemmelse med fastsatte nasjonale og internasjonale reguleringsbestemmelser.
- Et internasjonalt samarbeid om ressursforvaltning og ressurskontroll som ivaretar Norges interesser som havnasjon.
- Hensiktsmessig og økosystembasert overvåking og forvaltning av nye arter i norske områder.

Fiskeridirektoratet skal regulere og kontrollere fiske og fangst på en måte som balanserer høsting og beskyttelse av ressursene på en langsiktig god og bærekraftig måte, og med det ivaretar både næringsinteresser og miljøhensyn. Kontrollarbeid er en vesentlig del av direktoratets daglige virke, både når det gjelder operativ kontroll og i kontinuerlig utvikling av kontrollverktøy og juridisk rammeverk.

En kunnskapsbasert havressursforvaltning

Fiskeridirektoratet henter inn, kontrollere og formidle data om fiskefartøyenes posisjon, tillatelser, fangst, landing og lønnsomhet. Denne type informasjon er et viktig grunnlag for analyse og beslutninger i forvaltningen og for den generelle kunnskapen om fiskerinæringen. Direktoratet viderefører arbeidet med å gjøre mest mulig data offentlig tilgjengelig.

Gjennom krav til fangstrapport i de enkelte fiskerier skal Fiskeridirektoratet innhente og tilrettelegge for økt kunnskap om alle bestander som høstes.

Regelverk og reguleringsmodeller som sikrer en bærekraftig forvaltning og lønnsomhet i fiskeriene

Fiskeridirektoratet skal bidra til utvikling av reguleringsmodeller som ivaretar hensynet til de marine ressursene og lønnsomheten i fiskeriene. Direktoratet har en sentral rolle i å utvikle og implementere forvaltningsprinsippet som følger av havressursloven.

Fiskeridirektoratet har utviklet to verktøy som er sentrale for forvaltningen av de marine ressursene. Forvaltningstabellen gir en indikatorbasert beskrivelse av blant annet tilstand og økologisk og økonomisk betydning når det gjelder bestandene i norske farvann. Fiskeritabellen gir en oversikt over de ulike fiskeriene og skal gi en vurdering av nødvendige tiltak overfor det enkelte fiskeri. De to oversiktstabellene legger grunnlag for en helhetlig økosystembasert forvaltning og vil legge føringer for prioriteringen av bestandsovervåkingen, innføring av nye forvaltningstiltak og videreutvikling av et bærekraftig beskatningsmønster.

Direktoratet skal også følge opp arbeidet knyttet til et friere redskapsvalg.

Reguleringen av kystnære fiskerier er en prioritert oppgave. Fritidsfiske og turistfiske gir fiskeriforvaltningen nye utfordringer, blant annet knyttet til kommunikasjon.

Høsting i overensstemmelse med fastsatte nasjonale og internasjonale reguleringsbestemmelser

Kontroll med fangst og gjennomføringen av fisket skal sikre korrekt rapportering, avdekke og forebygge lovbrudd, hindre at fangster overstiger totalkvoten og bidra til like konkurranseforhold i næringen.

Fiskeridirektoratets ressurskontroll er basert på en årlig strategisk risikovurdering, som utarbeides i samarbeid med Kystvakten og fiskesalgslagene. Et risikobasert tilsyn forutsetter gode analyser, og Fiskeridirektoratet skal videreutvikle analysearbeidet og bruken av elektroniske systemer for datainnsamling og risikovurdering.

Fiskeridirektoratet skal fortsette arbeidet med å forbedre og effektivisere ressurskontrollen. Direktoratet skal videreutvikle samarbeidet med Kystvakten, påtalemyndigheten, fiskesalgslagene, tollmyndighetene, skatteetaten og andre kontrolltater.

Å forebygge og avdekke mulig dumping og utkast av fisk fra den norske fiskeflåten er en prioritert oppgave. Fiskeridirektoratet skal fortsette arbeidet for å tallfeste omfanget av utkast i norske fiskerier.

Informasjon fra elektronisk rapportering og sporing skal tas i bruk for den strategiske og operative ressurskontrollen, og elektronisk operativ risikovurdering skal utvikles til et viktig redskap.

Havressursloven åpner for bruk av overtredelsesgebyr i fiskerinæringen. Videre implementering og oppfølging av dette er en prioritert oppgave.

Internasjonalt samarbeid om miljø, ressursforvaltning og ressurskontroll

Norge deltar i en rekke internasjonale fora der forvaltning av levende marine ressurser er tema. Fiskeridirektoratet skal følge relevante internasjonale prosesser, gi råd og bidra til å følge opp internasjonale forpliktelser.

Fiskeridirektoratet skal følge opp globale havmiljø- og fiskerispørsmål gjennom å delta i relevante forhandlinger under FNs generalforsamling, FN-avtalen om fiske på det åpne hav og i Fiskerikomiteen (COFI) i FNs organisasjon for ernæring og landbruk (FAO), Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Konvensjonen om internasjonal handel med truede plante- og dyrearter (CITES) og Bonn-konvensjonen om migrerende arter. Fiskeridirektoratet deltar også i arbeidet med Konvensjonen om beskyttelse av det marine miljø i det nordøstlige Atlanterhavet (OSPAR).

Fiskeridirektoratet skal delta i de bilaterale og multilaterale årlige fiskeriforhandlingene, blant annet i fiskerisamarbeidet med Russland og EU. Videre vil direktoratet bidra i arbeidet i de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene.

Resultater 2012–2013

Ressursforvaltning

Elektronisk rapportering av fangst og aktivitetsdata har vært obligatorisk for alle norske fiske- og fangstfartøy over 15 meter fra og med 1. januar 2011. I januar 2013 er det innført et system for fortløpende innsending av landings- og sluttседler fra salgslagene til Fiskeridirektoratet. Systemet vil bidra til at informasjon om landet fangst blir løpende oppdatert, noe som gir et bedre beslutningsgrunnlag.

Fra og med 2011 har Fiskeri- og kystdepartementet fastsatt hvilke bestander det skal rettes særlig forvaltningsmessig oppmerksomhet mot. Status for oppfølging og iverksatte tiltak for bestander som ble listet i forrige statsbudsjett framgår av tabell 1.2. Fra 2011 er det også gjort en

prioritering av hvilke fiskerier som det skal rettes særlig forvaltningsmessig oppmerksomhet mot. På grunn av svært god tilgjengelighet av torsk i Barentshavet har Fiskeridirektoratet i 2013 prioritert å finne mulige fangstbegrensende tiltak i trålfisket, som bidrar til å opprettholde høy kvalitet på råstoffet, og unngå insentiver for å dumpe fisk.

Fra 1. januar 2013 er det innført nye tekniske reguleringer i Skagerrak som inkluderer bruk av mer selektive redskaper. I det bilaterale samarbeidet mellom Norge og EU skal en felles arbeidsgruppe se på mulighetene for å innføre mer bruk av selektive redskaper også i Nordsjøen, i tillegg til å vurdere om ytterligere regelverk kan harmoniseres.

Fiskeridirektoratet har fulgt opp arbeidet med friere redskapsvalg ved å gi flere midlertidige tillatelser til å bruke alternative redskapstyper. Det er innhentet erfaringer fra ulike fiskerier, blant annet synes det nå lite aktuelt å åpne for bruk av flytetral i fisket etter torsk og hyse. Dette fordi flytetral kan resultere i et dårligere beskatningsmønster og øker risikoen for store fangstkvantum som er vanskelig å håndtere.

Fiskeridirektoratet har arbeidet for å redusere faren for neddreping i notfisket som følge av notsprenning/tapt fangst eller slipping/dumping av uønsket fangst, spesielt i fisket etter makrell.

Ressurskontroll

I 2012 startet Fiskeridirektoratet arbeidet med et nytt og effektivt kontroll- og tilsynssystem som knytter sammen informasjon fra risikovurdering, inspeksjoner, egen saksbehandling og revisjoner.

Elektronisk rapportering av fangst- og aktivitetsdata har økt det daglige datatilfanget vesentlig. I 2012 er dette tatt i bruk i ressurskontrollen til risikovurdering og til kontrollverktøy. Systemet er ennå ikke fullt utviklet.

Fiskeridirektoratet har videreført et tett samarbeid med Kystvakten og fiskesalgslagene. Samarbeidet med skatteetaten og tollvesenet er styrket, blant annet gjennom Fiskeriforvaltningens analysenettverk (FFA), som har til formål å effektivisere bekjempelsen av fiskerikriminalitet gjennom hele verdikjeden ved felles analyse av aktørene.

I samarbeid med Havforskningsinstituttet er det satt i gang datainnsamling med sikte på å tallfeste utkast og uregulert bifangst. Fiskeridirektoratet har også analysert størrelsessammensetning i de ulike flåtegruppene fangst med sikte på å identifisere mulig sortering/utkast.

Samarbeid med andre land

Fiskeridirektoratet har hatt en sentral rolle i det løpende arbeidet i alle de regionale fiskeriforvaltningsorganisasjonene der Norge er medlem. Fiskeridirektoratet har også deltatt i globale prosesser, som blant annet gir rammer for ressursforvaltning på regionalt nivå.

I det bilaterale samarbeidet mellom Norge og EU har Fiskeridirektoratet ledet arbeidsgrupper som har arbeidet med spørsmål som elektronisk rapportering, harmonisering av reguleringer i Skagerrak og Nordsjøen og kontroll av pelagiske fiskerier. Samarbeidet med Russland er videreført, og det ble heller ikke i 2012 avdekket noe ulovlig overfiske av torsk og hyse i Barentshavet.

Direktoratet har deltatt i et bilateralt samarbeidsprosjekt med Mauritius, og det er kartlagt mulige områder for fiskerisamarbeid med Sri Lanka. Det er også startet et prosjekt for å bistå Namibia med en revisjon av fiskeripolitikken og fiskerilovgivningen.

Havbruksforvaltning

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratet har følgende delmål innenfor havbruksforvaltningen:

- En kunnskapsbasert havbruksforvaltning.
- Et regelverk som fremmer en lønnsom og bærekraftig havbruksnæring.
- Oppfølging og risikobasert tilsyn som sikrer at regelverket følges.

Havbruksforvaltningen skal bidra til at havbruksnæringen utvikles og drives slik at miljøpåvirkningene er innenfor akseptable rammer, og at konflikter med det omkringliggende miljøet, lovlig ferdseil og annen viktig utnyttelse av kystområder minimeres.

En kunnskapsbasert havbruksforvaltning

Fiskeridirektoratet skal hente inn, kvalitetskontrollere og formidle data om utsett, beholdning, uttak og tap av fisk og skalldyr i akvakulturlokaliteter, samt om sysselsetting og lønnsomhet i næringen. Der det er aktuelt gjøres dette i samarbeid med Mattilsynet.

Fiskeridirektoratet skal innenfor sitt sektoransvar ha tilstrekkelig kunnskap om status og utfordringer knyttet til havbruksnæringen. Direktoratet skal samarbeide med andre sektormyndigheter for å sikre best mulig totalkunnskap om mil-

jøsituasjonen i næringen, og effektene av tiltakene som iverksettes.

Et akvakulturregelverk som fremmer en lønnsom og bærekraftig havbruksnæring

Fiskeridirektoratet har en viktig rolle som faglig premissgiver og skal fremme forslag til endringer i havbruksregelverket, enten etter bestilling fra departementet eller på eget initiativ. Det er et mål at regelverket skal bli enklere, mer tilgjengelig og mer brukervennlig.

Oppfølging og tilsyn som sikrer at akvakulturregelverket følges

I statsbudsjettet for 2013 ble bevilgningen til Fiskeridirektoratet økt med 10 mill. kroner for å styrke havbrukstilsynet. Denne styrkingen videreføres i 2014. Satsingen skal følge opp Riksrevisjonens forvaltningsrevisjon av havbruksforvaltningen, der det ble påpekt svakheter og mangler med havbruksforvaltningens tilsyn og kontroll. Regjeringen tar sikte på en gjennomgang for å sikre bedre samordning av statens tilsynsressurser på fiskeri- og havbruksområdet. Det vises også til gjennomgangen av arbeidsdeling og organisering av Fiskeri- og kystdepartementets underliggende etater som er omtalt i innledningen til programkategorien.

Fiskeridirektoratet skal ha et risikobasert tilsyn med havbruksnæringen, og gi veiledning om regelverket. Nettbasert erfaringsformidling som støtte til havbruksnæringens egen risikohåndtering er et sentralt virkemiddel. Forebygging av rømming og etterlevelse av biomasseregelverket er særlig prioriterte områder.

Overtredelse av regelverket skal møtes med adekvate og effektive reaksjoner.

Resultater 2012–2013

En kunnskapsbasert havbruksforvaltning

Fiskeridirektoratet har en løpende dialog med Havforskningsinstituttet om innrettingen av risikovurderingen når det gjelder miljøvirkningene av havbruk. Dette ligger til grunn når Fiskeridirektoratet planlegger tilsynsvirksomheten.

Fiskeridirektoratet mottar rømmingsmeldinger fra alle lokaliteter ved rømming, eller ved mistanke om rømming. De innrapporterte rømmingstallene for oppdrettslaks (38 000) i 2012 er det laveste som er registrert. For regnbueørret og torsk var rømmingstallene henholdsvis 133 000 og

57 000. Fiskeridirektoratet har i samarbeid med Havforskningsinstituttet gjennomført tre sporingssaker i forbindelse med urapportert rømming i 2012.

Fiskeridirektoratet har ansvar for å overvåke innblandingen av rømt oppdrettsfisk på gyteplassene i utvalgte vassdrag. Det uveide gjennomsnittet av andelen rømt oppdrettslaks i de 18 vassdragene som er undersøkt om høsten, har de siste ti årene vært relativt stabilt mellom 11 og 16 pst. Enkelte vassdrag med høy innblanding drar opp gjennomsnittet. Medianverdien (dvs. verdien der halvparten ligger over og den andre halvparten ligger under) for de samme målingene har i tilsvarende periode variert mellom 4 og 11 pst. med en nedadgående trend.

Fiskeridirektoratet har tilrettelagt tekniske løsninger for elektronisk innrapportering av grunnlagsdata for anleggssertifikat etter NYTEK-forskriften (teknisk status) og miljøtilstanden på matfisklokaltetene (MOM-status). I 2012 har det blitt arbeidet med å bedre kvaliteten på innrapporterte data.

Et akvakulturregelverk som fremmer en lønnsom og bærekraftig havbruksnæring

Fiskeridirektoratet fremmer forslag til Fiskeri- og kystdepartementet om endringer av lov- og forskriftsbestemmelser og samarbeider med andre etater om regelverksutvikling. Direktoratet deltar også i arbeidet med utvikling av standarder relevant for havbruksnæringen.

Oppfølging og tilsyn som sikrer at akvakulturregelverket følges

Fiskeridirektoratets risikobaserte tilsyn med havbruksnæringen er videreutviklet. Utvelging av tilsynsobjekt blir gjort av regionene basert på en systematisk tilnærming som er felles for alle regionkontor. I 2012 var hovedsakene rømmingsforebyggende tiltak og etterlevelse av biomasseregelverket.

Det er opprettet en faggruppe for biomassekontroll som arbeider med vurdering av risiko og utvikling av operative kontrolltiltak, forslag til regelendringer og forbedret rapportering.

Fiskeridirektoratet har et tett samarbeid med politi, påtalemyndigheter og andre tilsynsmyndigheter når det gjelder rømmingssaker.

Marin arealforvaltning

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratet har følgende delmål innenfor marin arealforvaltning:

- En kunnskapsbasert marin arealforvaltning.
- En balansert og bærekraftig utnyttelse av arealer, med utviklingsmuligheter for sjømatnæringen.

Direktoratet skal gjennom en helhetlig tilnærming og kompetanse sikre at felles ressurser i kystsonen og til havs kan benyttes innenfor bærekraftige rammer.

En kunnskapsbasert marin arealforvaltning

Fiskeridirektoratet skal fortsette arbeidet med å utvikle og tilrettelegge stedfestede data i kartverktøy til bruk for egen saksbehandling, og gjøre kartfestede data tilgjengelig for offentlige og private brukere. Fiskeridirektoratet skal prioritere arbeidet med å digitalisere kystnære fiskeridata og mer detaljert og nøyaktig stedfesting av havbruksanlegg.

Fiskeridirektoratets overvåkingsvirksomhet og data vil bli sett i sammenheng med arbeidet med utvikling av BarentsWatch, som er et helhetlig informasjonssystem for hav- og kystområdene. Fiskeridirektoratet skal også lede programgruppen for MAREANO.

Fiskeridirektoratet skal i samarbeid med andre beredskapsmyndigheter ivareta samfunnets og fiskeri- og havbruksnæringens behov for krisehåndtering i nære sjøområder.

En balansert og bærekraftig utnyttelse av arealer, med utviklingsmuligheter for fiskeri- og havbruksnæringen

Fiskeridirektoratet deltar i areal- og verneplanprosesser som berører havet og kystsonen, for å sikre areal til utnyttelse og høsting av naturressurser og matproduksjon i sjø innenfor bærekraftige rammer. Direktoratet deltar også i internasjonale fora som kan påvirke norsk marin arealforvaltning.

Det er en prioritert oppgave i 2014 å delta i arbeidet med forvaltningsplaner for de norske havområdene. Fiskeridirektoratet vil også prioritere arbeidet med å tilrettelegge for sameksistens mellom fiskeriene og petroleumsvirksomheten samt å delta i arbeidet med arealvurderinger og regelverk for etablering av vindkraftanlegg i sjøen.

Fiskeridirektoratet deltar også i andre prosesser hvor rammebetingelsene for bruk av hav og kystsoner legges, blant annet i spørsmål om bruk av fjordene som deponi for gruveavfall og i arbeid med verneplaner.

Fiskeridirektoratet skal følge opp vannforskriften i tråd med sitt forvaltningsansvar for fiskeri og havbruk. De viktigste arbeidsoppgavene i 2014 er gjennomføring av nasjonale og internasjonale styringssignaler, nye regionale planer for vannforvaltning og gjennomføring av eksisterende planer i vannregionene.

Resultater 2012–2013

Fiskeridirektoratet har deltatt i arbeidet med det faglige grunnlaget for forvaltningsplanen for Nordsjøen og Skagerrak. Arbeidet med det faglige grunnlaget for oppdateringen av forvaltningsplanen for Norskehavet er begynt. I tillegg bidrar direktoratet i oppfølgingen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

Arbeidet med oppfølging av vannforskriften har vært en høyt prioritert oppgave både på sentralt, regionalt og lokalt nivå.

Fiskeridirektoratet søker å få til best mulig sameksistens mellom fiskeriene og petroleumsvirksomheten. Dialog med rettighetshaverne er viktig for at aktivitetsinformasjon om fiskeriene skal trekkes inn i planleggingsprosessen.

Direktoratet har arbeidet med konsekvenser av gruvedrift i kystsonen og avgangsdeponier på sjøbunnen.

Fiskeridirektoratet har deltatt i arbeidet med en strategisk konsekvensutredning for offshore vindkraft, som ble avsluttet i desember 2012.

Fornyning og brukerroretting

Mål og prioriteringer

Fiskeridirektoratet har følgende delmål innenfor fornyning og brukerroretting:

- En brukerrorettet, rasjonell og effektiv saksbehandling.
- Effektive og rasjonelle IKT-løsninger.

Fiskeridirektoratet skal fortsette arbeidet med å videreutvikle elektroniske verktøy og samtidig oppdatere, kvalitetssikre og vedlikeholde sine ulike registre. Opplæring og kvalitetssikring av saksbehandlingen i regionene gis høy prioritet.

Direktoratet har som mål at alle skjema skal gjøres tilgjengelige i elektronisk form på direktoratets nettsider. Fiskeridirektoratet har gjort en avtale med AltInn om infrastrukturen for elektroniske skjema. Parallelt blir det løpende vurdert om skjema kan tas ut, slås sammen eller tilpasses nye krav.

Resultater 2012–2013

Fiskeridirektoratet arbeider med å etablere et formidlingssystem der det skal bli enklere å hente ut data om fiskerinæringen. På sikt skal også data fra havbruksnæringen inkluderes.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker lønns- og driftsutgifter for Fiskeridirektoratet. Det fremmes forslag om å bevilge 373,74 mill. kroner på posten i 2014.

Post 21 Spesielle driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker utgifter til ordningen for fiskeforsøk og utvikling og motsvares av tilsvarende inntektsbevilgning på kap. 4030, post 22. Økningen i bevilgningen på posten skyldes en omlegging av budsjetteringen av ordningen. Det fremmes forslag om å bevilge 7,78 mill. kroner på posten i 2014.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres

Posten gjelder årlig utskifting av IKT-utstyr. Det fremmes forslag om å bevilge 1,74 mill. kroner på posten i 2014.

Kap. 4030 Fiskeridirektoratet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Refusjoner og diverse inntekter	448	105	109
04	Fangstinntekter Overvåkingsprogrammet	3 783	10	
05	Saksbehandlingsgebyr	11 424	18 405	17 274
06	Forvaltningssanksjoner	303	900	932
13	Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner		450 000	300 000
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	3		
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	3 499		
17	Refusjon lærlinger	85		
18	Refusjon sjukepenger	6 318		
22	Inntekter ordningen fiskeforsøk og veiledning	5 439	5 110	7 790
	Sum kap. 4030	31 302	474 530	326 105

Post 01 Refusjoner og diverse inntekter

Inntektene på denne posten er refusjoner fra andre statsetater og inntekter knyttet til salg av registre med mer. Det fremmes forslag om å bevilge 109 000 kroner på posten i 2014.

Post 05 Saksbehandlingsgebyr

Inntektene på posten omfatter saksbehandlingsgebyr knyttet til saksbehandling innenfor hele direktoratets ansvarsfelt. I tillegg føres gebyr for kjøperregistrering og innmeldingsgebyr i Merke-registeret på denne posten. Det fremmes forslag om å bevilge 17,274 mill. kroner på posten i 2014. Bevilgningen foreslås redusert med 1,5 mill. kroner for å sikre at budsjettert inntekt fra havbruksgebyret ikke overstiger statens saksbehandlingskostnader.

Post 06 Forvaltningssanksjoner

Inntektene vil kunne variere fra år til år avhengig av blant annet bevegelse i saksmassen, klagebe-

handling og rettsoppgjør. Det fremmes forslag om å bevilge 932 000 kroner på posten i 2014.

Post 13 Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner

Det er lyst ut 45 grønne oppdrettskonsesjoner med søknadsfrist 1. oktober 2013. Det anslås at hoveddelen av vederlagene for konsesjonene blir innbetalt i 2014. Det fremmes derfor forslag om å bevilge 300 mill. kroner på posten i 2014.

Post 22 Inntekter ordningen fiskeforsøk og utvikling

Posten gjelder fangstinntekter, tilskudd og andre inntekter knyttet til ordninga for fiskeforsøk og utvikling. Det fremmes forslag om å bevilge 7,79 mill. kroner på posten i 2014. Økningen skyldes en teknisk omlegging av budsjetteringen av ordningen.

Kap. 1050 Diverse fiskeriformål

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
60	Tilskudd til kommuner		180 000	180 000
71	Sosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	2 000	2 000	2 070
72	Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere	5 438	14 150	14 150
74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	3 916	2 140	2 140
75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	51 175	50 000	67 000
79	Informasjon ressursforvaltning, <i>kan overføres</i>	1 194	900	930
	Sum kap. 1050	63 723	249 190	266 290

Innledning

Kapitlet omfatter tilskudd til ulike formål knyttet til fiskeri- og fangstnæringen, medregnet ordninger som tidligere var finansiert over fiskeriavtalen.

Tilskudd til kommuner (jf. post 60)

I saldert budsjett for 2013 ble det vedtatt å lyse ut 45 grønne tillatelser til oppdrett med laks, ørret og regnbueørret. Det ble samtidig vedtatt av 180 mill. kroner av de forventede inntektene fra konsesjonsvederlag skulle tildeles de enkelte fylkene der tillatelsene ville bli gitt. Det ble forutsatt at Fiskeri- og kystdepartementet ikke skulle gi tilsegn om overføring til fylkeskommuner før vederlaget for oppdrettstillatelsen er innbetalt.

45 nye tillatelser ble lyst ut 1. juli 2013 med søknadsfrist 1. oktober. Det anslås at vederlagene for konsesjonene i all hovedsak blir innbetalt i 2014. For å styrke havbruksnæringens bidrag lokalt, foreslår regjeringen å følge opp sjømatmeldingens intensjon om å la deler av konsesjonsvederlaget tilfalle kommunene allerede nå. Det fremmes derfor forslag om at kommunene skal få andelen av vederlaget for nye laksekonsesjoner som i saldert budsjett for 2013 var satt av til fylkeskommunene.

Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere (jf. post 72)

Sikkerhetsopplæring for fiskere er regulert av en egen forskrift med hjemmel i lov om sertifikatpliktige stillinger på norske skip, borefartøy og andre

flyttbare innretninger på sjøen. FNs sjøfartsorganisasjon IMO har vedtatt en ny konvensjon om sikkerhetsopplæring i sjøfarten – STCW-F konvensjonen. Denne konvensjonen trådte i kraft 29. september 2012. Nærings- og handelsdepartementet ved Sjøfartsdirektoratet overtok fra samme dato ansvar for fagplan og faglig tilsyn. Budsjettansvaret for tilskuddet til sikkerhetsopplæring for fiskere ligger fortsatt hos Fiskeri- og kystdepartementet.

Det foreslås en bevilgning til sikkerhetsopplæring for fiskere på 14,15 mill. kroner i 2014.

Sjøfartsdirektoratet har i tett samarbeid med organisasjonene utarbeidet en ny fagplan og kursstruktur for sikkerhetsopplæringen. Det gjennomføres et felles kurs for alle fiskere uavhengig av fartøyets hjemmelslengde.

Kursene gjennomføres ved sikkerhetssentre. Det stilles som krav at senteret må være godkjent av Sjøfartsdirektoratet. Tilskuddet fordeles som refusjon til sentrene ut fra hvor mange som gjennomfører og består kurs på det enkelte sikkerhetssenter. Omleggingen sikrer fortsatt lave egenandeler for fiskere som gjennomfører sikkerhetskurs. Det er også funnet rom for en prøveordning med en begrenset reisestøtte.

Resultater 2012–2013

I påvente av ny fagplan og kursstruktur for sikkerhetsopplæringen ble ordningen med ambulende kursfartøy videreført fram til 1. juli 2013. Redningsselskapet ble etter åpen anbudsrunde valgt som leverandør av tjenesten. Kontrakt ble fra våren 2012 inngått for et halvt år ad gangen, og siste kontrakt utløp 1. juli 2013. I 2012 var det til

sammen 653 kursdeltakere, av dette 401 på grunnkurs og 252 på repetisjonskurs.

Fiskeri- og kystdepartementet har bestilt og mottatt en faglig vurdering fra Sjøfartsdirektoratet. Rapporten konkluderer med at det faglige utbyttet på landbaserte sentre er faglig likeverdig med kurs tatt på ambulerende kursfartøy. Innskerpede krav til branddelen i fagplanen ville medført økte kostnader ved videre drift på et fartøy. På bakgrunn av dette ble ordningen med statlig finansiering av ambulerende fartøy avvirket fra 1. juli 2013. Innretningen av tilskuddsmidlene er fra samme dato endret slik at det nå gis en støtte basert på gjennomført og bestått sikkerhetsopplæring på et sikkerhetscenter godkjent av Sjøfartsdirektoratet.

Erstatninger, kan overføres (jf. post 74)

Midlene på posten skal dekke forskudd på erstatninger ved skade på fiskeredskaper, erstatninger med hjemmel i petroleumsloven kap. VIII, kompensasjon også ved ilandføring av skrot som ikke kommer fra oljeindustrien og tap av fiskefelt. Ordningen omfatter erstatninger for direkte tap grunnet seismisk datainnsamling. Erstatningsnemnda som behandler krav om erstatning som følge av beslagleggelse av fiskefelt har hatt en stor økning i antall saker etter sommeren 2008. I 2012 er det utbetalt erstatninger for tap av fangsttid og fiskefelt med om lag 3,9 mill. kroner.

Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres (jf. post 75)

Budsjettposten ble opprettet for å dekke de ordningene som ble videreført etter at fiskeriatvaten mellom Norges Fiskarlag og staten ble sagt opp fra 1. januar 2005.

Formålet med posten er å bidra til utvikling og økt lønnsomhet for fiskeri- og fangstnæringen. Tilskuddet skal også legge til rette for en variert flåte og desentralisert mottaksstruktur langs kysten og bidra til en helhetlig forvaltning av de marine ressursene.

Bevilgningen på posten i 2013 er 50 mill. kroner. Bevilgningen benyttes til føringstilskudd, tilskudd til selfangst, garantilott og garnoppyrdding, samt noen utredningsoppgaver.

Det foreslås en bevilgning på 67 mill. kroner på posten i 2014. Tilskudd til garantilott, føringstilskudd, tilskudd til mottaksstasjoner, tilskudd til selfangsten og tilskudd til opprydding av tapte fiskeredskaper foreslås videreført i 2014. Som en del av tiltakspakken for torskenæringen foreslås det

at det settes av 18 mill. kroner til lineegnetilskudd i 2014, og at tilskuddet til føring og mottaksstasjoner økes med 3 mill. kroner.

Garantilott

Formålet med ordningen med garantilott er å sikre fiskerne en viss minsteinntekt i de ulike fiskeriene, dersom fisket av ulike årsaker skulle slå feil. Ordningen er hjemlet i forskrift om garantiordningen og administreres av Garantikassen for fiskere.

I 2012 ble det utbetalt 2,7 mill. kroner i garantilott. For 2013 blir det ved visse vilkår garantert et beløp på inntil 2 550 kroner per uke. Året er inndelt i to garantiperioder, med 13 uker i hver periode. Det er avsatt 2,5 mill. kroner til garantilott i 2013.

Nofima leverte i juni 2012 en evaluering av garantilottordningen. Konklusjonen til Nofima er at ordningen ser ut til å fungere etter formålet. Ordningen misbrukes ikke og den treffer et relativt gjennomsnittlig utvalg. Samtidig avdekker evalueringen en del forbedringsområder i regelverket og saksbehandlingsprosedyrene. Nofima stiller også spørsmål ved behovet for ordningen i dagens fiskeflåte, men viser til at grundigere analyser av mottakernes inntekt over en lengre periode er nødvendig for å vurdere en slik problemstilling nærmere. Fiskeri- og kystdepartementet tar med seg innspillene fra Nofima i vurderingen av den framtidige innretningen av garantilotten.

Føringstilskudd og tilskudd til mottaksstasjoner

De ulike ordningene for føringstilskudd og tilskudd til mottaksstasjoner har som mål å

- bidra til å holde oppe en variert flåtestruktur og lokale fiskerimiljø
- bidra til at ressursene blir utnyttet i flere områder, selv om det ikke er et mottak i nærheten
- bidra til et mer effektivt fiske ved å føre fisk ut fra overskuddsområder slik at avtaksproblem ikke fører til stans i fisket.

Midlene fordeles etter søknad til føringsordninger som administreres av fiskeslagslagene. I 2013 ble det satt av 33 mill. kroner til føringstilskudd, og det er satt av et tilsvarende beløp i 2014.

Målene om å bidra til en variert flåtestruktur, lokale fiskerimiljø og at ressursene blir utnyttet i områder uten mottak i nærheten, er overordnet målet om en effektiv gjennomføring av fisket. Ordninger med tilskudd til føring av fisk og skaldyr fra mottaksstasjoner til produksjonsanlegg skal

derfor prioriteres. I tillegg kan det bevilges tilskudd til å starte eller styrke mottaksstasjoner.

Fiskeri- og kystdepartementet startet i 2012 en gjennomgang av organiseringen og administrasjonen av føringstilskuddet. Nofima marked er i 2013 bedt om å evaluere de ulike ordningene som finansieres med tilskuddet. En mer effektiv og harmonisert forvaltning av tilskuddet skal være på plass i løpet av 2013.

Tilskudd til selfangst

Fangst av sjøpattedyr er et viktig prinsipp i en økosystembasert og bærekraftig forvaltning av norske marine ressurser. Det er imidlertid svak lønnsomhet i selfangstnæringen, og næringen er fortsatt avhengig av offentlig tilskudd for å opprettholdes. Formålet med ordningen er derfor å bidra til at de fastsatte kvotene på grønlandssel blir tatt og legge til rette for en mer lønnsom selfangstnæring.

For å vri næringen over i en mer lønnsom retning er en del av tilskuddene til fartøy og mottaksleddet verdibaserte, noe som innebærer at tilskudd gis ut fra oppnådd verdi på produktene fra fangsten. Dette skal stimulere til at aktørene skaffer seg flest mulig egne inntekter.

I 2012 ble det utbetalt 5,65 mill. kroner i tilskudd til selfangstnæringen av en ramme på 10,5 millioner kroner. To fartøy gikk ut i fangst i Vestisen og fangstet totalt 5 592 sel, mens to mottak fikk økonomisk støtte over mottaksordningen.

For å møte utfordringene for selfangstnæringen økte Fiskeri- og kystdepartementet rammen i 2013 fra 10,5 mill. til 12 mill. kroner, og tilskuddsutformingen ble justert for å bedre stimulere til økt fangsting. Av dette ble 10 millioner avsatt til fartøyene og 2 millioner til selmottakene, noe som innebærer at fartøyleddet styrkes. Resultatet ble en betydelig økning i antall fangede dyr, og de fire fartøyene som deltok fanget totalt 15 939 dyr.

Tilskudd til opprydding av tapte fiskeredskap

Tilskuddet til ordningen skal bidra til at arbeidet med å fjerne tapte fiskeredskap opprettholdes.

Tapte garn og andre fiskeredskaper kan bli liggende og fiske i mange år. Å fjerne disse redskapene vil bidra til å bedre tilstanden til fiskebestandene i havet. Norge er ledende internasjonalt når det gjelder slik garnopprydding. Fiskeridirektoratet administrerer ordningen, og det ble satt av 3,6 mill. kroner til dette arbeidet i 2013.

Lineegnetilskudd

Regjeringen foreslår en bevilgning på 18 mill. kroner til lineegnetilskudd i 2014. Tilskuddet ble foreslått gjeninnført i 2013 som en del av tiltakspakken for torskenæringen, jf. Prop. 192 S (2012–2013).

Den forrige ordningen med lineegnetilskudd eksisterte fram til 2004 da den ble erstattet av en ordning med agnkvoter gjennom Fiskernes Agnforsyning (FA). Agnkvoteordningen innebærer at FA administrer fisket på egne kvoter av makrell, sild og sei til agn. Dette skal sikre fiskerne agn til rimelige priser.

Linefisket er et arbeidsintensivt fiske sammenlignet med for eksempel garnfisket, men linefangst fisk er av generelt av bedre kvalitet enn fisk tatt med garn fordi en unngår klemskader og lignende. Lineegnetilskuddet vil, sammen med en videreføring av agnkvoteordningen, kunne stimulere til økt fangst med høy kvalitet. Lineegnetilskudd ble tidligere gitt som et tilskudd per håndegnet stamp. Videre organisering av tilskuddet, både med sikte på tilskuddssatser og innretning, vil bli avklart når ordningen iverksettes høsten 2013.

Informasjon ressursforvaltning (jf. post 79)

Midlene på posten benyttes til å fremme økt kunnskap, forståelse og aksept for bærekraftig forvaltning av levende marine ressurser, medregnet sjøpattedyr. Balansert og oppdatert kunnskap blir viktigere, fordi stadig flere prosesser i ulike internasjonale fora får økt påvirkning på fiskerisektoren. Arbeidet for å skape forståelse for en rasjonell utnyttelse av marine ressurser vil bli videreført. Det er fremdeles et problem at ulike arter, særlig sjøpattedyr, på ikke-vitenskapelig grunnlag utpekes som truede. Arbeidet med å gjøre vitenskapelige data og kunnskap om norsk ressursforvaltning tilgjengelig for beslutningstakere og publikum videreføres. Det skal arbeides for å unngå boikottaksjoner og lovgivning rettet mot Norges forvaltning av marine ressurser. Samarbeidet med organisasjoner som arbeider for en bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser vil stå sentralt i dette arbeidet.

Resultater 2012–2013

Norges ressursforvaltning nyter stor respekt internasjonalt, men verneorganisasjoner preger den internasjonale debatten og enkelte lands politikk på dette feltet.

EU har vedtatt et forbud mot omsetning av sel-produkter, som trådte i kraft 20. august 2010. Begrunnelsen for dette forbudet anses fra norsk side ikke å være i tråd med forvaltning basert på best tilgjengelige vitenskap. Et felles tvisteløsningspanel for Norge og Canada ble opprettet i april 2011, og det er ventet en avgjørelse vil foreligge før utgangen 2013.

Fiskeri- og kystdepartementet har i 2012 samarbeidet med ulike organisasjoner for å fremme ulike syn på bærekraftig utnyttelse av naturens ressurser. Fiskeriekspertgruppen i IUCN (verdens naturvernunion) legger særlig vekt på bærekraftig bruk av naturressurser. Arbeidet bidrar også til å fremme forslag knyttet til høsting og bærekraftig bruk overfor EU og i ulike globale miljøavtaler som Konvensjonen om biologisk mangfold (CBD), Konvensjonen om internasjonal handel med truede dyre- og plantearter (CITES), Konvensjonen om vern av trekkende arter av ville dyr. Det gis også tilskudd til EBCD, European Bureau for Conservation & Development.

Budsjettforslag for 2014

Post 60 Tilskudd til kommuner

Det fremmes forslag om at kommunene skal få en andel av vederlaget for nye konsesjoner til laks, ørret og regnbueørret, som ble lyst ut 1. juli 2013. Det foreslås en bevilgning på 180 mill. kroner på posten i 2014. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til fordeling av vederlag til kommunene.

Post 71 Sosiale tiltak, kan overføres

Midlene på posten brukes til å delfinansiere velferdsstasjoner for fiskere drevet av Norges Fiskarlag og Den Indre Sjømannsmisjon. Det fremmes

forslag om å bevilge 2,07 mill. kroner på posten i 2014.

Post 72 Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere

Bevilgningen på posten dekker statens kostnader knyttet til sikkerhetsopplæring for fiskere. Det fremmes forslag om å bevilge 14,15 mill. kroner på posten i 2014.

Post 74 Erstatninger, kan overføres

Ordningen skal dekke forskudd på erstatninger ved skade på fiskeredskaper, erstatninger med hjemmel i petroleumsloven kap. VI, kompensasjon ved ilandføring av skrot som ikke kommer fra oljeindustrien og tap av fiskefelt.

Det fremmes forslag om å bevilge 2,14 mill. kroner på posten i 2014.

Post 75 Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, kan overføres

Bevilgningen på posten dekker blant annet ordningene føringstilskudd, garantilott, selfangstøtte og tilskudd til opprydning av fiskeredskaper. Det foreslås en bevilgning på 67 mill. kroner i 2014. Det foreslås 18 mill. kroner til lineegnetilskudd og en økning i tilskuddet til føring og motaksstasjoner med 3 mill. kroner.

Post 79 Informasjon ressursforvaltning, kan overføres

Bevilgningen på denne posten brukes til å fremme kunnskap, forståelse og aksept for bærekraftig forvaltning av levende marine ressurser, medregnet sjøpattedyr. Det fremmes forslag om å bevilge 930 000 kroner på posten i 2014.

Programkategori 16.60 Kystforvaltning

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på kapitler

		(i 1 000 kr)			
Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
1062	Kystverket	2 612 023	2 497 990	2 611 854	4,6
1070	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C	43 235	44 187	44 410	0,5
	Sum kategori 16.60	2 655 258	2 542 177	2 656 264	4,5

Utgifter under programkategori 16.60 fordelt på postgrupper

		(i 1 000 kr)			
Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
01-20	Driftsutgifter	1 674 809	1 676 717	1 736 204	3,5
21-23	Andre driftsutgifter	138 580	60 800	62 930	3,5
30-49	Nybygg, anlegg	723 577	688 460	716 980	4,1
60-69	Overføringer til kommuner	63 892	60 000	61 980	3,3
70-89	Overføringer til private	54 400	56 200	78 170	39,1
	Sum kategori 16.60	2 655 258	2 542 177	2 656 264	4,5

Innledning

Kystforvaltning utgjør i 2014 om lag 47 pst. av Fiskeri- og kystdepartementets budsjett. Området omfatter blant annet sjøtransport og havnepolitikk, forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning, medregnet håndtering av skipsvrak. Programkategori 16.60 Kystforvaltning omfatter bevilgninger til Kystverket, Samfunnet Jan Mayen og Loran-C samt tilskudd til Rednings-selskapet.

Omtalen under programkategori 16.60 Kystforvaltning omhandler både Fiskeri- og kystdepartementets og Kystverkets ansvarsområder. Fiskeri- og kystdepartementets aktivitet blir finansiert over kap. 1000, som er departementets admi-

nistrasjonsbudsjett, mens Kystverkets aktivitet blir finansiert over kap. 1062 Kystverket.

Kategoriomtalen er tematisk inndelt i tre forvaltningsområder: sjøtransport og havner, sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning.

Regjeringen mener det er behov for en bredere gjennomgang av oppgavefordeling og arbeidsdeling mellom Fiskeri- og kystdepartementets underliggende etater. Det vises til nærmere omtale under programkategori 16.30.

Overordnede mål

Hovedmålet for kystforvaltningen er at Norge skal ha en konkurransedyktig sjøtransport med effektive havner og transportkorridorer, et høyt sjøsikkerhetsnivå og en god beredskap mot akutt

forurensning. Det er videre et mål at Norge skal ha en internasjonal rolle som ivaretar våre interesser og vårt ansvar som havnasjon og kyststat på en helhetlig måte.

Kystforvaltningen er et sentralt element i den samlede transportpolitikken og i politikken for en helhetlig forvaltning av hav- og kystsonen. Grunnlaget for departementets arbeid på området er bl.a. nedfelt i havne- og farvannsloven, losloven, forurensningsloven, St.meld. nr. 14 (2004–2005) *På den sikre siden – sjøsikkerhet og oljevernberedskap* og Meld. St. 26 (2012–2013) *Nasjonal transportplan 2014–2023*.

Sjøtransport og havner

Regjeringens politikk for sjøtransport og havner er forankret i Nasjonal transportplan 2014–2023. Det overordnede målet med regjeringens transportpolitikk er å tilby et effektivt, tilgjengelig, sikkert og miljøvennlig transportsystem som dekker samfunnets behov for transport og fremmer regional utvikling. Regjeringen vil legge til rette for bedre framkommelighet og reduserte avstandskostnader for å styrke konkurransekraften i næringslivet.

Regjeringen har som mål å utvikle det enkelte transportmidlets fortrinn og styrke samspillet mellom dem, og vil legge til rette for en overgang fra godstransport på veg til sjø og bane. Som en del av dette skal Norge ha en konkurransedyktig sjøtransport med effektive havner og transportkorridorer.

Transportformene møtes i omlastingsterminaler og havnene er viktige knutepunkt mellom land og sjø. Kommunale og private havner er viktige aktører for en effektiv og konkurransedyktig sjøtransport. De fleste havnene er i kommunalt eie, og med unntak av fiskerihavner eier staten ingen ordinære trafikkhavner. Kommunene har både gjennom eierskap og som ansvarlig for arealplanlegging en viktig rolle i å sikre gode rammebetingelser for effektiv havnedrift.

Fiskeri- og kystdepartementet arbeider for at havnene kan utvikle seg til effektive knutepunkt i transportkorridorene som binder sammen ulike deler av landet, og som kobler det innenlandske og det internasjonale transportnettverket sammen. Departementet arbeider for en effektiv havnestruktur med gode intermodale løsninger.

Omfanget av sjøtransporten er i hovedsak bestemt av næringsaktiviteten i Norge. De store transportmengdene i sjøtransporten knytter seg til petroleums- og malmtransporter. Utviklingen

av disse næringene vil legge viktige føringer for utviklingen av farleder og havner. I tillegg kommer stykkgodstransporter i forskjellige former. Det er et mål å øke sjøtransportens andel av stykkgodstransporter i Norge.

En helhetlig tilnærming til maritim infrastruktur er viktig for å sikre framkommelighet og sikkerhet i stamnettet. Dette innebærer at det legges til rette for gode innseilingskorridorer til de utpekte havnene og til viktige stamnetthavner.

Fiskeri- og kystdepartementet har ansvaret for å bygge, utbedre og vedlikeholde farleder og statlige fiskerihavner og gi tilskudd til kommunale fiskerihavnetiltak.

Nasjonal transportplan 2014–2023

Mål og prioriteringer

Hovedmålene i Nasjonal transportplan omfatter veg, jernbane, luftfart og sjøtransport. Målene konkretiseres gjennom etappemål som viser regjeringens hovedprioriteringer i perioden 2014–2023, og hvordan foreslåtte tiltak slår ut på et utvalg indikatorer som reflekterer etappemålene. Transportsektoren er mangfoldig, og alle effekter av transportpolitikken kan ikke kartlegges gjennom et avgrenset sett indikatorer. Transportpolitikken er videre preget av langsiktighet, og det kan ta tid å oppnå resultater. På sjøtransportområdet arbeides det med å utvikle relevante og hensiktsmessige indikatorer, slik at det kan rapporteres på utviklingen gjennom planperioden 2014–2023. Oppfølging av målene for veg, jernbane og luftfart er nærmere omtalt i Prop. 1 S (2013–2014) for Samferdselsdepartementet.

I Nasjonal transportplan 2014–2023 er det satt av 19,4 milliarder kroner til sjøtransport i planperioden. Dette er en økning i rammen på 8,3 milliarder kroner, eller 75 pst. sammenlignet med gjennomsnittet for første periode av NTP 2010–2019. Sammenlignet med saldert budsjett 2013 er det en økning på 55 pst.

På sjøtransportområdet vil regjeringen prioritere tiltak rettet mot havner og utforme virkemidler for å styrke nærskipsfarten. Det prioriteres også midler til drift, vedlikehold og fornying av navigasjonsinfrastrukturen. I tillegg prioriterer regjeringen farledstiltak og tiltak for å styrke den maritime trafikkovervåkingen. Det legges også opp til å øke de økonomiske rammene til transportplanlegging og kystforvaltning for å bedre utredningskapasiteten og heve kvaliteten på beslutningsgrunnlaget.

Innenfor rammen av Nasjonal transportplan er det utarbeidet en egen nærskipfartsstrategi for å realisere målet om å overføre gods fra veg til sjø.

Fiskeri- og kystdepartementets nærskipfartsstrategi er basert på innspill fra Kystverket og næringen i forbindelse med arbeidet med NTP 2014–2023, og møter med næringsaktører og organisasjoner.

Boks 6.5 Nærskipfartsstrategien

Regjeringen vil legge til rette for mer transport på sjø ved å

- utforme tiltak som stimulerer til økt bruk av nærskipfart
- utforme en tilskuddsordning for statlig støtte til investeringer i havner
- utforme en tilskuddsordning for havnesamarbeid
- styrke forskning og utredning om godstransport på sjø og kombinerte transportløsninger.

Tabell 6.17 Sammenligning av planrammen i Nasjonal transportplan 2014–2023 og forslag til budsjett 2014

Tall i mill. 2014-kroner	NTP 2014–2017 ¹	Saldert budsjett 2013	Budsjettforslag 2014	NTP-oppfylting 2014–2017
Navigasjonsinfrastruktur ²	488,9	428,1	491,1	25,1
VTS (sjøtrafikksentraler) ³	55,0	51,4	53,4	24,3
Transportplanlegging, kystforvaltning og administrasjon	195,9	165,4	172,2	22,0
Virkemidler for godsoverføring	231,8	25,9	25,9	2,8
Fiskerihavner og tilskudd til kommunale fiskerihavneanlegg	308,7	336,5	325,5	26,4
Farleder	340,0	178,2	205,2	15,1
Fartøy	67,6	91,2	87,2	32,2
Sum	1688,0	1276,6	1360,4	20,1

¹ Gjennomsnittlig planramme for første periode i Nasjonal transportplan, 2014–2017, forutsatt en jevn årlig oppfølging i hele perioden.

² Inkludert BarentsWatch

³ Viser bare statlige utgifter til drift av sjøtrafikksentralen i Vardø og statlige investeringer ved sentralene.

Det foreslås å øke bevilgningen til navigasjonsinfrastruktur med til sammen 63 mill. kroner. Hoveddelen av midlene vil bli brukt til å ta igjen vedlikeholdsetterslepet for å opprettholde et høyt sjøsikkerhetsnivå. Den økte bevilgningen gir også rom for en AIS-satellitt og en egen nedlesingsstasjon for satellittdata.

Det foreslås å øke bevilgningen til transportplanlegging og kystforvaltning med 10 mill. kroner, og bevilgningen til sjøtrafikksentraler foreslås økt med 2 mill. kroner.

Enkelte havner har stor trafikkøkning, og stadig større fartøy øker kravene til manøvrerings-

rom i innseilingen til de største havnene. Det prioriteres derfor å øke bevilgningene til utbedring av farledene med 22 mill. kroner. I tråd med prioriteringene i Nasjonal transportplan 2014–2023 tilrås det at bevilgningen til fiskerihavner reduseres med 11 mill. kroner. Tilskuddet til kommunale fiskerihavneprosjekt videreføres på samme nivå som i 2013. Det foreslås en bevilgning på 5 mill. kroner til forundersøkelse knyttet til Stad skipstunnel.

Bevilgningen til utskifting av Kystverkets fartøyer foreslås redusert med 4 mill. kroner i tråd med investeringsplanen.

Resultater 2012–2013

Oppfølgingsgraden for første fireårsperiode av NTP 2010–2019 på kystområdet var 99,3 pst. på utgiftssiden.

Transportetatene og Avinor la i februar 2012 fram sitt felles planforslag til NTP 2014–2023 for departementene. Dette har lagt grunnlaget for departementets arbeid med stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan 2014–2023 som ble fremmet våren 2013.

For å samordne det nasjonale planarbeidet med regional transportplanlegging, har departementene hatt regionale møter både på politisk nivå og med næringslivet.

Gjennom et nært samarbeid mellom statlige, regionale og lokale myndigheter og aktørene i markedet (havner, rederier, vareiere, speditører og samlastere) er det identifisert en rekke tiltak som kan bidra til å styrke sjøtransporten i neste planperiode. Dette samarbeidet har gitt viktige innspill til arbeidet med nærskipfartsstrategien.

For å få overført mer godstransport fra veg til sjø, og for å få høyere kvalitet på beslutningsgrunnlaget for den nasjonale transportplanleggingen, er det behov for mer forskning, mer kunnskap og flere utviklingsprosjekter på transportområdet. Et pålitelig statistikkgrunnlag er en forutsetning for å få utviklet gode transportmodeller, og det er nødvendig å gjennomføre jevnlig varestrømsanalyser. I tillegg er det viktig å få kartlagt hvor mye av godstransportene som faktisk kan overføres fra veg til sjø.

For å få et bedre grunnlag for å videreutvikle godsstrategien i 2014–2023 har Samferdselsdepartementet og Fiskeri- og kystdepartementet satt i gang en bred godsanalyse. Analysen skal se nærmere på en effektiv og rasjonell transportmiddel-fordeling, inkludert hvilke tiltak som må gjennomføres for å få større andeler av godstransportene over på sjø og bane. Arbeidet med transportmodeller og gods- og varestrømsanalyser videreføres i 2014.

Stad skipstunnel

Stad skipstunnel er omtalt i NTP 2014–2023. Kystverket har utarbeidet en konseptvalgutredning med blant annet ulike alternativer for dimensjonering av en tunnel. KS1-kvalitetssikring av utredningen ble avsluttet våren 2012.

Regjeringen vil gå videre med et forprosjekt som tar utgangspunkt i det store tunnelalternativet, da dette alternativet vurderes å ha et større nyttepotensial.

I NTP 2014–2023 er det satt av 1 mrd. kroner til Stad skipstunnel i andre del av planperioden. Prosjektet vil med dette kunne startes i siste seksårsperiode. Før Stortinget kan ta stilling til oppstart og kostnadsramme i siste seksårsperiode av NTP, må det utarbeides et forprosjekt som deretter skal gjennomgå en ekstern kvalitetssikring av styringsunderlag og kostnadsoverslag (KS2). I budsjettet for 2014 foreslås det en bevilgning på 5 mill. kroner til forundersøkelser.

Nærskipfart i Europa

Mål og prioriteringer

I EU-området ytes det støtte til infrastrukturtiltak gjennom Strukturfondene og det transeuropeiske transportnettverk (TEN-T) budsjettet, mens Marco Polo-programmet gir startstøtte ved etablering av nye transporttilbud på sjø, bane og intermodale konsepter. Målet er å redusere belastningen på vegnettet og stimulere til mer miljøvennlig transport.

Marco Polo-programmet skal bidra til at frakt av gods skiftes fra veg til sjø og jernbane. Norge har deltatt i programmet siden 2004. Den norske deltakelsen finansieres av Fiskeri- og kystdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet og Samferdselsdepartementet med en tredjedel hver. Flere norske prosjekter har blitt realisert med Marco Polo-støtte.

Marco Polo II utløper i 2013. EU bekreftet i mai 2013 at den nye Marco Polo-ordningen legges under TEN-T og finansieringsordningen "Connecting Europe Facility" (CEF), men konkret innhold er fortsatt ukjent. Det er også usikkert om Norge vil ha anledning til å delta, da det ikke er endelig avgjort fra EUs side om CEF er EØS-relevant.

På oppdrag fra Samferdselsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet og Nærings- og handelsdepartementet er det gjennomført en ekstern evaluering av Marco Polo-programmet. Evalueringen ble ferdig i august 2013, og viser at norske aktører ønsker at det etableres en egen nasjonal insentivordning, som en erstatning for Marco Polo.

Norsk senter for nærskipfart (SPC Norway) ble opprettet i 2003, etter anmodning fra EU-kommisjonen, og inngår i et nettverk av tilsvarende sentre i andre europeiske land. Senteret har vært finansiert med tilskudd fra Nærings- og handelsdepartementet, Fiskeri- og kystdepartementet, Samferdselsdepartementet og næringen. Hovedmålet for senteret er å arbeide for å stimulere til

overføring av transport fra veg til sjø. Det foreslås å opprettholde statlig tilskudd for 2014.

Resultater 2012-2013

SPC Norway har fulgt opp tilbakemeldingene fra "Velg Sjøveien"-kampanjen i 2012. SPC Norway har sammen med en rekke organisasjoner og aktører levert konkrete forslag til departementets arbeid med nærskipfartsstrategi og NTP 2014-2023.

SPC Norways aktivitet ble evaluert i 2012. Sentrale funn er at senteret yter et viktig bidrag for å øke kunnskapen om sjøtransportens muligheter blant vareeierne, og at det engasjementet næringsen selv legger inn i senteret, spiller en betydelig rolle for aktiviteten. Evalueringen anbefaler at SPC Norway videreføres med et offentlig tilskudd som grunnfinansiering. Maritimt Forum er engasjert som vertskap for SPC Norway i tidsrommet 2013-2017.

Forebyggende sjøsikkerhet

Fiskeri- og kystdepartementet arbeider for en sikker sjøtransport, som gir lavest mulig risiko for tap av liv, skade og akutt forurensning, og som derigjennom bidrar til et rent hav. Forebyggende sjøsikkerhetstiltak under Fiskeri- og kystdepartementets ansvarsområde omfatter infrastruktur, tjenester og reguleringer som skal bidra til å forhindre skipskollisjoner, grunnstøtinger og andre uønskede hendelser. Virkemidler på dette området inkluderer:

- Navigasjonsinfrastruktur, inkludert navigasjonsinnretninger, elektroniske navigasjonshjelpemidler, meldings- og rapporteringssystemer og BarentsWatch.
- Sjøtrafikksentraler.
- Trafikkregulering og risikoreduserende rute-tiltak.
- Overvåking av skipstrafikk.
- Losordningen.
- Slepebåtberedskap.

De enkelte virkemidlene omtales nærmere under kap. 1062 Kystverket. Fiskeri- og kystdepartementets arbeid innen forebyggende sjøsikkerhet i norske farvann må også ses i sammenheng med sjøsikkerhetsarbeid under andre departementers ansvarsområder.

Navigasjonsinfrastruktur

Navigasjonsinnretninger og elektroniske navigasjonshjelpemidler

Mål og prioriteringer

Navigasjonsinnretninger og elektronisk navigasjonshjelpemidler skal, i tråd med internasjonale anbefalinger, bidra til sikker navigasjon og sjøtrafikk langs kysten.

Fiskeri- og kystdepartementet følger også utviklingen av det europeiske satellittnavigasjonssystemet Galileo i et sjøsikkerhetsperspektiv. Videre har departementet ansvar for det bakkebaserte radionavigasjonssystemet Loran-C, som Forsvarets informasjonsinfrastruktur drifter på oppdrag fra Fiskeri- og kystdepartementet. Regjeringen har besluttet å legge ned Loran-C fra 1. januar 2016, se nærmere omtale under Kap. 1070.

Resultater 2012–2013

Våren 2013 ble den tekniske fornyelsen av Kystverkets Differential Global Position System (DGPS-systemet) slutført.

Forskrift om farvannsskilt og navigasjonsinnretninger trådte i kraft 1. januar 2013. Den nye forskriften er en forenkling og modernisering av dagens regelverk. Forskriften fastsetter blant annet at Kystverket skal føre register over alle farvannsskilt og navigasjonsinnretninger.

Meldings- og rapporteringssystemer

Mål og prioriteringer

Kystverkets meldings- og rapporteringssystem SafeSeaNet Norway videreutvikles slik at det skal fungere som en felles elektronisk portal for en rekke meldinger som skip skal sende til ulike myndigheter i Norge. Formålet er å bidra til økt sjøsikkerhet og en mer effektiv sjøtransport.

Nødvendige tilpasninger i SafeSeaNet som følge av EU-direktiv 2010/65 om rapporteringsformaliteter skal være gjort innen 1. juni 2015. Målet med direktivet er å forenkle rapporteringsrutiner for skip med ankomst til eller avgang fra havner i EU/EØS. Direktivet inngår i arbeidet med å etablere et europeisk sjøtransportområde uten barrierer.

I 2012 gjennomførte EFTA Surveillance Authority (ESA) en inspeksjon av norsk implementering av direktiv 2002/59 om etablering av et felles europeisk trafikkovervåkings- og informasjonsystem for skipstrafikk. På bakgrunn av inspeksjonen vil det være behov for å gjennomgå det nor-

ske regimet knyttet til fritak fra meldeplikt for rutegående fartøy.

- Helhetlig anløpsregime som kan verifisere egenrapporteringen fra fartøy.

Resultater 2012–2013

Direktiv 2010/65 om rapporteringsformaliteter trådte i kraft i EU 19. mai 2012. Direktivet ble innlemmet i EØS-avtalen 3. mai 2013. Fiskeri- og kystdepartementet har foretatt de nødvendige regelverksendringene for å implementere direktivet i norsk rett.

For å forenkle meldepliktsregimet i Norge ytterligere, pågår det også et arbeid med å samordne meldeplikter etter havne- og farvannsloven i en felles forskrift. Det er også startet et samarbeid mellom Fiskeridirektoratet og Kystverket for å legge bedre til rette for at fiskefartøy skal kunne oppfylle sine meldeplikter på en enkel måte.

BarentsWatch

Mål og prioriteringer

BarentsWatch er et helhetlig informasjonssystem om norske hav- og kystområder. Målet er at BarentsWatch skal være et verktøy for samlet oversikt over det som til enhver tid skjer i våre store havområder.

BarentsWatch består av en åpen informasjonsportal for havområdene og et adgangsbegrenset samhandlingssystem. Portalen skal forenkle tilgangen til og sikre utveksling av offentlig informasjon, og det skal utvikles et samhandlingssystem som skal kunne kombinere informasjon ved å koble sammen ulike etaters fagsystemer. Målet med samhandlingssystemet er å bidra til at etater med operativt ansvar til sjøs skal få tilgang til felles situasjonsbilder som kan gjøre det lettere å håndtere spesielle situasjoner som forurensing og ulykker med mer. BarentsWatch inngår i oppfølgingen av Nasjonal transportplan.

I dag deltar rundt 30 forskningsinstitusjoner og etater i arbeidet, som ledes av Kystverket.

Resultater 2012–2013

Den første versjonen av informasjonsportalen ble lansert 30. mai 2012. Portalen videreutvikles fortløpende.

Samhandlingssystemet er også under utvikling, og det arbeides med følgende tjenester:

- Identifikasjon av fartøy av interesse.
- Forenklet informasjonsutveksling mellom Kystverket og hovedredningsentralene.
- Sikkert nett mellom partene.

Sjøtrafikksentraler

Mål og prioriteringer

Målet med sjøtrafikksentralene (VTS – Vessel Traffic Service) er å bedre sjøsikkerheten ved å organisere skipstrafikken slik at farlige situasjoner ikke oppstår, kontrollere at bl.a. regler for bruk av farvannet og risikoreduserende rutetiltak følges og å gi skipstrafikken informasjon av betydning for sikker seilas. Nærmere regler for bruk av farvannet innenfor virkeområdet til sjøtrafikksentralene er fastsatt i forskrift om sjøtrafikk i bestemte farvann (sjøtrafikkforskriften).

Resultater 2012–2013

For å styrke sikkerheten ved losbordingsoperasjoner med helikopter, ble virkeområdet til Fedje sjøtrafikksentral utvidet 1. januar 2013.

Trafikkregulering og risikoreduserende rutetiltak

Mål og prioriteringer

Trafikkreguleringer i norske farvann skal bidra til å redusere faren for ulykker og akutt forurensning og bidra til en effektiv avvikling av sjøtrafikken.

Resultater 2012–2013

Det er foretatt endringer i sjøtrafikkforskriften. Blant annet er trafikkreguleringer i virkeområdene til sjøtrafikksentralene på Fedje og Kvitsøy revidert. I tillegg er forskrifter om rutetiltak i norsk økonomisk sone tatt inn i forskriften. Endringene trådte i kraft 1. januar 2013.

Det arbeides med forslag til trafikkreguleringer for områdene Vattlestraumen og Hjelteskjæret ved innseilingen til Bergen fra sør og med å utvide virkeområdet til sjøtrafikksentralen på Fedje til å inkludere disse områdene.

Overvåking av skipstrafikk

Mål og prioriteringer

Målet med overvåking av skipstrafikk er å få et helhetlig situasjonsbilde av maritim aktivitet for å kunne avdekke avvik fra sikker seilas og reagere på uønskede hendelser. Kystverkets overvåkingsdata brukes i dag av sjøtrafikksentralene og av en rekke andre etater som blant annet politi, for-

svars-, toll-, miljøvern- og beredskapsmyndighetene.

Resultater 2012–2013

Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket startet i 2012 arbeidet med en juridisk vurdering av å dele data fra ulike maritime overvåkings- og meldingssystemer. Vurderingen ble ferdig i 2013, og har vært på høring hos berørte departementer. På bakgrunn av dette vil det bli utarbeidet retningslinjer for deling av slike data.

Siden 2008 har Forsvarets forskningsinstitutt, Norsk Romsenter og Kystverket samarbeidet om satellittbasert AIS-overvåking av skip (AIS=Automatisk identifikasjonssystem). Den første demonstrasjonssatellitten, AISSat-1, ble tatt i bruk i 2010 og resultatene har vært svært gode. AISSat-2 forventes skutt opp i slutten av 2013.

I perioden 2011 til 2013 er det arbeidet med å forbedre deknningen til Kystverkets landbaserte system for AIS-overvåking på flere steder langs fastlandskysten. Arbeidet vil være ferdig tidlig i 2014.

Norge og Russland ferdigstilte i 2012 samarbeidet om å etablere Barents Ship Reporting System (Barents SRS) som er et norsk-russisk skipsrapporteringssystem for området mellom Lofoten og Murmansk. Formålet med skipsrapporteringssystemet er å styrke sjøsikkerheten ytterligere i området gjennom en systematisert informasjonsutveksling mellom skipstrafikken og sjøtrafikk-sentralene i Vardø og Murmansk. Skipsrapporteringssystemet ble godkjent av IMO i november 2012 og er satt i drift fra 1. juni 2013.

Losordningen

Mål og prioriteringer

Losordningen skal trygge ferdselen og verne om miljøet ved å sørge for at fartøy som ferdes i norske kystfarvann har navigatører med tilstrekkelig farvannskunnskap og kompetanse for sikker seilas. Losordningen omfatter lospliktsystemet, los-tjenesten og farledsbevisordningen.

Regjeringen vil videreutvikle losordningen som en framtidsrettet, kostnadseffektiv og brukervennlig tjeneste, som skal fortsette å ivareta viktige samfunnsoppgaver knyttet til miljø og sikkerhet.

Resultater 2012–2013

Regjeringen oppnevnte 2. mars 2012 et offentlig utvalg som fikk i oppdrag å gjennomgå lostjenesten og tilhørende regelverk. Utvalget la fram sin utredning NOU 2013: 18 *Med los på sjøsikkerhet* den 10. juni 2013.

Det er vedtatt en egen forskrift om lostjenesten på Svalbard som innebærer at losloven og forskrifter gitt med hjemmel i losloven også skal gjelde for øygruppen. Forskriften trådte i kraft 1. juli 2012. Det er foretatt enkelte stedlige tilpasninger, og forskriften angir en trinnvis innføring for å gi næringen tid til å tilpasse seg de nye kravene. Seilingssesongen 2014 vil være første sesong med full losplikt for alle fartøysgrupper på Svalbard.

Boks 6.6 Offentlig utvalg for gjennomgang av lostjenesten og tilhørende regelverk

Regjeringen oppnevnte 2. mars 2012 et offentlig utvalg for å gjennomgå lostjenesten og tilhørende regelverk.

Utvalget har vært bredt sammensatt av personer som representerer ulike interessegrupper og faglig relevant ekspertise. I dette inngår statlige etater, regionale myndigheter, næringsinteresser og miljøinteresser.

NOU 2013: 8 *Med los på sjøsikkerhet – Losordningens omfang, organisering og regelverk* ble lagt fram 10. juni 2013. Utvalgets rapport ble sendt på høring med tre måneders høringsfrist. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med saken på egnet måte.

Utvalget mener at lostjenesten er nødvendig for å opprettholde dagens sjøsikkerhetsnivå langs norskekysten, men av kostnadshensyn må los bare brukes der det er særlig sikkerhetsmessig begrunnet.

Utvalget anbefaler ikke større endringer i hvilke fartøy og geografiske områder som omfattes av losplikten. Behovet for en kostnadseffektiv lospliktordeining bør i stedet ivaretas gjennom endringer i farledsbevisordningen. Utvalget anbefaler at farledsbevisordningen differensieres ved å innføre tre farledsbevisklasser. Farledsbevisklassene er inndelt etter navigatørens erfaring og kompetansenivå samt fartøyenes utstyrsnivå, størrelse og risikoprofil (med tanke på sannsynlighet for og konsekvenser ved en eventuell ulykke). Ordningen innebærer en forenkling for godt utrustede fartøy med kompetente navigatører.

Utvalget mener videre at dagens organisering av lostjenesten har flere åpenbare svakheter, og anbefaler at lostjenestens omorganiseres. Det anbefales at den operative delen av lostjenesten organiseres som en egen enhet i Kystverket, som et eget forvaltningsorgan eller som et statsforetak. Organiseringen må sikre et tydelig skille mellom forvaltningsoppgaver og operativ drift. Utvalget legger til grunn at det legges vekt på brukermedvirkning uavhengig av organisering.

Utvalget har også utarbeidet forslag til nye lovbestemmelser om losordningen, for å sikre at regelverket er brukervennlig og legger til rette for en effektiv lostjeneste som bidrar til trygg ferdsel på sjøen.

Utvalgets anbefalinger og høringsuttalelsene blir viktige innspill til regjeringens videre arbeid for å forbedre lostjenesten.

Krav til havnesikring og terrorberedskap i havner

Mål og prioriteringer

Målet med havnesikring er at det ikke skal forekomme terrorhandlinger eller andre hendelser som kan skade norske havner eller skip som anløper disse.

Terrorsikring av havner skal være i tråd med internasjonale krav og dimensjonert i forhold til det aktuelle trusselbildet. Fiskeri- og kystdepartementet har overordnet ansvar for at Norge ivaretar forpliktelsene fastsatt av FNs sjøfartsorganisasjon IMO og av EU på dette området.

Resultater 2012–2013

Fiskeri- og kystdepartementet fastsatte den 29. mai 2013 to nye forskrifter om sikring av havneanlegg og om sikring av havner. Forskriftene trådte i kraft 1. juli 2013. Formålet med revisjonen var å få på plass et regelverk som er bedre tilpasset ulikhetene i norske havner og havneterminaler, innenfor rammen av det internasjonale regelverket. En viktig endring er at ordningen med minimumsstandard for sikringstiltak er erstattet av at en konkret sårbarhetsvurdering i hver enkelt havn/terminal skal være grunnlag for sikringstiltak. Dette medfører større fleksibilitet for mindre havner og havneanlegg. Kystverket påser fortsatt at nødvendig sikring gjennomføres.

Beredskap mot akutt forurensning

Mål og prioriteringer

Hovedmålet med statlig beredskap mot akutt forurensning er å hindre eller begrense miljøskade som følge av akutt forurensning i norske havområder eller på norsk territorium.

Fiskeri- og kystdepartementet har det overordnede ansvaret for den statlige beredskapen mot akutt forurensning. Den operative statlige beredskapen ivaretas av Kystverket. Dette inkluderer samordning av kommunale, private og statlige beredskapsressurser som deltar under statlige aksjoner.

Den statlige beredskapen mot akutt forurensning skal være dimensjonert og lokalisert på grunnlag av kunnskap om miljørisiko i norske farvann, medregnet Svalbard og Jan Mayen. Dette innebærer, i likhet med beredskap på andre samfunnsområder, at en ikke tar utgangspunkt i verst tenkelige tilfelle. Ulykkesscenarioene som er lagt til grunn for dimensjonering omfatter likevel store

utslipp fra skip og alvorlig forurensning langs norskekysten.

Kystverket la i 2011 fram en oppdatert, helhetlig miljørisiko- og beredskapsanalyse knyttet til akutt forurensning fra skipstrafikk utenfor fastlands-Norge. Beredskapsanalysen gir anbefalinger om nivået på beredskapen og inngår i grunnlaget for beslutninger om dimensjonering av statens beredskap de kommende årene.

Det foreslås å øke bevilgningen til beredskap mot akutt forurensning med 20 mill. kroner i 2014, for å følge opp Kystverkets miljø- og beredskapsanalyse. Den økte bevilgningen vil gå til oljevernustyr, lenser og lektere for hurtig respons, strandrenseutstyr og kurs og øvelser for å styrke kompetansen i beredskapsapparatet.

Slepebåtberedskap er et sentralt virkemiddel for å hindre skipsulykker, og er viktig både for sjøsikkerheten og beredskap mot akutt forurensning.

Det er etablert statlig slepebåtberedskap i Nord-Norge, på Vestlandet og på Sørlandet. Slepebåtkapasiteten i Nord-Norge reduseres fra tre til to fartøyer. Det er innført en rekke nye sjøsikkerhetstiltak i Nord-Norge. Seilingsleder utenfor territorialfarvannet langs hele kysten fra Vardø til Røst forbedrer mulighetene for at en slepebåt når fram til et fartøy med problemer før en eventuell grunnstøting. Det er innført AIS-overvåking langs hele kyststrekningen, og sjøtrafikkentralen i Vardø har ansvar for å koordinere slepebåtberedskapen. I tillegg er det etablert et norsk-russisk skipsrapporteringsystem for området mellom Lofoten og Murmansk fra 1. juni 2013.

Fiskeri- og kystdepartementet arbeider med en ny og samlet vurdering av den nasjonale slepebåtberedskapen.

Resultater 2012–2013

Tidligere større statlige aksjoner er fulgt opp med grundige evalueringer for å systematisere erfaringer og identifisere forbedringspunkter. I tråd med evalueringene har Fiskeri- og kystdepartementet lagt vekt på å styrke det statlige aksjonsapparatet og sikre god samordning mellom de ulike aktørene som blir satt inn under statlige aksjoner.

Kystverkets miljørisiko- og beredskapsanalyse fra 2011 anbefaler blant annet at det iverksettes tiltak som bidrar til å styrke kommunenes kapasitet til å bistå under statlige aksjoner. Dette for å sikre rask og hensiktsmessig lokal respons. Bevilgningen til statens beredskap mot akutt forurensning ble på denne bakgrunn økt med 15 mill. kroner i 2012.

På ministermøte i Arktisk råd i Kiruna 15. mai 2013 undertegnet medlemslandene en avtale om samarbeid om beredskap og respons ved marin forurensning i Arktis. Formålet med avtalen er å etablere et forpliktende samarbeid om oljevernberedskap i Arktis og legge til rette for et koordinert samarbeid på operativt nivå.

Våren 2012 tiltrådte Norge protokollen om beredskap, aksjon og samarbeid ved forurensningsuhell med farlig og skadelige stoffer (OPRC-HNS-protokollen). Protokollen forplikter partene til å samarbeide og yte hverandre assistanse ved hendelser, og til å ha en beredskap mot hendelser med farlige og skadelige stoffer.

Fiskeri- og kystdepartementet har klagebehandlet en rekke saker knyttet til krav om refusjon av statens kostnader pådratt i forbindelse med aksjoner eller pålegg gitt med hjemmel i forurensningsloven eller Svalbardmiljøloven.

Ansvarlige forurenere etter "Server"-aksjonen i 2007 og "Full City"-aksjonen i 2009 har begge opprettet begrensningsfond, og har foretatt en foreløpig innbetaling til staten. Begge begrensningsfondene administreres av Oslo tingrett. Staten ved Fiskeri- og kystdepartementet, har tatt ut stevning mot den ansvarlige etter flere forurensningsaksjoner for å få refundert statens kostnader knyttet til forurensningsaksjoner. Den rettslige behandlingen av disse sakene starter i 2013.

Kystverkets rapport fra 2006 om fare for akutt oljeforurensning fra skipsvrak er fulgt opp, og tømningen av de tre prioriterte vrakene "Erich Giese", "Neuenfels" og "Boardale" ble sluttført i 2012.

Arbeidet med å fjerne vraket av krysseren "Murmansk" utenfor Sørvær i Hasvik kommune ble ferdig i 2013.

Vraket av ubåten "U-864" utenfor Fedje i Hordaland inneholder anslagsvis 67 tonn metallisk kvikksølv. I Prop. 111 S (2011-2012) *Tilleggsbevilgninger og omprioriteringer i statsbudsjettet 2012* orienterte regjeringen om at den vil gå videre med forprosjektering av to av de seks alternative miljøtiltakene som ble utredet i Kystverkets konseptvalgutredning fra 2011. Dette er alternativet med tildekking av vraket med last og forurenset havbunn, og alternativet med heving av last og tildekking av vraket og forurenset havbunn. Kystverket har fått i oppdrag å gjennomføre forprosjekteringen og har i 2013 gjennomført nye undersøkelser av og datainnsamlinger fra vraket og tiltaksområdet. Det er i tillegg fjernet dieselolje fra bunkerstankene på vrakdelene. Forprosjektene for de to alternativene vil gjennomgå ekstern kva-

litetssikring (KS2). Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om saken på egnet måte.

Kystverket leverte en konseptvalgutredning for nasjonal slepebåtberedskap tidlig i 2012.

Ekstern kvalitetssikring (KS1) ble avsluttet høsten 2012. Departementet vil komme tilbake til Stortinget om videre oppfølging av saken på egnet måte.

Kap. 1062 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap	Saldert	Forslag
		2012	budsjett 2013	2014
01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	1 631 574	1 632 530	1 691 794
21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	138 580	60 800	62 930
30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	468 161	497 910	525 860
45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	255 416	190 550	191 120
60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	63 892	60 000	61 980
70	Tilskudd Redningsselskapet	54 400	56 200	78 170
	Sum kap. 1062	2 612 023	2 497 990	2 611 854

Innledning

Kystverket er Fiskeri- og kystdepartementets fagetat på området sjøtransport og havner, forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensning, og hadde per 1. mars 2013 til sammen 1 068 årsverk. Kystverket arbeider for en effektiv og sikker sjøtransport, og for å imøtekomme næringslivets behov for framkommelighet og effektive havner. Kystverket skal forebygge ulykker og hendelser til sjøs, og avverge og avgrense skadevirkninger ved akutt forurensning. Kystverket medvirker i tillegg til en bærekraftig utvikling av kystsonen.

En stor del av Kystverkets ansatte og budsjett er knyttet til investeringer og tjenesteproduksjon, som lostjenesten, sjøtrafikksentraler og utbygging og utbedring av farleder og fiskerihavner. Kystverket har forvaltningsoppgaver etter bl.a. havne- og farvannsloven, losloven, forurensningsloven og svalbardmiljøloven, og ivaretar etatens ansvarsområder i ulike planprosesser.

Kystverket har tre hovedmål:

- Bidra til en effektiv sjøtransport.
- Sikre trygg ferdsel i norske farvann.
- Hindre eller begrense miljøskade som følge av akutt forurensning i norske havområder eller på norsk territorium.

Tabell 6.18 Bevilgninger på Kystverkets poster fordelt på ulike oppgaver

Virksomhetsområde/poster ¹	Post 01	Post 21	Post 30	Post 45	Post 60	Sum
Navigasjonsinfrastruktur	398 668		57 180	35 214		491 062
Sjøtrafikksentraler	98 440			30 709		129 149
Transportplanlegging, kystforvaltning og adm.	151 158			8 881		160 039
Fiskerihavner og tilskudd til kommunale fiskerihavneprosjekt			263 504		61 980	325 484
Farleder			205 176			205 176
Fartøy				87 178		87 178
Los	678 370			19 380		697 750
Beredskap	365 158	62 930		9 758		437 846
Sum	1 691 794	62 930	525 860	191 120	61 980	2 533 684

¹ Det vil kunne bli gjort noen mindre justeringer av fordelingen mellom virksomhetsområdene som ikke er brukerfinansiert. Fordelingen mellom poster vil ligge fast, med unntak for fordelingen mellom post 01 og 45 hvor det er knyttet stikkordet "kan nyttes under post 01/45" til henholdsvis post 01 og 45.

Sjøtransport og havner

Kystverket skal bidra til effektiv sjøtransport og har følgende delmål innenfor virksomhetsområdet sjøtransport og havner:

- Sikre havne- og sjøtransportinteressene i offentlige planprosesser.
- Utøve myndighet gjennom regelverksutvikling, saksbehandling og veiledning på en måte som ivaretar sikker og effektiv sjøtransport.
- Bygge ut og vedlikeholde fiskerihavner og farleder i samsvar med vedtatte planer og budsjetter.
- Benytte samfunnsøkonomiske analyser i vurderinger av investeringer.
- Ta vare på, utvikle og formidle kystkulturen.

Kystverket er ansvarlig for statlig maritim infrastruktur, og skal i tillegg arbeide for å styrke sjøtransporten slik at større mengder gods blir fraktet med skip.

Nasjonal transportplan

Mål og prioriteringer

I NTP 2014–2023 er den gjennomsnittlige årlige rammen til sjøtransport og maritim infrastruktur for perioden 2014–2023 økt med 55 pst. sammenlignet med saldert budsjett 2013.

Jernbaneverket, Statens vegvesen, Kystverket og Avinor AS har et tett samarbeid om felles utredninger og faglig plangrunnlag for Nasjonal

transportplan. Etatene vil høsten 2013 starte arbeidet med grunnlaget for NTP 2018–2027. Det skal legges til rette for intermodale løsninger som sikrer smidige overganger mellom ulike transportformer. Kystverket utvikler bedre systemer for å kunne benytte skipstrafikkdata til analyser, utredning og planlegging.

Som en del av arbeidet med grunnlaget for NTP 2018–2027 skal transportetatene og Avinor gjennomføre en bred analyse av godstransport. Analysen skal se nærmere på en effektiv og rasjonell transportmiddelfordeling, inkludert hvordan målet om mer overføring av gods fra veg til sjø og bane kan nås. Analysen skal slutføres innen 2015, og danne grunnlag for en helhetlig tilnærming til fordeling av gods på transportmiddel, innenriks og utenriks.

EU arbeider med å etablere såkalte motorveger til sjøs som inngår i det europeiske transportnettverket TEN-T. Kystverket skal delta i EUs arbeidsgrupper for etablering av slike sjøtransportkorridorer gjennom Østersjøen og i Nordsjøen, samt på EUs jevnlig møter om utvikling av nærskipfart.

Prioriteringer i 2014

- Lovere faglig grunnlag til NTP 2018–2027, inkludert en bred analyse av godstransport.
- Følge opp nærskipfartsstrategien, blant annet ved å bidra til å utvikle og administrere statlige tilskuddsordninger for å styrke sjøtransporten.

Resultater 2012–2013

Transportetatene og Avinor la i februar 2012 fram sitt felles planforslag til NTP 2014–2023 for departementene. Dette har lagt grunnlaget for det videre arbeidet med stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan som ble fremmet våren 2013.

Kystverket har bidratt i arbeidet med nærskipsfartsstrategien. Kystverket leder forumet for de utpekte havnene.

Kystverket bidro i 2012 med delfinansiering av utredningsprosjektet "FLYTT", som ble ledet av Sjøtransportalliansen.

Kystforvaltning

Mål og prioriteringer

Kystverket skal bidra til en helhetlig forvaltning av kystsonen, og arbeide for at etatens ansvarsområder ivaretas i prosesser hvor rammebetingelser legges for bruk av hav og kystsoner. Innen kystsoneforvaltningen har Kystverket et særlig ansvar for å ivareta hensynet til trygg ferdsel og framkommelighet til sjøs, likeså sjøtransportens og havnenes interesser.

Etaten skal delta i planprosesser etter plan- og bygningsloven, havenergiloven og naturmangfoldloven, og i arbeidet med marin verneplan for å sikre areal til havner og sjøtransport innenfor bærekraftige rammer.

Kystverket medvirker i arbeidet med regionale vannforvaltningsplaner i henhold til vannforskriften, og skal delta i internasjonale fora med betydning for norsk marin arealforvaltning.

Prioriteringer i 2014

- Bidra i arbeidet med revisjon av forskriftsverket til havne- og farvannsloven.
- Starte arbeidet med å etablere tilsyn med akvakulturanlegg etter havne- og farvannsloven.
- Bidra i arbeidet med helhetlige forvaltningsplaner for havområdene.

Resultater 2012–2013

Kystverket har, i samarbeid med Fiskeri- og kystdepartementet, videreført arbeidet med revisjon av forskriftsverket til havne- og farvannsloven for å oppdatere og heve kvaliteten på regelverket, og for å forenkle og gjøre det mer brukervennlig. Kystverket har deltatt i relevante prosesser etter

plan- og bygningsloven, naturmangfoldloven, petroleumsloven og havenergiloven for å sikre areal til havner og sjøtransport innenfor bærekraftige rammer. Det er satt i gang tiltak for å styrke arbeidet med planmedvirkning etter plan- og bygningsloven.

Etaten medvirker i arbeidet med regionale vannforvaltningsplaner i henhold til vannforskriften. Kystverket har deltatt i prosessene og levert faglig grunnlag til forvaltningsplanen for Nordsjøen og Skagerrak og oppdateringen av forvaltningsplanen for Norskehavet. Kystverket har i tillegg bidratt med innhenting av kunnskap når det gjelder sjøsikkerhet og beredskap for det nordøstlige Norskehavet og Barentshavet sørøst.

Myndighet til å fatte enkeltvedtak etter havne- og farvannsloven og innsigelsesmyndighet etter plan- og bygningsloven på Svalbard er delegert til Kystverket Troms og Finnmark.

Fiskerihavner

Mål og prioriteringer

Kystverkets forvaltning av fiskerihavner spenner fra utbygging, vedlikehold, videreutvikling og eierskapsforvaltning til myndighetsutøvelse etter havne- og farvannsloven og planmedvirkning etter plan- og bygningsloven. Kystverket administrerer en tilskuddsordning til infrastrukturtiltak i kommunale fiskerihavner. I forvaltningen av fiskerihavner har Kystverket løpende kontakt med Fiskeridirektoratet og fiskerinæringen.

Utviklingen går i retning av færre og større fiskerihavner, som krever mer kostbare investeringer. Dette henger sammen med økt størrelse på fiskefartøy og strengere miljøkrav. Klimaendringer vil også påvirke dimensjoneringen av fiskerihavnene og annen maritim infrastruktur med tanke på mer ekstremvær og mulig stigende havnivå.

Kystverket forvalter om lag 700 statlige fiskerihavner langs kysten.

Prioriteringer i 2014

- Bruk av forenklede samfunnsøkonomiske analyser i arbeidet med å prioritere statlige utbyggingstiltak i fiskerihavner.
- Øke planreserven for fiskerihavnetiltak for eventuelt å kunne forsere prosjekter som ligger inne i godkjente handlingsplaner.
- Gjennom planmedvirkning sikre infrastrukturen i fiskerihavnene.

Prioriteringer av nye prosjekter følger som uttrykt vedlegg til denne proposisjonen.

Resultater 2012–2013

Status for fiskerihavneprosjekter:

- Molo på Ramstadlandet er ferdigstilt.
- Bygging av Breivikbotn molo pågår.
- Molo i Honningsvåg er ferdigstilt.
- Bygging av moloer på Vannvåg pågår.
- Bygging av molo, utdyping av havna og ny innseiling til Træna pågår.
- Bygging av molo og utdyping i Myre pågår.

Det ble avhendet én ikke-næringsaktiv fiskerihavn i 2012. Det er utarbeidet strategi for videre avhendingsarbeid og inngått rammeavtale med Forsvarsbygg / Skifte eiendom om bistand i denne sammenheng.

Farleder

Mål og prioriteringer

Farleder skal sikres tilstrekkelig dybde, bredde og det manøvreringsrom som er nødvendig for tilfredsstillende sikkerhet og framkommelighet. Kystverket legger vekt på å bruke internasjonale retningslinjer og anbefalinger ved utforming av farleder.

Prioriteringer 2014

- Prioritere utbyggingstiltak i stamnettet og i innseilinger til stamnetthavnene.
- Bruk av forenklede samfunnsøkonomiske analyser i arbeidet med å prioritere statlige utbyggingstiltak i farleder.
- Øke planreserven for farledstiltak for eventuelt å kunne forsere prosjekter som ligger inne i godkjente handlingsplaner.

Prioritering av nye prosjekter framkommer i uttrykt vedlegg til denne proposisjonen.

Resultater 2012–2013

Status for farledsprosjekter:

- Fjerning av grunner og nymerking i Torgværløden er ferdigstilt.
- Fjerning av grunne i Vatlestraumen og nymerking er ferdigstilt.
- Utretting og breddeutvidelse av farleden gjennom Åramsundet del 2 er ferdigstilt.

- Utdyping og økt bredde i hovedledene gjennom Lepsøyrevet er ferdigstilt.
- Utdyping i Sandnessundet er ferdigstilt.
- Utdyping ved Olstokvær forventes ferdigstilt i 2013.
- Utdyping av Haverskjærgrunn, Humelrosa og Risværflu er gjennomført.
- Utdyping og opprensning av forurensende masser i Harstad pågår.
- Utdyping av Finnsnesrenna pågår.

Planlegging av tiltak i Borg havn, Røsvikrenna, har blant annet på grunn av innsigelser til framlagt reguleringsplan og krav om nye utredninger tatt lenger tid enn forutsatt, og det er ventet at arbeidet blir satt i gang i 2014.

Kystverket og Fiskeridirektoratet har i 2012 og 2013 arbeidet med å rydde opp i eierløse blåskjellanlegg langs kysten, og det er startet et pilotprosjekt der eierløse blåskjellanlegg i Rogaland og Hordaland er kartlagt og flere anlegg er fjernet. Anleggene som er fjernet, er valgt ut i fra risikoen for at anlegget kan slite seg og forflytte seg ut i farleden eller på annen måte utgjør en sikkerhetsrisiko. I tillegg kommer risiko for fiskeriene og for miljøet. Pilotprosjektet pågår fremdeles.

Kystkultur

Mål og prioriteringer

Kystkulturen skal forvaltes og formidles etter prinsippene om vern gjennom bruk, kulturbasert næringsutvikling og verdiskaping gjennom stedsutvikling.

Gjennom det tverrsektorielle samarbeidet i direktoratsgruppa for kystkultur arbeider Kystverket for å fremme kystkulturen generelt. Direktoratsgruppa for kystkultur består av Kystverket, Fiskeridirektoratet, Riksantikvaren og Norsk kulturråd. Kystverket har sekretariatsfunksjonen for samarbeidet.

I Landsverneplan for maritim infrastruktur, som er til behandling hos Riksantikvaren, er Kystverkets verneverdige materielle kulturminner listet opp. Kystverket følger opp landsverneplanen med forvaltningsplaner for de enkelte verneverdige objektene. Når det gjelder landsverneplanens såkalte representative områder, samarbeider Kystverket med Kystverkmusea om hvordan etatens historie i disse områdene best kan formidles.

Mange av etatens kulturminner er helt eller delvis fortsatt i bruk, enten av Kystverket selv eller leietakere. Kystverket arbeider med å legge til rette for alternativ forvaltning av de fyreien-

dommene som er i statens eie og gjøre dem tilgjengelige for allmennheten.

Kystverket samarbeider med Kystverkmusea og andre aktører – offentlige som private – for å ta vare på, utvikle og formidle etatens historie.

Prioriteringer i 2014

- Følge opp landsverneplanen med forvaltningsplaner for de enkelte verneverdige objektene.
- Utarbeide en strategi for håndtering av vedlikeholdsetterslepet på fyreiendommer.
- Videreføre engasjementet i direktoratsgruppa for kystkultur. I tråd med direktoratsgruppas handlingsplan for kystkultur skal det utformes et maritimt innslag til Grunnlovsjubileet 2014.

Resultater 2012–2013

Riksantikvaren har begynt behandlingen av Landsverneplan for maritim infrastruktur i nært samarbeid med Kystverket.

Kystverket arbeider med forvaltningsplaner for 20 av de 68 fredede fyreiendommene som etaten har ansvar for. Det arbeides med en overordnet plan for hvordan vedlikeholdsetterslepet på statens fyreiendommer skal håndteres.

Det er ingen vesentlig endring i antall utleide fyreiendommer. Kystverket leier ut nærmere 70 av 114 fyreiendommer. Mange av fyreiendommene er lite aktuelle for utleie på grunn av eienommenes beliggenhet.

Kystverket og Kystverkmusea har i samarbeid utviklet en felles standard for formidlingstiltak på de fredede fyreiendommene. I 2012 og 2013 er det etablert skilting på 10 fyreiendommer.

I 2013 ble www.kystreise.no lansert. På denne nettsiden, som Kystverkmusea står for, formidles etatens og kystens kulturhistorie i utvalgte geografiske områder ved hjelp av geo-tagging. Kystverkmusea arbeider kontinuerlig med innholdsproduksjon, både på nasjonalt og nordisk nivå, sistnevnte med støtte fra Nordisk ministerråd.

Direktoratsgruppa for kystkultur publiserte i 2013 flere utgaver i skriftserien "Fortellinger om Kyst-Norge" i samarbeid med tre museumsnettverk. Direktoratsgruppa arrangerte også en kystkulturkonferanse i Tromsø under overskriften "Attraksjonskraft Nord-Norge – kulturarv som faktor for lokal og regional utvikling".

Forebyggende sjøsikkerhet

I NTP 2014-2023 er nullvisjonen satt som et hovedmål for transportpolitikken, dvs. at det ikke skal forekomme ulykker med drepte eller hardt skadde i transportsektoren. For planperioden er målet at sikkerhetsnivået i sjøfartssektoren skal opprettholdes og styrkes.

Hovedmålet for Kystverkets arbeid innen sjøsikkerhet er å sikre trygg ferdsel i norske farvann og havområder. Kystverket har følgende delmål innenfor sjøsikkerhet:

- Det skal ikke forekomme kollisjoner eller grunnstøtinger på grunn av svikt i Kystverkets sjøsikkerhetstjenester.
- Vedlikeholdsetterslepet for fysiske og elektroniske navigasjonshjelpemidler skal reduseres.
- Operativ tilgjengelighet for navigasjonsinnretningene og navigasjonstjenestene skal være i samsvar med internasjonale retningslinjer.
- Lostjenesten og sjøtrafikksentralene skal tilby brukervennlige og kostnadseffektive tjenester.
- Sjøtrafikksentralene skal ha oversikt over risikofartøy og iverksette tiltak ved avvik eller hendelser i norske havområder.

Kystverkets arbeid med forebyggende sjøsikkerhet skal bidra til å redusere sannsynligheten for hendelser eller ulykker til sjøs. Kystverket forvalter en omfattende maritim navigasjonsinfrastruktur som er viktig for sikker sjøtrafikk langs kysten. Dette inkluderer både fysiske og elektroniske navigasjonsinstallasjoner. For deler av farvannet er det også fastsatt særlige trafikkreguleringer (seilingsregler) og etablert trafikkovervåking fra Kystverkets sjøtrafikksentraler. Utenfor territorialgrensen er det fastsatt rutetiltak som regulerer passerende trafikk. Losordningen omfatter lostjenesten, lospliktsystemet og farledsbevisordningen. Kystverket sørger også for slepeberedskap gjennom innleie av private slepebåter.

Sammen med Fiskeri- og kystdepartementet deltar Kystverket i internasjonalt samarbeid og regelverksutvikling om sjøsikkerhet. De viktigste internasjonale fora er FNs sjøfartsorganisasjon IMO, EUs sjøsikkerhetsorgan EMSA og den internasjonale fyr- og merkeorganisasjonen IALA.

Navigasjonsinfrastruktur

Navigasjonsinnretninger

Mål og prioriteringer

Kystverkets navigasjonsinnretninger omfatter fyr, lykter, lanterner, indirekte belysning, lysbøyer og

staker, faste merker og radarsvarere, til sammen omkring 22 000 innretninger. Navigasjonsinnretningene er hjelpemidler for posisjonsbestemmelse og sikker navigasjon i farledene og kystfarvannet. Det er ikke en målsetting å merke enhver fare eller hindring for sjøtrafikken, men å sørge for en hensiktsmessig oppmerking av farvann basert på risikovurderinger, god praksis og vurdering av brukerbehov.

Kystverket kartla vedlikeholdstilstanden for navigasjonsinfrastruktur i 2010. I kartleggingen er det anslått et samlet vedlikeholdsbehov på 2,62 mrd. kroner. Av dette er 2,18 mrd. kroner knyttet til navigasjonsinnretninger og 440 mill. kroner til fyrbygninger med tilhørende anlegg. Kartleggingen fra 2010 vurderer imidlertid ikke forholdet mellom normalt løpende vedlikehold og vedlikeholdsetterslep, og den vurderer bare behov knyttet til dagens infrastruktur. Kystverket har tatt i bruk nye kartbaserte dataverktøy og startet en gjennomgang av farledene for å vurdere navigasjonsveiledningen opp mot framtidige behov. I til-

legg vil Kystverket gjennom løpende bruk av sitt nye forvaltnings-, drifts- og vedlikeholdssystem få en bedre oversikt over den faktiske tilstanden på innretningene. Dette vil gi ny og forbedret kunnskap som grunnlag for å gjøre mer nøyaktige vurderinger av behovet for prioritering av midler til investeringer, drift og vedlikehold.

På oppdrag fra Kystverket blir navigasjonsinnretninger på Svalbard driftet og vedlikeholdt av Norsk Polarinstitutt. Dette er nærmere omtalt Prop. 1 S (2013–2014) *Svalbardbudsjettet*.

Prioriteringer i 2014:

- Vedlikehold og fornying av navigasjonsinnretninger.
- Etablere behovstilpasset navigasjonsveiledning i farleder som brukes av hurtigbåter og ro-ro-passasjerferjer.
- Videreføre prosjektet for systematisk, risikobasert vurdering av behov for framtidig navigasjonsinfrastruktur i farledene.

Resultater 2012–2013

Tabell 6.19 Tilgjengelighet for Kystverkets navigasjonsinnretninger¹

Periode	Antall anlegg	Antall slukkinger	Antall slukkedøgn	Tilgjengelighet i pst.
2010	5 655	694	6 105	99,7
2011	5 739	807	6 380	99,7
2012	5800	750	6616	99,7

¹ Fyr, lykter, lanterner, lysbøyer og radarsvarere.

Kystverket har ikke registrert uhell eller ulykker i 2012 som skyldes sviktende navigasjonsveiledning. Tilgjengeligheten i 2012 var på 99,7 pst., og er uendret fra 2011. Målet er en tilgjengelighet på 99,8 pst. for alle innretninger. Dette er strengere enn anbefalingene fra den internasjonale fyr- og merkeorganisasjonen (IALA) som blant annet graderer anbefalingen om tilgjengelighet etter navigasjonshjelpemidlenes betydning for sjøsikkerheten. Redusert tilgjengelighet skyldes for en stor del at noen innretninger har vært slukket hele eller store deler av 2012, blant annet som følge av orkanen "Dagmar". Orkanen medførte totalhavari, brudd på sjøkabel og andre tekniske feil. Sjøtrafikken varsles om slukkinger og andre feil ved navigasjonsinnretninger i navigasjonsmeldinger.

Det er gjennomført et stort arbeid med planlegging av farledprosjektene Borg 1 og Borg 2,

samt Oslofjorden. Starten av Borg-prosjektene er utsatt på grunn av innsigelser fra berørte kommuner. Merkingen av Løperen (innseilingen til Borg) er midlertidig igangsatt, og totalt 34 nye merker skal settes opp. Videre er følgende prosjekter fullført:

- Nyanlegg i Vatløstraumen, Karmsundet og Tjuvasundet. Nymerking etter utdyping av farled er utført for Lepsøyrevet og Åramsundet. Nyanlegg i Skarsvåg, Gunnarsnes og Langbåren.
- Nyanlegg i Torgværleden ferdigstilles i 2013.
- Oppmerking Olstokkvær ferdigstilles i 2013.

Det er også utbedret stormskader innenfor rammen av tildelte midler.

Elektroniske navigasjons- og meldingstjenester

Mål og prioriteringer

Kystverkets DGPS-tjeneste (Differential Global Positioning System) sender korreksjonssignaler for satellitnavigasjonssystemet GPS fra tolv sendere langs norskekysten. Tjenesten kvalitets-sikrer GPS-signalene og gir brukerne mer nøyaktig GPS-posisjon. Den varsler også om eventuelle feil i GPS-systemet. Rask og automatisk varsling av GPS-feil gjør at navigatører kan ta nødvendige forholdsregler for fortsatt sikker navigasjon.

Automatisk identifikasjonssystem (AIS) er et sentralt hjelpemiddel i sjøtrafikkovervåkingen. Kystverket har nasjonalt ansvar for innsamling og tilrettelegging av AIS-data fra landbaserte mottakere og satellitt. Langtrekkende identifikasjon og sporing (LRIT) er et system som overvåker skipstrafikk i havområdene. Systemet ble gjort operativt i 2010 og er tatt i bruk i havovervåkingen. Kystverket er ansvarlig myndighet nasjonalt for LRIT, og tilrettelegger og distribuerer slike data til andre norske etater.

Meldings- og rapporteringssystemet for sjøtransport, SafeSeaNet, har utgangspunkt i EUs felles europeiske maritime trafikkovervåkings- og informasjonssystem. SafeSeaNet er i dag elektronisk portal for meldinger fra skip til Tollvesenet, Sjøfartsdirektoratet, Forsvaret, Kystverket og enkelte havner. Politidirektoratet etablerte prøvedrift i 2012. Det er et mål å gjøre det mulig for skip å benytte SafeSeaNet som sin eneste meldekanal for lovpålagte meldinger til norske myndigheter og havner.

Kystverket utvikler også andre tjenester og systemer for registrering og formidling av informasjon med betydning for sikker navigasjon, som for eksempel navigasjonsvarsler, ismeldinger, bølge- og strømvarsling.

Kystverket leder Norges arbeid i IMO for å utvikle e-navigasjon. Det viktigste målet med arbeidet er å styrke sjøsikkerheten, blant annet ved at viktig navigasjonsinformasjon presenteres på en enklere og mer oversiktlig måte for navigatøren. Dette arbeidet har også stor betydning for videre utvikling av systemer for trafikkovervåking og for kommunikasjon og samhandling mellom sjøtrafikksentraler og skip.

Prioriteringer i 2014:

- Sikre at tilgjengeligheten til DGPS-tjenesten er på nivå med internasjonale retningslinjer.
- Videreføre arbeidet med forenkling og tilpassing av meldepliktsregimet for skipsanløp til norske havner i tråd med utviklingen i EU og med etablering av SafeSeaNet som nasjonal felles portal for rapportering fra skip.
- Videreføre arbeidet med å utvikle e-navigasjon innenfor IMO og IALA og bidra til utvikling av e-navigasjonskonseptet i tråd med norske interesser og behov.
- Forberede fornyelsen av de eldste AIS-basestasjonene med sikte på å starte arbeidet i 2015.

Resultater 2012–2013

Det er ikke registrert uhell som kan føres tilbake til manglende eller sviktende elektroniske navigasjonssystemer.

Gjennomsnittlig tilgjengelighet for AIS-basestasjoner som opereres av Kystverket var 99,5 pst. Kystverkets mål er tilgjengelighet bedre enn 99,5 pst.

En teknisk fornyelse av DGPS-stasjonene ble slutført i 2013, og er nå i kvalitetssikringsfasen. Fornyelsen ventes å bringe tilgjengeligheten til DGPS-tjenesten i samsvar med internasjonale retningslinjer. Bølgevarseltjenesten er tilgjengelig på yr.no og på Kystverkets hjemmesider.

SafeSeaNet har hatt bedre enn 99 pst. tilgjengelighet for brukerne. Forsvaret, Sjøfartsdirektoratet og Kystverkets benytter primært SafeSeaNet. Tollvesenet og Politiet arbeider med å flytte meldinger fra skip etter sine regelverk bort fra tradisjonelle kommunikasjonsmåter og over til SafeSeaNet.

LRIT-systemet har vært tilgjengelig for norske brukere i mer enn 99 pst. av tiden.

I arbeidet med e-navigasjon har IMO identifisert praktiske e-navigasjonsløsninger, og mange av IMOs medlemsland har gjennomført nærmere operativ uttesting og evaluering av brukervennlighet for flere av disse løsningene. Risiko- og kost/nytte-analyser er ferdige, og IMO tar sikte på å godkjenne en implementeringsplan for e-navigasjonsløsningene innen utgangen av 2014. I e-navigasjonsarbeidet har Kystverket arbeidet spesielt med å ivareta hensynene til modernisering av kommunikasjon mellom skip og land, effektiv skipsrapportering og kommunikasjonsløsninger i polare strøk.

BarentsWatch

Mål og prioriteringer

Kystverket fikk i 2010 i oppdrag å forberede etableringen av BarentsWatch, et helhetlig informasjonssystem for våre hav- og kystområder. BarentsWatch består i dag av et samarbeid mellom om lag 30 etater og forskningsinstitusjoner.

BarentsWatch består av en åpen informasjonsportal, og et adgangsbegrenset samhandlingssystem for etater med operativt ansvar til sjøs.

Den åpne delen er en offentlig tilgjengelig informasjonssystem om havområdene, som skal forenkle tilgangen til og sikre utveksling av offentlig informasjon. Ved å samordne informasjon og utvikle nye tjenester basert på kombinasjoner av data, skal BarentsWatch formidle et bedre faktagrunnlag og et mer helhetlig bilde av aktivitet og tilstand i våre hav- og kystområder. Samhandlingssystemet utvikles til et operativt system hvor informasjon fra ulike etaters fagsystemer kobles sammen. Målet er å bidra til at etater med operativt ansvar til sjøs skal få felles situasjonsbilde. Det vil kunne gjøre det lettere å håndtere spesielle situasjoner som forurensing, ulykker med mer.

Prioriteringer i 2014

- Videreutvikle informasjonsportalen i BarentsWatch.
- Fortsette utvikling av et helhetlig anløpsregime som kan verifisere egenrapporteringen fra fartøy.
- Tilpasse og tilrettelegge etatenes egne fagsystemer for å utveksle og visualisere nye informasjonselementer.
- Satse på å starte den nye tjenesten "felles ressursregister" i samarbeid med blant andre Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Hovedredningssentralene.

Resultater 2012–2013

Informasjonsportalen ble lansert 30. mai 2012, og portalen har vært i drift fra dette tidspunktet samtidig som det utvikles stadig nye tjenester. I 2013 involveres flere samarbeidspartnere i dette arbeidet. Flere nye tjenester ble presentert på ettårsmarkeringen for lanseringen av BarentsWatch.

Arbeidet med det adgangsbegrensede samhandlingssystemet vil skje trinnvis. Det er satt i gang arbeid med å utvikle flere tjenester i dette systemet: *Identifikasjon av fartøy av interesse* (omfatter flere etater), *Forenklet informasjonsut-*

veksling mellom Kystverket og Hovedredningssentralene, Sikkert nett og Helhetlig anløpsregime. I tillegg er det i samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt gjennomført en interessentanalyse.

Isbryting og ismeldingstjeneste

Kystverket er ansvarlig for isbryting i hovedleder og bileder. Utenfor hoved- og biledene er kommunene ansvarlige. I praksis står Kystverket for isbryting, enten med egne ressurser, ved kjøp av tjenester eller ved å refundere kostnader kommunene (havnene) har med isbryting. Kystverket opererer en ismeldingstjeneste der sjøfarende gis løpende informasjon om isforholdene langs kysten. Fra 1. januar 2013 har Kystverket en rammeavtale med Kragerø Sjøtjeneste om isbrytertjenester i Oslofjorden og Agderfylkene.

Losordningen

Mål og prioriteringer

Losordningen skal trygge ferdselen og verne om miljøet ved å sørge for at fartøy som ferdes i norske kystfarvann har navigatører med tilstrekkelig farvannskunnskap og kompetanse for sikker seilas. Når et fartøy benytter los, er losen rådgiver for skipets navigatør. Losplikten er fastsatt ved lov. Lostjenesten er finansiert av avgifter betalt av brukerne.

I losordningen inngår også farledsbevisordningen, som innebærer at navigatører kan avlegge prøver på at de selv har tilstrekkelig farvannskunnskap og kompetanse til å navigere uten å benytte los. Kystverket utsteder et personlig farledsbevis til navigatører som oppfyller kravene.

Farledsbevisordningen skal videreutvikles på bakgrunn av Kystverkets egne erfaringer og utredninger gjort av Det Norske Veritas.

Losutvalgets utredning av losordningen er nærmere omtalt under programkategori 16.60.

Prioriteringer i 2014

- Arbeid i forbindelse med oppfølging av NOU 2013:8 *Med los på sjøsikkerhet*.
- Videreføre arbeidet med effektivisering av lostjenesten, medregnet fornyingsprogram for losbåter og losformidlingssystemet Njord.
- Videreføre arbeidet med innføring av statlig lostjeneste og losplikt på Svalbard.
- Slutføre arbeidet med gjennomgang av oppankringsplasser langs kysten.

Resultater 2012–2013

Antall lospliktige seilaser har økt med 1,9 pst. til 100 213 seilaser i 2012, 44 522 seilinger med los, 53 328 seilinger med farledsbevis og 2363 med dispensasjon. Seilaser med farledsbevis økte med 6,1 pst., mens seilas med los gikk ned med 1,0 pst. Økningen i seilaser med farledsbevis fra 2011 er i samsvar med forventningene ved innføringen av nye lospliktregler og nytt avgiftssystem i 2011, hvor ett av målene var bedre tilrettelegging for bruk av farledsbevis. Lostjenesten fikk et overskudd på 30,3 mill. kroner i 2012. Som følge av overskudd i lostjenesten i 2011 og 2012 ble losings- og losberedskapsavgiftene satt ned med 2 pst. for 2013.

Kystverket har fått levert en ny losbåt våren 2013. Ytterligere en båt vil bli levert rundt årsskiftet 2013/2014.

Sjøtrafikksentraler (VTS – Vessel Traffic Services)

Mål og prioriteringer

Kystverkets fem sjøtrafikksentraler overvåker skipstrafikk som er vurdert å innebære en særlig høy risiko og skipstrafikk i utpekte risikoområder. Sjøtrafikksentralene håndhever seilingsregler og trafikkreguleringer, utsteder navigasjonsvarsler og kan gi navigasjonsassistanse og nautisk informasjon til sjøfarende innen sine virkeområder. I tillegg iverksetter de relevante sjøsikkerhets- og beredskapstiltak. Sjøtrafikksentralene ligger i Horten, Brevik, Kvitsøy, Fedje og Vardø.

Sjøtrafikksentralen i Vardø er primært opprettet for å overvåke seilaser som representerer særlig høy risiko og seilaser i trafikkseparasjonssystemene langs kysten. Siden disse seilasene i hovedsak foregår utenfor norsk territorialfarvann, hvor det ikke er adgang til å pålegge skipsfarten avgift, finansieres driften av trafikksentralen i Vardø i sin helhet av statlige bevilgninger. Sentralen styrer også den operative utnyttelsen av fartøy i den nasjonale slepeberedskapen, overvåker skipstrafikk i havområdet rundt Svalbard og utgjør en viktig del av Kystverkets vakt- og beredskapstjeneste.

De øvrige sjøtrafikksentralene er opprettet for å overvåke skipstrafikk i avgrensede områder i territorialfarvannet og indre farvann. Driften av disse sentralene er finansiert gjennom sikkerhetsavgiften.

Det er iverksatt et moderniseringsprogram for sjøtrafikksentralene.

Prioriteringer i 2014

- Fornye teknisk utstyr i henhold til plan.

Resultater 2012–2013

De avgiftsfinansierte trafikksentralene hadde i 2012 et overskudd på 1,5 mill. kroner. Over tid skal driften gå i balanse.

Sjøtrafikksentralene foretok 6 561 aktive handlinger for å avklare trafikksituasjoner. Det er registrert seks ulykker med skip i sjøtrafikksentralenes virkeområder, men ingen skyldes svikt i sjøtrafikksentraltjenesten.

Havnesikring

Mål og prioriteringer

Målet for Kystverkets arbeid med havnesikring er at det ikke skal forekomme terrorhandlinger eller hendelser som kan skade norske havner eller skip som anløper disse.

Dette innebærer blant annet at Kystverket skal ha en beredskap for å være i stand til raskt å vurdere endring i det maritime sikringsnivået ved en hendelse. Nasjonal gjennomføring av det internasjonale regelverket skal være tilpasset norske forhold, og Kystverket skal føre tilsyn med at nasjonalt og internasjonalt regelverk om havnesikring følges.

Prioriteringer i 2014

- Tilsyn med havner og havneanlegg som er godkjent i henhold til gjeldende havnesikringsregelverk.
- Følge opp nye havnesikringsforskrifter.
- Videreutvikle samarbeidet med andre myndigheter, spesielt Politiet og Forsvaret.
- Forbedre Kystverkets vaktberedskap for håndtering av sikringshendelser, medregnet fastsettning av maritimt sikringsnivå.

Resultater 2012–2013

Kystverket har revidert forskrift om sikring av havner og havneterminaler mot terrorhandlinger mv. og utarbeidet forslag til to nye forskrifter for havnesikring. Forskriftene ble fastsatt av Fiskeri- og kystdepartementet 29. mai 2013 og trådte i kraft 1. juli 2013. Kystverket har utarbeidet to veiledere med kommentarer til de nye forskriftene.

På bakgrunn av erfaringer fra terrorangrepet 22. juli 2011 og gjennomførte øvelser, har Kystver-

ket endret rutiner og varslingssystemer for å få en raskere situasjonsvurdering og mer effektiv beslutning om endring av sikringsnivået i havnene. Et døgnbemannet varslingsnummer ble etablert 1. januar 2012 og det arbeides med å forbedre systemet for oppfølging av varsler. Det er tatt i bruk et elektronisk system for varsling og deling av informasjon med blant andre havner og havneterminaler. En vaktberedskapsordning for håndtering av sikringshendelser og fastsetting av maritimt sikringsnivå etableres i 2013.

Kystverket har i 2012 og 2013 fulgt opp EUs og ESAs nye føringer for tolkning av havnesikringsdirektivet. Det innebærer blant annet å godkjenne nye sårbarhetsvurderinger og sikringsplaner for havnene og utforme prosedyrer og veiledninger med mer. Kystverket har videre laget en veileder for utarbeiding av sårbarhetsvurderinger for havner og havneanlegg, og dessuten generelle retningslinjer for utforming av havnesikringsplaner. Det var per 1. januar 2013 godkjent sårbarhetsvurderinger og sikringsplaner for til sammen 56 havner som er omfattet av havnesikringsdirektivet.

ESA gjennomførte i 2012 to inspeksjoner av norske myndigheters innføring av det internasjonale havnesikringsregelverket.

Kystverket har gjennomført et stort antall mellomliggende revisjoner og andre oppfølgingstilsyn av havneanlegg i henhold til havnesikringsforskriften. Kystverket har i 2013 etablert et kvalitetsstyringssystem for fagområdet havnesikring, blant annet for å sikre lik praksis ved gjennomføring av tilsyn.

Det er i 2013 gjennomført en revisjon av den nasjonale sårbarhetsvurderingen for innenrikstrafikken, jf. krav i det internasjonale havnesikringsregelverket.

Beredskap mot akutt forurensning

Mål og prioriteringer

Hovedmålet for Kystverkets arbeid innen beredskap mot akutt forurensning er å hindre eller begrense miljøskade som følge av akutt forurensning i norske havområder eller på norsk territorium. Kystverket har følgende delmål innenfor beredskap mot akutt forurensning:

- Sikre at statlig beredskap og tiltak mot akutt forurensning er tilpasset akseptert risiko for miljøskade.
- Sikre best mulig kunnskapsgrunnlag for beslutninger om dimensjonering av statlig beredskap mot akutt forurensning basert på miljørisiko- og beredskapsanalysen fra 2011.

- Sikre effektiv samordning av private, kommunale og statlige beredskapsressurser.
- Sikre best mulig bruk av hele Kystverkets organisasjon ved håndtering av ulykker.

Kystverket er operativt ansvarlig for den statlige beredskapen mot akutt forurensning. Kystverket fører tilsyn med private og kommunale aksjoner og kan overta ledelsen dersom det er nødvendig. Etaten har 24-timers beredskapsvakt, øvet personell og oljevernmateriell lagret i depoter langs hele kysten og på Svalbard. Til hvert depot er det tilknyttet lokalt personell som kan betjene utstyret. Kystverket har også oljevernmateriell om bord på egne oljevern fartøyer og på Kystvaktens fartøy i henhold til avtale med Forsvaret. I tillegg kan Norge anmode nabolandene om bistand etter samarbeidsavtaler og internasjonale avtaler.

Kystverket driver også en statlig slepebåtberedskap for å redusere risiko for ulykker langs kysten og har ansvar for håndtering av skipsvrak.

Prioriteringer i 2014

- Følge opp prioriterte områder i miljørisiko- og beredskapsanalysen, inkludert styrking av kommunenes evne til å bidra i statlige aksjoner gjennom utplassering av utstyr.
- Utarbeide miljø- og beredskapsanalyse for Svalbard og Jan Mayen.
- Gjennomføre analyse av framtidig behov for fly- og satellittovervåking.
- Arbeid med miljøtiltak for ubåtvraket U-864.
- Starte arbeidet med ny oppdatert vurdering av miljørisiko knyttet til skipsvrak.
- Sørge for god juridisk og administrativ oppfølging under og etter hendelser, og videreføre arbeidet med prosedyrer og rutiner for oppfølging av refusjonskrav.
- Følge opp videre arbeid med å vurdere den nasjonale statlige slepeberedskapen.

Resultater 2012–2013

I 2012 mottok og behandlet Kystverkets beredskapsvaktlag 1172 meldinger. Av disse var det 599 hendelser som medførte akutte utslipp. Det ble til sammen sluppet ut om lag 2400 m³ forurensende stoffer. Dette er en betydelig økning i utslippsmengde sammenlignet med 2011. Økningen er blant annet knyttet til at det i 2012 var flere relativt store landbaserte utslipp av gjødsel, diesel, fiskeolje og slam. Utslippstallene i 2011 og 2012 er imidlertid ikke direkte sammenlignbare ettersom

informasjon fra satellittovervåking er blitt inkludert i statistikken for 2012.

Det var ingen hendelser i 2012 som krevde statlig aksjon.

Bevilgningsøkningene i 2011 og 2012, som ble videreført i 2013, er blant annet brukt til å styrke kompetansen hos Kystverket og de interkommunale utvalgene mot akutt forurensning (IUA), inngå beredskapsavtaler med fiskefartøy og andre egnede fartøy og til å øke kommunenes kapasitet til å bistå under statlige aksjoner.

Kystverket har i 2012 kartlagt den kommunale grunnberedskapen, identifisert behov for utstyr og opplæring og utarbeidet en iverksettelsesplan for å styrke kommunenes kapasitet til å bistå under statlige aksjoner. Det er gjennomført opplæring av lokalt mannskap, og fartøy i flere kommuner er blitt sertifisert slik at disse tilfredsstiller krav til oljevernserifikat. Videre har Kystverket startet arbeidet med å sette sammen spesifikke materiellpakker for utplassering i aktuelle kommuner.

Kystvakten fikk i januar 2013 tilført et nytt fartøy i den indre kystvakten, KV Magnus Lagabøte.

Beredskapen for håndtering av kjemikalier og andre farlige stoffer ved hendelser med skip er styrket. Kystverket har fulgt opp OPRC- HNS-protokollen og inngått samarbeidsavtale med brannvesenet i Oslo og Bergen for å ivareta en kjemikalievernberedskap for skipsfarten. Det er i 2012 innkjøpt kjemikalievernutstyr og det er gjennomført opplæring av styrker for redningsinnsats til sjøs (RITS-styrker) tilknyttet brannvesenet i Oslo og Bergen.

Kystverket har i samarbeid med Norsk olje og gass utarbeidet en rapport som anbefaler å etablere en plan for å fremme en effektiv og samordnet aksjonsledelse i forurensningssituasjoner med særlig stort omfang. Det arbeides videre med plandokumenter som skal sikre effektiv samordning av operatørselskapenes og statens aksjonsorganisasjoner. En felles øvelse planlegges høsten 2013.

Kystverket har utpekt nødhavner langs hele kysten med unntak av Midt-Norge. I denne regionen er nødhavner valgt ut, men prosessen er ikke ferdig. Alle nødhavnene er registrert i Kystverkets kartløsning Kartinfo. Målet er å ha slutført gjennomgangen av nødhavner langs hele kysten og på Svalbard innen utgangen av 2013.

Kystverket deltar i internasjonalt samarbeid innen beredskap mot akutt forurensning, og ivaretar Norges forpliktelser i gjensidige varslings- og bistandsavtaler. Disse omfatter blant annet multilaterale avtaler med våre nordiske naboland, lan-

dene rundt Nordsjøen og de arktiske landene, samt en bilateral avtale med Russland.

Vraket av krysseren "Murmansk" ble fjernet høsten 2012. I tillegg ble ca 6500 m³ forurenset sjøbunn deponert fra vraklokasjonen. Moloanlegg og tørrdokk er fjernet sommeren 2013 i henhold til planen, og området er tilbakelest til opprinnelig stand.

Skipsvrakene "Erich Giese", "Neuenfels" og "Boardale" i Nordland fylke ble tømt for olje i 2012.

Kystverket har startet forprosjektering av to alternative miljøtiltak for vraket av u-båten "U-864"; tildekking og heving av last med påfølgende tildekking.

Kystverket har igangsatt prosjektet "Statlig dispergeringsberedskap" som skal vurdere og eventuelt anbefale anvendelse og påføring av dispergeringsmidler som en del av den statlige beredskapen mot akutt forurensning. Prosjektet gjennomføres med bistand fra Havforskningsinstituttet, SINTEF og Det Norske Veritas, og er planlagt avsluttet i 2013.

Kystverkets oljetesthall i Horten oppgraderes for å møte framtidige behov for moderne testlokaler i forbindelse med uttesting av nytt oljevernmateriell.

Kystverket utvikler en havdatabase som bruker statistikk om trafikkdata fra AIS. Ved å integrere dette i kart vil utviklingstrekk i skipstrafikken i norske havområder kunne avdekkes. Ved bruk av en sannsynlighetsmodul vil sannsynlighetsbildet i gitte tidsperioder kunne overvåkes. Havbasen vil dermed kunne gi enda bedre grunnlag for risikostyring, både når det gjelder sjøsikkerhet og beredskap.

Kystverket leverte en konseptvalgutredning for nasjonal slepebåtberedskap tidlig i 2012. Ekstern kvalitetssikring (KS1) ble avsluttet høsten 2012. Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget om videre oppfølging av saken på egnet måte.

Redningsselskapet (jf. post 70)

Redningsselskapet er en landsdekkende, frivillig, humanitær organisasjon. De primære formålene er å redde liv og berge verdier på sjøen, verne kystmiljøet, drive ulykkesforebyggende arbeid samt å opprettholde og utføre søk-, rednings- og hjelpetjeneste langs norskekysten og tilstøtende havområder.

Sjøredningsskolen i Stavern er Redningsselskapets eget kurs- og opplæringscenter med hurtigbåtsimulator som er sertifisert av Det Norske

Veritas. Her blir selskapets faste og frivillige mannskaper utdannet til maritime redningsmenn gjennom trening og øvelser i sikkerhet, førstehjelp og redning. Sjøredningsskolen kan gi opplæring i navigasjon og sjøsikkerhet til fritidsbåtflåten. Redningsselskapet tilbyr båtføreropplæring til forskjellige brukergrupper.

Mål og prioriteringer

Gjennom rammetilskuddet bistår staten med å opprettholde selskapets innsats innen den aksjonsrettede redningstjenesten og det ulykkesforebyggende arbeidet innen kystforvaltning. Tilskuddet skal dekke en andel av selskapets driftsutgifter med søk- og redningsberedskapen. Av det årlige overskuddet fra spillvirksomhet i Norsk Tipping fordeles 18 pst. til frivillige organisasjoner. Redningsselskapet omfattes av denne ordningen, og deres andel av disse midlene er 3,87 pst. I 2012 utgjorde dette om lag 132,5 mill. kroner. Forslaget om ny fordelingsnøkkel for overskuddet fra spillvirksomheten i Norsk Tipping vil bli sendt på høring høsten 2013. Regjeringen har imidlertid besluttet at de tre beredkapsorganisasjonene Redningsselskapet, Røde Kors og Norsk Folkehjelp skal sikres en fast prosentandel av dette overskuddet. Den nye fordelingsnøkkel er planlagt iverksatt fra og med 2018. Inntil da vil en overgangsordning sikre at Redningsselskapet får samme prosentandel av overskuddet fra spillvirksomheten i Norsk Tipping som i dag. Redningsselskapets virksomhet kommer i tillegg til statens aktører med oppgaver innen redningstjenesten. Regjeringen har etablert en indre kystvakt og bygget ut redningshelikoptertjenesten de siste årene. Videre er det etablert slepebåtberedskap i regi av Kystverket i Nord-Norge, på Sørlandet og på Vestlandet.

Redningsselskapet tilpasser redningsskøytenes stasjonering og kapasitet til aktivitet og naturforhold i dialog med Hovedredningssentralene.

Prioriteringer 2014

De viktigste prioriteringene i 2014 er:

- Opprettholde en forsvarlig beredskap med fast bemannede redningsskøyter fra Hvaler i sørøst til Vardø og Vadsø i nordøst.
- Videreutvikle arbeidet med opplysnings- og forebyggende sjøsikkerhetsarbeid, med spesiell vekt på barn og unge.
- Styrke deltakelsen i beredskapen mot akutt forurensning.

Det foreslås å øke tilskuddet til Redningsselskapet med 20 mill. kroner i 2014.

Resultater 2012-2013

Redningsselskapet har i dag 40 operative redningsfartøyer langs kysten. I tillegg er det sjøredningskorps med egne skøyter på Mjøsa og Femunden. Av Redningsselskapets fartøy er 25 bemannet med til sammen 170 fast ansatte. Disse fartøyene har 24 timers beredskap hele året. De resterende 17 redningsfartøyene er bemannet av 950 frivillige fra ulike sjøredningskorps. 15 av disse fartøyene er i drift hele året. Redningsskøytene betjener 54 stasjoner langs hele kysten.

Redningsselskapet reddet i 2012 i alt 11 personer fra å drukne og 46 fartøyer fra forlis. Redningsselskapets skøyter assisterte i 2012 mer enn 4 600 fartøyer og 11 900 personer. Av disse var omlag 330 laste- og passasjerfartøyer og 900 fiskefartøyer. I tillegg hadde Redningsselskapet 2 736 oppdrag med skyss av los. De resterende oppdragene, om lag 3 200, var rettet mot den stadig økende flåten av fritidsfartøy. Det ble gitt assistanse til om lag 12 pst. av fiskeflåten, mens det ble gitt assistanse til om lag 1 pst. av de forsikrede fritidsbåtene i Norge.

I tillegg til dette hadde Redningsselskapet et betydelig arbeid rettet mot barn og ungdom. I 2012 var 32 000 barn og unge i kontakt med Redningsselskapets mange aktiviteter, så som Eliasarrangementer, Redningsselskapet Ung, båtvett-skoler og sjøvettarrangementer, nettbasert undervisning gjennom Stormvik.no, ungdomsleire og ungdomsleilas.

Samarbeid med andre aktører

I tillegg til Redningsselskapet er Forsvarets 330-skvadron, Kystvakten og Kystverket med sine losbåter i kontinuerlig beredskap for innsatsen til sjøs. Hovedredningssentralene koordinerer redningsoperasjoner. Redningsselskapet har lang erfaring i samarbeidet og samvirket med disse aktørene og deltar i felles øvelser med dem. I 2012 sto Redningsselskapets skøyter for om lag 67 pst. av Hovedredningssentralenes mobilisering av ressurser på sjøen til ulike aksjoner.

Vern av kystmiljøet

Redningsselskapets fartøy er hurtiggående og 21 av skøytene har slepekraft fra 10-23 tonn. De bidrar derfor til vernet av kystmiljøet ved å komme havarister raskt til unnsetning for enten å

ta kontroll over situasjonen eller å forsinke utviklingen inntil tyngre slepebåter kommer fram og kan slepe havaristene i trygghet. Skøytene opererer kystnært og kan i de fleste tilfeller nå fram til alle områder på kysten i løpet av én time. Redningsselskapet har anskaffet to miljølektere med lett oljevernstyr for rask respons ved oljeutslipp. En av disse er plassert på Hvaler. Denne lekteren

inngår i Kystverkets operative respons. Det ble også innledet dialog med Norsk oljevernforening (NOFO) om plassering av fire miljølektere i Nord-Norge. Kragerø kommune og Redningsselskapet har dessuten inngått avtale om en leker.

For å markere kystmiljøets betydning, ble vern av kystmiljøet et vedtektsfestet mål for Redningsselskapet i 2009.

Tabell 6.20 Utdrag fra Redningsselskapets aktivitetsstatistikk 2006–2010

	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Reddede personer	46	26	11	18	12	11
Bergede fartøy	144	84	88	77	67	46
Søk etter savnet person	129	129	232	229	279	331
Assisterte fartøy	6 275	6 459	6 201	6222	6501	7394
Dykkeroppdrag	1 400	1 350	1 303	1304	1317	1292
Slep	2 373	2 421	2 330	2264	2283	2202
Losskyss	1 941	2 030	1 759	1779	1725	3482

Budsjettforslag 2014

Post 01 Driftsutgifter, kan nyttes under post 45

Posten omfatter drift av navigasjonsinstallasjoner, losing, trafikkovervåking, og kontroll, transportplanlegging, kystforvaltning, drift og utvikling av statens beredskap mot akutt forurensning og Kystverkets administrasjon.

Det fremmes forslag om å bevilge 1 691,794 mill. kroner på posten i 2014. Det foreslås å øke bevilgningen til navigasjonsinfrastruktur med 63 mill. kroner, bevilgningen til trafikkovervåking foreslås økt med 2 mill. kroner og bevilgningen til transportplanlegging, administrasjon og kystforvaltning foreslås økt med 10 mill. kroner.

Bevilgningen til oljevern foreslås økt med 20 mill. kroner til å følge opp Kystverkets miljø- og beredskapsanalyse og styrke senter for sjøsikkerhet, oljevern og havovervåking i nordområdene ved sjøtrafikksentralen i Vardø. Det foreslås å redusere bevilgningen til slepebåterberedskap med 56 mill. kroner som en følge av en reduksjon av slepebåtkapasiteten i Nord-Norge fra tre til to fartøyer.

Post 21 Spesielle driftsutgifter, kan overføres

Posten dekker utgifter til aksjoner for å bekjempe akutt forurensning og redusere faren for akutt for-

urensning ved å fjerne drivende gjenstander i leia som er til fare for skipsfarten. I tilfeller av akutt forurensning kan det raskt være behov for midler til aksjoner som staten setter i gang, eller garantier for kommuner som starter aksjoner med vesentlige driftsutgifter, og som selv ikke er i stand til å dekke utgiftene før erstatningsbeløpet er innbetalt. Det fremmes derfor eget forslag til romertallsvedtak der det bes om Stortingets samtykke til at Fiskeri- og kystdepartementet kan utgiftsføre inntil 70 mill. kroner utover bevilgningen, dersom det er nødvendig for å iverksette tiltak uten opphold og før Kongen har gitt sitt samtykke.

Det fremmes forslag om å bevilge 62,93 mill. kroner på posten i 2014.

Post 30 Nyanlegg og større vedlikehold, kan overføres

Denne posten omfatter utbygging av havner, farleder og navigasjonsinstallasjoner.

Det fremmes forslag om å bevilge 525,86 mill. kroner på posten i 2014. Bevilgningen til farleder foreslås økt med 27 mill. kroner, inkludert 5 mill. kroner til planlegging av Stad skipstunnel. Bevilgningen til fiskerihavner redusert med 11 mill. kroner i tråd med prioriteringene i Nasjonal transportplan.

Det fremmes også forslag til romertallsvedtak hvor det bes om Stortingets samtykke til at Fis-

keri- og kystdepartementet gis fullmakt til å foreta bestillinger i forbindelse med utbygging av havner og farleder på inntil 623 mill. kroner utover bevilgningen på posten i 2014.

Post 45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan nyttes under post 01

Post 45 omfatter Kystverkets investeringer som overstiger 200 000 kroner.

Det fremmes forslag om å bevilge 191,12 mill. kroner i 2014. Bevilgningen til utskifting av Kystverkets fartøyer foreslås redusert med 4 mill. kroner i tråd med investeringsplanen.

Post 60 Tilskudd til fiskerihavneanlegg, kan overføres

Post 60 omfatter tilskudd til fiskerihavneanlegg og går til delfinansiering av kommunale fiskerihavneanlegg etter søknad.

Det fremmes forslag om å bevilge 61,98 mill. kroner på posten i 2014. Det fremmes også forslag til romertallsvedtak hvor det bes om Stortingets samtykke til at Fiskeri- og kystdepartementet kan gi tilsagn på inntil 20 mill. kroner ut over bevilgningen på posten.

Post 70 Tilskudd til Redningsselskapet

Det fremmes forslag om å bevilge 78,17 mill. kroner i tilskudd til Redningsselskapet i 2014. Dette innebærer en økning i bevilgningen på 20 mill. kroner sammenlignet med saldert budsjett 2013.

Dette tilskuddet kommer som et tillegg til midler som gis Redningsselskapet gjennom en fordelingsnøkkel av overskuddet til Norsk Tipping, som kompensasjon for bortfall av inntekter fra den tidligere spillautomatvirksomheten i selskapet.

Kap. 4062 Kystverket

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
02	Andre inntekter	10 742	10 384	10 747
15	Refusjon arbeidsmarkedstiltak	126		
16	Refusjon fødsels- og adopsjonspenger	3 329		
17	Refusjon lærlinger	202		
18	Refusjon sjukepenges	12 743		
96	Inntekter salg av aksjer	99		
	Sum kap. 4062	27 241	10 384	10 747

Post 02 Andre inntekter

Posten omfatter refusjoner og inntekter fra eksterne og inntekter knyttet til statens beredskap mot akutt forurensning.

Det fremmes forslag om å bevilge 10,747 mill. kroner på posten i 2014.

Kap. 1070 Samfunnet Jan Mayen og Loran-C

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Driftsutgifter	43 235	44 187	44 410
	Sum kap. 1070	43 235	44 187	44 410

Innledning

Kap. 1070 omfatter driften av Samfunnet Jan Mayen og investeringer og driftsutgifter for navigasjonssystemet Loran-C.

Fiskeri- og kystdepartementet koordinerer driften av og har budsjettansvaret for Samfunnet Jan Mayen. Samfunnet Jan Mayen omfatter all felles infrastruktur på øya og det personellet som driver denne. Samfunnet yter i dag tjenester til Loran-C, Meteorologisk institutt, Telenors kystradio, Statens kartverk og eventuelle andre som har virksomhet på øya.

Fiskeri- og kystdepartementet og Forsvarsdepartementet har inngått en avtale om drift av Samfunnet Jan Mayen. Avtalen innebærer at Fiskeri- og kystdepartementet kjøper tjenester for driften av Samfunnet Jan Mayen fra Forsvarets informasjonsinfrastruktur. Fiskeri- og kystdepartementet har avtaler med Meteorologisk institutt, Telenor Maritim Radio og Statens kartverk som innebærer at disse virksomhetene dekker sine andeler av felleskostnadene. På vegne av Fiskeri- og kystdepartementet driver Forsvarets informasjonsinfrastruktur det bakkebaserte navigasjonssystemet Loran-C, med fire stasjoner (Jan Mayen, Bø, Berlevåg og Værlandet) som dekker nordlige Nordsjøen, Norskehavet og vestlig del av Barentshavet. Sammen med stasjoner i Frankrike, Tyskland, Storbritannia og på Færøyene dekker det norske systemet de nordvesteuropiske farvannene.

Beslutning om nedleggelse av Loran-C

Regjeringen har besluttet å legge ned det norske Loran-C systemet fra 1. januar 2016. Dette betyr at de fire norske stasjonene på Værlandet, Jan Mayen, Bø i Vesterålen og Berlevåg avvikles fra denne datoen.

Bakgrunnen for beslutningen er at systemet har svært få brukere. Satellitnavigasjonssystemer, primært GPS, har overtatt som de mest sentrale hjelpemidlene for elektronisk naviga-

sjon. Videre er systemet teknisk utdatert, og vil ha behov for kostbare oppgraderinger for eventuelt å kunne driftes videre.

Utviklingen i bruken av Loran-C

Loran-C har vært i drift i mer enn femti år i Norge. De første Loran-signalene i Norge ble sendt i 1959, og ble brukt i luft- og sjøfart. I utgangspunktet var dette et rent militært navigasjonssystem, bygget og driftet med midler fra USA. Loran-C har lang rekkevidde, men er ikke et presist posisjoneringssystem, med en nøyaktighet på 100-400 meter. Ved årsskiftet 1994/1995 overtok Fiskeridepartementet ansvaret for driften.

Det amerikanske satellitnavigasjonssystemet GPS har blitt det klart mest utbredte navigasjonssystemet i Norge. Sammenliknet med Loran-C er GPS, eller tilsvarende globale satellittbaserte navigasjonssystemer (GNSS), mer presise. I tillegg er mottakerutstyret rimeligere og lettere tilgjengelig.

På bakgrunn av systemets oppgraderingsbehov har det vært nødvendig å vurdere hvorvidt en på nasjonalt nivå trenger Loran-C i dag. Fiskeri- og kystdepartementet har derfor innhentet uttalelser fra Kystverket, berørte departementer og brukerorganisasjoner. Ingen av de forespurte så behov for systemet etter 2015.

Undersøkelsene viste at den svært begrensede bruken av Loran-C i dag er nesten utelukkende maritim. Kystverket gjennomførte i 2012 en spørreundersøkelse blant maritime brukere, som viser at 85 pst. av de som svarte oppgir at skipene de arbeider på ikke har systemet om bord. 12 pst. har det installert uten å bruke det, mens 2 pst. både har systemet installert og kompetanse til å bruke det ved behov. Dette bildet bekreftes av Kystverkets AIS-data, som viser at bare fem av 2 000 skip med AIS om bord bruker Loran som sitt primære navigasjonssystem.

På oppdrag for Fiskeri- og kystdepartementet har Norsk Romsenter utarbeidet en rapport om

sårbarhet ved bruk av satellittnavigasjonssystemer i kritisk infrastruktur i Norge. Rapportens hovedkonklusjoner er at langvarig tap av satellittsignaler er lite sannsynlig, og at konsekvensene av eventuelle forbigående bortfall av signaler vil være relativt små i de fleste sektorer. Videre har GPS-systemet så langt vist seg å være pålitelig, og innfasingen av flere satellittnavigasjonssystemer, slik som det russiske Glonass, det europeiske Galileo, samt det kinesiske BeiDou, vil ytterligere redusere sårbarheten knyttet til bruken av disse.

Loran-C og eLoran internasjonalt

I 2001 besluttet regjeringen at norsk deltakelse i det nordvesteuropeiske Loran-C samarbeidet (NELS) ikke skulle videreføres, og at de norske Loran-C stasjonene skulle nedlegges med virkning fra 1. januar 2006. Imidlertid ble vedtaket om nedleggelse omgjort grunnet innvendinger fra EU, Storbritannia og Frankrike, som oppfordret Norge til å utsette nedleggelsen i påvente av en europeisk radionavigasjonsplan, som skulle inneholde en omforent holdning til Loran. Det har ennå ikke blitt lagt fram en slik plan, og det synes urealistisk at den noen gang kommer til å bli utarbeidet.

Storbritannia har igangsatt et pilotprosjekt for å utvikle Loran-C til eLoran, en utgave av Loran som gir bedre posisjonsnøyaktighet. Dette arbeidet skal være ferdig i løpet av 2015. Frankrike har en politisk beslutning om å drifte Loran-C fram til 2015. Begge land må ta en beslutning om eventuell videre drift og utvikling før denne datoen. I tillegg til sine egne stasjoner, finansierer Storbritannia og Frankrike driften av henholdsvis en dansk og en tysk stasjon.

Ingen av de øvrige, tidligere medlemmene av NELS drifter systemet i dag, og Canada og USA la ned sine systemer i 2010.

Russland drifter fortsatt Chayka, et russisk navigasjonssystem som tilsvarende Loran-C. Norge har en intensjonsavtale med Russland om å etablere en felles radionavigasjonstjeneste i Barentshavet basert på Loran-C og Chayka og en arbeidsavtale om teknisk, operativt samarbeid. Det er i dag ikke etablert et slikt samarbeid. Med nedleggelsen av Loran-C er det nødvendig å si opp disse avtalene med Russland, noe russiske myndigheter er underrettet om.

Konsekvenser for Jan Mayen

Regjeringen vil opprettholde norsk tilstedeværelse på Jan Mayen også etter nedleggelsen av Loran C-stasjonen på øya.

Det er satt ned en interdepartemental arbeidsgruppe under ledelse av Fiskeri- og kystdepartementet. Arbeidsgruppen har som mandat å vurdere ulike sider ved nedleggelse av Loran-C for Samfunnet Jan Mayen.

Jan Mayens geografiske plassering gjør øya godt egnet for lokalisering av referansestasjoner som gir satellittbaserte navigasjonssystemer bedre ytelse i nordlige havområder. Det er etablert en referansestasjon på Jan Mayen for det europeiske EGNOS-systemet. EGNOS er et satellittbasert tilleggssystem til GPS, som gir brukerne navigasjonsinformasjon med bedre kvalitet enn standard GPS. Det er også etablert en referansestasjon for det europeiske sivile satellittnavigasjonssystemet Galileo.

Per i dag er det fire av totalt 18 ansatte som har arbeidsoppgaver primært knyttet til Loran-C på Jan Mayen. Disse har imidlertid i økende grad også oppgaver knyttet til Galileo og GPS-støttesystemet EGNOS. Antall stillinger som faller bort grunnet nedleggelsen av Loran-C må derfor også ses i sammenheng med hvilke behov det er for ytterligere aktivitet på øya. I dag er det, i tillegg til Galileo- og EGNOS-stasjoner, en meteorologisk stasjon, Telenor Maritim Radio og en seismisk stasjon på Jan Mayen.

Bygningsmassen i Samfunnet Jan Mayen er av eldre dato. Statsbygg vurderte i 2002 alternativer for investering i bygningsmassen på Jan Mayen, og pekte på at rehabilitering av eksisterende bygninger er vanskelig å gjennomføre og er en kostbar løsning. Som en foreløpig oppfølging er det bevilget midler til utskifting av strømaggregat og kjøle- og fryseanlegget på Jan Mayen. Det er også gjort tiltak for å bedre ferskvannsforsyningen på øya. Øvrige vedlikeholdstiltak vurderes fortløpende.

Fiskeri- og kystdepartementet legger til grunn at det vil være aktivitet på Jan Mayen i årene framover. Aktiviteten vil være knyttet til driften av Loran-C inntil dette systemet er faset ut, meteorologiske observasjoner, ulike automatiserte tjenester som drift av kystradiostasjon, annen navigasjonsinfrastruktur og vitenskapelige målinger. I tillegg vil det på sikt kunne være aktuelt med nye aktiviteter knyttet til økende sjøtrafikk, forskning og mulige petroleumsaktiviteter.

Resultater 2012-2013

De norske Loran-C-stasjonene Bø, Jan Mayen, og Berlevåg har i hele perioden sendt ut signaler i samsvar med de operative kravene til det tidligere nordvesteuropeiske Loran-C-systemet (Northwest European Loran-C System, NELS). Stasjonen på Værlandet har vært ute av drift i perioden fordi den har gitt forstyrrelser på Kystradiostasjonen, men er satt i prøvedrift. Det arbeides for at stasjonen skal komme tilbake til normal operativ drift.

På Jan Mayen er nødvendig vedlikehold på bygningsmasse og annen infrastruktur gjennomført,

og arbeidet med fornyelse av vannforsyningen er i hovedsak gjennomført. Arbeidene med nødvendig oppgradering av flyplassbelysningen er iverksatt.

Budsjettforslag 2013

Post 01 Driftsutgifter

Bevilgningen på posten dekker kostnadene til drift av fellesfunksjonene på Jan Mayen og drift av de fire norske Loran-C-stasjonene. Det fremmes forslag om å bevilge 44,41 mill. kroner på posten i 2014.

Kap. 4070 Samfunnet Jan Mayen og Loran-C

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
01	Inntekter fra kioskdirift	781		
07	Refusjoner og andre inntekter	5 783	5 037	5 213
	Sum kap. 4070	6 564	5 037	5 213

Post 07 Refusjoner og andre inntekter

Posten omfatter refusjoner for deler av felleskostnadene knyttet til Samfunnet Jan Mayen. De som betaler er Meteorologisk Institutt, Telenor Maritim Radio og øvrige som kjøper tjenester fra For-

swarets informasjonsinfrastruktur på Jan Mayen. Fra 2013 inntektsføres også inntekter fra kioskdiriften på Jan Mayen på denne posten. Det fremmes forslag om å bevilge 5,213 mill. kroner på posten i 2014. Kap. 5575 Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet

Kap. 5575 Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur	17 963	29 618	30 655
71	Kontrollavgift fiskeflåten	33 010	6 000	
73	Årsavgift Merkeregisteret	9 188	9 550	9 550
74	Sektoravgifter Kystverket	864 563	763 641	773 453
75	Fiskeriforskningsavgift			151 000
	Sum kap. 5575	924 724	808 809	964 658

Post 70 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur

Inntektene fra sektoravgiften dekker en del av statens kostnader knyttet til kontroll og tilsyn med havbruk. Det foreslås å bevilge 30,655 mill. kroner på posten i 2014.

Post 73 Årsavgift Merkeregisteret

Inntektene fra sektoravgiften dekker en del av statens kostnader knyttet til drift og vedlikehold av merkeregisteret og bruk av registeret til statistikk- og forvaltningsformål. Det foreslås å bevilge 9,55 mill. kroner på posten i 2014.

Post 74 Sektoravgifter Kystverket

Posten omfatter Kystverkets inntekter fra losavgiftene og sikkerhetsavgift.

Losavgiftene dekker 100 pst. av kostnadene for lostjenesten. Budsjettert inntekt fordeler seg slik: Losingsavgift 418,65 mill. kroner, losberedskapsavgift 273,518 mill. kroner og farledsbevisavgift 5,582 mill. kroner.

Sikkerhetsavgiften dekker driftskostnadene ved sjøtrafikksentralene i Horten, Brevik, Kvitsøy

og Fedje, og det er budsjettert en inntekt fra avgiften på 75,703 mill. kroner.

Det foreslås å bevilge 773,453 mill. kroner på posten i 2014.

Post 75 Fiskeriforskningsavgift

Posten gjelder inntekter fra fiskeriforskningsavgiften som innføres fra 2014 som følge av omleggingen av ordningen med kvoter til forskningsformål. Inntektsposten motsvares av utgifter på kap. 1023 Fiskeri-, havbruks- og transporttrettet FoU, post 21 Spesielle driftsutgifter. Omleggingen er nærmere omtalt under utgiftsposten.

Størrelsen på fiskeriforskningsavgiften svarer med gjennomsnittlig førstehandsverdi av forskningsfangsten for årene 2010-2012, fratrukket verdien av de forskningskvotene som fortsatt må forventes avsatt, beregnet til 151 mill. kroner.

Fiskeridirektoratet har anslått den samlede førstehandsverdien fra norske fiskerier i 2014 til 11,2 mrd. kroner. På denne bakgrunn er avgiftsatsen beregnet til 1,35 pst. Avgiften foreslås innkrevd av fiskesalgslagene i forbindelse med avregning til fisker av oppgjør for levering.

Det foreslås å bevilge 151 mill. kroner på posten i 2014.

Programområde 33

Programkategori 33.40 Arbeidsliv

Utgifter under programkategori 33.40 fordelt på kapitler

(i 1 000 kr)

Kap.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
2540	Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn	68 800	65 000	100 000	53,8
	Sum kategori 33.40	68 800	65 000	100 000	53,8

Utgifter under programkategori 33.40 fordelt på postgrupper

(i 1 000 kr)

Post-gr.	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014	Pst. endr. 13/14
70-89	Overføringer til private	68 800	65 000	100 000	53,8
	Sum kategori 33.40	68 800	65 000	100 000	53,8

Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn administreres for Fiskeri- og kystdepartementet av Garantikassen for fiskere.

Rett til a-trygd for fiskere gjelder i en rekke tilfeller når fartøy blir satt ut av drift blant annet som følge av sykdom, havari og ishindringer, ved stopp i fisket grunnet reguleringer, sesongavslutning eller leveringsvansker. Ordningen omfatter alle fiskere som står oppført i fiskermanntallets blad B eller som fyller betingelsene for opptak, og som har vært sysselsatt ombord i fartøy innført i merkeregisteret for norske fiskefartøyer på seks meter lengste lengde og over. Ordningen omfatter også fiskere som er blitt oppsagt og som dermed står uten fartøytilknytning.

Etter et initiativ fra Norges Fiskarlag og Norsk Sjømannsforbund i 2009 ble det satt i gang en pro-

sess for å endre arbeidsledighetstrygden for fiskere til å være inntektsbasert, på samme måte som alminnelig a-trygd etter folketrygdloven. Ny ordning for arbeidsledighetstrygd for fiskere trådte i kraft 1. juli 2011.

Som følge av omleggingen har utbetalingene fra ordningen økt. Det er vanskelig å forutse hvilket nivå utbetalingene vil stabilisere seg på over tid, da ordningen bare har virket en kort periode. Utbetalingene i første halvår 2013 var på 46,8 mill. kroner, noe som viser en ytterligere økning. Det foreslås derfor å øke bevilgningen på kap. 2540, post 70 til 100 mill. kroner i 2014.

A-trygdordningen blir i sin helhet finansiert innenfor det beløp som fiskere betaler i produktavgift ved førstehåndsomsetning av fisk og fiskevarer.

Kap. 2540 Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn

(i 1 000 kr)

Post	Betegnelse	Regnskap 2012	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	68 800	65 000	100 000
	Sum kap. 2540	68 800	65 000	100 000

Post 70 Tilskudd, overslagsbevilgning

Det fremmes forslag om å bevilge 100 mill. kroner til a-trygd for fiskere og fangstmenn i statsbudsjettet for 2014.

Del III
Andre saker

7 Sektorovergripande miljøpolitikk

7.1 Innleiing

Miljøarbeidet i dei enskilte departementa skal skje med utgangspunkt i sektorovergripande miljømål. Desse er utarbeidde av Miljøverndepartementet og ligg innanfor dei miljøpolitiske resultatområda til regjeringa; bevare mangfaldet i natur og friluftsliv, eit stabilt klima og rein luft, reint hav og vatn, rein mat, eit giftfritt samfunn og bevaring og bruk av kulturminne. I dette kapitlet presenterer Fiskeri- og kystdepartementet sitt samla arbeid med å innpasse miljøpolitikken i eige ansvarsområde.

Reint og rikt hav er sjølv grunnlaget for fiskeri- og havbruksnæringa. For å sikre ei berekraftig hausting av dei viltlevande marine ressursane er det naudsynt med ei heilskapleg og økosystembasert forvaltning. Det trengst eit godt kunnskapsgrunnlag for å sikre ei vellukka fiskeri- og havbruksforvaltning, og den marine forskinga bidrar stadig med ny kunnskap. Fiskeri- og kystdepartementet bruker difor mykje ressursar på å kartleggje, overvake og forske på det marine miljøet.

Miljøomsyn skal vere ein grunnleggjande premiss for vidare utvikling og vekst i havbruksnæringa. Styresmaktene skal sikre at havbruksnæringa driv berekraftig og miljøtilpassa. Forskinga skal leggje stor vekt på problemstillingar i havbruksnæringa som kan utgjere ein fare for irreversible skader på miljøet. Dette femner om verknader av havbruksaktivitetane på miljøet ikring, slik som rømming, utslepp av næringssalt og miljøskadelege stoff og smittespreiing, inkludert lakselus.

Sjøtransport er i stor grad ei miljøvenleg og sikker transportform med mellom anna lågare utslepp av klimagassar enn vegtransport i høve til mengde frakta gods. Sjøtryggleik og beredskap mot akutt forureining er viktig i regjeringa sitt arbeid for å leggje til rette for sjøtransport som ei moderne, miljøvenleg og effektiv transportform. Det same gjeld arbeidet med å redusere risiko for forureining frå sjøtransporten.

Noreg er ein stor havnasjon, og har viktige interesser i, og ansvar for, forvaltning av havet i

internasjonal samanheng. Det er difor viktig å utvikle ein samordna politikk for det marine og maritime området, og å målbere politikken effektivt i internasjonale fora og prosessar som er viktige for utviklinga av kyst- og havpolitikken på globalt og regionalt nivå, inkludert matproduksjon frå havet.

Ein god og stabil miljøtilstand er ein føresetnad for ein god næringspolitikk, og ei vellukka miljøforvaltning er eit sentralt mål for Fiskeri- og kystdepartementet. Mål, resultat og prioriteringar er omtalt under dei respektive programkategoriane i proposisjonen.

7.2 Bevare mangfaldet i naturen

Kunnskap om tilstanden i økosystemet er ein føresetnad for å setje i verk effektive tiltak for å bevare naturmangfaldet. Trugsmål kan til dømes vere overhausting, innføring av framande artar og uønska øydelegging av habitat frå fiskeri og industriell aktivitet som petroleumsutvinning og gruveverksemd. Det er fleire tiltak som blir sette i verk for å sjå til at artsmangfaldet ikkje går tapt. Forbod mot å kaste ut fisk, utvikle selektive fiskereiskapar og kartlegge og verne viktige oppvekstområde er nokre av dei tiltaka som blir nytta. Innanfor havbruk er innsats mot rømming av oppdrettsfisk og tiltak mot spreiiing av lakselus prioritert. Framande artar kan vere ei utfordring også i det marine miljøet. Nye artar er venta i våre farvatn som følge av klimaendringar.

Fiskeri

Mål og prioriteringar

Havressurslova set krav om at viltlevande marine ressursar skal forvaltast i tråd med føre-var-prinsippet, og med ei økosystembasert tilnærming som tek omsyn både til leveområde og biologisk mangfald. Dette er i tråd med internasjonale avtalar og retningslinjer, som inkluderer FN sin Havrettskonvensjon (UNCLOS), FN sin Avtale om fiske på det opne hav (UNFSA) og Retningslinjer for ansvarleg fiske (Code of Conduct for

responsible fisheries) utarbeidd av FNs matvareorganisasjon (FAO). I tillegg kjem prinsipp og mål utvikla under miljø- og utviklingsmøta i Rio de Janeiro 1992, i Johannesburg 2002 og seinast i Rio de Janeiro i 2012.

Hausting skal vere berekraftig og basert på best tilgjengelege informasjon. Forvaltningsprinsippet i havressurslova forpliktar styresmaktene til, med jamne mellomrom, å vurdere alle bestandar som det blir hausta av. På grunnlag av dette skal styresmaktene vurdere kva type forvaltnings tiltak som er naudsynt for å sikre ei berekraftig forvaltning. Dei lange tidsseriane til Havforskingsinstituttet utgjer ein solid kunnskapsbase for å overvake dei marine økosystema, medan dei lange tidsseriane til NIFES utgjer viktig kunnskap om førekomst av forureining i mat frå havet.

Fiskeri- og kystdepartementet arbeider for eit meir miljøvenleg fiske. Det gjeld både tiltak for å unngå skade på botnhabitat og for å få til eit fiske med mindre energiforbruk. Arbeidet med å utvikle meir miljøvenlege reiskapar og metodar er prioritert. Dette er sentralt for å kunne bruke fiskemetodar som reduserer utkast av fisk og gjer mindre skade på botnhabitat. Opprydding av tapte garn er også eit prioritert tiltak.

Rett kvotefastsetting er naudsynt for å hindre overhausting. Fiskeriforvaltninga sin innsats mot det ulovlege, urapporterte og uregulerte fisket (UUU-fisket) er også viktig i denne samanhengen. Fiskeri- og kystdepartementet arbeider breitt nasjonalt og i samarbeid med andre land og regionale organisasjonar for å få slutt på denne type kriminalitet. Fiskeriforvaltningas analysenettverk (FFA) vart etablert i 2009, og skal leggje til rette for eit godt samarbeid mellom ulike statlege etatar i kampen mot lovbrøt i fiskerinæringa. Fiskeridirektoratet, Kystverket, Kystvakta, Skattedirektoratet, Toll- og avgiftsdirektoratet, Økokrim og Politidirektoratet deltek i samarbeidet.

Kystverket og Fiskeridirektoratet har starta eit pilotprosjekt for å rydde opp i blåskjellanlegg utan eigarar i Rogaland og Hordaland. Anlegga er vurdert å utgjere ein risiko for skipstrafikk, fiskeri og miljø. Etter at pilotprosjektet er avslutta vil arbeidet med opprydding i resten av landet halde fram basert på evaluering og erfaring frå Rogaland og Hordaland.

Resultat 2012–2013

Fiskeridirektoratet tok i 2012 opp vel 900 tapte garn av ulik alder, og dei inneheldt vekslande mengder fisk og krabbe. Vel 7500 meter tau,

39 000 meter line og 3250 meter med trålvaier og kjetting vart også teke opp saman med 11 kongekrabbeteiner, 2 reketrålur, 30 blåser og 24 dreggar/anker. Oppreinskinga i 2012 vart gjennomført på strekninga frå Ålesund til Vardø.

Frå 2011 har det vore elektronisk rapportering av posisjon og fart for fiskefartøy ned til 15 meter største lengd. Den elektroniske rapporteringa går til Fiskeridirektoratet sitt døgnbemanna fiskeriovervakingssenter (FMC). Det har i 2012 vore arbeid både med å gjennomføre dei nye reglane i flåten og med å utvikle bruken av informasjonen som kjem inn. Status for dei viktigaste norske fiskebestandane er omtalt i kap. 4. Eit målretta arbeid er starta for dei bestandane som har eit særleg behov for nye forvaltningstiltak og/eller større kunnskap. Dette er bestandar med risiko for overutnytting, men der det ikkje er etablert effektive forvaltningstiltak som regulerer hausting og reduserer risikoen. Enkelte bestandar med særleg behov for oppfølging vil bli prioriterte. For nærare omtale sjå tabell 6.14 og 6.15.

Det er ikkje registrert noko ulovleg overfiske av torsk eller hyse i Barentshavet sidan 2009.

I 2006 starta NIFES basisundersøkingar for å kartleggje uønskte stoff i dei viktigaste fiskeartane våre. Undersøkingane kartlegg systematisk uønskte stoff i ein bestand der fisket føregår og dei omhandlar også årstidsvariasjonar. Det er sidan den gongen gjennomført grunnleggjande basisundersøkingar for artane norsk vårgytande sild, blåkveite, makrell, sei, torsk og nordsjøsild.

Havbruk

Mål og prioriteringar

I regjeringa sin strategi for ei miljømessig berekraftig havbruksnæring frå 2009 er det lagt vekt på fem hovudområde der havbruk påverkar det omkringliggjande miljøet. Strategien skisserer utfordringar, mål og tiltak som skal sikre at vidare vekst i havbruksnæringa skjer på ein miljømessig berekraftig måte utan uakseptable miljøverkningar. Arbeidet knytt til denne strategien vil ha høg prioritet hos fiskeristyresmaktene og underliggjande etatar i 2014.

Måla for dei fem hovudområda er:

- *Genetisk påverknad og rømming*: Havbruk skal ikkje føre til varige endringar i dei genetiske eigenskapane til villfiskbestandane.
- *Forureining og utslepp*: Alle oppdrettslokalitetar som er i bruk held seg innanfor ein akseptabel miljøtilstand, og har ikkje større utslepp av næringssalt og organisk materiale enn det resipienten toler.

- *Sjukdom, medrekna parasittar*: Sjukdom i oppdrett har ikkje bestandsregulerande verknad på villfisk, og mest mogleg av oppdrettsfisken veks opp til slakting med minimal medisinbruk.
- *Arealbruk*: Havbruksnæringa har ein lokalitetsstruktur og arealbruk som reduserer miljøpåverknad og smitterisiko.
- *Fôrressursar*: Havbruksnæringa sitt behov for fôrstoff blir dekt utan overutnytting av dei villlevande marine ressursane, og med berekraftige alternative råvarar.

Til kvart av måla er det knytt ei rekkje tiltak som skal sikre at oppdrett blir drive utan uakseptable miljøverknader. Tiltaka er både på kort og lang sikt, og inneber både styrking og betring av regelverket, forvaltningsverktøy, tekniske standardar, tilsyn og styrking av den forvaltningsretta forskinga.

I oppfølginga av denne strategien blir det særleg lagt vekt på å utvikle konkrete og presise måltal for ei miljømessig berekraftig havbruksnæring og utvikle og setje i verk effektive og rasjonelle måleprogram for å overvake verknadene av tiltaka.

Resultat 2012–2013

Arbeidet med å gjere berekraftstrategien operativ har vore høgt prioritert. Målemetodar og grenser for kva miljøpåverknad som kan godtakast når det gjeld genetisk interaksjon og lakselus vart presentert i sjømatmeldinga.

Mattilsynet har dei siste åra styrkt tilsynet innanfor fiskehelseområdet. Etter at Mattilsynet uttrykte uro over lakselussituasjonen hausten 2009, er regelverket knytt til lusenedkjemping vorte kraftig skjerpa. Mattilsynet har ei rekkje verktøy til å handtere situasjonen og har fullmakt til å påleggje samordna drift, brakklegging og utslakting om det er naudsynt. Dei kan i tillegg fastsetje forskrifter om eigne soner med strengare krav i område der dei generelle tiltaka i nasjonal luseforskrift ikkje har hatt god nok effekt. Mattilsynet fastsette i 2010 soneforskrifter i Sunnhordland og delar av Nord-Trøndelag med skjerpa krav til samordning av utsett og brakklegging. Mattilsynet meiner slike soner er eit godt verktøy for kontroll, sjølv om dei ikkje har verka lenge nok til at det kan trekkjast endelege konklusjonar.

I 2013 vart regelverket knytt til lusenedkjemping skjerpa ytterlegare.

Sjukdommar hos villlevande akvatiske artar

Mål og prioriteringar

Fiskeri- og kystdepartementet har også ansvar for sjukdom hos vill fisk og andre villlevande akvatiske artar. Sjukdommar som kan vere truande for arten blir prioriterte. Dei mest aktuelle sjukdommane for ville ferskvassartar er infeksjon på laks med *Gyrodactylus salaris* og krepsepest som angrip edelkreps. Planlegging og gjennomføring av overvaking og tiltak mot desse sjukdommane må gjerast i nært samarbeid med miljøstyresmakterne, som har sektoransvar for forvaltning av akvatiske ferskvassartar. I tillegg kjem parasittsjukdommar som kan truge den europeiske flatøsterten.

Resultat 2012–2013

Krepsepest er ein svært smittsam sjukdom som kjem frå eggsporesoppen *Aphanomyces astaci*. Infeksjonen fører til akutt sjukdom hos edelkreps, og kan føre til total utrydding av krepsen i eit vassdrag. Signalkreps, som er ein framand art her i landet, kan vere smitta utan å bli sjuk. Ulovleg utsetjing av signalkreps eller transport av båtar og utstyr som har vore brukt i smitta vassdrag, er risikabelt med omsyn til smittespreiing. Det er ikkje meldt om nye utbrot av krepsepest sidan det vart påvist krepsepest på ulovleg utsett signalkreps i Skittenholvatnet i Hemne kommune i 2011.

Infeksjon med lakseparasitten *Gyrodactylus salaris* kan føre til at heile bestandar av villaks i smitta elver går tapt. Det er fram til i dag påvist *G. salaris* i 15 regionar i Noreg. Per 1. januar 2013 er 20 vassdrag friskmelde, det vil seie at Mattilsynet meiner at *G. salaris* er borte frå vassdraget. Ytterlegare 14 vassdrag er behandla, men framleis ikkje friskmelde, medan 14 vassdrag er infiserte. Alle fiskeanlegg er smittefrie. I nedkjemping av *G. salaris* er det ei ansvarsdeling mellom Mattilsynet og Direktoratet for naturforvaltning. Mattilsynet har ansvaret for å førebyggje og avgrense smittespreiing, medan Direktoratet for naturforvaltning vel nedkjempingsmåte og prioriterer dei vassdraga som skal behandlast.

Bonamiose og marteiliose er to smittsame skjelsjukdomar som kjem frå parasittane *Bonamia ostreae* og *Marteilia refringens*. Infeksjonen fører til sjukdom hos flatøsters (*Ostrea edulis*) og har forårsaka stor daudsrate i flatøstersbestandar langs kysten i mange europeiske land. Marteiliose er også påvist hos blåskjel. *Bonamia ostreae* vart påvist for første gong i flatøsters i Noreg i

2008 i Arendals-området utan at det vart funne auka daudsrate i østerskoloniane. Så langt har det ikkje vore påvist noko utbrot av marteiliose i Noreg, men parasitten er påvist på blåskjel i Sverige. Det vart ikkje funne *Marteilia sp* eller *Bonamia sp* i prøver tekne i samband med dei nasjonale overvakingsprogramma i 2012. Alle dei omtalte parasittane er ufarlege for menneske.

Mikroorganismar i skjel som kan framkalle sjukdom hos menneske, blir kontinuerleg overvaka, og styresmaktene ved Mattilsynet legg ut denne informasjonen slik at alle skal kunne sanke trygg mat frå våre farvatn. Denne informasjonen er også tilgjengeleg via ein eigen blåskjelapp for mobiltelefonar.

Beskytta område

Mål og prioriteringar

For å ta vare på særlege naturverdiar kan det i somme høve vere naudsynt å leggje restriksjonar på fiskeri og anna verksemd. Det er til dømes lagt restriksjonar på fiske med tunge botnreiskapar i fleire område for å beskytte korallar. I arbeid med marine verneområde er fiskeriforvaltninga sitt utgangspunkt at ressursar skal kunne utnyttast i verneområdet dersom det ikkje strir mot verneformålet.

Resultat 2012–2013

Fiskeri- og kystforvaltninga har delteke i arbeidet med Marin verneplan. Departementet fastsette i 2011 ei heilt ny botnfiskeforskrift som forbyr alt fiske på større djup enn 1000 meter med reiskapar som rører ved botnen. Dette er nye område som i det store og heile har vore upåverka fram til no, og som med dette blir varig beskytta. I 2012 har det vore arbeidd med å etablere eit system for å handtere informasjon som blir samla inn, mellom anna gjennom forskrifta fastsett i 2011.

Framande artar

Mål og prioriteringar

Fiskeri- og kystdepartementet sin innsats mot framande marine artar er primært retta mot overvaking gjennom Havforskningsinstituttet sine program for hav- og kystovervaking. Å utrydde framande marine artar er ikkje realistisk, men det er eit mål å halde kontroll med utviklinga slik at dei

ikkje øydelegg viktige habitat eller endrar økosystemfunksjonar i negativ retning.

Kongekrabben har si naturlege utbreiing i Beringhavet og dei nordlege delane av Stillehavet, men vart sett ut i Murmanskfjorden av sovjetiske havforskarar på 1960-talet. I løpet av 1990-talet vart det registrert ein vesentleg bestandsauke på norsk side, og i 2002 vart det opna for kommersiell fangst av kongekrabbe. Dagens forvaltning av kongekrabbe er basert på St.meld. nr. 40 (2006–2007) *Forvaltning av kongekrabbe*. Det er eit todelt forvaltningsregime for denne arten. Innanfor eit kvoteregulert område aust for 26 grader aust, der kongekrabben allereie er veletablert, skal bestanden forvaltast på ein måte som legg til rette for næringsaktivitet og sysselsetting. Samstundes er det eit overordna mål å avgrense ytterlegare spreiding av bestanden. Utanfor det kvoteregulerte området er det fri fangst og utkastforbod. Det er starta undersøkingar av innhaldet av framandstoff i kongekrabbe.

Snøkrabben vart første gong observert i Barentshavet i 1996, og er førebels truleg mest utbreidd på russisk side. Det er fri fangst av snøkrabbe i norske farvatn og kommersiell interesse for arten. Det er så langt ikkje dokumentert om arten er introdusert eller om han har vandra inn, men mest truleg har arten vandra inn sjølv.

Resultat 2012–2013

I 2012 vart det gjennomført eit målretta utrydningsfiske etter kongekrabbe vest for 26 grader aust, mellom anna subsidiert med tilskot frå Fiskeri- og kystdepartementet. Auka fangstsinnsats vest for Nordkapp har redusert mengda av kongekrabbe i dette området, også som følgje av ei betre tilpassa grense for det regulerte området aust for 26 grader aust. Næringa har dessutan lukkast i å utnytte små kongekrabbar kommersielt i langt større grad enn tidlegare, mellom anna som følgje av målretta bruk av statlege verkemiddel for å oppnå dette.

Havforskningsinstituttet gjennomførte i juni 2012 eit tokt for å kartleggje utbreiinga av kongekrabbe i Vest-Finnmark, og konkluderte med at det ikkje er vesentlege endringar med omsyn til spreiding jamført med 2011. Det ser ut som at situasjonen har stabilisert seg, og det tyder på at tiltaka har hatt ein positiv verknad for å bremse spreinga av bestanden.

Kartlegging av marine naturtypar

Mål og prioriteringar

Systematisk kartlegging av havbotnen vart sett i gang i 2005 gjennom MAREANO-programmet (Marin arealdatabase for norske kyst- og havområde). Føremålet med MAREANO-programmet er å kartleggje og gjennomføre grunnleggjande studium av det fysiske, biologiske og kjemiske miljøet på havbotnen, og systematisere og rapportere informasjonen i arealdatabasen www.mareano.no. MAREANO skal fremme kunnskap for forvaltninga gjennom å kartleggje topografi og botntypar, artsmangfald og sårbare naturtypar, forureiningsnivå i sedimenta og verknader av fiskeri på havbotnen.

Det pågår også ei systematisk kartlegging av marine naturtypar i kystsona i samarbeid mellom fiskeri- og miljøstyresmaktene, fylkeskommunar og kommunar langs kysten.

Resultat 2012–2013

I 2012 vart 21 055 km² kartlagt med omsyn til geologi, biologi og kjemi. 17 455 km² av dette var i Norskehavet og dei resterande var prøvestasjonar som mangla i Nordland VI. Djupnedata vart samla inn for eit areal på 28 370 km² ved bruk av multistråleekkolodd, 13 064 km² i Norskehavet og 15 306 km² i det tidlegare omstridde området i Barentshavet (TOO).

Marine naturtypar i Rogaland og Nordland er kartlagde i regi av prosjektet "Kartlegging av marine naturtypar i kystsona".

7.3 Eit stabilt klima og rein luft

Marint miljø, fiskeri, havbruk og kystinfrastruktur blir påverka av klimaendringane. Både i program finansiert av Noregs forskingsråd og ved Havforskningsinstituttet er det ein omfattande forskingsinnsats for å få meir kunnskap om den rolla havet har i klimasystemet og konsekvensar av klimaendringar for marine økosystem og ressursar. Prosjekta syner at ei rekkje ulike klimafaktorar vil påverke marine organismar både på individ- og bestandsnivå.

Klimaendringar reiser forvaltningsmessige utfordringar for Fiskeri- og kystdepartementet:

- Det trengst meir kunnskap om kva for verknader klimaendringar og havforsuring vil få for livet i havet.

- Vi må tilpasse oss klimaendringar og konsekvensar som er venta innan ansvarsområdet til departementet.
- Innan fiskeri- og kystrelatert aktivitet må det arbeidast for å redusere utslepp av klimagassar.

Fiskeri- og kystdepartementet arbeider med ein klimastrategi for eigne ansvarsområde. Målet med strategien er å gjere fiskeri- og kystforvaltninga best mogleg rusta til å møte utfordringane som kan kome som følge av klimaendringar, og til å bidra til å redusere klimautslepp frå eigen sektor.

Utsleppsreduksjonar

Regjeringa la 25. april 2012 fram Meld. St. 21 (2011–2012) *Norsk klimapolitikk*. Dei siste åra har auka medvit om klimaendringar forsterka behovet for ytterlegare teknologisk utvikling som tek sikte på å redusere utslepp av klimagassar og partiklar. Samstundes har det forsterka behovet for ei berekraftig utnytting av marine ressursar. Dette har ført til ein debatt om utviklinga av meir energieffektive teknologiske løysingar for drift av fiskefartøy, medrekna også eit friare reiskapsval. Dagens reiskapsreglar kan vere eit hinder for bruk av energieffektive fangstmetodar. Det er uheldig og lite framtidretta. Departementet har starta eit arbeid for å gjere reiskapsreglane meir fleksible. Dette er god miljøpolitikk, og det gir høve til betre lønnsemd for flåten. Fiskeflåten må også i framtida vere basert på ei berekraftig utnytting av råvarer frå havet. Miljødimensjonen ved eit berekraftig fiskeri inneber å utnytte marine ressursar ut frå eit langsiktig perspektiv med tanke på framtidige generasjonar.

Sjøtransport er ei miljøvennleg og sikker transportform, og har mellom anna lågare utslepp av klimagassar enn vegtransport i høve til mengde frakta gods. Kystverket ferdigstilte i 2010 ein metode for å rekne ut klimagassutslepp ved hjelp av data frå automatisk identifikasjon av skip (AIS). Innsamlinga av utsleppsdata er starta og skal skje automatisk, slik at tiltak kan setjast inn der det er naudsynt og effektivt for å få ned utsleppa.

Forskning og klimatilpassing

Eit vesentleg tiltak for å tilpasse seg klimaendringar er å halde fram med gode overvakingsseriar. Om vi følgjer med på faktorar som temperatur, forsuring og utviklinga av bestandar med

meir, kan vi betre setje inn tiltak. Havforskningsinstituttet står for hovudtyngda av klimaovervaking i våre havområde.

Auka CO₂ i atmosfæren fører til auka opptak av CO₂ i sjøvatn. Auka mengder oppløyst CO₂ i havet fører til at pH i sjøvatnet blir lågare. Dette blir kalla forsuring av havet. Forsuring av havet kan ha store konsekvensar for dei marine økosystema. Fordi kaldt vatn løyser opp meir CO₂ enn varmt vatn vil polare farvatn først merke endringa. Måling i norske farvatn syner auka opptak av CO₂ og dermed redusert pH.

Resultat 2012–2013

I 2012 vart det gjennomført ein omfattande aktivitet knytt til overvaking og forståing av klimaendringar og korleis dei kan endre marine økosystem. Resultata viser at det har vore ei betydeleg oppvarming av norske havområde det siste tiåret, og det har ført til ei forskyving nordover av artar og endringar i artssamansetjinga.

Havforskningsinstituttet starta samarbeid med Klima- og forureiningsdirektoratet (Klif) om overvaking av havforsuring i 2010. Rapporten frå overvakinga i 2011 viser at overflatevatn i norske havområde inneheld meir CO₂ enn det som er målt tidlegare. Rapporten viser også at surleiksgraden (pH) og konsentrasjonen av oppløyst CO₂ varierer med sesongen. Desse naturlege variasjonane kjem av høgre biologisk produksjon i sommarhalvåret.

Det er også starta ei rekkje prosjekt som skal undersøkje verknaden av havforsuring på nøkkelartar i næringskjeda som raudåte, krill, hummar, makrell, torsk og kamskjel. Dei første resultata frå nokre av desse forsøka kom i 2011-2012 og viser negative verknader på mellom anna krill, hummar og kamskjel.

7.4 Reint hav og vatn og eit giftfritt samfunn

Trygg sjømat

Eit reint hav er ein føresetnad for trygg sjømat. Kunnskap om framandstoff i havet er avgjerande for å kunne dokumentere at sjømaten som blir omsett er trygg. Langtransportert forureining er ei hovudutfordring for det marine miljøet, men også lokal forureining kan påverke mattryggleiken. Forureininga blir overvaka årleg i norske havområde. Denne overvakinga er no betre koordinert og integrert gjennom forvaltningsplanar-

beidet for norske havområde, og spesielt gjennom arbeidet i overvaksingsgruppa.

I perioden 2007 til 2012 har Mattilsynet, fiserinæringa og NIFES arbeidd med ei grunnleggjande kartlegging av framandstoff for fleire av dei viktige kommersielle villfiskartane gjennom basisundersøkingar. Kunnskapen er ein viktig del av det vitskaplege grunnlaget for arbeid med risikovurderingar og tilpassing av regelverk på sjømatområdet i Noreg og EU. Det er ei prioritert oppgåve å sikre kunnskapen gjennom vidareføring av basisundersøkingar og årlege oppfølgingsprøver.

Noreg har ein gunstig situasjon samanlikna med andre land når det gjeld smittestoff og framandstoff i sjømat. Med få unntak til no, ligg funna i norsk sjømat lågare enn grenseverdiane som er fastsette i internasjonalt regelverk for handel med mat. Unntaka gjeld innhaldet av dioksin og dioksinliknande PCB i torskelever frå kystnære farvatn og blåkveite i to mindre område utanfor Nordland, dessutan kvikksølv i brøsmefilet frå Hardangerfjorden og kadmiom i taskekrabbe.

Dei fleste miljøgiftene i oppdrettsfisken kjem gjennom føret. Innhaldet av miljøgifter i føret er regulert ved grenseverdier på miljøgifter både i fôrråvarene og i ferdig fôr. Nye fôringrediensar kan endre framandstoffinnhaldet og påverke fordøyinga av komponentar i fôr. Forvaltninga treng kunnskap om korleis belastninga av nærings salt og/eller framandstoff på miljøet rundt eit oppdrettsanlegg blir påverka av dette. Utfordringar knytt til nye fôrråvarer er eit prioritert forskingsområde.

Påverknad frå petroleumsverksemd

Verknader av forureining frå oljeindustri er eit prioritert forskingsfelt, dette gjeld både akutte utslepp og verknader av operasjonelle utslepp frå boring av brønner og kontinuerleg store utslepp av produsert vatn. Petroleumsindustrien opplyser at det i 2012 vart slept ut 130,9 millionar kubikk-meter produsert vatn på norsk sokkel. Produsert vatn inneheld ei lang rekkje oppløyste kjemiske komponentar frå reservoara, og vi har grunn til å tru at desse kontinuerlege utsleppa kan ha ein verknad på det marine miljøet og organismane som finst der.

Noregs forskingsråd har i ein rapport frå februar 2012 summert opp resultata frå ti års forskning på langtidsverknader av utslepp til sjø frå petroleumsverksemda. Rapporten konkluderer mellom anna med at risikoen for langsiktig miljø-

skade av utsleppa blir vurdert som moderat, men det blir også understreka at det framleis er usikkert kva innverknad utsleppa har på enkeltindivid i nærområda. Når det gjeld eventuelle verknader på populasjonar og marine samfunn over større område understrekar rapporten frå Forskingsrådet at det framleis er kunnskapsmanglar. Forsking omkring miljøverknader og langsiktig overvaking av forureiningssituasjonen er difor framleis særskild viktig. I tillegg til slik overvaking medverkar Havforskningsinstituttet aktivt i miljøovervaking etter akutte utslepp, både kystnært og på sokkelen. På dette området bør mattryggleik inkludertast i større grad i framtida.

Støy er også eit miljøproblem. Diskusjonen har hittil i hovudsak dreia seg om seismiske undersøkingar på jakt etter olje og gass under havbotnen, men støy frå vindmøller i havet kan også bli eit aktuelt problemfelt framover. Støy frå dei seismiske undersøkingane skremmer fisken, og det gir negativt resultat for fiskeria i nærleiken av slike undersøkingar.

Påverknad frå mineralnæringa

Deponering av store mengder avfall frå gruvedrift i fjordane våre kan skape konflikter med fiskeri og havbruk. Våren 2013 la regjeringa fram ein strategi for mineralnæringa, der også bruk av fjordane som deponiområde er omtalt. Strategien legg opp til at det skal utarbeidast klare retningslinjer for prosessane som skal liggje til grunn når ein fjord skal vurderast som deponiområde. I dette arbeidet skal også fiskeriforvaltninga og næringa trekkjast med. Problemstillingar knytt til mattryggleik vil vere aktuelle avhengig kva slags stoff som blir sleppte ut.

Sjøtryggleik og beredskap mot akutt forureining

Mål og prioriteringar

Arbeidet som Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket gjer innan førebyggjande sjøtryggleik og beredskap mot akutt forureining skal mellom anna vere med å hindre forureining av kyst- og havområda. Sjøtryggleik og beredskap mot akutt forureining står sentralt i regjeringa sitt arbeid med å leggje til rette for sjøtransport som ei moderne, miljøvennleg og effektiv transportform. Fiskeri- og kystdepartementet prioriterer å styrkje tryggleiken til sjøs for å hindre tap av menneskeliv og skade og redusere risikoen for miljøforureining frå sjøtransporten. Det er difor viktig å sørge for maritim infrastruktur og maritime tenester

som reduserer risikoen for ulukker, og ein god beredskap mot akutt forureining. Beredskapen skal sikrast mellom anna gjennom å vedlikehalde og oppgradere statleg beredskapsmateriell, gjennomføre kurs og øvingar og ved å sørge for at det blir sett i verk beredskapstiltak ved akutt forureining, eller fare for akutte utslepp.

Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket tek del i arbeidet innan FN sin sjøfartsorganisasjon IMO. Eit viktig felt er arbeidet med Polarkoden – eit internasjonalt bindande regelverk med krav til skip som skal operere i polare strøk. Noreg har ei sentral rolle i dette arbeidet. I EUsamarheng er arbeidet i det europeiske sjøtryggleiksbyrået EMSA viktig. Fiskeri- og kystdepartementet og Kystverket tek og del i arbeidet i Arktisk råd. Her blir tiltak for å auke tryggleiken for skipstrafikken i Arktis og tiltak for å hindre ulukker og styrkje beredskapen mot akutt forureining drøfta.

Resultat 2012–2013

I 2012 vart det innført ei statleg losteneste på Svalbard, på same måte som på fastlandet. Det er gjort enkelte tilpassingar, og losplikta blir innført stegvis for ulike fartøygrupper. Å innføre statleg losteneste er eit viktig tiltak for å redusere risikoen for ulukker og for å verne om den sårbare arktiske naturen.

Kystverket har saman med Sysselmannen på Svalbard, Direktoratet for naturforvaltning og Norsk Polarinstitutt laga eit miljø-sårbarheitskart for heile Svalbard med tanke på akutt oljeforureining. Det er utvikla ein ny modell i høve til miljø-sårbarheitskarta (MOB) på fastlandet. Dette fordi Svalbard har andre utfordringar, andre artar og andre klimatiske tilhøve enn fastlandet.

Det er etablert eit felles norsk-russisk rapporteringssystem for sjøtransporten i Barentshavet og langs norskekysten (Barents SRS). FN sin sjøfartsorganisasjon IMO har godkjent systemet, som tredde i kraft 1. juni 2013. Systemet vil varsle tidlegare om trafikk som ein skal vere særleg merksam på. Det gjeld til dømes fartøy med petroleumslast, fartøy med radioaktiv last og fartøy med slep. Ei slik tidleg varsling legg til rette for å sikre miljøet på ein god måte.

Kystverket driv regelmessig overvaking av norsk økonomisk sone ved hjelp av fly og satellitt for å oppdage forureining. Eit nytt fly med betre overvakingsskapasitet er sett inn i tenesta i 2012.

I 2011 gjorde Kystverket ferdig ein ny miljørisikoanalyse og gjennomførte ein beredskapsanalyse knytt til akutt forureining frå skipsfarten.

Beredskapsanalysen har tilrådingar om nivået på beredskapen og legg eit viktig grunnlag for avgjerder om dimensjonering av staten sin beredskap dei neste åra. Som oppfølging av tilrådingane i miljørisiko- og beredskapsanalysane frå 2011, har Kystverket i 2012 arbeidd for å styrkje kommunane sin kapasitet til å assistere under statlege aksjonar mot akutt forureining.

Ein folkerettsleg bindande avtale om beredskap og respons ved marin oljeforureining i Arktis vart underteikna på ministermøtet i Arktisk råd 15. mai 2013. Avtalen etablerer gode rammer for samarbeid og koordinert ressursinnsats ved marin forureining i Arktis.

Havbruk

Havforskningsinstituttet har arbeidd med å standardisere metodikk for registrering av miljøpåverknad frå havbruk, og instituttet har intensivert studia av korleis tilførsel av organisk materiale påverkar villfisk og botndyr. Hardangerfjorden som område for oppdrett har særskilde utfordringar. Det er viktig for Fiskeri- og kystdepartementet å sikre ei vidare berekraftig utvikling i fjorden. Forskningsaktiviteten i fjorden om forholdet mellom havbruk og fjordøkologi har vorte styrkt dei siste åra.

Miljøovervakinga til Fiskeridirektoratet av botnen under havbruksanlegga (MOM- granskingar) viser at i 2012 hadde 93 pst. av anlegga ”god” eller ”veldig god” miljøtilstand under anlegga.

Forvaltning av vatn

Fiskeridirektoratet, Kystverket, Havforskningsinstituttet og Mattilsynet er med i den sentrale styringsgruppa som arbeider med implementering av vassforskrifta. Arbeidet inkluderer regionale forvaltningsplanar og tiltaksprogram. Målet med dette arbeidet er å betre miljøtilstanden i vatnet langs kysten.

7.5 Bevaring og bruk av kulturminne, friluftsliv

Mål og prioriteringar

Det er eit overordna mål at kulturarven skal vere grunnlag for kunnskap, oppleving og verdiskaping. Freda og verneverdige kulturminne skal sikrast ordinært vedlikehaldsnivå. Vidare skal statlege fyreigedomar vere tilgjengeleg for allmenta der dette er mogleg, og nyttast i lokal og regional

utvikling, samstundes som omsynet til kulturminnevernet blir teke vare på.

Utkast til *Landsverneplan for maritim infrastruktur* vart oversend Riksantikvaren i 2009. Riksantikvaren er i gang med handsaminga av landsverneplanen. Kystverket skal følgje opp landsverneplanen med planar for forvaltning av dei einskilde verneverdige objekta.

Mange av kulturminna til Kystverket er heilt eller delvis framleis i bruk, anten av Kystverket sjølv eller av leigetakarar. Kystverket arbeider med å leggje til rette for alternativ forvaltning av fyreigedomane som staten eig og å gjere dei tilgjengelege. Kystverket samarbeider vidare med Kystverkmusea og andre aktørar, offentlege som private, i arbeidet med å ta vare på, utvikle og formidle kystkulturen.

Prioriteringar 2014:

- Kystverket skal følgje opp Landsverneplan for maritim infrastruktur med planar for forvaltning av dei einskilde verneverdige objekta.
- Kystverket skal utarbeide ein strategi for handtering av vedlikehaldsetterslepet på fyreigedomar.
- Det skal arbeidast vidare med å utvikle fyreigedomar i samarbeid med fylkeskommunar, kommunar, frivillige organisasjonar og næringsaktørar.

Resultat 2012–2013

Kystverket har utarbeidd planar for forvaltning av nærare 20 av dei 68 freda fyreigedomane som etaten har ansvar for. I tillegg til ordinært vedlikehald, har det vore arbeidd med ein meir overordna plan for korleis vedlikehaldsetterslepet på fyreigedomane kan bli mindre.

Det er inga vesentleg endring i talet utleigde fyreigedomar. Kystverket leiger ut nærare 70 av 114 fyreigedomar. Mange av fyreigedomane er lite aktuelle for utleige fordi eigedomane ligg slik til at det er vanskeleg og tidkrevjande å kome seg til dei.

Kystverket og Kystverkmusea har i samarbeid utvikla ein felles standard for formidlingstiltak på dei freda fyreigedomane. I 2012 og 2013 er det etablert skilting på nærare 15 fyreigedomar.

Fiskeri- og kystforvaltninga vil leggje til rette for eit berekraftig fritids- og turistfiske, der det blir teke omsyn både til at kystsona kan brukast til rekreasjonsføremål og at det biologiske mangfaldet må takast vare på. Ei arbeidsgruppe la fram ein rapport i juni 2011 med forslag til reguleringar for næringsverksemd som legg til rette for turist-

fiske. Grunnlaget for arbeidet som vart gjort i gruppa byggjer på at alle som haustar på fiskeresursar har eit medansvar for å bidra til eit berekraftig ressursuttak. Desse forslaga er eit viktig steg for å få ei betre oversikt over slik næringsverksemd.

Forskningsprogrammet BIONÆR i Noregs forskingsråd har ansvaret for FoU-innsats innafør tema bruk og vern og arealplanlegging i kystsona. Kystsona står overfor utfordringar når det gjeld utnytting av areal og ressursar. Det er behov for forskning om bruksutfordringar og korleis ein kan skape grunnlag for betre koordinering mellom etablerte og nye næringar og samfunns- og fritidsinteresser.

Kysten skal vere trygg og tilgjengeleg for fritidsflåten. Kystverket samarbeider med Kongelig

Norske Båtforbund (KNBF) om utplassering av bøyer for fortøying. Dette vil bidra til å lette tilgang til rekreasjonsområda. Mykje av merkinga i farleiene som Kystverket gjer er også til stor glede for fritidsbåtane.

7.6 Oversikt over den samla miljøpolitiske satsinga under Fiskeri- og kystdepartementet

Tabell 7.1 gir ein oversikt over utgifter som fullt ut blir brukte til miljøforbetringar, eller der omsynet til miljøet er avgjerande for at tiltaket blir gjennomført.

Tabell 7.1 Utgifter til miljøforbetringar

Programkategori	Saldert budsjett 2013	Forslag 2014
16.10 Administrasjon	10,3	10,5
16.20 Forsking, innovasjon og regional utvikling	538,1	558,2
16.30 Fiskeri- og havbruksforvaltning	229,6	233,5
16.60 Kystforvaltning	752,5	731,8
Sum programområde 16	1530,5	1534,0

8 Likestilling

8.1 Likestilling i marin sektor

Det er eit mål at dei marine næringane, organisasjonane deira, salslaga og forvaltninga skal utnytte heile potensialet i arbeidsstyrken og framstå som ein attraktiv arbeidsplass for begge kjønn. Forvaltninga og næringa har sidan 2007 arbeidd med å følgje opp ein felles handlingsplan for større kvinnedel i marin sektor.

Alle offentlege styre, råd og utval under Fiskeri- og kystdepartementet sitt ansvarsområde oppfyller no kravet i likestillingslova.

Ved utgangen av 2012 hadde Fiskeri- og kystdepartementet 30 pst. kvinner i leiinga. Fiskeridirektoratet hadde 26 pst. kvinner i leiinga, Havforskingsinstituttet og Kystverket begge 20 pst, og Nasjonalt institutt for ernærings- og sjømatforskning hadde 60 pst. kvinner i leiinga.

Fiskeri- og kystdepartementet har gått gjennom regelverket og gjort endringar i forskrift om føring av fiskarmanntalet for å leggje til rette for generasjonsskifte, noko som kan gjere det lettare for kvinner å kome inn i næringa.

Kvinner er ei viktig målgruppe for rekrutteringsprosjektet "Sett Sjøbein", som vart etablert i 2008 og blir styrt av ei breitt samansett gruppe frå næringa. Ein av prioriteringane innafor Fiskeri- og kystdepartementet sitt tilskot til rekrutterings- og sjømattiltak (kap. 1023, post 70) er å bidra til jamnare kjønnsbalanse i sjømatnæringa.

Fiskeri- og kystdepartementet har bedt Noregs forskingsråd og Innovasjon Noreg om å fremje likestilling mellom kjønna gjennom deira forvaltning av midlar. Det er sett egne mål om kvinnedel i relevante tilbod under Marint verdiskapingsprogram, forvalta av Innovasjon Noreg.

Likestilling og kvinnedel inngår som eit tema i selskapa sitt samfunnsansvar, og blir følgd opp i eigardialogen med selskapa under Fiskeri- og kystdepartementet sitt ansvarsområde.

Kvinnedel i fiskeri- og havbruksnæringa

I 2012 var 2,6 pst. av dei som hadde fiske som hovudyrke kvinner. Av dei som hadde fiske som attåtning, var 3,4 pst. kvinner. Av dei sysselsette

i havbruksnæringa var 16 pst. kvinner i 2012. Kvinnedelen både i fiskeflåten og innafor havbruksnæringa har vore stabil dei siste åra.

I 2009 var 4,3 pst. av daglege leiarar i fiskeri- og fangstnæringa kvinner. Innafor havbruk og fiskeindustri var 8-9 pst. av dei daglege leiarane kvinner. Kvinnedelen i styra var i same år i underkant av 10 pst. i fiske- og fangstnæringa, og 12-13 pst. i havbruk og fiskeindustri.

Kvinnedelen innafor vidaregåande opplæring som er retta mot næringa speglar situasjonen i næringa, sjølv om det er noko større kvinnedel i utdanninga. Av dei som tek vidaregåande opplæring innan fiske og fangst, var 5 pst. kvinner våren 2012. Av dei som tek vidaregåande opplæring innan havbruk, var 20 pst. kvinner våren 2012. I høgare utdanning er kvinnedelen noko høgare, av dei som bachelor i marine fag var 33 pst. kvinner, og 38 pst. av dei som tok master i marine fag var kvinner.

8.2 Likestilling og mangfald i Fiskeri- og kystdepartementet

Tilstandsrapportering – kjønn og løn

Tabell 8.1 viser ei oversikt over kjønnsfordeling og løn i Fiskeri- og kystdepartementet fordelt på stillingskategoriar. Kjønnsfordelinga i departementet var 58,3 pst. kvinner og 41,7 pst. menn i 2012. Det er ei overvekt av kvinner i kontorstillingane, der alle tilsette er kvinner, og i rådgivarstillingane, der det er 68 pst. kvinner. Det er flest menn i toppleiinga, der fire av fem leiarar er menn. I seniorrådgivargruppa er det no fleire kvinner.

Den gjennomsnittlege løna til kvinner var i 2012 noko høgare enn snittet for menn i førstekonsulent- og rådgivargruppa, medan den var noko lågare enn snittet for menn i seniorrådgivargruppa. I mellomleiargruppa er snittløna for kvinner noko høgare enn for menn. Tala for verksemda totalt viser at kvinner i snitt har 86 pst. av løna til menn. Den store skilnaden skriv seg frå at det er flest menn i leiarstillingane. Skilnader innafor ein stillingskategori skriv seg også frå andre forhold, som til dømes skilnader i ansiennitet.

Tabell 8.1 Oversikt over kjønnsfordeling og løn i Fiskeri- og kystdepartementet

		Kjønnsbalanse			Kvinner løn i pst., av menns løn
		Menn (%)	Kvinner (%)	Totalt (N)	
Totalt i verksemda	2011	47 %	53 %	127	87 pst.
	2012	42 %	58 %	127	86 pst.
Toppleiinga	2011	80 %	20 %	5	95 pst.
	2012	80 %	20 %	5	95 pst.
Mellomleiing (t.d. avdelings- direktørar)	2011	55 %	45 %	20	99 pst.
	2012	67 %	33 %	22	103 pst.
Kategori 1 (t.d. seniorrådgivarar)	2011	52 %	48 %	46	96 pst.
	2012	36 %	64 %	66	94 pst.
Kategori 2 (t.d. rådgivarar)	2011	36 %	64 %	33	106 pst.
	2012	31 %	69 %	32	103 pst.
Kategori 3 (t.d. førstekonsulent)	2011	0 %	100 %	8	-
	2012	8 %	92 %	12	104 pst.
Kategori 4 (t.d. konsulent)	2011	0 %	100 %	8	-
	2012	0 %	100 %	0	-

Arbeidstid, sjukefråvær og foreldrepermisjon

I Fiskeri- og kystdepartementet var det 2012 åtte personar som hadde redusert arbeidstid, og sju var kvinner. Sjukefråværet i departementet har vore lågt i mange år. Det totale legemelde fråværet blant kvinner var på 87 pst av dei legemeldte. Ein del av sjukefråværet hos kvinner har å gjere med graviditet. Skilnaden mellom kvinner og menn er størst når det gjeld langtidssjukefråvær.

I 2012 var totalt 12 tilsette ute i foreldrepermisjonar. Av desse var det 58 pst. kvinner.

Tilsetjingsform og kjønn

Fiskeri- og kystdepartementet ønskjer å ha færrest mogleg mellombels tilsette. I 2012 var det fire som var tilsette mellombels, dvs. 3 pst. av dei tilsette.

Tiltak som er sette i verk

Kjønn og løn

Fiskeri- og kystdepartementet har personal- og lønspolitiske retningslinjer som seier kva krav og

gode som er knytt til dei ulike fasane i livet. Dette er reglar som kjem i tillegg til dei som er avtalte sentralt.

Lønspolitikken i departementet skal sørje for at dei tilsette som har foreldrepermisjon ikkje taper lønsmessig på permisjonen og omsorgsoppgåver. Ofte knyter det seg noko sjukefråvær til svangerskap. I samarbeid med bedriftshelsetenesta legg departementet til rette for at gravide kan halde fram i arbeid, gjennom å leggje til rette arbeidsplassen og arbeidstida. Tiltaket er godt motteke og fungerer slik det var tenkt. Det er også betalt ammeperiode inntil to timar og høve til fleksibel arbeidstid i småbarnperioden. I tillegg er det høve til å ha heimekontor dersom det er ønskjeleg.

Kjønn og rekruttering

Når departementet rekrutterer nye medarbeidarar blir alltid kjønnssamansetjinga i avdelinga og departementet vurdert. I innstillingane skal rekrutterande leiar gjere greie for kjønnsfordeling i søkjarmassen.

Nedsett funksjonsevne – rekruttering

Fiskeri- og kystdepartementet følger opp dei tilsette med nedsett funksjonsevne ved å leggje til rette arbeidsplassen og arbeidstida og å tilby eventuelle andre hjelpemiddel og tilpassingar ved behov. Departementet har nært samarbeid med bedriftshelsetenesta om arbeidsplassvurdering, og alle tilsette kan bruke tenestene deira.

I innstillingane skal rekrutterande leiar fortelje kor mange kandidatar som seier frå om at dei har nedsett funksjonsevne og kor mange av desse som har vore inne til intervju. I rekrutteringsportalen er det laga avkryssingsboksar der kandidatane kan krysse av dersom dei har nedsett funksjonsevne og ønskjer å nytte seg av fortrinnsretten dette gir.

Etnisitet

Fiskeri- og kystdepartementet har få medarbeidarar med innvandrarbakgrunn. Det er også få kvalifiserte søkjarar med innvandrarbakgrunn til stillingar i departementet. For å få fleire medarbeidarar med innvandrarbakgrunn har departementet sett i gang enkelte tiltak knytt til rekruttering.

I utlysingane blir alle oppmoda til å søkje uavhengig av etnisitet, og dersom vedkomande er kvalifisert blir kandidatar med innvandrarbakgrunn alltid innkalla til intervju.

Fiskeri- og kystdepartementet har i rekrutteringsportalen laga avkryssingsboksar der kandidatane kan krysse av dersom dei har innvandrarbakgrunn og ønskjer å nytte seg av fortrinnsretten dette gir. Målet med tiltaket er å ta inn fleire kvalifiserte kandidatar med innvandrarbakgrunn på intervju. Slik det er i dag, er det svært vanskeleg å skulle avgjere kven som har innvandrarbakgrunn med mindre dei sjølve skriv det i søknadsteksten.

Vern mot trakassering

Fiskeri- og kystdepartementet har nulltoleranse for mobbing og trakassering. Det er utarbeidd varslingsrutinar med retningslinjer, tilrettelegging og handtering av eventuelle varslingssituasjonar. Varsling er også eit tema i arbeidsmiljøundersøkinga som blir gjennomført kvart andre år.

Planlagde tiltak

Løns- og arbeidsvilkår

Lønspolitikken til departementet skal reviderast, og eit viktig mål for departementet vil framleis vere å bidra til reell likestilling mellom kjønna.

Karriereutvikling

Fiskeri- og kystdepartementet legg stor vekt på leiarutvikling og kompetanseutvikling. Det blir planlagt nye leiarutviklingstiltak for 2013-2014.

Rekruttering av etniske minoritetar

Fiskeri- og kystdepartementet vil i hovudsak halde fram med å nytte dei rekrutteringskanalane departementet allereie bruker. For å få søkjarar med minoritetsbakgrunn vil departementet søkje å betre rutineane for rekrutteringa, då dei tiltaka som er gjennomført tidlegare ikkje har hatt ønskt effekt.

Eit tiltak som skal vurderast nærare, er å bruke skriftlege prøver for dei mest aktuelle kandidatane under rekrutteringsprosessen. Slik får kandidatane vist dei faktiske skriftlege ferdighetene, noko som kan vere til fordel for søkjarar med etnisk minoritetsbakgrunn.

Fleire tilsette med nedsett funksjonsevne

Som eit ledd i handlingsplanen knytt til avtalen om inkluderande arbeidsliv (IA-avtalen) har departementet eit mål om å få fleire tilsette med redusert funksjonsevne. Eitt av tiltaka er å gjennomføre ei kartlegging av korleis avdelingane og departementet kan leggje til rette for tilsette med redusert funksjonsevne.

Departementet ønskjer å delta i Fornyings-, administrasjons- og kyrkjedepartementet sitt trainee-program for personar med redusert funksjonsevne. Neste opptak er planlagt hausten 2014. Det blir også vurdert å delta på tiltaket IA-plass i samarbeid med NAV.

Likestilling og mangfald i underliggjande etatar

Fiskeridirektoratet, Kystverket, Havforskningsinstituttet og Nasjonalt institutt for ernæring og sjømatforskning (NIFES) gjer greie for likestillingsarbeidet i årsrapportane.

9 Tryggleik og beredskap

Fiskeri- og kystdepartementet har beredskapsansvar som sektormyndigheit mellom anna knytt til trygg sjømat i primærproduksjonen, fiskehelse, rømming frå havbruksanlegg, hamntryggleik, sikker sjøtransport og akutt forureining. I dette ansvaret ligg at departementet må gjennomføre beredskapstiltak ved hendingar og truslar på området. Departementet skal heile tida vurdere risiko og sårbarheit i sektoren, og ha eit system som sikrar at beredskapen er dimensjonert ut frå risiko og trusselbilete.

Dei underliggjande verksemdene til departementet er operative einingar som skal sikre at det blir gitt korrekt informasjon, at tiltak blir sette i verk både som ledd i eit langsiktig forbetningsarbeid og som hurtigtiltak ved akutte kriser. Det er også viktig at resultatene av slike tiltak blir evaluerte. Dette gjeld alt frå miljøtruslar mot norsk sjømat til oljeverniltak.

Departementet har eit særskilt ansvar for å få i gang og samordne beredskapen i dei underliggjande etatane. I samband med dette er det viktig å få avklart kva system og funksjonar som er samfunnskritiske, sektorkritiske og eller/etatskritiske slik at tiltaka kan setjast inn meir planmessig og strukturert.

Haldningsskapande arbeid og styrking av medvitte om beredskap er eit viktig, men vanskeleg og langsiktig arbeid. Fiskeri- og kystdepartementet vil samarbeide med dei andre beredskapsdepartementa, særleg Justis- og beredskapsdepartementet og Fornyings- og administrasjonsdepartementet, og følgje opp dette både i eige departe-

ment og som eit særleg viktig tema i etatsstyringsdialogen mellom departementet og underliggjande etatar. I tillegg til å tilpasse beredskapsplanane betre til dei aktuelle problema vil det også bli prioritert å ha øvingar slik at krise- og beredskapsmedvitte blir betre hos alle tilsette, og slik at gjennomføringsevna blir betre når det gjeld krisetiltak.

Førebyggjande informasjonstryggleik blir stadig viktigare for samfunnstryggleiken. I tråd med dei nasjonale retningslinjene for informasjonstryggleik av 17. desember 2012, har Fiskeri- og kystdepartementet starta eit arbeid med å implementere eit styringssystem for informasjonstryggleik i eige departement. Styringssystemet skal baserast på godkjente standardar. Det skal ha eit rammeverk som kan etterprøvast, for å styre og heile tida betre departementet sine prosessar for informasjonstryggleik. Fiskeri- og kystdepartementet har, med fagleg støtte frå eksterne konsulentar, undersøkt status for beredskapen i informasjonstryggleik i dei underliggjande etatane. Departementet ønskjer å styrkje informasjonstryggleiken i sektoren, og vil støtte etatane sitt arbeid ved å følgje opp undersøkinga i åra framover.

Departementet har eit særskilt ansvar for å peike ut skjermingsverdige objekt innan sitt ansvarsområde, og det vart i 2012 innmeldt objekt til Nasjonal sikkerheitsmyndigheit. Dei skjermingsverdige objekta vil bli særskilt følgde opp med vurderingar og iverksetjing av relevante tryggingstiltak.

Fiskeri- og kystdepartementet

t i l r å r :

I Prop. 1 S (2013–2014) om statsbudsjettet for år 2014 føres opp de forslag til vedtak som er nevnt i et
framlagt forslag.

Forslag

Under Fiskeri- og kystdepartementet føres det i Prop. 1 S (2013–2014) statsbudsjettet for budsjettåret 2014 opp følgende forslag til vedtak:

Kapitlene 1000-1070, 2415, 2540, 4000-4070, 5575 og 5610

I Utgifter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Administrasjon				
1000	Fiskeri- og kystdepartementet			
	01 Driftsutgifter		132 000 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		16 740 000	
	71 Tilskudd til kystkultur, <i>kan overføres</i>		10 130 000	158 870 000
1001	Deltakelse i internasjonale organisasjoner			
	70 Tilskudd, <i>kan overføres</i>		10 950 000	10 950 000
	Sum Administrasjon			169 820 000
Forskning og innovasjon				
1020	Havforskningsinstituttet			
	01 Driftsutgifter		358 340 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		297 470 000	
	70 Erstatningsutbetaling		6 000 000	661 810 000
1021	Drift av forskningsfartøyene			
	01 Driftsutgifter		132 480 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		76 750 000	
	45 Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>		300 000 000	509 230 000
1022	NIFES			
	01 Driftsutgifter		67 850 000	
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		86 650 000	154 500 000
1023	Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU			
	21 Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>		151 000 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
	50	Tilskudd Norges forskningsråd	240 450 000	
	51	Tilskudd Veterinærinstituttet	47 130 000	
	52	Basisbevilgning forskningsinstutter	126 890 000	
	70	Tilskudd til sjømat- og rekrutterings- tiltak, <i>kan overføres</i>	10 350 000	
	71	Tilskudd til utviklingstiltak, <i>kan overføres</i>	5 900 000	
	72	Tilskudd Nofima, <i>kan overføres</i>	95 090 000	
	74	Tilskudd marin bioteknologi mv., <i>kan overføres</i>	27 000 000	
	75	Tilskudd Akvariet i Bergen	3 860 000	707 670 000
2415		Innovasjon Norge, fiskeri- og andre regionalpolitiske tiltak		
	75	Marint verdiskapingsprogram, <i>kan overføres</i>	54 000 000	54 000 000
		Sum Forskning og innovasjon		2 087 210 000
Fiskeri- og havbruksforvaltning				
1030		Fiskeridirektoratet		
	01	Driftsutgifter	373 740 000	
	21	Spesielle driftsutgifter	7 780 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres</i>	1 740 000	383 260 000
1050		Diverse fiskeriformål		
	60	Tilskudd til kommuner	180 000 000	
	71	Sosiale tiltak, <i>kan overføres</i>	2 070 000	
	72	Tilskudd til sikkerhetsopplæring for fiskere	14 150 000	
	74	Erstatninger, <i>kan overføres</i>	2 140 000	
	75	Tilskudd til næringstiltak i fiskeriene, <i>kan overføres</i>	67 000 000	
	79	Informasjon ressursforvaltning, <i>kan overføres</i>	930 000	266 290 000
		Sum Fiskeri- og havbruksforvaltning		649 550 000
Kystforvaltning				
1062		Kystverket		
	01	Driftsutgifter, <i>kan nyttes under post 45</i>	1 691 794 000	
	21	Spesielle driftsutgifter, <i>kan overføres</i>	62 930 000	

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
	30	Nyanlegg og større vedlikehold, <i>kan overføres</i>	525 860 000	
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, <i>kan overføres, kan nyttes under post 01</i>	191 120 000	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg, <i>kan overføres</i>	61 980 000	
	70	Tilskudd Redningselskapet	78 170 000	2 611 854 000
1070		Samfunnet Jan Mayen og Loran-C		
	01	Driftsutgifter	44 410 000	44 410 000
		Sum Kystforvaltning		2 656 264 000
Arbeidsliv				
2540		Stønad under arbeidsledighet til fiskere og fangstmenn		
	70	Tilskudd, <i>overslagsbevilgning</i>	100 000 000	100 000 000
		Sum Arbeidsliv		100 000 000
				5 662 844 000

Inntekter:

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
Administrasjon				
4000		Fiskeri- og kystdepartementet		
	01	Refusjoner	10 000	10 000
		Sum Administrasjon		10 000
Forskning og innovasjon				
4020		Havforskningsinstituttet		
	03	Oppdragsinntekter	297 470 000	297 470 000
4021		Drift av forskningsfartøyene		
	01	Oppdragsinntekter	76 750 000	76 750 000
4022		NIFES		
	01	Oppdragsinntekter	86 650 000	86 650 000
4023		Fiskeri-, havbruks- og transportrettet FoU		
	90	Tilbakebetaling lån fra Nofima	4 284 000	4 284 000

Kap.	Post	Kroner	Kroner	Kroner
5610	Renter av lån til Nofima AS			
	80 Renter		904 000	904 000
	Sum Forskning og innovasjon			466 058 000
Fiskeri- og havbruksforvaltning				
4030	Fiskeridirektoratet			
	01 Refusjoner og diverse inntekter		109 000	
	05 Saksbehandlingsgebyr		17 274 000	
	06 Forvaltningssanksjoner		932 000	
	13 Inntekter vederlag oppdrettskonsesjoner		300 000 000	
	22 Inntekter ordningen fiskeforsøk og veiledning		7 790 000	326 105 000
	Sum Fiskeri- og havbruksforvaltning			326 105 000
Kystforvaltning				
4062	Kystverket			
	02 Andre inntekter		10 747 000	10 747 000
4070	Samfunnet Jan Mayen og Loran-C			
	07 Refusjoner og andre inntekter		5 213 000	5 213 000
5575	Sektoravgifter under Fiskeri- og kystdepartementet			
	70 Kontroll- og tilsynsavgift akvakultur		30 655 000	
	73 Årsavgift Merkerregisteret		9 550 000	
	74 Sektoravgifter Kystverket		773 453 000	
	75 Fiskeriforskningsavgift		151 000 000	964 658 000
	Sum Kystforvaltning			980 618 000
Sum departementets inntekter				1 772 791 000

Fullmakter til å overskride gitte bevilgninger

II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2014 kan:

- 1.
overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1020 post 21	kap. 4020 post 03
kap. 1021 post 21	kap. 4021 post 01
kap. 1022 post 21	kap. 4022 post 01
kap. 1023 post 21	Kap. 5575 post 75
kap. 1030 post 21	kap. 4030 post 22
kap. 1062 postene 01 og 45	kap. 4062 post 02 og kap. 5575 post 74
kap. 1070 post 01	kap. 4070 post 07
2. nytte inntil 10 mill. kroner av salgsinntekter fra salg av ikke næringsaktive fiskerihavner under kap. 4062, post 02, til følgende formål under kap. 1062, post 30:
- a. dekning av salgsomkostninger forbundet med salget
 - b. oppgradering og vedlikehold av fiskerihavner under kap. 1062, post 30.

III

Fullmakt til overskridelser

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2014 kan overskride bevilgningen under kap. 1062 Kystverket, post 21 Spesielle driftsutgifter, med inntil 70 mill. kroner dersom det er nødvendig å sette i verk tiltak mot akutt forurensning uten opphold og før Kongen kan gi slikt samtykke.

IV

Fullmakt til overskridelse mot etterfølgende inntekter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2014 kan overskride bevilgningen under kap. 1020, post 21, kap. 1021, post 21 og kap. 1022, post 21 i forbindelse med gjennomføringen av bestemte oppdragsprosjekter, mot tilsvarende kontraktsfestede innbetalinger til disse prosjektene i 2015 under henholdsvis kap. 4020, post 03, kap. 4021, post 01 og kap. 4022, post 01. Ved beregning av beløp som kan overføres til 2015 under de nevnte utgiftsbevilgninger, skal regnes med alle ubrukte merinntekter og mindreinntekter, samt eventuell inndekning av foregående års overskridelse på posten.

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover gitte bevilgninger

V

Bestillingsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2014 kan foreta bestillinger utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye bestillinger og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1062		Kystverket	
	30	Nyanlegg og større vedlikehold	623 mill. kroner
	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold	3,0 mill. kroner

VI

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2014 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitte bevilgninger, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1062		Kystverket	
	60	Tilskudd til fiskerihavneanlegg	20 mill. kroner

VII

Garantifullmakt

Stortinget samtykker i at Fiskeri- og kystdepartementet i 2014 kan gi Innovasjon Norge fullmakt til å reetablere en garantiavtale med Norges Råfisklag i 2014, på følgende vilkår:

1. Samlet ramme for garantiavtalen kan være på inntil 320 mill. kroner, hvorav Innovasjon Norge kan forplikte for inntil 240 mill. kroner (75 prosent).
2. Tapsavsetning skal være en tredjedel av Innovasjon Norges andel av garantiavtalen, og dekkes innenfor tidligere bevilget tapsavsetning.
3. Ubenyttede tapsavsetninger innbetales til statskassen etter utløpet av den utvidede avtaleperioden 31. desember 2014.

=====

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:
Departementenes servicesenter
Internett: www.publikasjoner.dep.no
E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no
Telefon: 22 24 20 00

Opplysninger om abonnement, løssalg og pris får man hos:
Fagbokforlaget
Postboks 6050, Postterminalen
5892 Bergen
E-post: offpub@fagbokforlaget.no
Telefon: 55 38 66 00
Faks: 55 38 66 01
www.fagbokforlaget.no/offpub

Publikasjonen er også tilgjengelig på
www.regjeringen.no

Trykk: OFA – 10/2013

